

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

**PROGRAM KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY PRO PŘEDŠKOLNÍ
A MIMOŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Bc. Pavel Wittner

Předškolní a mimoškolní pedagogika, obor Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: PhDr. Markéta Zachová, Ph.D.

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 26. března 2018

.....
vlastnoruční podpis

ANOTACE

Bakalářská práce se zaměřuje na hodnoty a duchovní potřeby dítěte. Základem práce je jednoletý program křesťanské výchovy pro předškolní a mladší školní věk. Program byl sestaven tak, aby předával hodnoty významné pro nalezení smyslu života, vztahu s Bohem a vedl k vnitřnímu naplnění účastníků programu. Prostředkem k tomu jsou biblické texty, různorodé aktivity, aplikované zásady a uplatňované metody. Tyto jsou v práci blíže specifikované. Program byl částečně ověřen v praxi a může se stát součástí kurikula školních i mimoškolních zařízení.

KLÍČOVÁ SLOVA

Hodnoty, křesťanská výchova, pedagogika volného času, potřeby dětí, předškolní pedagogika, smysl života, spiritualita.

ANNOTATION

The Bachelor thesis focuses on values and spiritual needs of a child. The core of this work is a one-year program of Christian education for preschool and young school-age. The programme was designed to pass on the values significant for finding the meaning of life and relationship with the God, to lead to internal fulfillment of the programme participants. The means to do so are: the biblical texts, various activities, applied principles and methods. All these are specified in the thesis. The programme has been partially tested in practice and may become a part of the school and leisure education curriculum.

KEY WORDS

Values, Christian education, pedagogy of leisure time, children needs, preschool education, the meaning of life, spirituality.

Děkuji své rodině za trpělivost a podporu při psaní této práce.
Děkuji paní doktorce Markétě Zachové za pomoc, cenné rady
a připomínky, s nimiž mne provázela.
Děkuji přátelům, kolegům, kteří se podíleli na empirické části
a svým hodnocením mi poskytli cennou zpětnou vazbu.
Děkuji také dětem, které se svým nadšením vrhaly do většiny
z toho, co jsem jim předložil.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta pedagogická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Pavel WITTNER**
Osobní číslo: **P15B0023K**
Studijní program: **B7531 Předškolní a mimoškolní pedagogika**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Název tématu: **Program křesťanské výchovy pro předškolní a mimoškolní vzdělávání**
Zadávající katedra: **Katedra pedagogiky**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracování projektu práce
2. Sběr a analýza odborné literatury
3. Realizace projektu práce
4. Závěry a doporučení pro praxi
5. Zpracování a odevzdání BP i v elektronické podobě

Rozsah grafických prací:
Rozsah kvalifikační práce:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

BREZINKA, Wolfgang. Filosofické základy výchovy. Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-169-5.
FERRERO, Bruno. Šťastní rodiče - Křesťanská výchova podle Dona Boska. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0635-4.
HERCIKOVÁ, Pavla Edita. Křesťanská výchova dětí. Praha: Pastorační středisko, 2002. ISBN 80-2390-353-5.
KOMENSKÝ, Jan Amos. Informatorium školy mateřské. Praha: Kalich, 1992. ISBN 80-7017-492-7.
TOMÁŠEK, František. Pedagogika: Úvod do pedagogické praxe pro vychovatele a rodiče. Brno: Nibowaka, 1992. ISBN 80-901294-0-4.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Markéta Zachová, Ph.D.**
Katedra pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **12. června 2017**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. června 2018**

RNDr. Miroslav Rázda, Ph.D.
děkan

PhDr. Dagmar Šáfránková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 12. června 2017

OBSAH

Úvod	3
I. TEORETICKÁ ČÁST	
1 PEDAGOGIKA HODNOT.....	6
1.1. DEFINICE A KLASIFIKACE HODNOT	6
1.2. AKTUÁLNÍ HODNOTOVÉ ORIENTACE DĚTÍ 6-15 LET	8
1.3. HODNOTOVÝ SYSTÉM	9
1.4. KŘESŤANSKÉ HODNOTY A JEJICH VÝZNAM	12
1.5. CÍLE KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY.....	15
2 SPIRITUÁLNÍ POTŘEBY DÍTĚTE	17
2.1. POVINNOST NAPLŇOVAT POTŘEBY	18
2.2. ZÁKLADNÍ POTŘEBY DÍTĚTE	18
2.3. POTŘEBA DUCHOVNÍHO NAPLNĚNÍ.....	21
2.4. POTŘEBA NALEZENÍ SMYSLU.....	22
3 KŘESŤANSKÁ VÝCHOVA V HISTORII	23
4 VÝZNAM KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY V PŘEDŠKOLNÍCH A MIMOŠKOLNÍCH ZAŘÍZENÍCH	27
4.1. VÝCHOVA JAKO POVINNOST RODIČŮ.....	27
4.2. SPOLUVYCHOVATELÉ	28
4.3. KŘESŤANSKÁ VÝCHOVA V PROSTŘEDÍ MIMO RODINU	30
5 TEORETICKÝ ZÁKLAD PRO SESTAVENÍ PROGRAMU KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY	33
5.1. TYP PŘEDSTAVIVOSTI	34
5.2. OSOBNOSTNÍ CHARAKTERISTIKY VYCHOVÁVANÉHO	36
5.3. MNOHAČETNÉ INTELIGENCE	39
5.4. ZÁSADY PEDAGOGICKÉHO PŮSOBENÍ	42
5.5. ZÁKLADNÍ VÝCHOVNÉ PRINCIPY.....	44
5.6. VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ CÍLE	46
5.7. ČÁSTI PROGRAMU	47
5.8. STĚŽEJNÍ TÉMATA PROGRAMU.....	49
6 POSTUP TVORBY PROGRAMU KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY	51
6.1. BIBLICKÉ TEXTY JAKO HLAVNÍ ZDROJ INFORMACÍ	51
6.2. VYUŽITÍ NARATIVNÍCH TECHNIK	53
6.3. VYUŽITÍ DRAMATICKÉ VÝCHOVY	54
6.4. METODY ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY	55
II. EMPIRICKÁ ČÁST	
1 POPIS PROGRAMU KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY	58
2 HODNOCENÍ OD RESPONDENTŮ.....	62
3 DOTAZNÍK KE KŘESŤANSKÉ VÝCHOVĚ	65
4 AUTOEVALUACE PROGRAMU KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY	67
ZÁVĚR.....	69
RESUMÉ	70
SEZNAM LITERATURY	71
PŘÍLOHY	I
PŘÍLOHA 1. PŘEHLED KŘESŤANSKÝCH PEDAGOGŮ	II

PŘÍLOHA 2. PÍSNĚ PRO DĚTSKÉ PROGRAMY	VIII
PŘÍLOHA 3. HODNOTY MARKOVA EVANGELIA.....	XIII
PŘÍLOHA 4. JAK SE ZMĚNILY HODNOTY ŽIVOTA PODLE J. M. KAŠPARŮ.....	XIV
PŘÍLOHA 5. SEZNAM PŘEDŠKOLNÍCH ZAŘÍZENÍ - ŠKOL, JEJICHŽ ZŘIZOVATELEM JE CÍRKEV.....	XVI
PŘÍLOHA 6. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	XIX
PŘÍLOHA 7. PROGRAM KŘEŠŤANSKÉ VÝCHOVY	XX
1. PŘÍBĚH STVOŘENÍ (1. MOJŽÍŠOVA 1,1-31)	XXII
2. ADAM A EVA ZHŘĚŠILI (1. MOJŽÍŠOVA 3,1-21)	XXIV
3. NAROZENÍ MOJŽÍŠE (2. MOJŽÍŠOVA 1,22 - 2,10)	XXVI
4. MOJŽÍŠ U HOŘÍCÍHO KEŘE (2. MOJŽÍŠOVA 3,1 - 4,20)	XXVII
5. DEVĚT RAN EGYPTSKÝCH (2. MOJŽÍŠOVA 4. - 10. KAPITOLA)	XXIX
6. HOD BERÁNKA A SMRT PRVOROZENÝCH (2. MOJŽÍŠOVA 12. KAPITOLA)	XXXIV
7. PŘECHOD PŘES MOŘE (2. MOJŽÍŠOVA 14,5-31)	XXXVI
8. DESET PŘIKÁZÁNÍ (2. MOJŽÍŠOVA 19. - 20. KAPITOLA)	XXXVIII
9. ZDI JERICHA PADAJÍ (JOZUE 6,1-20)	XLI
10. BŮH POVĚŘUJE GEDEONA (SOUDCŮ 6,11-40)	XLIII
11. GEDEÓN VYBÍRÁ BOJOVNÍKY A PORÁŽÍ MIDJÁNCE (SOUDCŮ 7,1-25)	XLVI
12. RŮT (1. - 4. KAPITOLA)	XLVIII
13. BŮH POVOLÁVÁ SAMUELA DO SLUŽBY (1. SAMUELOVA 1. A 3. KAPITOLA)	LII
14. SAMUEL JDE DO BETLÉMA (1. SAMUELOVA 16,1-13)	LV
15. DAVID VÍTĚZÍ NAD GOLIÁŠEM (1. SAMUELOVA 17,1-51)	LVIII
16. DAVID UŠETŘIL SAULŮV ŽIVOT (1. SAMUELOVA 24,1-23)	LXI
17. ŠALOMOUN ŽADÁ BOHA O MOUDROST (1. KRÁLOVSKÁ 3. A 5. KAITOLA)	LXIII
18. ELIJÁŠ PRCHÁ NA CHORÉB, ABY SI ZACHRÁNIL ŽIVOT (1. KRÁLOVSKÁ 19,1-18)	LXV
19. NÁBOTOVA VINICE (1. KRÁLOVSKÁ 21,1-21.25-27)	LXVII
20. ELIŠA VZKŘÍSÍ SYNA ŠŮNEMANKY (2. KRÁLOVSKÁ 4,8-37)	LXIX
21. UZDRAVENÍ NAAMÁNA Z MALOMOCENSTVÍ (2. KRÁLOVSKÁ 5,1-15)	LXXI
22. BŮH JE STAROSTLIVÝ PASTÝŘ (ŽALM 23)	LXXIII
23. MŮŽEME SI BYT JISTI, ŽE NÁS VŽDY SLYŠÍ (ŽALM 34)	LXXIV
24. PODŘÍDIT SE BOŽÍ VŮLI ČASTO ZNAMENÁ TRPĚLIVÉ ČEKAT (ŽALM 40)	LXXVI
25. TOUHA PO BOHU (ŽALM 42)	LXXVII
26. DAVIDOVO POKÁNÍ, PROSBA O MILOST, ODPUŠTĚNÍ A OČIŠTĚNÍ (ŽALM 51)	LXXVIII
27. BOŽÍ SLOVO JE PRAVDIVÉ A OBDIVUHODNÉ (ŽALM 119)	LXXIX
28. PŘÍCHOD UČENCŮ Z VÝCHODNÍ ZEMĚ (MATOUŠ 2,1-12)	LXXX
29. SATAN POKOUSHÍ JEŽÍŠE NA POUŠTI (MATOUŠ 4,1-11)	LXXXII
30. JEŽÍŠ UZDRAVUJE OCHRNUŤEHO (MAREK 2,1-12)	LXXXIV
31. JEŽÍŠ STOLUJE S HRÍŠNÍKY V MATOUŠOVĚ DOMĚ (MAREK 2,13-17)	LXXXVI
32. JEŽÍŠ UTÍŠUJE BOUŘI (MAREK 4,35-41)	LXXXVIII
33. OZNÁMENÍ NAROZENÍ JANA KRŤITĚLE (LUKÁŠ 1,5-25+39-45+57-80)	XC
34. ANDĚL OZNAMUJE MARIÍ NAROZENÍ JEŽÍŠE (LUKÁŠ 1,26-38)	XCII
35. JEŽÍŠOVO NAROZENÍ V BETLÉMĚ A PASTÝŘI NAVŠTĚVUJÍ JEŽÍŠE (LUKÁŠ 2,1-20)	XCIV
36. JEŽÍŠ ROZMLOUVÁ S NÁBOŽENSKÝMI UČITELI V CHRÁMĚ (LUKÁŠ 2,41-52)	XCVII
37. ZÁZRAČNÝ ÚLOVEK (LUKÁŠ 5,1-11)	XCVIII
38. JEŽÍŠ UČÍ O STAVBĚ NA PÍSKU A NA SKÁLE (LUKÁŠ 6,46-49)	XCIX
39. ŘÍMSKÝ SETNÍK PROJEVUJE SVOJI VÍRU (LUKÁŠ 7,1-10)	CI
40. JEŽÍŠ PROBUZÍ ZE SMRTI SYNA VDOVY (LUKÁŠ 7,11-17)	CIII
41. JEŽÍŠ VYPRÁVÍ PODOBENSTVÍ O MILOSRDNÉM SAMARAŇANU (LUKÁŠ 10,25-37)	CV
42. JEŽÍŠ VYPRÁVÍ PODOBENSTVÍ O ZTRACENÉ OVCI + JEŽÍŠ JE DOBRÝ PASTÝŘ (LUKÁŠ 15,1-10 + JAN 10,1-17)	CVII
43. PODOBENSTVÍ O MARNOTRATNÉM SYNOVI (LUKÁŠ 15,11-24)	CIX
44. JEŽÍŠ NAPOSLEDY VEČEŘÍ S UČEDNÍKY (LUKÁŠ 22,14-23,46)	CXII
45. JEŽÍŠ JE PRAVÝ CHLĚB Z NEBE (JAN 6, 22-40)	CXV
46. JEŽÍŠ JE SVĚTLO SVĚTA (JAN 8,12-20)	CXVII
47. JEŽÍŠ JE CESTA K OTCI (JAN 14, 1-14)	CXVIII
48. JEŽÍŠ UČÍ O VINNÉ RÉVĚ A RATOLESTECH (JAN 15,1-11)	CXIX
49. JEŽÍŠ VSTAL Z MRTVÝCH (JAN 20,1-18)	CXX
50. PETR UZDRAVUJE CHROMÉHO ŽEBRÁKA (SKUTKY 3,1-26)	CXXI
51. PAVLOVO OBRÁCENÍ NA CESTĚ DO DAMAŠKU (SKUTKY 9,1-25)	CXXIII
52. VĚŘÍCÍ SE DĚLÍ O MAJETEK - BARNABÁŠ (SKUTKY 4,32-36 A 9,26-28)	CXXV
53. NEVĚSTKA A ŠARLATOVÁ ŠELMA (ZIEVENÍ 17)	CXXVI

Úvod

Cílem bakalářské práce je presentace vytvořeného programu křesťanské výchovy - jeho popis, obsah, metody, prostředky, a následná evaluace.

Program předkládáme jako příspěvek pro komplexní rozvoj dětí předškolního (3-6 let) a mladšího školního (6-10 let) věku. Tento program křesťanské výchovy může být součástí kurikula mateřské či základní školy nebo volnočasových aktivit. V praxi jsme ověřili, že může být dobře využit i v rodinách a jiných institucích zaměřených na výchovu a vzdělávání.

V teoretické části bakalářské práce se dotýkáme hodnotové orientace současného člověka. V kapitole o potřebách presentujeme, že mezi potřebami dítěte mají své nezastupitelné místo potřeba nalezení smyslu života a potřeba budování vztahu s Bohem. To motivovalo mnohé pedagogy, kteří v dřívějších dobách cíleně vyučovali děti zbožnosti, duchovnímu životu, mravním i morálním hodnotám.

Za základní cíle křesťanské výchovy považujeme předávání křesťanských hodnot, vyvážené celostní vzdělání jedince a naplňování jeho spirituálních potřeb.

V programu křesťanské výchovy využíváme především seznamování dětí s biblickými příběhy narativní metodou, ale využíváme i diskusních metod, inscenačních metod, didaktických her, pozorování souvisejících předmětů aj.

V empirické části bakalářské práce vyhodnocujeme vlastní program křesťanské výchovy z hlediska rozmanitosti výukových metod, témat a aktivit, přiměřenosti cílové skupině, zdali obsahuje hodnotné poselství, z hlediska aplikovatelnosti v různých oblastech výchovy a vzdělání, uvádíme přínosy a nedostatky programu ověřené praxí nejen vlastní. Více než deset respondentů z různých institucí realizovalo program křesťanské výchovy a následně jej vyhodnotilo v dotazníkovém šetření.

Při zpracovávání bakalářské práce jsme vycházeli především z textů Brezinky (1996), Hercikové (2002) a Jedličky (2014), pro vlastní program jsme se opírali o texty Bible - překlad Slovo na cestu (2000) a pomocí nám byla také teorie mnohačetných inteligencí (Gardner in Šíša, 2014).

Opravičková (2016) uvádí mezi stěžejními vzdělávacími programy v současné české mateřské škole následující:

- předškolní výchova orientovaná na rozvoj osobnosti,

- zdravá mateřská škola (mateřská škola podporující zdraví),
- vzdělávací program "Začít spolu",
- lesní mateřské školy.

Domníváme se, že by ale měla být uvedena i křesťanská výchova, která je v současné době důležitou součástí kurikula mnohých mateřských škol v České republice. To potvrzuje dotazník zasláný padesáti předškolním zařízením – školám, jejichž zřizovatelem je církev. Není jediná škola z těch, které vyplnily dotazník, kde by neprobíhala pravidelná křesťanská výchova.

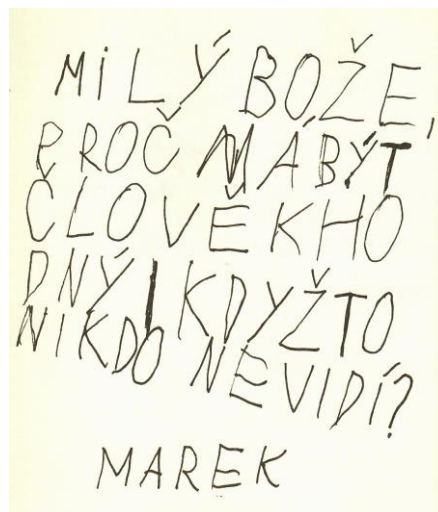
Tato práce má být přínosem právě pro duchovní vzdělávání dětí v předškolních a mimoškolních zařízeních. Má mít křesťanská výchova své místo ve vzdělávací nabídce školních a dalších institucí? Jakými efektivními metodami lze dětem zprostředkovávat křesťanské hodnoty? Je křesťanská výchova jedním z přístupů, jak naplňovat spirituální potřeby dítěte? Mohou být podobné programy cestou k hlubšímu rozvoji mladé generace?

I TEORETICKÁ ČÁST

1. PEDAGOGIKA HODNOT

V následující kapitole definujeme pojem hodnota, předkládáme vybrané přístupy v otázkách hodnot, nahlížíme na hodnotu z různých pohledů. Zabýváme se i duchovními hodnotami, které jsou klíčové v oblasti křesťanské výchovy. Duchovní hodnoty jsou jakousi základnou všech ostatních hodnot.

Obrázek č. 1: Dopis dítěte adresovaný Bohu s velkou nadějí a důvěrou (Hample, 2000)

Životní postoje a hodnoty souvisí především s procesem a úrovní socializace, tedy s obdobím utváření osobnosti a jejím začleňováním do dané společnosti. Během socializace jedinec přijímá za své určité zásady, hodnoty, způsoby chování, názory a postoje, které jsou v dané společnosti náležité, správné, nutné. Tím se jedinec stává členem dané společnosti a ona je jeho společností. Těžiště procesu socializace leží především v období dětství, nicméně socializace probíhá v různé intenzitě po celý život (Helus in Bocan, 2011).

1.1. DEFINICE A KLASIFIKACE HODNOT

Existuje velké množství hodnot, kategorií hodnot, řazení. Zřejmě nejširší skupinou jsou tzv. obecné hodnoty tj. existence, individualita, univerzálnost a s nimi související

hodnoty: voda, vzduch, univerzální směnitelná měna apod. Pro účely naší práce jsme se přidrželi kategorizace podle Lencza (2005) a Kučerové (1996).

Lencz (2005) uvádí, že hodnotu můžeme definovat jako vnitřní aspekt nebo důvod, pro který se něco jeví jako dobré a žádoucí; hodnota je jistá základní charakteristika věcí, která spočívá v jejich oceňování, v přání, aby tak byly oceňovány, v jejich schopnosti pokrýt určité potřeby. Nemůže existovat žádná hodnota tam, kde není potřeba, kterou je třeba uspokojit, kde není vůle dosáhnout nějakého cíle. (Lencz, 2005)

Stejný autor rozděluje hodnoty do čtyř základních skupin:

1. Infra-lidské hodnoty (hodnoty, které nedělají člověka člověkem / hodnoty v řádu smyslů: příjemné, budící zálibu / biologické hodnoty: zdraví a to, co mu prospívá),
2. Infra-morální hodnoty (hodnoty, které pomáhají porovnávat vnější kvality lidí:
 - a) ekonomické – prosperita, úspěch,...
 - b) hodnoty duchovního charakteru – pravda, jasnost úsudku, krása, dobrý vkus, vytrvalost, houževnatost),
3. Morální hodnoty (hodnoty, podle kterých posuzujeme a měříme hodnotu osobnosti ve smyslu úsudku „Je to dobrý (špatný) člověk.“) a
4. Náboženské hodnoty (vyplývající ze vztahu k Bohu (obecněji k transcendentnu). (Lencz, 2005)

Náboženské hodnoty mají v naší multikulturní Evropě zvláštní význam – jsou důležitým příspěvkem pro správné pochopení lidí různého – nenáboženského i náboženského přesvědčení. (Lencz, 2005)

Kučerová (1996) navrhuje dělení hodnot, v nichž člověk prožívá sebe i svět na:

1. Přírodní hodnoty
 - a) Hodnoty vitální, životní, odpovídají potřebám přírodní podmíněnosti a existence. Jsou výrazem tendence udržet a prosadit, uchovat a rozvinout život organismu, jedince i druhu. Patří sem přírodní podmínky zdraví, zdatnosti svěžesti, tělesného blaha a uspokojení smyslů
 - b) Hodnoty sociální vyplývají z přírodou daného vztahu člověka k druhým lidem a k sobě samému mezi nimi. Člověk má potřebu asociace, touží po družnosti, vzájemnosti, citové odezvě, chce milovat a být milován. Má zároveň potřeby egoické, tendenci uplatnit se, být uznáván, oceňován, mít úspěch. Hodnotami jsou tu žádoucí mezilidské vztahy a city.

2. Civilizační hodnoty jsou podmínkou i výsledkem společenské organizace (od elementárních tlup, rodin, rodů a národů k státu a právnímu zřízení), komunikace (řeč, písmo, prostředky šíření informace), výroby a směny akumulovaného poznání (kolektivní zkušenost, věda).
3. Sféru duchovních hodnot, která se ve společnosti objektivuje jako kultura v užším smyslu a subjektivuje jako lidská osobnost a její niterné bohatství, utváří potřeba hledat podstatu a smysl, zdůvodněný řád autentického lidského života, pravdu, dobro, krásu, svobodnou a uvědomělou lidskost. Duchovní hodnoty se tvoří v takových okruzích, jako je sebeřízení (morálka a mravnost), sebevýraz (formování podle zákonů krásy, umění) a sebereflexe (světový a životní názor, náboženství, filosofie). Patří sem tvůrčí sebeuvědomění a sebevyjádření, úsilí postihnout smysl věcí, plnost života, významy pravdivostní, etické a estetické, tvořivá práce, intelektuální rozvoj, citové bohatství, vzdělanost, tvorba. (Kučerová, 1996)

Duchovní, náboženské hodnoty vyplývají ze vztahu jedince k Bohu, z jeho morálních a mravních kvalit, z jeho postoje k sobě samému, z jeho způsobů nahlížení na sebe, na smysl existence, odkud a kam člověk směřuje, hledání vnitřní pravdy, způsobu plnohodnotného žití, které jedince jistým způsobem přesahuje.

1.2. AKTUÁLNÍ HODNOTOVÉ ORIENTACE DĚTÍ 6-15 LET

Bocan (2011) shrnuje výsledky výzkumného šetření, které proběhlo v únoru a březnu 2010 a při kterém bylo dotazováno 2238 respondentů ve věku 6-15 let. Jedna z položených otázek byla: „Řekni mi prosím, zdali následující věci považuješ za důležité?“ Připisovaná míra důležitosti v jednotlivých oblastech se potom pohybovala na škále od „Rozhodně ano“ po „Rozhodně ne“. Respondenti měli možnost se vyjádřit k položkám uvedeným v Tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Položky výzkumného šetření, u nichž respondenti hodnotili důležitost
Zdroj vlastní (čerpáno z Bocan, 2011)

<ul style="list-style-type: none"> • šťastná rodina • dobří přátelé • dobře se učit • chovat se slušně • pomáhat druhým 	<ul style="list-style-type: none"> • chránit přírodu • hodně peněz • být hezký/á • dobrý/á ve sportu • být slavný 	<ul style="list-style-type: none"> • nosit značkové oblečení • věřit v boha • mít partnera/ku • cestovat, poznávat svět • zajímat se o politiku
--	--	--

Posledních pět položek nebylo zahrnuto do dotazníku pro děti 6-9 let, na rozdíl od dalších dvou kategorií 10-12 a 13-15 let. Položku „Šťastná rodina“ a „Dobří přátelé“ shodně označila za „Rozhodně důležitou“ většina dotazovaných. U obou starších kategorií se však položky ocitly v opačném pořadí. „Víra v boha“ je rozhodně důležitá pro 6,3 % a spíše důležitá pro 9,7 % dotazovaných a dostala se v obou starších kategoriích před „Zájem o politiku“, který je rozhodně důležitý pro 3,5 % a spíše důležitý pro 8 %. (Bocan, 2011)

Dá se předpokládat, že pokud autoři výše uvedeného výzkumu našli odlišnosti mezi jednotlivými věkovými kategoriemi, vyšel by odlišně i výsledek u předškolních dětí, které nebyly dotazovány. Podobně by ale jistě za nejdůležitější volily rodinu a přátele. U této nejmladší kategorie více než u těch ostatních platí, že hodnoty přebírají od svého okolí. Co je důležité pro jejich rodiče, starší sourozence, učitelky v mateřských školkách, to je předáváno a stává se to aktuálně důležitým i pro nejmladší populaci.

Učitelé mají společně s rodiči odpovědnost za vytvoření systému hodnot, který dá mladým lidem příležitost žít bohaté a plodné životy. (Gangel, 1998)

1.3. HODNOTOVÝ SYSTÉM

Lidská společnost je charakteristická tvorbou materiálních a kulturních, tj. v užším smyslu duchovních, hodnot. Tyto hodnoty pojímané ve významu dobra fungují jako určité směrnice uplatňující se nejen příkazy a zákazy, ale dávají také určité formy a určitý obsah

mezilidským vztahům a životu člověka vůbec; jsou nejen základem jednání a jeho motivací, ale také určitých představ o světě atd. (Nakonečný, 1995)

Nejvyššími hodnotami pro mnohé z nás jsou vlast, domov, rodina, rodná řeč. Dojímají nás i symboly těchto skutečností a významů - vlajka, hymna. Mnozí vysoce cení svědomí, čest, pracovitost, poctivost, pravdomluvnost. U různých věkových a profesionálních vrstev obyvatelstva je různá obliba těch či oněch druhů a žánrů umění, stylů chování a oblečení. Dítě pláče pro ztracenou hračku, třebaže už byla opotřebovaná, poškozená. Dva zamilovaní hledí na sebe okouzlenýma očima, jeden pro druhého ztělesňuje "všechny krásy světa", zatímco běžný pozorovatel vidí jen dvojici běžných lidí, kteří ničím zvláštním nevynikají.

Když hovoříme o hodnotách, máme na mysli nejen to, co je k životu nutné, potřebné a užitečné, ale i to, čeho si vážíme, co obdivujeme, co ctíme, i to, co milujeme, co je nám drahé, milé, co je blízké našemu srdci. A v tom se lišíme.

Jako jednotlivci mají své rozmanité osobní hodnoty, tak i společenské skupiny se svým výběrem hodnot liší. Rodiny, dětské i pracovní kolektivy, kluby a spolky, etnické skupiny, národy, organizace, stavy, profese, společenské třídy, strany, církve, státy, velké i malé společenské skupiny se navzájem integrují a odlišují od ostatních především tím, co pokládají za důležité a žádoucí, tedy svými hodnotovými orientacemi, postoji, programy a manifesty.

Kučerová (1996) uvádí, že výchova plní ve společnosti funkci přenosu objektivních hodnot v zájmu zachování a dalšího rozvoje kultury. Člověk jedná pod vlivem ideí, které ho motivují. To, co se člověku nejeví jako hodnota, nemůže se mu stát podnětem k uvědomělé činnosti.

Za přímého zakladatele filosofie hodnot platí teleologický idealista R. H. Lotze (1817 - 1881). Důvodem a účelem světa mu byla idea dobra. Jak z tohoto absolutna vznikl svět, proč zrovna tento a s těmito určitými formami a zákony, nevíme. Avšak je zde proto, aby se v něm realizovaly hodnoty. Pravá a jediná skutečnost je dobro. Pravdivost poznání spočívá v tom, že ukazuje smysl a určení světa.

Mluvíme-li o hodnotách, máme na mysli buď všechno, co přináší uspokojení, co uspokojuje naše potřeby a zájmy nebo máme na mysli hodnoty v užším slova smyslu,

základní kulturní kategorie, které odpovídají našim vyšším tendencím, normám a ideálům, zvláště sociálním, mravním a estetickým. (Kučerová, 1996)

Prastaré hledání smyslu života je úsilí najít pevný bod v chaosu hodnot. Celá koncepce života má vycházet z ústřední nejvyšší hodnoty, které se všechny ostatní podřídí. Ze smyslu života, z pojetí člověka tváří v tvář sobě i světu má vyplynout řád lidského života, řád jeho integrace i regulace a inspirace. Jaké je postavení člověka ve světě, čemu má zasvětit svůj život, jaké mají být jeho vlastnosti, jaké mají být jeho vztahy k ostatním lidem, k celé společnosti, k jejím hodnotám? Lidé v minulosti hledali přirozený princip, o který by bylo možno opřít morální úvahu a jednání. Spatřovali jej v různých hodnotách.

Člověk, který si osvojuje svět, osvojuje si i morálku své společnosti. Avšak mravní normy jsou obecné, každá životní situace je konkrétní a jedinečná. Řešení nebývá snadné. Normy různého původu se střetávají v morálním světě a vyvolávají konflikty mezi různými společenskými skupinami i ve vědomí jedinců. Vzniká tak svár o jejich platnost, o jejich výklad, o jejich realizaci. Neboť nejde jen o cíle, v životní praxi jde i o prostředky. Mravní norma působí jako motiv (regulativ) lidského jednání, pokud se stala pro člověka hodnotou. Tehdy vstupuje mezi ostatní hodnoty jedince a nezřídka se s některými z nich dostává do konfliktu.

Každá osobnost tíhne k určitým specifickým cílům, jichž si je více nebo méně vědoma. ("Hledá sama sebe", "svou identitu", "smysl svého života" apod.) Volba cílů i prostředků je determinována její hodnotovou orientací, systémem hodnot, které - ať již bezděky, ať vědomě - přijala za své. Jen zvnitřněné hodnoty působí jako motivy chování.

Podle Rádla (in Kučerová, 1996) by se učitelé měli zřeknout pozitivismu, odpolitizovat školu, zbavit ji přílišné sociálnosti, zřetele na všední potřeby hospodářské a politické, odstranit z ní hesla demokracie, a měli by se soustředit na ideální cíle a absolutní všelidské vzory. Mravní výchova má být založena na náboženství, na učení Ježíšově. Lidství je víc než češství, mravnost je víc než lidství. Bůh je jedinou autoritou v tom, co je mravné. Výchova má sledovat hodnoty věčné, nikoli časné. Vnitřní pravda, pravda svědomí, je absolutní, a proto nemůže být z tohoto světa nahodilostí. (Kučerová, 1996)

Bible se ústy Pána Ježíše vyjadřuje jednoznačně: Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Já a Otec jsme jedno. Já jsem přišel na svět jako světlo, aby nikdo, kdo ve mne věří, nezůstal ve tmě. Já jsem dobrý pastýř. Dobrý pastýř položí svůj život za ovce. Já jsem přišel, aby měly život a měly ho v hojnosti. (Jan 3,16 + 10,30 + 12,46 + 10,10.11)

1.4. KŘESŤANSKÉ HODNOTY A JEJICH VÝZNAM

Každý člověk musí v životě pečlivě volit trojí: svého životního partnera, své povolání a své přátele. K tomu bychom mohli dodat: je třeba se též moudře rozhodnout, jak utvářet vztah k sobě samému a k řádu Bytí – tedy k Bohu. (Smékal, 2017)

Náboženská pedagogika je zaměřena personalisticky. (Z lat. persona = osobnost.) Jejím programem je rozvoj osobnosti jedince, nesmrtelné duše a jejich interpersonálních vztahů, mezi nimiž dominantní význam má vztah k osobnosti nejvyšší, k osobnosti božské a k božímu zákonu. (Kučerová, 1996)

K péči o duši se v naší současnosti často pojí i požadavek péče o "duchovní dimenzi". Jednotlivým generacím - minulým i současným - se vyčítá nedostatek duchovnosti jako reziduum předlistopadové éry. Zdá se, že chybí jasné povědomí o tom, co v evropské tradici požadavek kultivace ducha vlastně znamená. V průběhu nejnovějších dějin vyhasl smysl pro náboženské (v neposlední řadě křesťanské) symboly a jejich návrat jako ritualizované představy toho, co je podstatnou pozoruhodnou hodnotou, není v původní podobě možný. Ve školách a v celkové kulturní atmosféře společnosti je humanitním oborům věnováno tak málo času, prostoru a péče, že bude třeba začít od základu a zcela jinak. (Beneš, 2002)

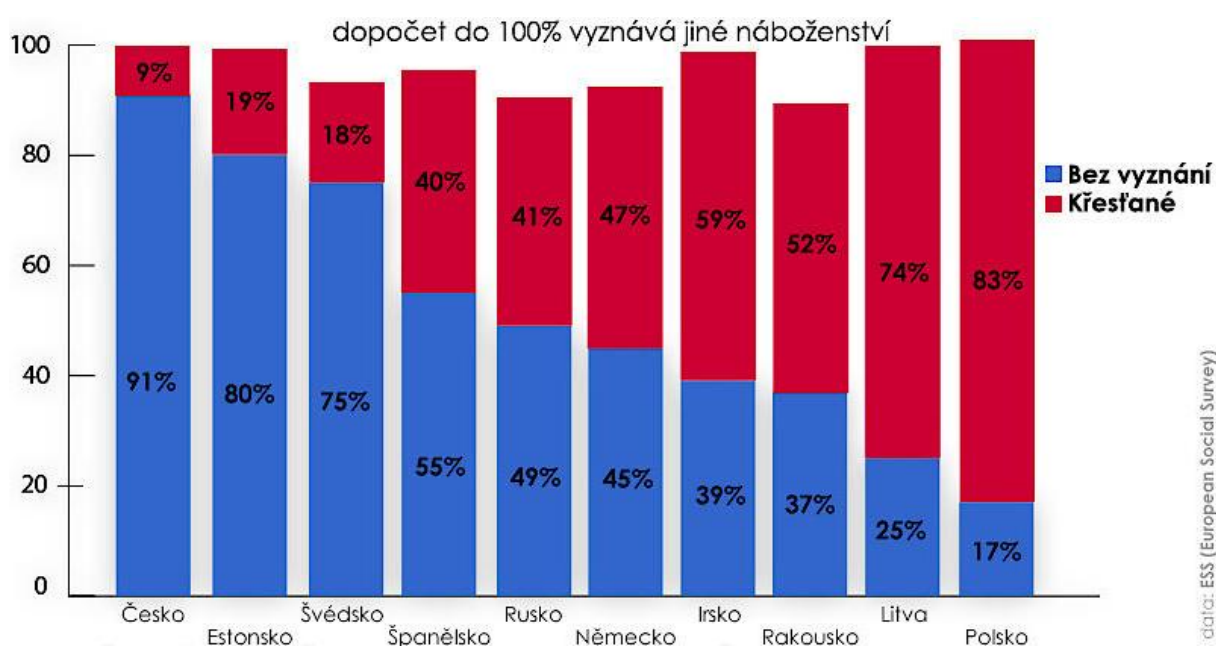
Brezinka (1996) uvádí, že se vzrůstem individualistických způsobů myšlení a života ubývá společných ideálů a zbývající ztrácejí obsah. Převládají formální ideály, které málo stanovují a mnoho nechávají otevřeného. Nejnápadnější je úbytek „ideálů závislých na náboženství“. Sekularizací (de-sakralizací) života v důsledku osvícenství a rozmnožením a rozšířením vědeckého způsobu myšlení vzniklo náboženské vakuum. Mnozí ho prožívají

jako nesnesitelné, a vakuum je podněcuje ke všem možným formám hledání smyslu. Tyto snahy však zatím obecně nevedou k přesvědčivým výsledkům.

Existenci náboženského vaku a alarmující prim České republiky potvrzuje analýza dat z let 2014 až 2016 pořízených v rámci projektu European Social Survey.

Graf č. 1: Náboženské sklony u Evropanů ve věku 16 až 29 let

Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/466866-mlade-evropany-nabozenstvi-nezajima-a-cechy-uz-vubec-ne.html> [cit. 21.3.2018]

Nábožensko-světónázorové postoje mají pro hodnotovou orientaci osoby centrální význam a dotýkají se všech oblastí kultury, zvláště morálky a právního řádu. Zmatek v této oblasti a nedostatek perspektiv jejich sjednocení může být nebezpečný pro společnost.

Nebezpečí hodnotové deformace zmiňuje i Kašparů (2016) (Příloha 4), když upozorňuje na posun ve vnímání několik století zažitých sedmi smrtelných hříchů.

Výchovné úkoly nelze řešit, budeme-li hodnotově neutrální, budeme-li rozměňovat všechny normy a budeme-li morálně skeptičtí a laxní. Generace vychovatelů je hodnotově nejistá a to nechtěně podporuje morální nihilismus v generaci vychovávaných. Bez hodnotové jistoty v životně důležitých záležitostech není ani osobní pevnost, ani společenská soudržnost. V pluralistické společnosti nelze tuto jistotu získat

jednodušeji než připoutáním se k ideálům, pro něž jsme se svobodně rozhodli po svědomitém zhodnocení všech pro a proti. (Brezinka, 1996)

Schopnost myšlení, kritiky, vědeckého poznání a historická znalost světa jsou nepochybně nepostradatelnými vlastnostmi. Ale nejsou jediné, které jsou nepostradatelné. Život se může sotva zdařit, když se oceňují jen ony, když se jen o ně usiluje a když se jen ony zdokonalují, aniž by se spojovaly se sebeomezením, schopností lásky a vazbami myslí na relativně méně upřednostňovaná dobra. Pouze myšlením a věděním nelze získat ani osobní smysl života, ani sociální sounáležitost. K tomu jsou třeba „přesvědčení založená na víře“, a ta neexistují bez hodnotových zkušeností náboženského, mytického, iracionálního druhu. Takové hodnotové zkušenosti předpokládají statky víry: náboženství, mýtus, učení o moudrosti, jimž nenáleží kritika, nýbrž úcta. Společný ideál osobnosti, který ignoruje tyto emocionální, na víře závislé základy životní zdatnosti, je nedostatečný. Neposkytuje oporu proti nebezpečím duchovní a morální vykořeněnosti, jako je pocit nesmyslnosti života, nihilismus a neomezený egoismus.

Učitelé mají *spolupůsobit* na celkové výchově, ale nejsou ani zavázáni, ani oprávněni, ani schopni pečovat *sami* o *všechny* dobré vlastnosti, které má mít životně zdatný či "kultivovaný" člověk. Nemohou zprostředkovat "vyvážené vzdělání" jako celek, ale mají *přispět* k tomu, aby ho žáci mohli získat. Vyváženost by měla i v budoucnu patřit k nepominutelným znakům společného základního ideálu: harmonie duševních sil pod vedením rozumu a dynamická vyváženost obsahů vědění a přesvědčení založených na víře, která dávají životu smysl.

Dříve to byly církve a jiná společenství založená na stejném smýšlení, které podstatně přispívaly k hodnotové jistotě svých členů, a tím i celé společnosti. Od té doby, co ztratily vliv, je náboženská, světonázorová a morální výchova oslabena, protože zpočátku nebyl nikdo jiný schopen a ochoten převzít výchovné úkoly, které tato společenství plnila po celé generace. (Brezinka, 1996)

Pro člověka žijícího ve víře v Ježíše Krista je jeho největším bohatstvím vztah ke Kristu, jsou však i mnohé další veliké hodnoty jako např. láska, přátelství, jistota domova, radostné srdce, věrnost, sebeovládání (které jsou jistě také darem Ducha Božího - srov.

Ga 5,22), ale jsou ochotně přijímány a chápány jako vhodné k předávání i vychovatelem, který ve svém životě osobně ještě Krista nepotkal. (Herciková, 2002)

Člověk, který učiní zkušenost s Boží láskou, participuje na ní pak zejména svou vlastní láskou k lidem. (Říčan, 2007)

Podíváme-li se na život Krista, jak nám jej přibližují bibliční evangelisté, můžeme vyzdvihnout dvě základní skupiny hodnot – jednou skupinou jsou hodnoty, které Kristus žil – vztahy založené na lásce, odpuštění, vstřícnosti, sebeobětování, přijetí věčného života, vedení a vyučování druhých, osvobodování, uzdravování, ... Druhou skupinou jsou hodnoty, o kterých Kristus mluvil – Boží království, věrnost, dodržování Božích pravidel, odolat svodům, činit pokání, modlitba, půst... (podrobněji viz Příloha 3)

1.5. CÍLE KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY

Domníváme se, že mezi základní cíle křesťanské výchovy patří:

1. předávání křesťanských hodnot – vztah ke Kristu, víra v Boha, věčný život, život v plnosti lásky a naděje...,
2. přispívání k vyváženému vzdělání všech čtyř složek bio-psycho-socio-spirituálního modelu člověka a
3. naplňování spirituálních potřeb dítěte – nacházení smyslu života, potřeba životní perspektivy, potřeba identity.

Herciková (2002) uvádí, že konečný cíl veškeré křesťanské výchovy je láska z čistého srdce, z dobrého svědomí a z upřímné víry. Jestliže cílem našeho vyučování je láska, tedy vztah, musíme se ještě ptát, ke komu má tento vztah lásky být zaměřen. Lásku lze obrátit třemi směry, předně k Bohu, ale také k člověku a to jak k druhým lidem, tak k sobě samému. Přitom láska k Bohu je důvodem i silou k lásce vůči lidem a to i těm člověku přirozeně méně sympatickým.

Konečným cílem křesťanské výchovy je uvést někoho nejen do styku, ale do společenství a důvěrného vztahu s Ježíšem Kristem, neboť společenství s Ježíšem Kristem

již ze své podstaty pobádá učedníka, aby se spojil se vším, s čím je hluboce spojen samotný Ježíš Kristus: s Bohem Otcem, jenž jej poslal na svět, a s Duchem svatým, jenž mu dával podnět k jeho poslání; s církví, jeho tělem, pro které se vydal, a s lidmi, jeho bratry a sestrami, jejichž úděl chtěl sdílet, a jedním z nichž je každý z nás. (Herciková, 2002)

Cílem je ale také výchova člověka, který samostatně a ze svého přesvědčení jde svou cestou podle Boží vůle a podle morálních zásad i ve vztahu k ostatním a k sobě samému. (Tomášek, 1992)

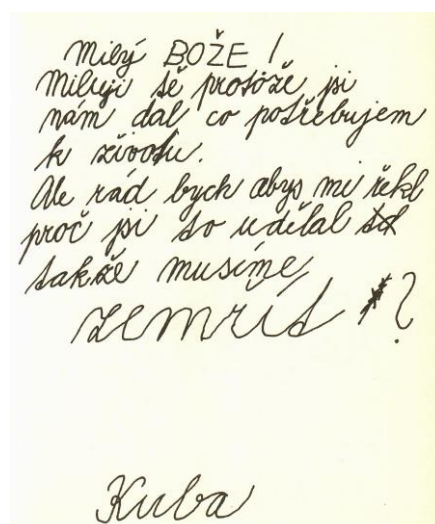
Komenský (1992) sděluje, že protože byl člověk stvořen k vyšším věcem, k vyšším věcem obracen býti má – totiž aby co nejpodobnější byl ctnostmi Bohu, jehož obraz nese. Dobře vedená mysl je taková, která je osvícena nebeskou moudrostí – aby člověk v sobě znal důstojnost Božího obrazu a tuto důstojnost v sobě hájil a chránil. Pravá nebeská moudrost znamená předně jasně a zřetelně znát Boha a všechny předivné skutky Jeho, za druhé znamená umět moudře a rozumně sebe a všechny své vnitřní i vnější činy řídit k přítomnému i budoucímu životu. (Komenský, 1992)

Underhillová píše: "...každá lidská duše má jistou skrytou schopnost vnímat Boha. V někom je tato schopnost uskutečněna s udivující plností." (Underhillová in Draper, 2015, s. 11)

2. SPIRITUÁLNÍ POTŘEBY DÍTĚTE

V kapitole Spirituální potřeby dítěte se zamýšlíme nad tím, bez čeho dítě nemůže existovat – tj. aniž by mělo naplněno svoje potřeby. Potřebami jsou zde míněny nejen fyzické, psychické a sociální, možná v našem kontextu daleko více potřeby spirituální – tedy to, co formuje člověka ve zralého jedince, který ví, odkud jde a kam, nechybí mu perspektiva, smysl jeho života, rozumí vyšším cílům.

Obrázek č. 2: Dopis dítěte adresovaný Bohu s velkou nadějí a důvěrou (Hample, 2000)

Jak zaznělo v předešlé kapitole - Nemůže existovat žádná hodnota tam, kde není potřeba, kterou je nutné uspokojit. (kap. 1.1) Když hovoříme o hodnotách, máme na mysli mimo jiné i to, co je k životu potřebné. (kap. 1.3) Hodnoty a potřeby spolu úzce souvisí. Pokud nebudeme ochotni naplňovat potřeby druhých nebo alespoň přispívat k jejich naplňování, začne se náš hodnotový systém stávat nedůvěryhodným. V případě Krista je zřejmé, že to, co kázal, také žil. Potřeby lidí okolo něj včetně mladší populace mu nebyly lhostejné. Často šlo ruku v ruce vyučování o hodnotách a zároveň sycení, uzdravování, osvobodování – prosté naplňování potřeb jeho posluchačů.

2.1. POVINNOST NAPLŇOVAT POTŘEBY

Oprailová (2016) uvádí, že povinnost dospělé generace naplňovat potřeby dítěte je právně deklarována všemi členskými zeměmi EU. Zavazují se rodině pomáhat a spolupracovat s ní tak, aby kvalita péče o nejmladší generaci byla co nejvyšší. Pomoc rodině v péči a výchově vyjadřují záměry, které jednotlivé země uznávají a realizují podle svých podmínek i za mezinárodní spolupráce. Podle těchto záměrů je třeba:

- zajistit co nejdříve odbornou péči a výchovu
- umožnit všem podílet se na společensky projektované výchově a vzdělávání;
- pomoci matkám i otcům plnit rodičovské i pracovní povinnosti;
- optimálními podmínkami přispět k celkovému zkvalitnění života společnosti.

Pokud dítě strádá z nedostatku uspokojení některé potřeby, mohou v jeho tělesném i psychickém vývoji nastat vážné problémy a komplikace. (Oprailová, 2016) Podobně také můžeme tvrdit, že pokud nebudou u dítěte syceny potřeby spirituální, těžko z něj vyroste jedinec se zralým, odpovědným přístupem k sobě samému i k druhým – nebude ukotven ve víře, bude tápat ohledně smyslu jeho života, bude zmítaný kdejakým duchovním učením a bude ve svém životě postrádat pravdu.

2.2. ZÁKLADNÍ POTŘEBY DÍTĚTE

Psychologové Matějček a Langmeier (in Oprailová, 2016) zdůrazňují pět klíčových potřeb, které je důležité naplňovat:

- 1. Potřeba určitého množství, kvality a proměnlivosti podnětů.** Naplnění probouzí aktivitu, zajišťuje nové dojmy a zkušenosti, vede k rozvoji poznávání.
- 2. Potřeba určité stálosti, řádu, smyslu v podnětech.** Nepřehledné množství podnětů ztěžuje orientaci. Bez pochopení souvislostí a vztahů by svět nedával smysl.
- 3. Potřeby prvních citových a sociálních vztahů.** Prožité citové vztahy zaručují pocit bezpečí, jistoty a důvěry v sebe i v ostatní lidi.

4. Potřeba identity, společenského uplatnění a společenské hodnoty. Dítě si uvědomuje sebe a svou pozici, potřebuje mít pocit vlastní hodnoty. Chce být spravedlivě hodnoceno a uznáváno.

5. Potřeba otevřené budoucnosti neboli životní perspektivy. Sebedůvěra posiluje samostatnost, odvalu i odpovědnost za vlastní jednání, které směřuje do budoucnosti.

V každé z uvedených oblastí je patrná přítomnost nejvyšších hodnot. Potřeba podnětů v sobě zahrnuje probouzení zvědavosti – Kde jsem se tu vzal? Co tu dělám? Co je smyslem mého života? Potřeba stálosti a řádu naznačuje potřebu mít se o co opřít, orientovat se v životě pomocí měřítek samotného Stvořitele. Potřeba vztahů by byla jen částečně naplněna, pokud bychom ji chtěli saturovat pouze lidskými vazbami. Jsme přesvědčeni, že člověk byl stvořen, aby mohl žít ve vztahu se svým Stvořitelem. Potřeba identity a uplatnění se realizuje ve společnosti, ale nesmí na společnosti záviset. Pokud dítě bude zažívat odmítání, odpor ve společnosti a nebude vedeno k sebezpřijetí a uznání vlastní hodnoty, k nahlížení na sebe z Božího pohledu, může brzy začít bojovat s různými komplexy a pocity méněcennosti. Podobně pokud bude dítěti, později dospělému jedinci chybět perspektiva věčnosti, bude motivovaný jen do té míry, pokud uvidí své následovníky.

Přijetí *Úmluvy o právech dítěte* na Valném shromáždění OSN v roce 1989 bylo vyvrcholením dlouholetého boje za práva dětí. Zároveň byl v účastnických státech, které Úmluvu podepsaly, vypracován dlouhodobý program na její plnění. V roce 2001 evropská konference v Ženevě konstatovala, že situace ještě není tak příznivá, jak se očekávalo, a vyhlásila program "Budujme Evropu pro děti - realizujme práva dítěte při jejím rozšiřování". Na tuto výzvu reagovalo několik vědců, kteří s využitím *Listiny práv* vypracovali *Katalog sedmi základních potřeb (Basic Needs)*, v němž jsou práva dítěte zahrnuta. Patří k nim:

Potřeba stálých laskavých vztahů

Pozorná péče nejméně jedné, lépe dvou až tří osob, které dítě akceptují, dodávají mu pocit bezpečí a umožní mu, aby se otevřeně projevovalo.

Potřeba tělesného bezpečí, celistvosti, nedotknutelnosti a neporušenosti

Správná výživa, zdravotní péče a prevence (očkování), ochrana před tělesnými tresty, týráním, zneužíváním.

Potřeba respektu k individuálním zvláštnostem a způsobu získávání zkušeností

Dítě má být přijímáno se všemi svými individuálními zvláštnostmi a podle nich vedeno, ale nikoli posuzováno a hodnoceno.

Potřeba získávat věku přiměřené zkušenosti

Získávat v pravý čas správné podněty, aby byl zajištěn plynulý rozvoj ve všech oblastech důležitých z hlediska rozvoje osobnosti. Stimulace nesmí rozvoj zbytečně urychlovat ani zanedbávat.

Potřeba stanovených hranic a řádu

Abyste děti mohly zvládat prostor v nejšířším slova smyslu, potřebují smysluplná pravidla. Omezení musí být prezentována laskavě a vlídně, vycházet ze zákonitostí vývoje a potřeby přizpůsobit se funkčním požadavkům vnějšího prostředí.

Potřeba stálého a podporujícího okolí

Pro rozvoj osobnosti v sociální oblasti dítě potřebuje stabilní, jisté a přátelské sociální vazby.

Potřeba jisté budoucnosti vzhledem k sobě, ale i k širšímu okolí

Jde o podporu individuálního rozvoje ve vazbě na širší společenství s pocitem účasti a spoluodpovědnosti.

Tyto potřeby mohou být podle autorů naplňovány ve spolupráci rodiny a vzdělávací instituce již od jeslí. (Opravilová, 2016)

Podle dělení Komenského (in Opravilová, 2016) můžeme předpokládat, že i tento učitel národů zohledňoval potřeby dětí různého vývojového stádia. Z pozic, které ob stojí i z hlediska současné vývojové psychologie, velice citlivě charakterizuje vývoj dítěte od prenatálního stádia do šestého roku. Jeho Škola dětství se dělí na:

- třídu ouvodní (šest měsíců);
- třídu kojeneckou (šest měsíců);
- třídu žvatlání a prvních krůčků;
- třídu mluvení a žvatlání;
- třídu mravů a zbožnosti;
- třídu společnou čili první vyučování.

Doba mezi pátým a šestým rokem života dítěte je třídou "školy společné", v níž se scházejí děti ze sousedství ke společným hrám a společnému cvičení těla i ducha.

(Opravilová, 2016) Duchovním potřebám se Komenský chce věnovat mj. ve třídě „mravů a zbožnosti“. Jistě je to pro velkou důležitost, že ještě v předškolním věku, se tímto výchova dětí má zabývat.

2.3. POTŘEBA DUCHOVNÍHO NAPLNĚNÍ

Pokud existuje možnost být syt a hladov, cítit teplo a zimu, žíznit a být napojen, být středem pozornosti ve společnosti a proti tomu se cítit osamělý, jsme přesvědčeni, že to platí i o spirituální potřebě duchovního naplnění. Spolu s Komenským (1992) věříme, že každý člověk byl stvořen. Bůh tvoří člověka a do jeho nitra mu již od počátku vkládá potřebu hledání a nacházení svého Stvořitele. Člověk, který nalezne Boha, setká se se svým Stvořitelem, zakusí Boží přijetí, uvěří, že je zachráněn Ježíšovou zástupnou obětí, prožije dotyk věčnosti, takový si pak uvědomí a může uvědomovat, že je duchovně naplněn/plněn, podle hloubky víry či intenzity zážitku, popř. podle závažnosti rozhodnutí, ke kterému jedinec dospěje.

Toto naplnění může nastávat znovu a znovu a to různými prostředky:

- skrze oslovení modlitbou - Bůh, který je osloven v setkání v modlitbě jako "ty", se tímto oslovením stává Bohem osobním. Člověk, setkávající se s Božstvím, jej nalézá v osobité podobě ve svém nitru. Bůh je tak uchopen v jedinečnosti mého nitra, mé existence, vystavené jeho výzvě. (Prokešová, 2011)
- skrze Písmo svaté – četbu Božího slova, přemýšlení o souvislostech s mým životem, reflektováním svých pozitivních i negativních zkušeností,
- skrze svátost křtu a Večeře Páně, při které se člověk rozhoduje být součástí Božího lidu, připomíná si nový život, posvěcení v Ježíšově oběti,
- skrze půst jako formu zdrženlivosti a upřednostňování Božích, duchovních, spirituálních věcí před pozemskými, tělesnými a duševními,
- skrze obecnství církve, bohoslužby, duchovní aktivity, písně a zvěstování,
- v seberealizaci skrze svá obdarování, pomoc druhým, podílení se na službě potřebným,
- ve zvěstování zprávy o záchraně člověka, v Božích způsobech jednání uplatňovaných v osobním životě, v pevné víře,

– ve stálém očišťování, posvěcování, vyznávání svých vin a přestoupení (podle pomůcky Stopař, 2015)

Zároveň ale platí, že výše uvedené jsou jen prostředky k duchovnímu naplnění. Lane uvádí, že "děti po celém světě učíme, že všechno, co je potřeba udělat, je říci modlitbu; všechno, co je třeba udělat, je nechat se pokřtít. Říkám dětem, že voda křtu je nezachráná. Říci slova modlitby jim nezaručí, že přijdou do nebe. Děti potřebují pochopit, že se samy musejí odevzdat Bohu; musejí mít osobní vztah k Ježíši Kristu." (Lane, 2000, s. 13)

2.4. POTŘEBA NALEZENÍ SMYSLU

V průběhu života si člověk klade různé otázky a hledá na ně odpovědi. Jedna skupina otázek vypadá zhruba takto: Odkud člověk přichází a kam jde? Jaký je konečný smysl života člověka? Co má člověk dělat a proč? Komu a proč má být odpovědný za to, co ve svém životě dělá – nebo za to, čemu se vyhýbá? Co je v životě důležité a proč? V co může doufat? Odkud má čerpat sílu k životu, a to i tehdy, kdy se blíží ke konci svého života a síl rapidně ubývá? Jak chápat život v perspektivě neodvratné smrti? (Křivohlavý, 2001)

Vychováváme děti k uchopení životního smyslu? K naději? K doufání v zoufání? Podívejme se na dnešní školy a vlastně také rodiny, zaměřené jen na výkon. Zbývá někde dítěti prostor pro životní smysl ze života samotného?

Jaký je smysl našich životů? Kde jej hledat a proč? Smysl můžeme hledat v naději, v naději a víře v dobro, a tím, že tuto naději neodebereme sobě ani ostatním lidem, a už vůbec ne dětem. Tam, kde je naděje, je i smysl, a tam, kde je smysl, může být i cíl. Potřebujeme v životě naději, že dojdeme do cíle, a že tento cíl není zbytečný. A žít pro dobro druhých i pro to své, to beze smyslu není. (Prokešová, 2011)

Smysl můžeme také hledat v něčem, co nás přesahuje. Život nekončí smrtí. Smrtí přechází život do nové dimenze. Pokud ale neposkytneme dítěti možnost věřit ve věčný život, držet se na životní cestě toho, kdo mne povolal do tohoto světa, protože se mnou má svůj plán, protože mne chce vést, protože se mi chce dávat poznat, pak dítě ochuzujeme a bereme mu naději, smysl, stavíme ho na tenký led bez jakékoli směrovky.

3. KŘEŠŤANSKÁ VÝCHOVA V HISTORII

V kapitole Křesťanská výchova v historii sledujeme vývoj tohoto tématu, zmiňujeme dochovaná fakta, týkající se vedení dětí ke zbožnosti, charakterizujeme stav současné doby. Všímáme si toho, že duchovní rozměr výchovy byl reálnou skutečností výchovy dětí od nejútlejšího věku, ale postupně se z majoritní sekulární společnosti vytratil.

Obrázek č. 3: Dopis dítěte adresovaný Bohu s velkou nadějí a důvěrou (Hample, 2000)

MILÝ BOŽE DĚDA ŘÍKÁ
 ŽE KDYŽ BYL MALÝ
 TY UŽ JSI BYL TADY.
 KOLIK JE TI
 VLASTNĚ LET ?
 DANIEL

Nejstarší svědectví o tom, jak vypadala výchova malého dítěte v českých zemích, pocházejí ze středověku. Ve staroslovanském písemnictví z období Velkomoravské říše se našly doklady o odpovědnosti knížat za křesťanskou výchovu, nerozlučitelnosti manželství a zákazu ženě zbavit se nenarozeného dítěte. (Opravilová, 2016)

Jednota bratrská (1457) uznávala význam výchovy pro "všechny, kdo obývají společný dům". Bratrské domy představovaly širší rodinné společenství, kam rodiče přinášeli svá nemluvňata, aby se bratrský sbor mohl přesvědčit, zda jsou laskavými a pečlivými, i když přísnými rodiči. Aby se rodiče mohli věnovat práci, které křesťanská výchova přisuzovala vysokou mravní kvalitu, shromažďovaly se předškolní děti ke společné hře v bratrských domech. Byly to zřejmě historicky první veřejné předškolní

výchovné instituce, a jak dokládá dochovaný školní řád moravských novokřtěnců, výchova v těchto "malých školách" byla pro děti od půldruhého roku povinná. (Opravilová, 2016)

V této a pozdější době se v oblasti křesťanské pedagogiky angažuje několik směrů - viz tabulka a Příloha 1: Přehled křesťanských pedagogů. (Cipro, 2001)

Tabulka č. 2: Pedagogické směry zdůrazňující zbožnost ze 16. a 17. století

Zdroj vlastní (čerpáno z Cipro, 2001)

Označení	Zakladatel	Charakteristika pedagogického přístupu
Jezuité	Ignác z Loyoly (1491-1556)	"Všechno dobro křesťanstva a celé společnosti závisí na dobré výchově mládeže". V jezuitských školách se mohli vzdělávat pouze jezuité.
Piaristé	De Calasanz José (1556-1648)	První lidová křesťanská škola v Římě 1600 byla povinná pro všechny děti. Calasanz zastával právo chudých dětí na výchovu a vyučování, v němž nestavěl vědu proti náboženství a vzdělání poskytoval všem dětem neohledně na jejich náboženskou víru ani sociální postavení.
Jansenisté	Jansenius Cornelius (1585-1638)	Učení o boží milosti, Jansenius zastával názor, že prvotní hřích pokazil lidskou přirozenost, takže je nakloněna ke zlu, které lze překonat jen s pomocí Boží milosti křesťanským životem oproštěným od všeho scholastického dogmatismu.
Pietisté	Spener Philipp Jacob (1635-1705)	Zdůrazňuje spíše citový náboženský prožitek. Zbožnosti, hlavního cíle výchovy, se dosahovalo metodou příkladu, nabádáním k pravdě, vedením k poslušnosti, píli, modlitbě a lásce.

Z výrazných osobností 19. a 20. století, které šířily křesťanské hodnoty, patří bezesporu ty, které uvádíme v následující tabulce.

Tabulka č. 3: Významní křesťanští pedagogové 19. a 20. století

Zdroj vlastní (uvedeno v tabulce)

Pedagog	Důrazy, popis pedagogiky	Zdroj
Giovanni Bosco (1815-1888) zakladatel řádu salesiánů	Věřil v radost, byl přesvědčen, že dává duším růst, zaplašuje nudu, proniká i tělesné ústrojí jakousi osvěžující svěžestí.	Tomášek, 1992
Maria Montessori (1879-1952)	Prosazovala pedocentrismus a důvěru ve	Průcha,

italská lékařka a pedagožka	spontánní seberozvíjení dítěte.	2012
Přemysl Pitter (1895-1976) protestantský pedagog	Pečoval o zubožené židovské, německé a české děti, a ve svých ústavech šířil křesťanskou víru.	Fierzová, 1992
Franz Kett (1933)	Zakladatel existenciálního přístupu rozvíjejícího osobní jedinečnost s celistvým přístupem zaměřeným na smysl.	www.kett.cz

Podzimek (in Jedlička, 2014) charakterizuje druhou polovinu 20. století v evropském prostoru jako čas, ve kterém se šíří praktická lhostejnost k životu a k překračování sebe sama. Víra v transcendentní princip vesmíru, který někam směřuje, byl nahrazen vírou v bezsmyslný a bezcílný koloběh biologického života. Otázky "po božském" jsou pak kladeny jen zřídka, zpravidla pouze v mezních situacích, tedy v okamžiku ohrožení vlastní existence (vidina blízkosti vlastní smrti apod.). Žijeme v prostředí praktického bezbožectví (subreligiozité). Je to jakási forma nihilismu, ve kterém je síla života pouze prožívána, a otázky po počátku, cíli či jeho smyslu zůstávají nevyřčeny.

Člověk chce překročit své malé "já", aby se dostal do souladu se svými tužbami. Na jedné straně se jako postmodernista, zklamaný krutými pravdami fundamentalistů minulosti, brání přijmout "hotovou transcendenci" a odmítá tedy nějaké objektivizované "statické transcendentno". Na druhé straně však touží po dimenzi, skrze kterou se lze dobrat naplnění své tužby po štěstí. A svět náboženské spirituality tuto transcendující (sebepřekračující) dimenzi sebe sama vnímá a hlásá. Je to dynamická, stále se přibližující Pravda o mém já, která je uchopená v Ty. V této *"Cestě, Pravdě a Životě"* pak člověk nalézá svůj cíl, jež náboženská spiritualita nazývá prostě Bůh. V křesťanské nabídce je pak tento Bůh "navíc" inkarnován - je člověkem a s člověkem. Možnost překročit "svou malost" je pak v křesťanské víře vyjádřena především evangeliem - radostnou zprávou, že Bůh jakožto nedosažitelná maxima všech maxim sám vkročil do imanence tohoto světa a stal se jedním z lidí, aby tak člověk mohl opačným směrem vystupovat, "stávat se" božským.

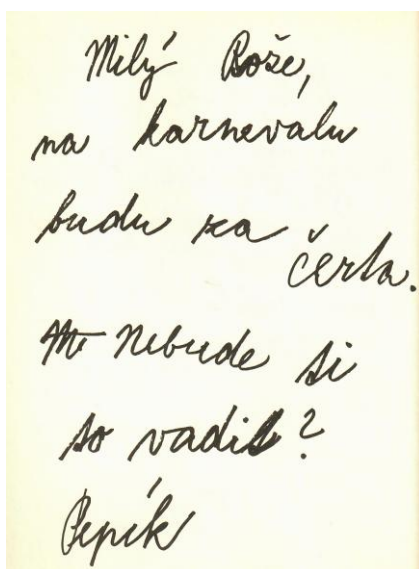
Je-li cestou z krize západní civilizace renesance spirituality, pak se musí jednat o "dospělé náboženství", vybízející k transcendování tohoto světa. Jestliže má být něco

z výše napsaného uvedeno do praxe, půjde to jistě pouze cestou předání, tedy cestou výchovy. Vizi světa, který je schopen překračovat svůj aktuální problematický stav, je schopen předat pouze ten vychovatel, který hluboce náboženskou a patřičně "dospělou" spiritualitou žije a je jí očividně (před očima svých žáků) sám utvářen. Život totiž může předávat pouze živý, zaujetí zaujatý, lásku láskyplný a zároveň člověk vzdělaný, který je názorově ukotven na cestě svého života. (Podzimek in Jedlička, 2014)

4. VÝZNAM KŘEŠŤANSKÉ VÝCHOVY V PŘEDŠKOLNÍCH A MIMOŠKOLNÍCH ZAŘÍZENÍCH

Pro křesťanskou výchovu sehrává klíčovou roli rodinné zázemí, vliv nejbližších. Jak ale budovat duchovní hodnoty, když rodiče jsou sice křesťanství nakloněni, ale zároveň o něm moc neví. Význam křesťanské výchovy v předškolních a mimoškolních zařízeních se nabízí i v případě zbožných rodičů, kteří mají zájem na tom, aby jejich dítě bylo vedeno v křesťanském duchu nejen v rodině.

Obrázek č. 4: Dopis dítěte adresovaný Bohu s velkou nadějí a důvěrou (Hample, 2000)

Dobrá výchova je a zůstává nutná, dokud existují děti. Přicházejí na svět bezbranné a nehotové, potřebují se učit a jsou schopné se učit, jsou vnímavé jak vůči dobrým, tak vůči špatným vlivům.

4.1. VÝCHOVA JAKO POVINNOST RODIČŮ

Rodina dává základní hodnoty, jak se chovat, poskytuje zkušenosti a je mimořádně důležitou institucí určující budoucnost jedince. Proto morální příkazy a zákony dělají z

výchovy dětí povinnost. Proto mají děti právo na výchovu. Proto existují zákony k jejich ochraně před ohrožením a zanedbáváním.

Povinnost péče a výchovy dětí je v první řadě uložena *rodičům*. Ti je přivedli na svět a jsou za ně odpovědni tak dlouho, dokud děti nemohou žít samostatně na svoji odpovědnost. K tomu patří, že se mohou samy uživit a zvládnout úkoly, které mají plnit dospělí ve společenství. Vlastnosti, které jsou k tomu potřebné, nazýváme souhrnně "životní zdatnost". "Výchovou" ve smyslu morální a zákonné povinnosti nazýváme snahy ovlivňovat děti a mladistvé tak, aby se stali životně zdatnými - a to v každém ohledu: tělesně i duševně, společensky a profesně, morálně a duchovně. Duchovní stránkou životní zdatnosti se míní náboženská, světonázorová nebo světonázorově-filosofická jistota orientace. Ta má ústřední význam pro život, protože na ní závisí osobní hierarchie hodnot, smysl života a zakořenění ve společenství stejně smýšlejících. (Brezinka, 1996)

Navzdory zmíněné povinnosti Bullivant (2018) sděluje, že náboženská identita se už nepřenáší z rodičů na děti. Důkazem je mu analýza dat, z níž vyplývá, že v posledních letech dochází k odklonu mladých lidí od křesťanství. (Bullivant in novinky.cz)

Je na čase apelovat na rodiče, aby se vrátili ke svým kořenům? Nebo se obrátit na osoby, které se na výchově také podílejí, ale nejsou rodiči dítěte? Lze vůbec předávat hodnoty mimo rodinný rámec?

4.2. SPOLUVYCHOVATELÉ

Výchova dětí a mládeže nebyla nikdy jen soukromou záležitostí rodičů. Byla vždy i záležitostí obce a státu, protože děti jsou vždy i budoucími spoluobčany. Soudržnost každé společnosti a její trvání ve výměně generací závisí na tom, že si dorost osvojí základní prvky své kultury, zvláště normující orientační statky jako právo, morálku a náboženství, nebo nějaké jí odpovídající životní učení, které dává životu smysl.

V dnešní době není však výchova dětí rozdělena jen na jednoho nebo dva rodiče a mnoho učitelů, ale i na předškolní a mimoškolní spolumychovatele, jejichž služby si rodiče zajišťují. Jsou to podle okolností pěstounky v dětských jeslích a školkách, duchovní, učitelé hudby, sportovní instruktoři, pomocní učitelé atd. Mají dílčí výchovné úkoly, které

plní na různých místech mimo rodinu. Děti putují podle přesného časového rozvrhu z místa na místo a od termínu k termínu, aby se střídavě podrobovaly krátkodobé dílčí výchově prostřednictvím mnoha námezdných vychovatelů.

Mnozí rodiče dnes cítí při výchově nejistotu, protože v jejich životním okruhu pro ni nejsou bytostné předpoklady. Za příznivých podmínek se děti učí do značné míry samy, co mají vědět, umět a věřit, protože jejich životní prostor obsahuje dobré příklady, dostatek možností pro jednání a silné systémy sankcí. Když se všichni známí dospělí shodují v základních normách a jednotně chválí, co je s nimi v souladu, a haní, co jim odporuje, potom se děti snadno přizpůsobí tomuto pořadí hodnot a osvojí si je. Prostřednictvím výchovy je pak třeba jen doplňovat a korigovat to, co dítě získalo spontánním učením díky hodnotným podnětům ve styku se stejně smýšlejícími lidmi.

Tyto příznivé předpoklady pro výchovu se v moderních životních poměrech vyskytují jen zřídka. Rodiny jsou malé, mají často jen jednoho rodiče a zřídka více než jedno nebo dvě děti. Dětský zkušenostní prostor je úzký a chudý na kontakty a možnosti jednání. Mnohé matky jsou zaměstnané a mají příliš málo času pro své dítě. Mnoho manželství je zatíženo krizemi. V okruhu malé rodiny se rodiče dětem málo věnují, kladou na ně málo shodných požadavků, málokdy se zde setkáme se sankcemi a zřídka s kontrolou, která by podporovala nároky rodičů. Naopak: panuje permisivita, ponechávání volnosti, nejistota vzhledem k normám, obavy z konfliktů, pohodlnost a lhostejnost, které se falešně vydávají za toleranci.

V pluralistické společnosti je stát se svými školami odkázán na to, že to budou rodiče, kteří položí morální a duchovní základ dorůstajících občanů. V tomto ústředním bodě své odpovědnosti nemají však mnozí rodiče ještě dostatečně jasno. Zanedbávají světonázorovou či náboženskou výchovu, ačkoli věcně a právně jsou pro ni jen oni kompetentní. Důvod snad ve většině případů spočívá v tom, že jsou sami v duchovních otázkách nejistí a nerozhodní. Většina z nich se odcizila křesťanské víře, ale bojí se vyvodit z toho důsledky a vypracovat si náboženské nebo světonázorové přesvědčení nosné pro vlastní život a pro výchovu dětí. (Brezinka, 1996)

4.3. KŘESŤANSKÁ VÝCHOVA V PROSTŘEDÍ MIMO RODINU

Odkřesťanštění Evropy nedělá duchovní výchovu zbytečnou, protože potřeba náboženské a světonázorové orientace spočívá v přirozenosti člověka a vyžaduje i v pokřesťanské době přesvědčivou odpověď. Kdo ještě může věřit křesťanské odpovědi, bude v jejím duchu vychovávat i své děti. Kdo jí však již věřit nemůže, nesmí prostě ponechat náhodě, co bude jeho děti orientovat v nejdůležitějších otázkách smyslu života a smrti, dobra a zla, správné hierarchie hodnot. Mnoho rodičů mohlo žít duchovně a morálně až dodnes pod vlivem křesťanství, aniž by byli křesťany, ale tato přechodná doba rychle končí. Opora, která ještě stačila starším díky jejich křesťansky formovanému mládí, již není oporou jejich dětem. Proto je nutné, aby tito rodiče nenechali své děti duchovně a morálně zakrňet, nýbrž aby jim i bez náboženství dopomohli k víře ve smysl života a k vědomí morálních povinností. (Brezinka, 1996)

Z vlastní praxe můžeme uvést jako příklad otce, který měl možnost přihlásit svoje dítě do mateřské školy, ve které byly dvě třídy. Jedna třída byla křesťanská, vedená křesťanskými učitelkami, druhá třída byla zaměřená humanitně. Tento otec odmítl nechat zapsat své dítě do křesťanské třídy, přestože jako rodina patřili do katolické církve. Zvolil humanitní zaměření. Důvodem bylo, že chtěl sám určovat, čemu v oblasti víry má být jeho dítě vychovávané a odmítl to nechat na katolických učitelkách.

Hodnotovou výchovu, "výchovu hodnotami a k hodnotám", bychom mohli přijmout jako program rozvoje osobnosti, v pevném přesvědčení, že kulturní hodnoty, nejcennější dědictví, které člověk na své cestě dějinami po tisíciletí nese a chrání, není možno ponechat živelnosti, náhodě nebo metodám, které odpuzují a znechucují. Vychovatel je povolán ke krásné úloze ve společnosti, je-li jeho úkolem pomáhat hodnoty objevovat, chápat, potřebovat, ctít, milovat a tvořit. Podmínkou takové služby ovšem je, že se kulturní hodnoty stanou potřebou, láskou a štěstím i jeho života. (Kučerová, 1996)

Lidské učení dělíme na učení bezděčné a záměrné. Učení se záměrem naučit se se jeví jako efektivnější než učení neúmyslné, příležitostné. Bezděčné, neúmyslné učení probíhá na základě vnitřních dispozic člověka odpovídat na některé stránky předkládaného materiálu nebo vnímaných dějů, které upoutaly jeho pozornost. Roli hraje i vlastní aktivní činnost. Většinou si osvojíme to, s čím zjevně nebo myšlenkově

manipulujeme. Účast intelektuální aktivity nebo manipulace s materiálem může účinek záměru v učení kompenzovat nebo ho někdy dokonce převýšit. Vysokou produktivitu v učení je proto možné očekávat tehdy, dojde-li ke kombinaci obou činitelů, tj. úmyslného učení a vlastní aktivity žáka. (Prunner, 2003)

Výchova nemůže být realizována jen prostřednictvím specifických předmětů. Ba naopak, prolíná celým vyučováním, veškerým školním i volnočasovým formativním děním, jež dětem a dospívajícím zprostředkovává normy a společensky schválené vzorce jednání, rozvíjí hodnotové orientace a upevňuje charakterové rysy. (Helus in Jedlička, 2014)

Jestliže byla dříve výuka náboženství předáváním souhrnu jednotlivých dílčích křesťanských pravd a dítě je mělo vstřebat a poskládat do mozaiky tak, aby později z odstupu nahlédlo celý a úplný obraz (ne ale vždy k tomuto poslednímu kroku došlo), pak dnes poznáváme, že důležité je předávat spíše skicu celkového pohledu, do níž jsou postupně zřetelněji a zřetelněji zaznamenávány detaily. V každé chvíli je však obraz jakoby hotový. Jednodušeji řečeno, při předávání křesťanského poselství je volen globální způsob spojený mnohem více s vlastním životem dětí. (Jestliže první způsob odpovídal více lineárnímu typu osnování učiva, druhý odpovídá více spirálovitému.)

Je však potřebné zmínit se o určitém nebezpečí druhého postupu. Děti z věřících rodin, které se často a pravidelně účastní skupinové katecheze, mohou mít za čas pocit, že všechno slyšely již mnohokrát dokola. Pokud jim nebudou nabízeny nové, překvapivé a hlubší pohledy a zůstaneme jen "u skici", brzy je znechutíme. (Herciková, 2002)

Je-li učení se záměrem efektivnější než příležitostné, pak mohou rodiče využít různé instituce, které se na křesťanskou výchovu zaměřují. Platí to samozřejmě i pro rodiče, kteří by sice rádi víru dětem předali, ale neví jak. V současné době je možné využít nabídky předškolních zařízení zřízených církví (viz Příloha 5). V případě starších dětí lze tyto přihlásit do některé ze základních škol zřízených církví. Těch je sice o něco méně než v případě předškolních zařízení, ale pořád je to přes čtyři desítky institucí.

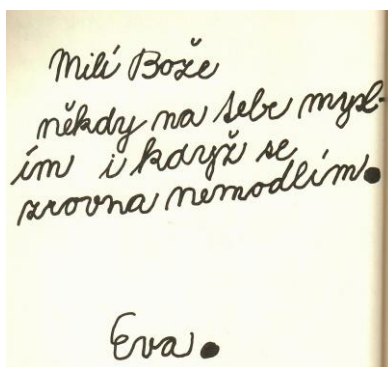
Pokud by rodiče preferovali školní zařízení pro výchovu mimo vyučování a zájmové vzdělávání ve volném čase, tak ze současných čtyř druhů podle Průchy (2000) – tj. školní družiny a školní kluby / základní umělecké školy / jazykové školy a / střediska pro volný čas dětí a mládeže – připadají v úvahu první a poslední jmenované. Lze očekávat, že pokud by rodiče projevíli zájem, školní družina či středisko pro volný čas by jim mohlo vyjít

vstříc a ve spolupráci s církví v okolí nabídnout vzdělávání dětí v křesťanské výchově. Na mnoha místech mají církve dokonce vyškolené pracovníky, kteří každou neděli v čase bohoslužeb pro dospělé nabízejí dětem smysluplné trávení volného času v kruhu svých vrstevníků s atraktivním programem, který pomáhá budovat jejich víru.

5. TEORETICKÝ ZÁKLAD PRO SESTAVENÍ PROGRAMU KŘEŠŤANSKÉ VÝCHOVY

Pro programy křesťanské výchovy se v současné době nabízí široká škála prostředků, zdrojů, pomůcek, inspirujících materiálů. Z praxe nabízíme některé prvky, které jsme využili při sestavování návrhu programu křesťanské výchovy.

Obrázek č. 5: Dopis dítěte adresovaný Bohu s velkou nadějí a důvěrou (Hample, 2000)

Křesťanská výchova se nemůže zaměřit jen na samotné evangelijní poselství, neboť ono samo je ve své podstatě spojeno se všemi oblastmi lidského života. Proto je úkolem křesťanské výchovy pokusit se o celkové a harmonické propojení víry, výchovy a vzdělání a pomoci tak celkovému rozvoji křesťanské osobnosti dítěte, která bude pevně zakotvená ve víře a přitom schopná samostatně a svobodně uvažovat a jednat. Přitom není možné pohlížet na dítě jako na pasivního příjemce a tvárný objekt, kterému je nutné předat přiměřené a nutné zkušenosti, aby zaujal své místo ve společnosti. (Bruceová in Herciková, 2002) Dítě je už od začátku člověkem aktivně se účastnícím na své vlastní výchově. Nelze souhlasit ani s opačným názorem, že vychovávat dítě ve víře je vlastně omezování jeho náboženské svobody a tudíž manipulace ze strany rodičů, popř. dalších vychovatelů. Dítě by mělo být podle tohoto názoru ponecháno v otázkách víry samo sobě. Člověk je ovšem svobodný ve svém rozhodování pouze tehdy, jestliže skutečně ví, pro co nebo pro koho se rozhoduje. Vychovávat znamená pomoci hledat a pomoci poznávat, tedy nacházet. (Giussani in Herciková, 2002)

Každý člověk, i tehdy byl-li vychován od svého dětství křesťansky, musí v určitém okamžiku udělat pro svůj život zásadní a svobodné rozhodnutí sám za sebe, při němž

přijme nebo nepřijme Boha vážně do svého života. Kvalitní (nepokřivená) křesťanská výchova mu však pomáhá poznávat to, pro co se rozhoduje nebo co odmítá.

Komenský se k této otázce vyjadřuje následovně: Musí-li být člověk cvičen v pracích tělesných jako je např. chůze, řeč a manuální činnost, jak by vyšší a smyslům vzdálenější věci jako je víra, ctnosti a umění moudrosti měly přicházet samy od sebe? A hned si odpovídá, že je to nemožné. (Komenský, 1992)

Holt (1964) při vyjadřování k otázce Proč děti neprospívají? dochází ke dvěma důvodům – žáci se nudí a žáci se bojí. Bojí se, že zklamou očekávání rodičů, učitelů, nemají pocit, že by jim to dospělí mohli (nebo chtěli?) nějak ulehčit. A nudí se hlavně proto, že to, co se učí ve škole, nijak (nebo velmi málo) nesouvisí s tím, jaký žijí život, jaké mají prožitky a zkušenosti, do jakých životních situací se dostávají. Pak nastává to, že není přímo zasahováno jejich Jáství, a proto se v jejich chování neprojevuje výrazná angažovanost ke svému okolí. Jinak řečeno, učitel si nevytváří takové pedagogické situace, aby inicioval žáky ke spolupráci, nepřipravuje pro ně takové podmínky a podněty, kterými by byli žáci oslovováni a vybízeni k přemýšlení, tvořivosti, zvědavosti... (Holt in Prunner, 2003)

Co nám tedy může pomoci sestavit takový program křesťanské výchovy, aby rozvíjel dítě komplexně, naplňoval nejen jeho duchovní potřeby, správně seznamoval nejen s duchovními hodnotami a podílel se na vytvoření podmínek po plnohodnotný život? Zmíníme a dále rozebereme jen některé: typ představitosti, osobnostní charakteristiky, mnohačetná inteligence, zásady pedagogického působení, základní výchovné principy, výchovné a vzdělávací cíle, výukové metody, didaktické materiály.

5.1. TYP PŘEDSTAVIVOSTI

Ve výchově a vzdělání hraje svoji roli jak u učitele tak u dětí typ představitosti. V psychologické literatuře, např. Prunner (2003), jsou uváděny tři základní typy představitosti:

- a) vizuální (zrakový) typ představitosti mluví velmi rychle, uspěchaně až nedbale, myslí v obrazech, má fotografickou paměť a při vyjadřování používá spíše „vizuálních“ pojmů, jeho klíčová slova jsou např. „jak vidíte, podívejme se, to je

jasné, uděláme si obrázek, je třeba se zaměřit atd.“ Tento typ gestikuluje rukama na úrovni hlavy, při komunikaci si udržuje větší odstup a jeho dýchání je především břišní.

- b) akustický, auditivní (sluchový) typ představivosti mluví rád a spíše pomalu a melodicky, zřetelně a hlasitě artikuluje, rád poslouchá hudbu, dobře zpívá. Ve svém slovníku častěji používá „akustických“ pojmů: „poslyšte, neslyšeli jste, mluvit, říkat, naslouchat, hlas, znít, naladit se na stejnou strunu apod.“. Gestikulace probíhá na úrovni ramen a níže, při rozhovoru si udržuje menší odstup než typ vizuální, dýchání je spíše hrudní.
- c) kinestetický (prožitkový) typ je zaměřen na prožívání, dobře si představuje zážitky z pohybu (motorický typ), pocity z doteku (haptický typ), z bolesti apod. Jeho řeč je spíše tichá, pomalá s hypnotickým hlasem. Při vyjadřování volí slova jako např. „cítíte to, je to příjemné, uchopit, dotknout se, hmatatelný, držet se, pevný apod.“. Gestikuluje rukama na úrovni boků, ze všech typů udržuje při komunikaci nejtěsnější vztah, dýchání je hluboké, hrudní i břišní.

Lze předpokládat, že učitel výtvarné výchovy bude spíše typ vizuální, zatímco učitel hudební výchovy typ akustické představivosti a učitel tělesné výchovy spíše motorický typ. Využití v pedagogické praxi je zatím neprávem opomíjeno. Příklad z 1. třídy ZŠ: při počátečním čtení učitel ukazuje dětem písmenko A (vhodné pro vizuální typ), říká nahlas „Á“ a děti opakují, jak slyší (vhodné pro akustické typy), ale mnoho dětí tzv. kinestetického typu by pro jeho osvojení spíše potřebovalo toto písmenko malovat, obtahovat, modelovat, vychodit v prostoru apod. (Prunner, 2003)

Podobně Henleyová doporučuje, aby učitelé zajišťovali rozmanitost a pružnost, aby zaváděli některé aktivity zrakové, jiné sluchové a další, zahrnující pohyb a dotyk, aby užívali hudbu, hádanky, video a hraní rolí. Učitelé se mají pokoušet o citlivý přístup k dětem, které pracují raději ve skupinách, i k těm, které preferují individuální práci. Děti jsou většinou ochotné a schopné účastnit se aktivit, které nezapadají do jejich učebních preferencí, pokud vědí, že dříve či později dojde i na jejich oblíbené činnosti. (Henleyová, 2000)

Vzhledem k tomu, že program křesťanské výchovy tak, jak ho předkládáme, by měl být použitelný pro všechny typy dětí, ve většině jeho částech jsou uvedeny určité vizuální

související pomůcky (obrázky, předměty), důraz je kladen na vyprávění, popř. čtení příběhu a většinou jednou z aktivit je pohybová hra nebo činnost, při které se zase mohou realizovat kinestetické typy.

5.2. OSOBNOSTNÍ CHARAKTERISTIKY VYCHOVÁVANÉHO

Z výzkumů, které zmiňuje Pelikán (2007), při nichž se věnoval osobnostním charakteristikám, které jsou klíčové pro uplatnění člověka v životě, naznačuje určité okruhy integrovaných vlastností, které by měly být rozvíjeny, měla by na ně být soustředěna pozornost:

- **Hledání a nalézání smyslu existence**, ale i vlastního jednání a počínání např. v pojetí Frankla.
- **Adekvátní sebereflexe** je důležitá k tomu, aby člověk pochopil svoje možnosti a dokázal se stát subjektem vlastního konání, samostatnou osobností.
- **Zaujetí aktivní životní pozice**, cit pro okolní svět, reakce na něj, což ovšem předpokládá aspoň základní orientaci v něm.
- Výchova **charakteru a zaměření osobnosti**, spočívající v tvorbě osobního světového názoru (Dilthey), vnitřně přijatých hodnotových preferencí a ve vytvoření osobní životní pozice.
- **Pozitivní emocionalita**, nadhled nad běžnými problémy, schopnost pozitivně vnímat svět i jednotlivé situace, což umožňuje člověku řešit někdy i velmi složité životní problémy, včetně problémů zdravotních.
- **Smysl pro odpovědnost**, který ale nelze vychovat bez poskytnutí **svobody rozhodování**.
- **Citlivost k ostatním lidem**, která spočívá jednak v toleranci k druhým, v přátelském chování, ale i v soucitu a prosociálním jednáním v případě, že druzí lidé potřebují naši pomoc.

Ve svém následném zamýšlení nad smysluplností zmiňuje Pelikán důležitost umění být **tady a teď** v okamžiku, který nás oslovuje – tomu bychom se měli učit a měli bychom

tomuto přístupu učit i děti. **Prožívání okamžiku** znamená jeho přijetí a ponoření se do prožitku.

Z pedagogického hlediska je důležité naučit děti nacházení smyslu jednotlivých situací, prožití přítomnosti a její pochopení. U vybraných situací je možná reflexe těchto situací třeba dodatečným rozhovorem s dětmi o prožitém. To napomáhá lépe pochopit smysl prožitého. Je-li ale prožitek silně emocionálně zabarven, může nevhodně použitý rozhovor až příliš racionalizovat celou situaci a rozmělnit v myslích účastníků prožité. Prožití okamžiku musí být kontinuálně zapojeno do života člověka.

Pro smysluplnost je neméně důležité i **pochopení významu** toho, co děláme. Ukazuje se, že rozhodující je **prožitá zkušenost**, která má podstatně větší vliv na postoj žáků, ale i **pochopení smyslu konaného** než mluvené slovo. Potvrzuje to pojetí výchovy jako především **využívání a vytváření životních situací**, v nichž docházejí vychovávaní přímo z logiky situace k určitým závěrům, které nejsou pouze převzaté, ale **utvrzené zážitkem**. (Pelikán, 2007)

Je nutné uplatňovat v osobnostním přístupu k lidem zřetel přesahu, brát v úvahu člověka jako transcendentující/sebepřesahující bytost. Vyvstává důvod uvažovat o spirituální dimenzi, patřící k podstatným znakům člověka - k jeho antropologickým konstantám. A pokud životní okolnosti vývoj této spirituální, sebepřesahové dimenze marginalizují nebo potlačují, pak je člověk ve své úplnosti a integritě ohrožen.

Pojmy přesahu či transcendování na jedné straně poukazují na skutečnost, se kterou má víceméně každý určitou zkušenost. Připomeňme si situace, kdy nás sužuje starost o někoho nám blízkého, kdo trpí a my máme o něho strach. Neubráníme se touze vzít jeho utrpení na sebe. Pohoršuje nás představa, že by někdo na našem místě něco podobného neprožíval, že by si neudělal čas být s trpícím pospolu, že by myslel na svůj prospěch, a ne především na to, čím být prospěšný tomu druhému. V těchto případech hovoříme o základních, elementárních formách osobnostního přesahování, zakotvených převážně v emocích (někdy toliko náhlých a prchavých). Přesahování ovšem může nabývat rozvinutých forem: Může se stát životním programem, nebo dokonce spojovat lidi určitým pojetím života, jako je oddanost vyšším cílům. Lze to doložit na náboženských podobách transcendování, ale také například na vztahu k přírodě, které se cítíme být součástí a která si nás také něčím zavazuje, jsme jí něčím povinováni. Přesahování na této vyšší úrovni lze

také doložit zavazující oddaností mravním principům, etickým závazkům, které mají naprostou platnost, trvají samy o sobě a spojují nás v celek, prostoupený řádem, o který má jít.

Helus vyjmenovává deset zřetelů, které považuje za důležité, chceme-li se zabývat člověkem jako osobností, nazývá je personalizačním desaterem s tím, že chce brát v patrnost komplexitu člověka, abychom neopomněli nic důležitého.

1. Zřetel k základním vlastnostem - aktuální charakteristiky - schopnosti, temperamentové vlastnosti a charakter.

2. Zřetel k potencialitám - člověk není jen tím, kým aktuálně je a dokáže nejen to, čeho je aktuálně schopen. Má možnosti/potenciality se měnit a vyvíjet, dokázat něco, co dosud nedokázal.

3. Zřetel ke genderu neboli rodu.

4. Zřetel k zaměřenosti, respektive k vývojovému směřování. Dítě ustavičně něco chce, o něco usiluje, vyvíjí se, někam se celým životem ubírá.

a) směřování k dospívání a dospělosti

b) směřování k sebepojetí a autentickému sebevyjádření. Dítě se postupně orientuje v tom, kým je, jaký je, jak se komu jeví, co si má o sobě myslet, jakou podobu je třeba vtisknout svému životu apod.

c) směřování ke svébytné nezávislosti

d) směřování k vytváření hlubokých, pevných mezilidských vztahů

e) směřování k vytyčování a realizování cílů životní cesty; kladení otázek po životním smyslu, který vtiskuje mému životu závažnost, důstojnost.

Vývojové směřování osobnosti se neobejde bez vychovatele (rodič, učitele), který mu rozumí v rozmanitosti jeho podob, vážně se jím se zřetelem ke konkrétním jedincům zaobírá a adresně je vhodným způsobem oporou a rádcem.

5. Zřetel k začleněnosti. Člověk je součástí mezilidských vztahů, patří do skupin a kolektivů; tyto vztahy se promítají do důležitých charakteristik jedince; podmiňují pohled druhých na něho, ale i jeho pohled na sebe sama.

6. Zřetel k sebepojetí. Člověku jde o sebe sama. Základní složky sebepojetí jsou:

a) sebepoznání: chceme vědět, co dokážeme, jak vypadáme, co si o nás myslí druzí, jací jsme doopravdy

b) sebecit: naše sebepoznávání zpravidla není citově neutrální - máme se rádi nebo naopak stydíme se za sebe či pohrdáme sebou

c) sebehodnocení: vyslovujeme sami o sobě soudy, porovnáváme své výkony, vyvozujeme hodnotící závěry o sobě.

d) seberealizace: usilujeme o svůj vývoj, chceme být takovými, jakými bychom měli/chtěli být...

7. Zřetel k autoregulaci. Člověk sám sebe ovládá a řídí, chce mít sebe sama v moci (pod kontrolou).

8. Zřetel k přesahu neboli transcendování. Člověk se nezabývá jen sám sebou, ale i něčím, co jej přesahuje, co je více než on, co dává jeho životu vyšší cíl a smysl. Rozhodující význam zde mají

- prožitky dobra
- prožitky krásy
- prožitky pravdy
- prožitky řádu
- prožitky setkávání člověka s člověkem

9. Zřetel ke komplexní, strukturované celistvosti/integritě individua. Člověk není jenom nějakým součtem svých charakteristik, znaků, rysů. Tyto nějak pospolu souvisí a ovlivňují se, tvoří integrovaný systém.

10. Zřetel k životní cestě - úsilí o smysl a naplnění života. Jsme na životní cestě, se svým životem pohybujeme odněkud někam a chceme tento pohyb ovlivnit, být jeho aktéry či režiséry, chceme se dobrat životního autorství - vtisknout svému životu nosný cíl a smysl. Narůstají případy, kdy lidé hledají pomoc u psychologů či psychiatrů a příčiny označují jako související se ztroskotáním při hledání smyslu života.

(Helus in Jedlička, 2014)

5.3. MNOHAČETNÉ INTELIGENCE

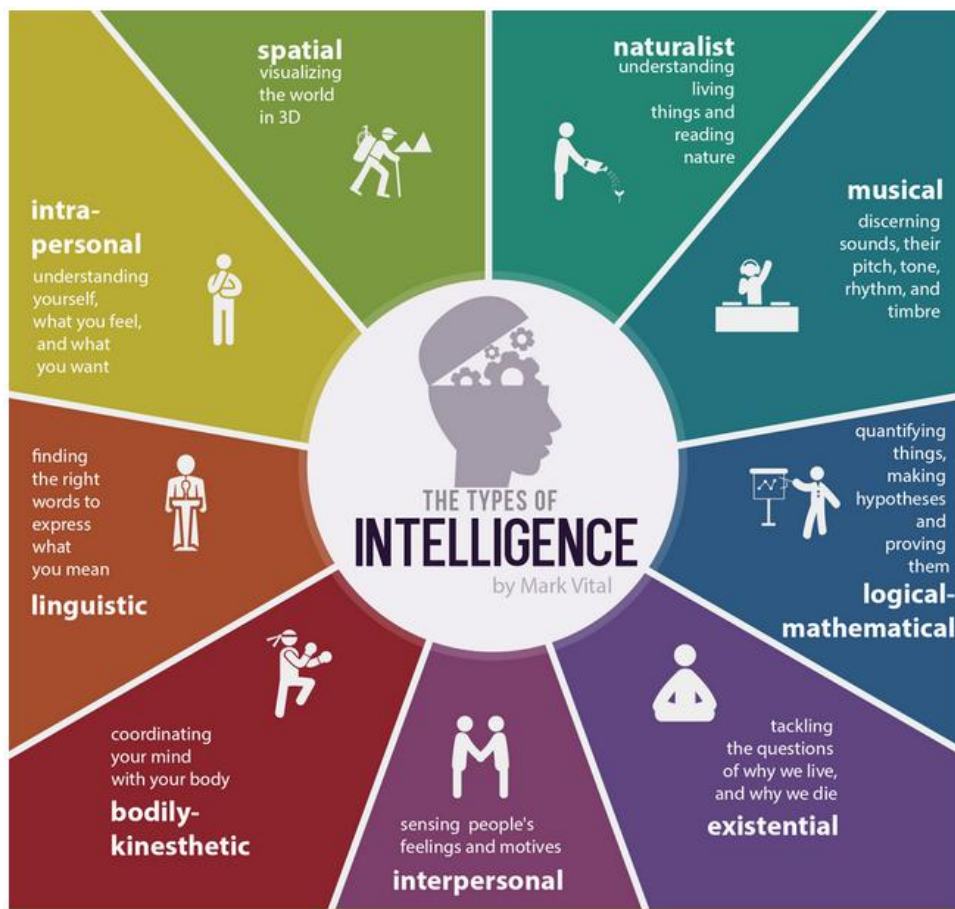
Aby se křesťanská výchova mohla podílet na komplexním rozvoji dítěte, domníváme se, že je třeba zohlednit tzv. mnohačetné inteligence podle Gardnera. Ten

předložil devět na sobě nezávislých typů inteligence: logical-mathematical intelligence, verbal-linguistic intelligence, bodily-kinesthetic intelligence, visual-spatial intelligence, musical intelligence, interpersonal intelligence, intrapersonal intelligence, naturalistic intelligence a existential intelligence (Landau in Šíša, 2014).

- Logicko-matematická inteligence spočívá ve schopnosti řešit neverbální problémy, pracovat s abstraktními symboly, čísly a znaky. Tento typ inteligence je typický pro vědce, matematiky, programátory apod.
- Verbálně-jazyková inteligence postihuje schopnosti porozumění významu slov, chápání zvuků a jejich vzájemné interakce, citlivé řazení slov do vět a praktický význam nalézají ve vyjadřovacích a komunikačních schopnostech. Často se jedná o spisovatele, tlumočníky, právníky, reportéry apod.
- Tělesně-pohybová inteligence znamená schopnost dokonale a účelně ovládat své tělo, ať již v oblasti jemné motoriky nebo vysoké koordinace celého těla. Je důležitá např. pro chirurgy, řemeslníky, tanečníky, sportovce apod.
- Vizuálně-prostorová inteligence se projevuje např. při čtení map, schopnosti navigovat, orientovat se v prostoru. Je podmínkou úspěšných sochařů, architektů, ale i řidičů a pilotů.
- Hudební inteligence znamená dobrou schopnost vnímat a rozlišovat hudební podněty, ať se již jedná o melodii, rytmus, barvu zvuku a pochopení emocionalitu hudby a zvuků.
- Gardnerovu interpersonální inteligenci bychom mohli částečně považovat za ekvivalent sociální inteligence. Spočívá ve schopnosti dobře chápat projevy druhých lidí, jejich záměry a přání a podle toho jednat. S tímto typem inteligence se setkáváme u zkušených rodičů, učitelů, psychologů a veřejně činných osob.
- Intrapersonální inteligence znamená, že jedinec dokáže adekvátně rozumět sám sobě, svým vlastním emocím a podle toho jednat. Tito jedinci dobře zvládají náročné životní situace.
- Naturalistická inteligence souvisí se schopnostmi porozumět živé a neživé přírodě, dobře rozlišovat mezi jednotlivými živočišnými druhy. Týká se především botaniků a zoologů.
- Jedinci s dobře rozvinutou existenciální inteligencí dobře rozumí filozofickým a světonázorovým otázkám lidské existence, jako jsou např. smysl bytí, svoboda apod.

Draper označuje tento typ za "duchovní" inteligenci. Sděluje, že je "pro každého z nás, protože tvoří část naší celkové inteligence, celé naší bytosti." (Draper, 2015, s. 11)

Obrázek č. 6: Devět mnohačetných inteligencí podle H. Gardnera

[\(http://fundersandfounders.com/9-types-of-intelligence/\)](http://fundersandfounders.com/9-types-of-intelligence/)

Gardner uvádí, že největší chybou minulých staletí ve výuce je zacházet se všemi studenty, jako by byli variantami stejného člověka, a tak se cítíme být oprávněni učit je stejné předměty stejným způsobem. (Gardner, 2018)

5.4. ZÁSADY PEDAGOGICKÉHO PŮSOBENÍ

Existuje velké množství zásad pedagogického působení v prostředí mateřské školy.

Přikláníme se k výstižné formulaci Svobodové (2011):

- **Bezpodmínečné přijetí dítěte** – dávat najevo, že jsme rádi, že je dítě s námi, těšíme se na něj, je pro nás přínosem. Pokud udělá něco špatně, mělo by se dozvědět, že nesouhlasíme s činem, který není správný, ale neznamena to, že je dítě zlé, špatné a nemáme ho rádi. Měli bychom dítěti ukazovat způsoby, jak je možné chybu napravit a pěstovat v něm důvěru, že každá situace, tedy i tam, kdy něco špatného udělá, má řešení, kterým ji můžeme alespoň částečně nebo i zcela napravit.
- **Nikdy dítě před ostatními nezesměšňovat a neponižovat** – pokud se stane nějaká nehoda, měli bychom ji řešit diskrétně a citlivě, jako by se něco podobného stalo našemu nejlepšímu příteli. Ponižující a zesměšňující jsou pro dítě také tresty, proto bychom se měli snažit nahrazovat je zažitím přirozeného důsledku nesprávného chování, dohodnout se na jeho nápravě a vytvořit opatření, aby se podobná věc příště neopakovala. Nikdy bychom neměli dítěti připomínat, co kdy udělalo špatně, vyčítat mu jeho chyby a pronášet negativní prognózy.
- **Respektovat potřeby dítěte** – každý člověk má individuální míru potřeb. Představa, že v oblasti fyziologických potřeb dobrý pedagog musí děti naučit jíst, co jim nechutná, nebo spát, i když nechtějí, je mylná. Povinností učitelky není naučit děti jíst jídla, která neznají z domova, ale je její profesní ctí vytvořit takové podmínky, aby se děti těšily do mateřské školy.
- **Vytvářet jasná a smysluplná pravidla**, která dětem dodávají vědomí řádu a pocit bezpečí. Mají-li být smysluplná, je důležité, aby se děti na jejich tvorbě podílely, aby platila pro všechny, i pro učitelky a další zaměstnance, a aby děti věděly, co se stane, když se pravidlo poruší.
- **Vstřícná a efektivní komunikace s dítětem**, která nevyvolává pocit ohrožení a manipulace a z níž se dítě dozvídá, že svět okolo něho je bezpečné místo, ve kterém je přijímáno, respektováno a chápáno jako plnohodnotný partner ostatními dětmi i dospělými lidmi.

- **Vytvářet prostor pro aktivitu a iniciativu dítěte** – děti by měly mít dostatečný prostor k aktivitě fyzické i psychické. (Pozn autora: Dostatečný prostor ale mají mít děti i k aktivitě duchovní.) K vybavení předškolního pedagoga by měla patřit schopnost improvizace, která umožňuje reagovat na okamžité nápady dětí, reagovat na potřebu nahradit klidovou činností pohybovou, schopnost ustoupit od předem stanoveného plánu, pokud aktivity děti nezaujaly. Dostatečný prostor by v mateřské škole měly dostat volné hry, které umožňují vlastní iniciativu dětí. K běžnému výběru hraček by pro děti měly patřit lokomoční hračky a cvičební nářadí či pomůcky (trampolína, houpačky, balanční pomůcky atd.).
- **S aktivitou úzce souvisí i klid.** Dítě by mělo mít možnost nebyť aktivní, odpočinout si v klidném místě, pozorovat, dávkovat si svou míru aktivity podle vlastní potřeby. Mateřská škola by měla být oázou klidu a pohody a ne místem, kde se stále někam chvátá a na nic není dostatek času.
- **Předkládat dětem dostatek zajímavých a smysluplných činností a podnětů** – výběr podnětů a činností pro děti by měl respektovat především zájmy a potřeby dětí. Vznikne-li ve třídě rozkol mezi dvěma partami dětí, je nutné, aby učitelka připravila činnosti, které pomohou vzniklou situaci řešit. Když se kluci na vycházce nemohou odtrhnout od zajímavého brouka, stojí za to nakoupit lupy k pozorování hmyzu a na příští vycházku se jimi vybavit. Učitelka, která se striktně drží připravovaného plánu a nereaguje na zájmy a potřeby dětí, vytváří prostředí, které je umělé a pro dítě málo zajímavé. Do takového prostředí se většina dětí asi těšit nebude.
- **Představovat dětem svět jako pozitivní prostor** – neznamena zamlčovat nebezpečí ve světě, ale rozlišovat mezi dobrem a zlem, dávat naději, že dobro je silnější. Nabízet dětem životní pozici na straně dobra, ukazovat, jak dobrou pomáhat, jak řešit problémy tak, aby řešení bylo pozitivní pro všechny strany. K tomu mohou pomáhat především pohádky, které jsou nositelkami mnoha poselství o naději a víře v dobro. (Pozn. autora: Neodiskutovatelnou pomocí v šíření naděje a víry však bezesporu zůstávají Biblické příběhy a texty.)
- **Zapojovat děti do plánování a hodnocení činností** – s těšením se na něco úzce souvisí i plánování. Máme-li se těšit, potřebujeme vědět, na co. Například při

odpočinku na lehátku můžeme povídat o tom, co jsme dnes prožili a co nás čeká zítra. Společně s dětmi můžeme plánovat třeba i nákup nových hraček, představbu třídy, vycházky a výlety, děti se mohou podílet na tvorbě obsahové části třídního programu.

- **Dát dítěti najevo svou úctu a důvěru v jeho schopnosti** – tím, že děti bereme jako partnery při tvorbě pravidel a plánování, zajímají nás jejich názory, nezesměšňujeme je před ostatními a netrestáme – tím jim projevujeme úctu. Nejedná se pouze o vnější projevy. To, že dítě vnímáme jako autonomní osobnost, člověka, který sice občas potřebuje pomoc dospělého, ale také může nás dospělé v mnohém poučit a obohatit, je vnitřní proces, který se odráží ve všech našich kontaktech s dětmi a bez něhož bychom byli pouhými automaty na vzdělávání dětí. (Svobodová, 2011)

5.5. ZÁKLADNÍ VÝCHOVNÉ PRINCIPY

Vedle zásad předložených v předchozí kapitole, jsou pro křesťanskou výchovu důležité i určité výchovné principy, které více nebo méně rozvíjejí myšlení dítěte nebo by je měly alespoň podněcovat, jak je předkládá Herciková (2002) a Koťátková (2014).

1. Malé dítě se učí především **nápodobou**, opakováním toho, co dělají a říkají ti kolem. Přitom má zásadní význam **vzor autority**. Dítě se zpočátku neptá, proč jednají právě tak, neboť je pro ně zásadní, že to dělá někdo pro ně důležitý, a proto je to tak správné.
2. K učení nápodobou může mít velmi blízko **učení memorováním**, učení z paměti. Jestliže dítě přejímá, co autorita dělá a říká, velmi dobře si vštípí to, co říká často. Jde o to, co dítěti často opakujeme a v jaké souvislosti. Ono si to v paměti udrží a vybaví se mu to vždy, jakmile podobná situace nastane. Na autoritě záleží, bude-li to citát z Písma nebo mimovolná nadávka. Je ovšem moudré naučit některé zásadní věci dítě z paměti záměrně, aby si je mohlo vybavit, až je bude potřebovat.
3. Je třeba mít stále na paměti, že **dětské myšlení je konkrétní**. Vychovatel nesmí mluvit obecně, děti by měl oslovovat ve 2. osobě: "ty"; a vyvarovat se jakéhokoliv anonymního a neosobního vyjadřování.

4. Při zprostředkovávání jakýchkoli poznatků a informací dětem nesmí být zanedbána **zásada názornosti** (použití obrazů, zážitkových předmětů, přirovnání - pro děti je nezbytné používání konkrétních příkladů), **zásada přiměřenosti** (věku, zkušenostem dětí, místu a času) a **zásada trvalosti obsahu, tj. pravdivosti** (nikdy nesmí být dětem nabízeno něco nepravdivého, co by bylo nutné později měnit, sdělení musí mít trvalou hodnotu).

5. Pro menší děti je mnohem výhodnějším dorozumivacím prostředkem **používání symbolického vyjádření** spíše než verbálního, zvláště, je-li toto symbolické vyjádření vnímatelné více smysly. Vzhledem k tomu, že psychologie mluví o symbolickém myšlení už u batolete, je na místě používat velmi brzy zástupných předmětů, obrazů, gest, symbolických pomůcek a činností a pomalu učit děti objevovat i skryté významy těchto znaků.

6. Jakékoliv učení má vést k rozvoji tvůrčích schopností dítěte, což vyžaduje reflexi, ne pouhou reprodukci přijímaných skutečností. Smyslem **zásady kreativity učení** je využití dětské potřeby zapojení vlastní činnosti a fantazie. Přitom se jedná o komplexní zapojení celé osoby včetně **zařazení pohybově dynamických činností**. (Herciková, 2002)

Na počátku 21. století naznačilo komuniké ministrů školství zemí OECD principy, jak by mělo vypadat školní vzdělávání pro děti od 0 do 18 let. Základní myšlenkou je, že by se každému dítěti mělo dostat takového individuálního vybavení, aby dosáhlo podle svých možností maximálního stavu sociální a vzdělávací kultivace.

Čtyři základní principy pro školu budoucnosti, kterou ve svých prognózách komuniké stanovilo, můžeme přijmout i pro naše současné mateřské školy a ty již tímto směrem vykročily:

1. Důraz ve vzdělávání je kladen na rozvoj lidského a sociálního potenciálu. Nemělo by docházet k sociálnímu vyčleňování dětí z jakýchkoliv důvodů. Kromě rozvíjení lidských vztahů se očekává podpora kvalitního výkonu, jak dovolují dispozice jedince, předpokládá se podpora schopností, které vedou k analyzování společenských situací, a dovednost je řešit.

2. Vzdělávání by mělo být reformováno v kontextu, jenž má základní motto: "Znalost je více než jen informace. Důležité je přetvářet informace na znalosti a způsobilosti, což obsahuje aspekt kvality. Vyžaduje to hledat pro učení komplexní situace."

3. Vzdělávací politika by měla směřovat k vytváření lidských komunitních společenství s maximální snahou nikoho nevyčleňovat.
4. Důraz je kladen na vyučování a učení, které má v sobě zakomponované nové teorie a výzkumy, a to jak v obsahu, tak v metodách.

Jako hlavní principy vzdělávací práce s předškolními dětmi podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV) jsou:

- Přijmout vývojová specifika dětí předškolního věku a z nich především vycházet v nabídce obsahu práce, ve vhodnosti metod a organizaci.
- Respektovat individuální možnosti a potřeby dítěte a umožnit mu kvalitní komplexní rozvoj a vzdělávání.
- Zaměřovat se na kvalitu předškolního vzdělávání v té míře, aby děti postupně nabývaly a zkvalitňovaly své schopnosti, dovednosti a vytvořily si základy klíčových kompetencí směřujících k učení, řešení problémů, komunikaci, ke kvalitě vzájemných vztahů, seberealizaci a přijetí základních občanských pravidel.
- Zajistit všem dětem, tedy i těm, které navštěvují mateřské školy s různými programy, odpovídající a srovnatelný pedagogický účinek vzdělávací práce.
- Dát prostor mateřským školám zvolit si a využívat různých forem práce, metod a regionálních podmínek pro vzdělávání dětí.

Vzdělávací okruhy obsahují pět základních oblastí: Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět. První dva okruhy ošetřují specifikum prožívání motorického rozvoje a vnímání a myšlení předškolního dítěte, které spočívá v zaměření na sebe a chápání světa přes své potřeby, požadavky a prožitky. Tři další oblasti vedou dítě od sebe k druhým tak, jak i samo přirozeně směřuje, a k přijetí sebe jako součásti širšího společenství. (Koťátková, 2014)

5.6. VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ CÍLE

Výchovné a vzdělávací cíle bývají ve svém zaměření rozděleny do několika kategorií, ty se vzájemně doplňují a působí na dítě komplexně. Jako základní cílové kategorie se ve třídním programu podle Koťátkové (2014) objevují:

- Cíle se zaměřením na rozvoj motoriky - senzomotorika, pohybové koordinace a různé pohybové a sportovní dovednosti.
- Cíle zaměřené na rozvoj myšlení a řeči - chápání pojmů, souvislostí a začleňování nových zkušeností a poznatků do vztahových systémů, rozvoj slovní zásoby, gramatické správnosti vyjadřování a prevence poruch výslovnosti.
- Cíle zaměřené na rozvoj osobnosti dítěte a jeho dovedností pro soužití s druhými - podpora vytváření pozitivního sebepojetí a vytváření pěkných vzájemných vztahů se spoluprací a porozuměním.
- Cíle zaměřené na rozvoj tvořivosti, seberealizace a vrozených dispozic - esteticko-výchovná kultivace (výtvarná, hudební, hudebně pohybová, dramatická).
- Cíle zaměřené na rozvoj celé škály dovedností použitelných v běžném životě.

Vzdělávací cíle jsou směřovány k získávání kompetencí, které vytvářejí dobré základy pro další příznivý rozvoj dítěte. (Kořátková, 2014)

V RVP PV mají klíčové kompetence pět základních rovin: (1) kompetence k učení; (2) kompetence k řešení problémů; (3) kompetence komunikativní; (4) kompetence sociální a personální (osobnostní); (5) kompetence činnostní a občanské.

Nabízí se otázka, zdali můžeme předpokládat, že v cílech a kompetencích je zahrnutý i duchovní rozměr. Mohli bychom ho snad hledat v „cílech zaměřených na rozvoj osobnosti“? Jaké by z něj vyvstaly kompetence?

K tomu, aby se dítě rozvíjelo podle svých možností, potřebuje důvěryhodné vedení s vhodnými pravidly, dostatkem podnětů pro svou hru i aktivity a záměrně připravenou nabídku činností, která povede ke komplexnímu rozvoji celé jeho osobnosti. (Kořátková, 2014) Celé jeho osobnosti – to znamená v dimenzích biologické, psychologické, sociologické, ale i spirituální.

5.7. ČÁSTI PROGRAMU

Domníváme se, že v každé pedagogické činnosti by měly být zachovány tyto tři části:

1. návrh činnosti, představa jakým způsobem chce učitel v dané skupině dosáhnout stanovených dílčích cílů; přitom jasná formulace cílů je nezbytným předpokladem při zhodnocení správnosti zvolených metod a činností
2. vlastní realizace činnosti, ovlivněná silně vnějšími i vnitřními podmínkami a možnostmi použití pomůcek a materiálů;
3. závěrečné zhodnocení, které učitele informuje o tom, jaké jeho práce přinesla výsledky, do jaké míry byl nebo nebyl splněn cíl a proč; toto hodnocení nemá vycházet z bezprostředních pocitů učitele, neboť ty mohou být klamné, nýbrž má spočívat pokud možno na objektivních informacích; hodnocení by mělo následně vést k rozhodnutí, jak s dětmi dále pokračovat.

Při vytváření návrhu činností je nezbytné brát v úvahu stanovený dílčí cíl, zkušenosti a schopnosti dětí ve skupině, ale také vlastní osobnostní rysy učitele. Některé způsoby zprostředkovávání Biblické zvěsti mu budou bytostně bližší než jiné. Mnoho postupů a metod si však může časem osvojit, naučit se s nimi pracovat v podobě vyhovující a přizpůsobené jeho osobnosti.

Také danou skupinu dětí může určitá činnost zaujmout a dovést dále než je tomu u jiné. Zpravidla však platí, že nový způsob činnosti se musí s dětmi vyzkoušet vícekrát, než si na něj zvyknou a naučí se jej používat. Proto není vhodné některou metodu při hodnocení odmítat hned po jejím prvním vyzkoušení, které nemělo větší ohlas, neboť ji v dané skupině nedokázali ještě plně využít zřejmě ani učitel ani děti.

Při přípravě programu je nutné pamatovat na stěžejní téma, které přímo odpovídá cíli a na utvrzení poznatků a postojů, které byly obsaženy.

Stěžejním tématem programu může být biblická zvěst, věroučné tvrzení, které nemusí být přímo podáno na biblickém příběhu, nebo velmi dobře zacílená činnost. Toto stěžejní téma je nejdůležitějším bodem programu, vše ostatní k němu musí směřovat nebo z něj vycházet, v každém případě by ostatní části programu měly se stěžejním tématem souviset.

Utvrzením rozumíme nějakou praktickou činnost, jako je kreslení, ruční práce, hra, divadlo, kvíz, skupinová práce nebo učení biblického verše apod. Tato činnost má zvýraznit znovu hlavní myšlenku a současně, pokud jde o práci dětí, může jim jejich výrobek sloužit jako připomenutí probíraného tématu i později.

Do programu je třeba zahrnout další stálé části, a to: vřelé přivítání a rozloučení, které pomáhají budovat vztah mezi dětmi a učitelem, a modlitba, která je nutným předpokladem růstu vztahu dětí k Bohu. V prvním případě jde o to, aby se dítě cítilo být přijaté člověkem, učitelem, aby vidělo, že jeho učitel na něm záleží, že se o něj zajímá a že mu může sdělit některé věci, kterými právě žije. V druhém případě se učí obrátit se se vším, co prožívá, ať již v rámci programu nebo i mimo něj, s důvěrou na Boha a dokázat to před ním nějak, ne vždy nutně jen slovně, vyjádřit.

Do programu je dále efektivní zahrnout písně, a to i v případě, že učitel není příliš hudebně nadaný, vždy může využít audionahrávku. Písně slouží k tomu, aby se děti uvolnily, odreagovaly se a protáhly se, zvláště tehdy, používají-li se písně s ukazováním nebo se zařazením tanečních prvků. Texty písní by se opět měly vztahovat k tématu.

Mimo jmenované části programu je možné podle potřeby, vhodnosti a času zařadit ještě některé jiné, např. názorná lekce, kvíz, různé hry dotýkající se alespoň nepřímo tématu s jeho hlavní myšlenkou. Motivačně může také působit vyprávěný nebo čtený příběh na pokračování, na který se děti těší. (Herciková, 2002)

5.8. STĚŽEJNÍ TÉMATA PROGRAMU

Hanesová (2001) specifikuje hlavní obsah učení podle vývojových stádií víry jednotlivých věkových kategorií:

Kojenci a batolata Víra jako důvěra

Obsah: Bůh mě miluje, stará se o mě a je stále se mnou. Bůh mě udělal, i moji rodinu. Ježíš je můj přítel a Boží syn, narodil se jako dítě a udělal mnoho dobrých věcí. Bible je kniha, která mi vypráví o Ježíši. Modlitba znamená, že hovořím s Bohem.

Předškolní věk (4-5 let) Víra jako vztah

Obsah: Bůh stvořil celý svět i mně. Bůh je dobrý, mocný, vždy je se mnou, stará se o mě. Bůh mě má rád, i když jsem udělal něco zlého, odpustí mi. Ježíš je Boží syn, můj přítel, který zemřel na kříži a vstal z mrtvých.

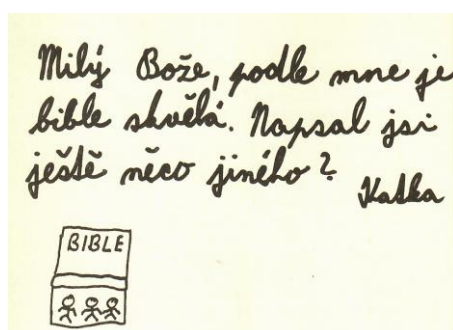
Mladší školní věk (6-10 let) Zdůvodněná víra

Bible je Boží kniha. Ježíš je Bůh, Spasitel. Bůh se o nás stará. Bůh je Stvořitel. Co je modlitba, uctívání. Jaký je Bůh. Co je hřích, spasení.

6. POSTUP TVORBY PROGRAMU KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY

Kapitola se zabývá konkrétním způsobem sestavování programu křesťanské výchovy, metodikou, pomůckami, schématem jednotlivých částí programu.

Obrázek č. 7: Dopis dítěte adresovaný Bohu s velkou nadějí a důvěrou (Hample, 2000)

6.1. BIBLICKÉ TEXTY JAKO HLAVNÍ ZDROJ INFORMACÍ

Bible: kniha plná života, kniha vášně silné jako smrt, ale také kruté jako podsvětí. Je zde nářek zoufalých, řeč duše, která se nechce nechat utiшит; a těsně vedle toho stojí překypující plesání, radostný tanec osvobozených. Je zde řeč o gigantických politických převratech světových velmocí i o tichém tajemství dvou milenců. Je zde hluboká a neutišitelná bolest nad smrtí a vedle toho píseň zachráněných, opěvující vítězství nad smrtí. Existuje někde nějaká jiná kniha, která by se této vyrovnala? V náboženské pedagogice je stále diskutována otázka, jaký to má vůbec smysl, předkládat dnešním dětem a mladým lidem tyto staré, těžké a cizí texty. Přitom už dávno není jen naší zcela osobní zkušeností, že biblické texty hovoří přímo k nám, ale je to i zkušeností veřejnosti. Baldermann (2004) uvádí, že biblický text byl zaznamenán, aby nám něco ukázal, něco sdělil, abychom se něčemu přiučili. A tak se musíme spolehnout na to, jak nás vede. Byl uchován, zapsán a konečně shromážděn do této knihy vesměs s vysloveně didaktickým úmyslem, aby se jiní, kteří se připojí později, nechali odtud učit a získali podíl na jejich zkušenostech. To je dost zřetelné u velkých vyprávění a epištol. Ostatně ani žalmy nebyly

zaznamenány z jiných důvodů: Modlitby jsou především přímým oslovením; jsou-li zapsány, děje se tak proto, aby i jiní dostali možnost nalézt řeč, kterou se Bůh nechává volat a nalézat, a tedy aby nezůstali němí. Řeč modlitby není sama o sobě žádnou didaktickou řečí; když však byla modlitba zapsána, děje se tak proto, aby se i jiní nechali vzít na cesty nového učení se a ke stále hlubším a hlubším zkušenostem.

Existují různé biblické formy; vyprávění vyučuje jinak než prorocké slovo nebo žalm; nikdy se však obsahy nesmí oddělovat od formy a zprostředkovat nezávisle na ní. Jde o to, že se sami učíme dívat; a to, co uvidíme, je závislé na zkušenostech, které jsem dosud získal. V Bibli jde o poznatky, které nelze oddělit od cesty, na níž byly získány. Nemůžeme přece v každé situaci svého života mít přístup ke všem představitelným i nepředstavitelným zkušenostem s Boží skutečností; avšak právě to je to, co tvoří půvab naší komunikace a naše vzájemné dialogy a dialogy s Bibli nevyčerpatelné.

Freire (in Baldermann, 2004) rozlišuje dva způsoby učení s využitím biblických textů - první je tzv. "kontejnerová" metoda, při níž vědění musí být v co největším množství uskladněno do hlav žáků jako do kontejneru a musí tam být k dispozici tak, aby je šlo kdykoli vyvolat k novému užití. Tím se ale stávají předměty vyučování stejně jako ti, kteří se učí, pouhými objekty. V omezených souvislostech to může být důležité, ale abychom se mohli stát vskutku lidmi, je nutné druhé učení. Při tomto druhém typu učení jsme prostřednictvím setkání, která nás mění, vždy nově vybízeni jakožto subjekt. Jen tak se můžeme učit být sebou. Učit se právě toto je zvláštní šancí při práci s biblickými texty. Samy vyrostly z takových setkání a jen od nás vyžadují něco jiného než připravenost hromadit vědění. Jsou napsány, aby nás oslovily a vybídly, abychom se pustili do tohoto dialogu. Oslovují nás, nehledají v nás nádobu pro své učení, nýbrž chtějí nám něco ukázat, chtějí nás to nechat vnímat samotné a vědí a respektují při tom, že jsme k tomuto setkání přišli po zcela vlastní cestě a přinášíme s sebou vlastní zkušenost a otázky. Chtějí nám ukázat svoje zkušenosti, abychom se naučili nově vidět zase své zkušenosti a otázky. Ne převzetím cizích názorů, nýbrž teprve v tomto dialogu dosahují dospělosti samostatného soudu. Právě toto je Biblií samou iniciované učení se.

Nechceme-li přicházející generaci zůstat dlužní to rozhodující, musíme zacházet s Biblií tak, aby už děti s ní činily zkušenosti, které jim dávají šanci ujistit se vlastní nadějí. Pouze tak jednou přinesou do rozhovorů s lidmi z jiného prostředí více než úzkostlivost

vůči všemu cizímu, budou schopnými soudu, připravenými setřást vlečené předsudky. Biblické texty nevycházejí takovému zacházení se sebou pouze vstříc, ale přímo ho vyžadují. Jsou založeny na přímém dialogu s námi, kteří je čteme.

Texty Bible skloňují svoji zkušenost Boha celou mnohotvárností lidských zkušeností, a jsou to více než zkušenosti jedné generace. To činí Bibli nevyčerpatelnou knihou učení. Každá nová generace má šanci nově vnést do dialogu s Biblí své nejvlastnější zkušenosti, a tak se je učít nově vidět ve světle biblických zaslíbení.

To, co jako vyučující mám činit: Musím se pokusit přivodit setkání mezi dětmi a slovy Bible, setkání, kterým začíná dialog a který trvá déle než mé vyučování. (Baldermann, 2004)

Pro tvorbu programu křesťanské výchovy byly vybrány takové biblické pasáže, které nejenom svým významem a přesahem, ale i určitou konkrétní zvěstí nabízejí naději, smysl, hodnoty, které nás přesahují. Vzhledem k velkému množství různých biblických překladů z původních textů – hebrejštiny (Starý zákon) a řečtiny (Nový zákon) – jsme se přidrželi překladu, který se pokouší o srozumitelnost navzdory přesnosti biblických výrazů. Jedná se o překlad Slovo na cestu, který nám pro předčítání dětem a dětmi přišel nejjednodušší.

6.2. VYUŽITÍ NARATIVNÍCH TECHNIK

Koťátková (2014) uvádí, jak mohou knížky pro děti a příběhy v nich pomáhat uspokojovat základní psychosociální potřeby dětí, jak je formulovali Langmeier a Matějček (in Koťátková, 2014) - v případě potřeby otevřené budoucnosti, naděje a životní perspektivy jsou tyto svým způsobem obsaženy v základní myšlence většiny příběhů určených dětem. Je v nich obsaženo kolísání mezi problémy při hledání řešení, překonávání překážek, až k vyústění s perspektivou a dobrým koncem. To naplňuje potřebu posilování optimistického založení důležitého pro zvládání každodenních situací. (Koťátková, 2014)

Charakteristickými rysy metody vyprávění jsou konkrétnost, epičnost, živost, bohatost představ. Tato metoda umožňuje sdělovat informace, které plynou z určitého sledu událostí, z konkrétních situací. Prostřednictvím příkladů a jejich rozboru vede vyprávění k určitému zobecnění. Dalším charakteristickým rysem metody vyprávění je emocionálnost. (Skalková, 2007)

Čtenář, posluchač si musí představovat, předvídat, hodnotit, dedukovat, vztahovat, věřit, srovnávat, třídit, projektovat, atd. To vytváří nezbytnou emocionální a estetickou stránku čtení, která přibírá do hry naděje, obavy nebo napětí a která plyne ze čtenářova ztotožnění s osudy postav či s vyprávěním samotným. Z hlediska didakticko-aktivizačního se jedná o mentální činnosti, které jsou pro rozvoj velmi důležité, neboť angažují čtenáře velmi komplexním způsobem. Čtenářovou motivací nemusí být nutně poznání, nejde o to vědět, jak to dopadne, v daleko větší míře touží po tom, aby mohl být součástí daného vyprávění, podílet se na něm a „být při tom“.

Příběh zrcadlí skutečný život, tedy i život čtenáře, který se smí v příběhu poznat. Tato funkce příběhu je z hlediska formování identity jedince nenahraditelná. Příběh, který je o mně, v němž se nalézám, mě zajímá. Příběhu, kde mohu hrát ústřední roli, jsem ochoten naslouchat. (Hábl, 2013)

6.3. VYUŽITÍ DRAMATICKÉ VÝCHOVY

Dramatickou výchovu lze definovat jako tvořivý proces, při němž dochází ke zkoumání a prověřování tématu a vytváření vlastních postojů v konfrontaci s postoji ostatních zúčastněných, a to skrze vlastní prožitek a na základě vlastní činnosti. V rámci tohoto procesu se aktivní cestou rozvíjejí nejen intelektuální složky, ale i intuice, tvořivost, rozhodnost, samostatnost, odpovědnost, tolerance, empatie, komunikativnost a autentičnost osobnosti. (Svobodová, 2011)

Koťátková (2014) nabízí některé cíle dramatické výchovy, které mohou být sledované v různé míře u dětské skupiny v předškolním věku.

1. Působit na celou osobnost dítěte a aktivizovat ji tak, aby pouze nepřijímalo učitelovo vedení, ale aby dokázalo vyjádřit své tvůrčí a originální potenciality.

2. Přijmout pravidla her s vnitřním pocitem sounáležitosti se skupinou spolupracovat, spolupodílet se a společně prožívat již vytvořené.
3. Rozvíjet vnitřní osobní citlivost jedince (smyslovou emoční, estetickou) a citlivost vztahovou (dohodnout se, porozumět sobě i druhému, tolerovat, respektovat jej, vystoupit před druhými, spolupracovat, společně prožívat).
4. Rozvíjet svoji svobodu a odvalu tvořit, uvolněně jednat, tvořivě myslet a to vše s pocitem potěšení, radosti a humoru.
5. Rozvíjet schopnost vyjadřovat se a jednat v těchto rovinách:
 - Přijmout dramatický kontext příběhu s představivostí a fantazií.
 - Jednat v souladu se sebou v různě navozených situacích a o vznikajících prožitcích být schopen mluvit před ostatními - o tom co vnímám a cítím.
 - Jednat a vyjadřovat se za postavu s představou jejího prožitku - jednat v roli.
 - Spolupracovat při souhře jednotlivých postav. (Koťátková, 2014)

Dramatické prvky jsme v některých částech programu křesťanské výchovy využili pro intenzivnější zpracování příběhu vlastním hraním posluchačů, improvizací, projekcí do kulis příběhu, rozehratými dialogy. V jiných případech jsme pomocí dramatických prvků představili celý nebo část příběhu – s pomocí postaviček, figurek. Občas je využíván i manekýn v životní velikosti.

6.4. METODY ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY

Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme na vlastní oči viděli, na co jsme hleděli a čeho se naše ruce dotýkaly, to zvěstujeme: Slovo života. (1. Janův 1,1) Také tady v tomto biblickém citátu se opírá pisatel o všechny typy představivosti Slovo života – slyšené, viděné a dotýkané pomáhá prožít, zažít osobní zkušenosti.

Protože citové vnímání je u dětí velmi silné, má své nezastupitelné místo při jejich výchově. Emocionálně zbarvené skutečnosti si dítě lépe pamatuje a ovlivňují také jeho motivaci. Citové prožívání dítěte je základem mnoha katechetických metod opírajících se o tzv. zážitkové předměty. Zážitkovými předměty mohou být různě staré zajímavé věci, hračky, náboženské předměty, mohou to být nejrůznější přírodniny, dokonce živočichové,

nebo docela obyčejné věci denní potřeby. Důležité je, aby byly spojeny s nějakým konkrétním příběhem nebo zážitkem, který si děti mohou takto smyslově přiblížit a vyzkoušet. Tím získává předmět teprve zážitkovou hodnotu. Velikost této hodnoty závisí na vlastním citovém prožívání učitele, důležitý je také čas a prostor na zpracování zážitku. Zážitek nikdy nerušíme dodatečnými intelektuálními informacemi a nediskrétními otázkami. Dokud trvá napětí posluchačů, je vhodné setrvat u příběhu nebo u činnosti, které v sobě mohou určitý návod obsahovat. Zapojení dětí je sice důležité a plánujeme ho, neplánujeme ale přesné místo, kdy se to má stát, mohlo by to být násilné. (Plešková in Herciková)

Pokud by víra nebyla spjatá s rozumem, nemohla by být spjatá ani s životem, protože právě rozumovost, racionalita je pro život člověka typická. V náboženství nemůže jít tedy jen o to něco se naučit odříkat, ale spíš o to, abychom společně hledali a uvažovali a při tom také plně zaktivizovali a zapojili svůj cit a vůli. (Herciková, 2002)

Pozitivní a děti přijímající klima, jehož součástí jsou radostné zážitky, podporují drobné školní rituály, jež ovlivňují soudržnost skupiny. Může to být vítání dětí, které se vrací po nemoci, společné oslavy narozenin a jmenin a samozřejmě tradičních svátků během roku nebo tradic daného regionu. (Koťátková, 2004)

V Teoretické části jsme vymezili základní východiska, která nás motivovala k vytvoření programu křesťanské výchovy. Mezi hlavními činiteli to byly hodnoty, především spirituální a samozřejmě potřeby dítěte s ohledem na saturaci duchovních potřeb. Nechali jsme se inspirovat historickým vývojem – řada pedagogických osobností se zastávala o výchovu ke zbožnosti, mravnímu a etickému životu a celý svůj život zasvětila předávání duchovních hodnot dětem. Pro vlastní program byly vymezeny klíčové zásady, principy i cíle. Mezi používanými metodami výuky biblických textů hrála první místo narativní metoda, dále to byly dramatická výchova, zážitkové metody, aj.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část bakalářské práce se zabývá presentováním a evaluací vlastního vytvořeného programu křesťanské výchovy, jeho strukturou, možnostmi využití, kritérii úspěšnosti, použitelností různými osobami a jejich hodnoceními.

Do evaluace budou zahrnuty vlastní zkušenosti z realizace programu v různých typech prostředí, kde byly některé části vyzkoušeny. Následně se pokusíme o doporučení pro praxi, které z realizace programu vyplývá.

1. POPIS PROGRAMU KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY

V této kapitole popisujeme vytvořený program, představujeme jeho možnosti využití, navrhujeme aplikaci. Zmiňujeme také hodnotící kritéria, kterých jsme se při sestavování drželi.

Jedná se o více než 50 zpracovaných biblických oddílů zhruba do 30-45minutového programu (řízené činnosti) pro využití v mateřských školách, na základních školách (např. při předmětu Křesťanská výchova nebo Religionistika), ve školních družinách, ale i např. v tzv. nedělních školách či nedělních besídkách v kostele během bohoslužeb. Další možnost využití je při nízkoprahových dětských klubech, popř. v křesťanských kroužkách volnočasových zařízení.

Program je rozdělen na jednotlivé části podle biblického textu, který byl použit jako podklad pro danou část. Každá část má konkrétní schéma, ve kterém v úvodním bloku děti přemýšlejí, popisují, reflektují určitý související předmět. Protože se jedná o klidnou či zklidňující činnost v kruhu, většinou navazuje nějaká pohybová hra, nebo herní prvek, při kterém mají děti možnost vyzkoušet si některé aktivity, které budou probírané v biblickém textu. Biblický text je buď předčítán, nebo vyprávěn. V případě mladšího školního věku lze do čtení zapojit i děti. Často je součástí programu obrazový materiál, aby seznámení s příběhem bylo pestřejší, děti mohly být vizuálně fixovány a pozornost byla ke čtenému lépe soustředěna. Většinou po textu následuje shrnující modlitba, často s konkrétním poselstvím, nebo vyjádřením určité duchovní hodnoty, presentované cíleně touto přirozenou nenásilnou formou. Po modlitbě je prostor ještě pro nějakou utvrzující aktivitu a program zakončuje ruční práce – buď nějaké vyrábění, malování, bludiště, hledání v obrázku atp.

Programy byly vytvořeny tak, aby splňovaly kritéria 3P – tedy, aby program byl

- dostatečně pestrý, se střídáním aktivit statických a dynamických,
- program přiměřený věku předškolních a mladších školních dětí a

- program s poselstvím o Bohu.

V následujících dvou tabulkách je navržen 1letý resp. 3letý plán Křesťanské výchovy, jak ho lze realizovat v různých zařízeních. V obou případech vycházíme z možností realizovat křesťanskou výchovu jedenkrát týdně po dobu deseti školních měsíců, tj. 40 témat ročně. V první tabulce jsou využita připravená témata, druhá tabulka předkládá návrh počítající se zpracováním 120 biblických textů ke křesťanské výchově.

Tabulka č. 4: Jednoletý plán křesťanské výchovy

Zdroj vlastní (Poznámka: Číslo odpovídá číslu v příloze. Odkaz v závorce je biblický text.)

Měsíc	Příběhy Starého zákona	Příběhy Nového zákona
Září	1. Příběh stvoření (1M 1,1-31) 2. Adam a Eva zhřešili (1M 3,1-21)	29. Satan pokouší Ježíše na poušti (Mt 4,1-11) 30. Ježíš uzdravuje ochrnutého (Mk 2,1-12)
Říjen	3. Narození Mojžíše (2M 1,22-2,10) 4. Mojžíš u hořícího keře (2M 3,1-4,20)	31. Ježíš stoluje s hříšníky (Mk 2,13-17) 32. Ježíš utiňuje bouři (Mk 4,35-41)
Listopad	14. Samuel jde do Betléma (1S 1. a 3. kap.) 15. David vítězí nad Goliášem (1S 17,1-51)	37. Zázračný úlovek (L 5,1-11) 33. Oznámení narození Jana Křtitele (L 1,5-25+39-45+57-80)
Prosinec	16. David ušetří Saulův život (1S 24) 17. Šalomoun žádá Boha o moudrost (1Kr 3. a 5. kap.)	34. Anděl oznamuje Marii narození Ježíše (L 1,26-38) 35. Ježíšovo narození v Betlémě (L 2,1-20)
Leden	18. Eliáš prchá na Choréb (1Kr 19,1-18) 19. Nábotova vinice (1Kr 21,1-21.25-27)	28. Příchod učenců z východní země (Mt 2,1-12) 39. Římský setník projevuje svoji víru (L 7,1-10)
Únor	20. Eliáš vzkřísí syna Šúnemanky (2Kr 4,8-37) 21. Uzdravení Naamána z malomocenství (2Kr 5,1-15)	40. Ježíš probouzí ze smrti syna vdovy (L 7,11-17) 41. Ježíš vypráví podobenství o milosrdném Samařanu (L 10,25-37)
Březen	5. Devět ran egyptských (2M 4.-10. kap.) 6. Hod beránka a smrt prvorozených (2M 12. kap.)	42. Ježíš vypráví podobenství o ztracené ovci (L 15,1-10+ J 10,1-17) 43. Podobenství o marnotratném synovi (L 15,11-24)
Duben	7. Přejítí moře (2M 14,5-31) 8. Deset přikázání (2M 19.-20. kap.)	44. Ježíš naposledy večeří s učedníky (L 22,14-23,46) 49. Ježíš vstal z mrtvých (J 20,1-18)
Květen	9. Zdi Jericha padají (Joz 6,1-20) 10. Bůh pověřuje Gedeona (Sd 6,11-40)	45. Ježíš je pravý chléb z nebe (J 6,22-40) 46. Ježíš je Světlo světa (J 14,1-14)

Červen	11. Gedeon vybírá bojovníky a poráží Midjánce (Sd 7,1-25)	48. Ježíš učí o vinné révě a ratolestech (J 15,1-11)
	12. Rút (1.-4. kap.)	47. Ježíš je cesta k Otci (J 14,1-14)

Tabulka č. 5: Tříletý plán křesťanské výchovy

Zdroj vlastní (Poznámka: Číslo odpovídá číslu v příloze. Odkaz v závorce je biblický text.)

První úterý v měsíci (NZ)	Druhý úterý v měsíci (NZ)
<p>1. rok Ježíš se setkává s lidmi...</p> <p>září Ježíš mluví k bohatému muži (L 18,18-30)</p> <p>říjen Ježíš vysílá sedmdesát učedníků (L 10,1-20)</p> <p>listopad Ježíš navštívuje Marii a Martu (L 10,38-42)</p> <p>prosinec Ježíš uzdravuje malomocného (L 17,11-19)</p> <p>leden Ježíš žehná malým dětem (L 18,15-17; Mk 10,13-16;)</p> <p>únor Nikodém navštívuje v noci Ježíše (J 3,1-12)</p> <p>březen Ježíš hovoří u studny se ženou (J 4,1-30.29-42)</p> <p>duben Vjezd do Jeruzaléma před velikonoce (L 19,29-44)</p> <p>květen Ježíš uzdravuje ochrnutého u rybníka Bethesda (J 5,1-16)</p> <p>červen Ježíš přináší spasení Zacheovu domu (L 19,1-10)</p>	<p>1. rok Ježíšovi učedníci</p> <p>září Jan křtí Ježíše (Mt 3,13-17)</p> <p>říjen Zázračný úlovek (L 5,1-11) 37.</p> <p>listopad Advent Oznámení narození Jana Křtitele (L 1,5-25+39-45+57-80) 33.</p> <p>prosinec Vánoce Ježíšovo narození v Betlémě a Pastýři navštívuje Ježíše (L 2,1-20) 35.</p> <p>leden Ježíš rozmlouvá s náboženskými učiteli v chrámě (L 2,41-52) 36.</p> <p>únor Ježíš proměňuje vodu ve víno (J 2,1-11)</p> <p>březen Ježíš stoluje s hříšníky v Matoušově domě (Mt 9,9-13) 31.</p> <p>duben Velikonoce Ježíš se zjevuje (J 20,19-29) 49</p> <p>květen Římský setník projevuje svoji víru (L 7,1-10) 39.</p> <p>červen Ježíš uzdravuje slepého žebračka (Mk 10,46-52)</p>
<p>2. rok Ježíš řekl: Já jsem...</p> <p>září Ježíš je dobrý pastýř + Ježíš vypráví podobenství o ztracené ovci (J 10,1-17, L 15,1-10) 42.</p> <p>říjen Pán nad přírodou Ježíš utiňuje bouři (Mk 4,35-41) 32.</p> <p>listopad Pán nad smrtí Ježíš křísí děvče (Mk 5,21-43 + J 11,25)</p> <p>prosinec Ježíš je Světlo světa (J 8,12-20) 46.</p> <p>leden Ježíš je pravý chléb z nebe (J 6,22-40) 45.</p> <p>únor Ježíš je cesta k Otci (J 14,1-14) 47.</p> <p>březen Ježíš učí o vinné révě a ratolestech (J 15,1-11) 48.</p> <p>duben Ježíš se proměňuje na hoře před Velikonoce (L 9,28-36)</p> <p>květen Velikonoce Ježíš se zjevuje dvěma věřícím na cestě (L 24,13-35)</p> <p>červen Mocný učitel Ježíš učí o stavbě na písku a na skále (Mt 7,24-29) 38.</p>	<p>2. rok Ježíšova podobenství</p> <p>září Ježíš vypráví podobenství o ztraceném synu (L 15,11-32)</p> <p>říjen Ježíš vypráví podobenství o dvou modlicích se mužích (L 18,9-14)</p> <p>listopad Ježíš vypráví podobenství o plevelu (Mt 13,24-30 + 36-43)</p> <p>prosinec Advent Ježíš vypráví podobenství o rozsevači (Mt 13,1-9 + 19-23)</p> <p>leden Vánoce Příchod učenců z východní země (Mt 2,1-12) 28.</p> <p>únor Ježíš vypráví podobenství o svěřených penězích (Mt 25,14-30)</p> <p>březen Ježíš vypráví podobenství o nemilosrdném věřiteli (Mt 18,23-35)</p> <p>duben Velikonoce Ježíš se zjevuje učedníkům při lovu ryb (J 21,1-14)</p> <p>květen Ježíš vypráví podobenství o milosrdném Samařanu (L 10,25-37) 41.</p> <p>červen Ježíš vypráví podobenství o dvou synech (Mt 21,28-32)</p>
<p>3. rok Život Ježíšových následovníků</p> <p>září Petr uzdravuje chromého žebračka (Sk 3,1-26) 50.</p> <p>říjen Etiopský dvořan prvním africkým křesťanem (Sk 8,26-40)</p> <p>listopad Petr a Kornelius (Sk 10)</p> <p>prosinec Pavlovo obrácení na jeho cestě do Damašku (Sk 9,1-25) 51.</p> <p>leden Barnabáš Věřící se dělí o majetek (Sk 4,32-37 + 9,26-28) 52.</p> <p>únor Pavel uzdravuje ochrnutého v Lystře (Sk 14,8-22)</p> <p>březen Bůh pomohl vězňům a věžňové žalářníkovi; žalářník ve Filipch se obrátil (Sk 16,22-34)</p> <p>duben Pavel pokračuje do Jeruzaléma; Pavel zatčen; Plán zabít Pavla (Sk 21,27-23,33)</p> <p>květen Pavlova cesta do Říma; Bouře na moři; Ztroskotání (Sk 27,1-44)</p> <p>červen Na Maltě je Pavel uštknut hadem (Sk 28,1-10)</p>	<p>3. rok Ježíšovo další učení a zázraky</p> <p>září Ježíš učí o modlitbě (Mt 6,5-15)</p> <p>říjen Ježíš nasycuje pět tisíců (J 6,1-11)</p> <p>listopad Ježíš jde po vodě (Mt 14,22-33)</p> <p>prosinec Anděl oznamuje Marii narození Ježíše (L 1,26-38) 34.</p> <p>leden Ježíš vypráví podobenství o dělnících se stejnou mzdou (Mt 20,1-16)</p> <p>únor Ježíš uzdravuje ochrnutého (Mk 2,1-12) 30.</p> <p>březen Před Velikonoce Lazar onemocní a umírá + Ježíš vzkřísí Lazara (J 11,1-57)</p> <p>duben Velikonoce Ježíš vstal z mrtvých (L 24,1-12)</p> <p>květen Ježíš vypráví podobenství o deseti družičkách (Mt 25,1-13)</p> <p>červen Letnice Seslání Ducha svatého o Letnicích (Sk 1,1-18)</p>
<p>Třetí úterý v měsíci (SZ)</p> <p>1. rok Stvoření a Praotcové</p> <p>září Příběh stvoření (1M 1,1-31) 1.</p> <p>říjen Adam a Eva zhrěšili (1M 3,1-21) 2.</p> <p>listopad Kain zabil Ábela (1M 4,1-16)</p> <p>prosinec Noe (1M 6.-9. kap.)</p> <p>leden Babylonská věž (1M 11,1-9)</p> <p>únor Abrahám povoláný (1M 12,1-20)</p> <p>březen Abrahám obětuje Izáka (člověk se učí vracet Bohu to, co přijal; 1M 22. kap.)</p> <p>duben Ezau a Jákob – prvorozenství a požehnání (1M 25,27-34+27. kap.)</p> <p>květen Josef a nepřející bratři (závist ničí vztahy i ty nejbližší) (1M 37,2-36)</p> <p>červen Josef zaopatřuje (1M 42.-45. kap.)</p> <p>2. rok David a Mojžíš</p> <p>září Povolání Davida (1Sm 16,1-13) 14.</p> <p>říjen David vítězí nad Goliášem (1Sm 17,1-51) 15.</p> <p>listopad David ušetří Saulův život (1Sm 24,1-23) 16.</p> <p>prosinec David a Abšalom (2Sm 15.-18. kap.)</p> <p>leden Narození Mojžíše (2M 1,22-2,10) 3.</p> <p>únor Mojžíšovo útek a povolání (2M 3,1-4,20) 4.</p> <p>březen Vyvedení z Egypta (Velikonoce) (2M 4.-14. kap) 5-7.</p> <p>duben Putování pouští – mana a voda ze skály (2m 16.-17. kap)</p> <p>květen Deset přikázání (2M 19.-20. kap.) 8.</p> <p>červen Zlatý býček (2M 32. kap)</p> <p>3. rok Izrael po rozdělení a okoni národy</p> <p>září Jonáš (Jon 1-4. kap.)</p> <p>říjen Jeremjáš (Jr 18. kap.)</p> <p>listopad Ezechielovo vidění (Ez 12. kap.)</p> <p>prosinec Daniel a jeho přátelé (Da 1. kap.)</p> <p>leden Tři mládenci v ohnivě peci (Da 3. kap.)</p> <p>únor Přísící ruka (Da 5. kap.)</p> <p>březen Daniel ve lvi jámě (Da 6. kap.)</p>	<p>Čtvrtý úterý v měsíci (SZ)</p> <p>1. rok Jozue a Soudci</p> <p>září Jozue vysílá zvědy (Joz 2. kap.)</p> <p>říjen Jozue převádí přes Jordán (Joz 3,12-17)</p> <p>listopad Zdi Jericha padají (Joz 6,1-20) 9.</p> <p>prosinec Bárak a Debora (Sd 4,4-5. kap.)</p> <p>leden Bůh pověřuje Gedeona (Sd 6,11-40) 10.</p> <p>únor Gedeon vybírá bojovníky (Sd 7,1-25) 11.</p> <p>březen Samsonova síla (Sd 13.-16. kap.)</p> <p>duben Rút (Rt 1.-4. kap.)</p> <p>květen Samuelovo narození a slyšení Boha (1S 1. a 3. kap.) 13.</p> <p>červen Samuel pomazává Saula (1Sm 9.-10. kap)</p> <p>2. rok Králové a starší proroci</p> <p>září Šalomoun králem a Šalomounův chrám (1Kr 3. a 5. kap.) 17.</p> <p>říjen Královna ze Sábý (1Kr 10. kap.)</p> <p>listopad Achab a Eliáš (u Keritu a v Sareptě) (1Kr 17. kap.)</p> <p>prosinec Achab a Eliáš na Karmelu (1Kr 18. kap.)</p> <p>leden Eliáš prchá na Choréb, aby si zachránil život (1Kr 19,1-18) 18.</p> <p>únor Nábotova vinice (1Kr 21,1-21.25-27) 19.</p> <p>březen Nanebevzetí Eliáše (2Kr 2,1-11)</p> <p>duben Uzdravení Naamána z malomocnosti (2Kr 5,1-15) 21.</p> <p>květen Chizkijáš (2Kr 18.-22. kap.)</p> <p>červen Jóšjáš (2Kr 22.-23. kap.)</p> <p>3. rok Žalmy – vyznání a modlitby k Hospodinu</p> <p>září Bůh je starostlivý pastýř (Žalm 23) 22.</p> <p>říjen Bůh vidí, slyší, je blízko, vytrhuje a ochraňuje (Žalm 34) 23.</p> <p>listopad Tvým slovem moje srdce přetéká (Žalm 40) 24.</p> <p>prosinec Touha po Bohu (Žalm 42) 25.</p> <p>leden Pokání (Žalm 51) 26.</p> <p>únor Hledání Boha (Žalm 63)</p> <p>březen Vysvobození (Žalm 91)</p> <p>duben Odpuštění (Žalm 103)</p>

1. POPIS PROGRAMU KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY

duben	Ester (Est 1.-10.kap.)	květen	Čekám na tvé slovo (Žalm 119) 27.
květen	Budování chrámu za Ezdráše (Ezd 3.-6. kap.)	červen	Bůh ví vše a vidí vše (Žalm 139)
červen	Nehemjáš opravuje zdi (Neh 1.-6. kap.)		

2. HODNOCENÍ OD RESPONDENTŮ

V této kapitole uvádíme výsledky hodnocení těch, kteří si vyzkoušeli některé programy, jejich osobní zkušenosti, nahlížení na jednotlivé prvky programu, vyjádření k parametrům programu, popř. jejich doporučení.

Základními kritérii hodnocení byly pestrost programu (tedy rozmanitost výukových metod, témat a aktivit), přiměřenost k cílové skupině věku předškolních (3-6 let) a mladších školních dětí (6-10 let) a zda program obsahuje poselství o Bohu (křesťanské hodnoty). Respondenti se dále mohli vyjádřit k tomu, co se z navrhovaných aktivit povedlo/nepovedlo.

Realizace programu probíhala v měsících prosinec 2017 až únor 2018 v různých institucích. Respondenti většinou zrealizovali všechny nebo většinu navrhovaných aktivit daného tématu. Odezvy zjišťované dotazníkovým šetřením byly velmi pozitivní, respondenti oceňovali nápaditost, pestrost, přiměřenost, pokud jde o předškolní a školní věk a i poselství o Bohu bylo hodnoceno jako postačující. Tato tři kritéria byla subjektivně hodnocena na pětistupňové škále: 1 – dostatečné, 2 - trochu, 3 - něco mezi, 4 - málo, 5 - vůbec ne (pestrý, přiměřený, s poselstvím). Pestrost byla až na jedinou výjimku, která dala známku 2-3, hodnocena samými jedničkami, tj. program byl hodnocen jako dostatečně pestrý. Přiměřenost věku byla až na dvě hodnocení 2 - „trochu“ také hodnocena respondenty jako dostatečná. Parametr „obsahuje poselství o Bohu“ byl hodnocen nejkritičtěji – ve třech případech ze čtrnácti dostal horší hodnocení než 1 (dostatečně), v jednom případě 2 (trochu) a ve dvou případech 1-2 (mezi dostatečně a trochu), viz tabulka č. 6.

Přestože jsme nabízeli program kolegyním, které pracují jako učitelky v mateřské škole, až na jednu výjimku, realizovanou kolegyní – učitelkou – v domácím prostředí, byl program zrealizován kolegy – křesťany v málopočetné skupině dětí v kostele během bohoslužeb. Většinou se nejednalo o pedagogy, o to víc bylo jejich hodnocení cenné.

V několika případech si program vyzkoušeli se skupinou dětí v kostele rodiče, kteří jinak s dětmi v kostele nepracují. Jinak se jednalo o zkušené pracovníky s dětmi.

V případě hodně malých dětí (tj. okolo 3 let) by bylo nutno ještě více program zjednodušit – např. děti nejsou ochotné nechat si zavázat oči, podobně je pro ně příliš obtížné bez mluvení něco pantomimicky představovat. Na druhou stranu starší školáci od 10 let již jsou nakloněni diskusím, na což nebyla jedna kolegyně připravena, když tyto starší děti začaly rozebírat rozdíl mezi andělem a duchem z pohádky.

Tabulka č. 6: Výsledky dotazníku respondentů, kteří zkoušeli některé z témat programu Zdroj vlastní

Program	Doba realizace	Místo	Věk	Využití	Povedlo	Nepovedlo	a) Pestrost	b) Přiměřenost	c) Poselství
3-Narození Mojžíše	01/2018	Kostel	9-11	1,3,4,5,6	Pletení	Pohyb.hra kvůli jen 2 dětem	1	1	1
28-Příchod učenců	01/2018	Kostel	2,5-5	1,2,3,4,5	Rozbalování	Nechtěly chodit	1	1	1,5
28-Příchod učenců	01/2018	Kostel	2-12	1,2,4	Balení dětí	Zapojit 10-12leté	1	2	1
28-Příchod učenců	01/2018	Kostel	5-10	1,2,3,4,5	Balení dětí	Vyrábění hvězdy, kluci se už nezklidnili; navrhuje příště obrátit - vyrábět hvězdu před balením	1	1	1
38-Podob.o dvou stavitelích	02/2018	Kostel	1-5	1,2,3,4,5,6	Obrázek byl dolepován vytrhávány kousky		1	1	1,5
30-Uzdravení ochrnutého	02/2018	Kostel	3-7	1,2,3,4,5,6	Divadlo + obrázek	Hra na ležícího-nezáživné, praktická část nedostatečně popsaná, obrázky bylo třeba upravit	2,5	1	1
35-Ježíšovo narození	12/2017	Kostel	8-15	1,2,3,4,5	Vyrábění Betléma		1	1	1
34-Anděl oznamuje Marii	12/2017	Kostel	5-8	vše ne	Pantomima a frotáž		1	1	1
34-Anděl oznamuje Marii	01/2018	Doma	3-5	1,2,3,4,5,6	Frotáž	Pantomima, nezvládl ukazovat bez mluvení	1	1	1
46-Ježíš je světlo	01/2018	Kostel	2-3,5	2,3,4,5,6	Koláž	děti se bály pod dekou, nechtěly zavázat oči, nezdůrazněná obyč. tužka	1	1	1
14-Samuel jde do Betléma	02/2018	Kostel	8 (1 dítě)	1,2,3,4,5			1	1	1
17-Šalomoun žádá o moudrost	02/2018	Kostel	4-9	1,2,3,4			1	1	1
40-Ježíš probouzí ze smrti	02/2018	Kostel	2-6	1,2,3,4,5	ukazování, vybarvování	nošení nosítek, čtení-chtěli si hrát	1	1	1
37-Zázračný úlovek	01/2018	Kostel	3-6	1,2,3,4,5	rybičky + lov	povídání	1	2	2

Celkově lze potvrdit, že se podařilo vytvořit použitelný program křesťanské výchovy, vhodný pro různé věkové kategorie – předškolních i mladších školních dětí. Tento program je pestrý s dostatečným poselstvím o Bohu.

3. DOTAZNÍK KE KŘESŤANSKÉ VÝCHOVĚ

V měsíci lednu 2018 jsme v rámci naší práce provedli šetření mezi padesáti jedním předškolním zařízením - školami, jejichž zřizovatelem je církev. Ke konci loňského roku jich bylo v rejstříku škol a školských zařízení evidováno padesát jedna (Příloha 5).

Cílem dotazníku bylo zjistit zájem o námi vytvořený program křesťanské výchovy, zdali jsou nějaké křesťanské programy součástí vzdělávací nabídky těchto předškolních zařízení, v čem spatřují výhody a nevýhody těchto programů a jakým způsobem prohlubují víru u dětí.

Z padesáti jednoho předškolního zařízení - škol, jejichž zřizovatelem je církev odpovědělo na dotazník patnáct škol. Máme tedy vzorek necelé třetiny veškerých v rejstříku MŠMT zapsaných školek napříč Českou republikou. Ve všech z těchto patnácti odevzdaných dotazníků je uvedeno, že programy Křesťanské výchovy probíhají pravidelně.

Dvanáct z odevzdaných patnácti předškolních zařízení projevilo zájem o poskytnutí našeho programu křesťanské výchovy.

Jako výhoda pravidelných programů křesťanské výchovy byly uváděny: podpora výchovy náboženství v rodině, propojení života v mateřské škole s křesťanskými svátky, společné prožívání liturgického roku. Jinde je jako výhoda uvedeno to, že křesťanská výchova v mateřské škole vede ke křesťanskému životu i ve farnosti. Někde jsou děti z nevěřících rodin, tak křesťanská výchova pro tyto děti znamená setkání s vírou, kterou následně přinášejí domu a to vede rodiče k přemýšlení a otázkám. Je to jeden z prostředků, jak prohlubovat vztah k Bohu u dětí. Realizací křesťanské výchovy dochází k rozvoji pozitivních morálních vlastností dětí v souladu se zásadami křesťanské etiky, ale také k přiblížení biblického poselství dětem. Jedna osoba vnímala výhodu v tom, že se děti seznamují s křesťanskou tradicí jako základem evropské kultury. Malé děti dobře vstřebávají Boží zprávu, i v tom je spatřována výhoda křesťanské výchovy v předškolním zařízení. Dochází při ní k předávání hodnot.

Na druhou stranu nevýhody křesťanské výchovy v mateřských školách jsou uváděny pouze sporadicky - nelze na ten den plánovat mimořádná akce (např. divadlo),

někde je problematická koordinace programu v jednotřídní škole s věkově heterogenní skupinou dětí, s vysokým počtem a pouze jednou učitelkou, byla uváděna i malá návaznost (sdílení) mezi třídami.

Pokud jde o prostředky, skrze které je prohlubována víra dětí v jednotlivých mateřských školách, pak nejčastějším způsobem jsou

(15x) písně o Bohu (iv), povídání o významu křesťanských svátků (xii), vlastním příkladem personálu, jeho vztahem s Kristem, sdílením o osobní víře (xv)

(14x) společnými modlitbami (ii), pracovními aktivitami, vyráběním (vii),

(13x) předčítáním křesťanské literatury (iii), skrz pravidla, řád ve školce (xvii),

(12x) výtvarnou činností (vi), návštěvami duchovních ve školce (xiii),

(11x) rituály (vítáním, loučením, oslavami) (xviii),

(10x) nástěnkou, výzdobou, dekoracemi (i), audiovizuálními pomůckami (poslech, video) (v), hraním divadla / návštěvami divadelních představení / pomocí maňásků, loutek (ix), odkazováním na Boží působení v rozhovorech (x), službou potřebným, charitou, sbírkami (xvi)

(9x) s využitím biblických a liturgických znamení a symbolů (xi), pořádáním výletů školky na duchovní místa (xiv)

(8x) pohybem činností (viii), skrze činnost věřících rodičů ve školce (xx),

(5x) při pobytu venku (xix).

4. AUTOEVALUACE PROGRAMU KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY

V této kapitole předkládáme naše vlastní hodnocení vyzkoušených programů křesťanské výchovy, tak jak probíhalo v posledních pár měsících na několika místech - programy byly zkoušeny v mateřské škole, v kostele v různých věkových skupinách, ale také na dětském klubu - volnočasové aktivitě pro děti ze sídliště.

Z několika desítek programů, z nichž některé aktivity byly vyzkoušeny již ve dřívější době, byly celé programy realizovány v měsících červenec 2017 až březen 2018 a to v počtu třinácti. Vlastní hodnocení je uvedeno za příslušnými programy v příloze.

Praxe ověřila, že programy jsou použitelné, někdy časově náročnější, někdy je třeba více času na přípravu – zvětšení obrazového materiálu, zajištění úvodního předmětu, popř. vyzkoušení presentace příběhu předem. Velmi záleží na konkrétní skupině dětí, která se programu účastní – tím myslíme počet a věkové rozložení. Mladší děti někdy ocení jinou aktivitu než starší. Např. při programu „35. Ježíšovo narození v Betlémě“ se předškolním dětem líbilo vyrábění (stříhání a lepení), kdežto mladší školáci oceňovali scénku. V případě programu „39. Římský setník projevuje svoji víru“ tím, že nebyla s mladšími školními dětmi uskutečněna hra na nemocné, vyšel čas hlouběji proniknout do příběhu a vést děti, aby si lépe osvojily předkládané myšlenky. Některé aktivity byly ale pro obě věkové kategorie (předškolní a mladší školní věk) velmi přitažlivé – např. pexeso s fotografiemi různých církevních budov z okolí - v programu „36. Ježíš rozmlouvá s náboženskými učiteli v chrámě“. Někde se podařilo vymyslet zajímavou říkanku, která utkvěla dětem ještě dlouho po skončení programu – např. „Vidím auto, ale nevidím maminku, Bůh vidí i maminku.“ – v případě programu „23. Můžeme si být jisti, že nás Bůh vždy slyší“.

U starších dětí by efektivnějšímu rozvoji hodnot pomohlo, kdyby zazněla souvislost – nebo lépe, kdyby děti mohly samy přicházet a odkrývat – jak která aktivita souvisí s jakým tématem probíraného příběhu. Občas by nebylo na škodu využít pozornosti a zájmu dětí k tomu jít více do hloubky. V případě programu „18. Eliáš prchá na Choréb,

aby si zachránil život“ došlo k tomu, že děti s překvapením zjišťovaly různou schopnost naslouchat druhému na jiném konci místnosti. Možná by bylo vhodné zůstat déle u této aktivity, nebo činnost přerušit a zcela mimo navrhovaný program promluvit o tom, co nám brání naslouchat druhým i Bohu, co nebo kdo nám naopak v tom může pomoci...

Osvědčuje se i zařazování určitého „rituálního“ prvku, kdy před každým čtením příběhu nebo prezentací biblického textu jsme použili spojení: „Vezmu vzácnou knihu...“ a děti již automaticky doplňují „...Bibli“. Je to pro děti signál, že teď se bude číst, nebo povídat o Bohu. I po opakovaném vyslovování tohoto spojení se občas děti zeptají – „Čím je Bible vzácná?“ a pro nás je to příležitost odpovídat vždy znovu: „Bible je vzácná, protože obsahuje Boží slovo. Je plná příběhů, ve kterých se Bůh s námi chce setkat. Bůh k nám chce mluvit – o sobě, o nás, o úkolech, které pro nás připravuje ...“.

Vyzkoušeli jsme různé metody. U narativních metod se nám osvědčilo doprovázet čtení / vyprávění biblických textů vizuálními doplňky (např. obrázky), pozornost se zvýšila i zadáním nějaké otázky, na kterou měly děti odpovědět po přečtení příběhu. Zážitkové metody byly realizované určitými předměty, které nějakým způsobem souvisely s probíraným tématem. Podobně dramatickou výchovu se úspěšně dařilo zařazovat a její realizací prohlubovat získané poznatky. Mezi dalšími metodami měly své místo a úspěšně byly používané metody produkční - formou vyrábění z různých materiálů, pohybově-dovednostní - formou pohybových her a aktivit, samozřejmě diskusní metody, písně aj.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit program křesťanské výchovy pro děti předškolního a mladšího školního věku, presentovat jeho metody, didaktické pomůcky, principy a zásady a ověřit jeho využitelnost v praxi.

Vlastním vyzkoušením i několika respondenty z různých institucí jsme ověřili, že program je dostatečně pestrý, přiměřený cílové skupině a dostatečným způsobem obsahuje poselství o Bohu. Je použitelný jak pro profesionální pedagogy, tak pro osoby, které se zabývají pravidelnou výchovou dětí v různých institucích (církve, volnočasové kroužky), tak ale i pro rodiče, kteří chtějí svým dětem předávat křesťanské hodnoty.

Program byl sestaven tak, aby komplexně rozvíjel dětskou osobnost s jejími potřebami fyzickými, psychickými, sociálními i duchovními. Mezi jednotlivými aktivitami dominují fyzické, hudební, vizuální, interpersonální a intrapersonální, ale do programu patří i matematické, verbální a aktivity související z přírodou. Zvláštní význam je v případě našeho programu věnován existenciálním aktivitám, tedy takovým, které nás přesahují, obračejí zraky k Bohu, k Jeho slovu a pomáhají pochopit smysl naší existence, význam našeho bytí.

RESUMÉ

We have prepared a one-year programme of Christian education for preschoolers and younger schoolers. The programme was verified through our own practise and also by colleagues. It was confirmed that the programme is attractive enough, suitable for the target group and sufficiently carries the message about the God. The programme is useful for professional educators, people involved in regular children education in various institutions (e. g. church, leisure time activities), but also for parents who want to pass the Christians values to their children.

The programme was built to develop children's personality in a complex way, including their physical, mental, social and spiritual needs. Bodily-kinesthetic, musical, visual, interpersonal and intrapersonal activities dominate but mathematical, verbal and naturalist activities are included, too. Existential activities have an extra place in our programme as they turn us to our Creator and his word, transcend us and help us to understand the purpose of our existence.

SEZNAM LITERATURY

- ABELN, Reinhard, KOLB, Guido, Johann: *Život plný setkání*. Praha: Portál, 1995. 141 s. ISBN: 80-7178-052-9.
- BALDERMANN, Ingo: *Úvod do biblické didaktiky*. Jihlava: Mlýn, 2004. 399 s. ISBN: 80-86498-07-7.
- BENEŠ, MILAN a kol.: *Idea vzdělávání v současné společnosti*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 110 s. ISBN: 80-86432-40-8.
- Bible pro začátečníky. Nadčasové příběhy pro děti*. Vídeň, Rakousko: Mission City Press, 2005. 512 s.
- BOCAN, Miroslav, MAŘÍKOVÁ, Hana, SPÁLENSKÝ, Adam. *Hodnotové orientace dětí ve věku 6-15 let*. Praha: Národní institut dětí a mládeže, 2011. 173 s.
- BREZINKA, Wolfgang: *Filozofické základy výchovy*. Praha: Zvon, 1996. 213 s. ISBN 80-7113-169-5.
- CIPRO, Miroslav: *Slovník pedagogů*. Praha: Miroslav Cipro, 2001. 552 s. ISBN 80-238-6334-7.
- DRAPER, Brian: *Duchovní inteligence*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015. 221 s. ISBN 978-80-7195-773-7.
- FERRERO, Bruno: *Příběhy pro potěchu duše*. Praha: Portál, 2008. 144 s. ISBN 978-80-262-0206-6.
- FIERZOVÁ, Olga: *Dětské osudy z doby poválečné*. Praha: Fokus, 1992. 120 s.
- FÜLÖP, Imrich: *Pribeh o stratenom synovi*. Bratislava: ČSTK - Pressfoto, 1991. ISBN 80-226-0083-0.
- GANGEL, Kenneth: *Povolání: učitel*. Praha: Mezinárodní asociace křesťanských učitelů, 1998. 138 s. ISBN 80-238-2439-2.
- GARDNER, Howard: *Dimenze myšlení. Teorie rozmanitých inteligencí*. Praha, Portál s.r.o., 2018. 480 s. ISBN 978-80-262-1303-1.
- HÁBL, Jan: *Učit (se) příběhem*. Brno: Host-vydavatelství s.r.o., 2013. 120 s. ISBN 978-80-7294-901-4.
- HAMPLE, Stuart, MARSCHALL, Eric: *Děti píší Bohu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2000. 103 s. ISBN 80-7192-552-7.
- HANESOVÁ, Dana: *Náboženská výchova v školách*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2001. 200 s. ISBN: 8080554943.
- HENLEYOVÁ, Karyn: *Citlivé vyučování*. Praha: Samuel, biblická práce pro děti, 2000. 149 s.
- HERCIKOVÁ, Pavla, Edita: *Křesťanská výchova dětí*. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 2002, 170 s.
- JEDLIČKA, Richard: *Teorie výchovy - tradice, současnost, perspektivy*. Praha: Karolinum, 2014. 276 s. ISBN 978-80-246-2412-9.

- JENKINSOVÁ, Peggy, Joy: *Jak rozvíjet dětskou spiritualitu: jednoduchá praktická cvičení*. Praha: DharmaGaia, 2009. 157 s. ISBN 978-80-86685-92-2.
- JUNGOVÁ, Manuela, MAREŠ, Pavel: *Objevujme Bibli*. Praha: Tim 2,2, 2000.
- KOMENSKÝ, Jan, Amos: *Informatorium školy mateřské*. Praha: Kalich, 1992. 140 s. ISBN 80-7017-492-7.
- Komise pro práci s dětmi a dorostem ECM: *Stopař*. Plzeň: ECM Plzeň 1, 2015. 12 s.
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa: *Dítě a mateřská škola. Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. 256 s. ISBN 978-80-247-4435-3.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro: *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001. 279 s. ISBN 978-80-7178-551-4.
- KUČEROVÁ, Stanislava: *Člověk, hodnoty, výchova*. Prešov: ManaCon, 1996. 231 s. ISBN: 80-85668-34-3.
- LANE, Vann: *Děti probuzení*. Praha: Samuel, biblická práce pro děti, 2000. 115 s.
- LENCZ, Ladislav a kol.: *Etická výchova. Metodický materiál 2*. Praha: Luxpress, 2005. 92 s. ISBN 80-7130-116-7.
- MARQUARDT, Manfred: *Praxe a zásady sociální činnosti Johna Wesleyho*. Praha: Evangelická církev metodistická, 2004. 135 s. ISBN 80-85013-92-4.
- NAKONEČNÝ, Milan: *Lexikon psychologie*. Praha: Vodnář, 1995. 397 s. ISBN 80-85255-74-X.
- Novinky.cz: *Mladé Evropany náboženství nezajímá. A Čechy už vůbec ne*, 2018 [online]. Novinky.cz. [cit. 21.3.2018]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/466866-mlade-evropany-nabozenstvi-nezajima-a-cechy-uz-vubec-ne.html>
- OPRAVILOVÁ, Eva: *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2016. 224 s. ISBN 978-80-247-5107-8.
- PELIKÁN, Jiří: *Hledání těžiště výchovy*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007. 175 s. ISBN 978-80-246-1265-2.
- Pinterest. [online] Dostupné z: <https://cz.pinterest.com>
- PROKEŠOVÁ, Miriam: *Dítě v nás. Filosoficko-pedagogické pojetí dětství a dítěte*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, 2011. 234 s. ISBN 978-80-7464-024-7.
- PRŮCHA, Jan: *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2012. 192 s. ISBN 978-80-7178-999-4.
- PRŮCHA, Jan: *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. 272 s. ISBN 80-7178-399-4.
- PRUNNER a kol.: *Vybrané kapitoly z pedagogické psychologie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2003. 147 s. ISBN 80-7082-979-6.
- ŘÍČAN, Pavel: *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál, 2007. 328 s. ISBN 978-80-7367-312-3.

Slovo na cestu. [online] © 1988, 2000 by Biblica, Inc.® Dostupné z: <https://www.bibleserver.com/text/SNC/>

SKALKOVÁ, Jarmila: *Obecná didaktika.* Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

Slovo na cestu. Bible s ilustracemi. Praha: Česká biblická společnost, 2011. 1439 s. ISBN 978-80-87287-32-3.

SMÉKAL, Vladimír: *Psychologie duchovního života.* Brno: Cesta, 2017. 131 s. ISBN 978-80-7295-221-2.

Stříhej, maluj a lep NZ (předškoláci). Příbor: Dětská misie a.s., 2010.

Stříhej, maluj a lep SZ (předškoláci). Příbor: Dětská misie a.s., 2010.

SVOBODOVÁ, Eva, ŠVEJDOVÁ, Hana: *Metody dramatické výchovy v mateřské škole.* Praha: Portál s.r.o., 2011. 167 s. ISBN 978-80-262-0020-8.

ŠORM, Zdeněk: *Evangelia, pracovní obrázky pro výuku náboženství.* Eman.

ŠORM, Zdeněk: *Skutky, pracovní obrázky pro výuku náboženství.* Eman.

ŠORMOVÁ, Eva: *Biblické příběhy pro předškolní děti, Starý zákon.* Praha: Eman, 1993.

ŠÍŠA, Jiří: *Analýza vztahu mezi pohybovou a kognitivní inteligencí.* Plzeň: 2014. Bakalářská práce. Západočeská univerzita. Fakulta pedagogická. Katedra psychologie. Vedoucí práce Václav Holeček.

TOMÁŠEK, František, Kardinál: *Pedagogika pro vychovatele a rodiče.* Brno: nakladatelství Nibowaka, 1992. 350 s. ISBN 80-901294-0-4.

Učíme se spolu. Biblická jednota, 1992.

Zpíváme si písničku. Chválíme Pána s nejmenšími. Říčany: Duchovní správa Římskokatolické církve, 1992. 72 s.

Zpívej, chval. Ústí nad Orlicí: sbor Jednoty bratrské, 1991.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1. PŘEHLED KŘESŤANSKÝCH PEDAGOGŮ	II
PŘÍLOHA 2. PÍSNĚ PRO DĚTSKÉ PROGRAMY	VIII
PŘÍLOHA 3. HODNOTY MARKOVA EVANGELIA.....	XI
PŘÍLOHA 4. JAK SE ZMĚNILY HODNOTY ŽIVOTA PODLE J. M. KAŠPARŮ.....	XII
PŘÍLOHA 5. VÝČET PŘEDŠKOLNÍCH ZAŘÍZENÍ - ŠKOL, JEJICHŽ ZŘIZOVATELEM JE CÍRKEV.....	XIII
PŘÍLOHA 6. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	XVI
PŘÍLOHA 7. PROGRAM KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY	XVII
1. PŘÍBĚH STVOŘENÍ (1. MOJŽÍŠOVA 1,1-31)	XXII
2. ADAM A EVA ZHRĚŠILI (1. MOJŽÍŠOVA 3,1-21)	XXIV
3. NAROZENÍ MOJŽÍŠE (2. MOJŽÍŠOVA 1,22 - 2,10)	XXVI
4. MOJŽÍŠ U HOŘÍČIHO KEŘE (2. MOJŽÍŠOVA 3,1 - 4,20)	XXVII
5. DEVĚT RAN EGYPTSKÝCH (2. MOJŽÍŠOVA 4. - 10. KAPITOLA)	XXIX
6. HOD BERÁNKA A SMRT PRVOROZENÝCH (2. MOJŽÍŠOVA 12. KAPITOLA)	XXXIV
7. PŘECHOD PŘES MOŘE (2. MOJŽÍŠOVA 14,5-31)	XXXVI
8. DESET PŘIKÁZÁNÍ (2. MOJŽÍŠOVA 19. - 20. KAPITOLA)	XXXVIII
9. ZDI JERICHA PADAJÍ (JOZUE 6,1-20)	XLI
10. BŮH POVĚŘUJE GEDEONA (SOUDCŮ 6,11-40)	XLIII
11. GEDEÓN VYBÍRÁ BOJOVNÍKY A PORÁŽÍ MIDJÁNCE (SOUDCŮ 7,1-25)	XLVI
12. RŮT (1. - 4. KAPITOLA)	XLVIII
13. BŮH POVOLÁVÁ SAMUELA DO SLUŽBY (1. SAMUELOVA 1. A 3. KAPITOLA)	LII
14. SAMUEL JDE DO BETLÉMA (1. SAMUELOVA 16,1-13)	LV
15. DAVID VÍTĚZÍ NAD GOLIÁŠEM (1. SAMUELOVA 17,1-51)	LVIII
16. DAVID UŠETŘIL SAULŮV ŽIVOT (1. SAMUELOVA 24,1-23)	LXI
17. ŠALOMOUN ŽADÁ BOHA O MOUDROST (1. KRÁLOVSKÁ 3. A 5. KAPITOLA)	LXIII
18. ELIJÁŠ PRCHÁ NA CHORÉB, ABY SI ZACHRÁNIL ŽIVOT (1. KRÁLOVSKÁ 19,1-18)	LXV
19. NÁBOTOVA VINICE (1. KRÁLOVSKÁ 21,1-21.25-27)	LXVII
20. ELIŠA VZKRÍSÍ SYNA ŠŮNEMANKY (2. KRÁLOVSKÁ 4,8-37)	LXIX
21. UZDRAVENÍ NAAMÁNA Z MALOMOCENSTVÍ (2. KRÁLOVSKÁ 5,1-15)	LXXI
22. BŮH JE STAROSTLIVÝ PASTÝŘ (ŽALM 23)	LXXIII
23. MŮZEME SI BÝT JISTI, ŽE NÁS VŽDY SLYŠÍ (ŽALM 34)	LXXIV
24. PODŘÍDIT SE BOŽÍ VŮLI ČASTO ZNAMENÁ TRPĚLIVÉ ČEKAT (ŽALM 40)	LXXVI
25. TOUHA PO BOHU (ŽALM 42)	LXXVII
26. DAVIDOVO POKÁNÍ, PROSBA O MILOST, ODPUŠTĚNÍ A OČIŠTĚNÍ (ŽALM 51)	LXXVIII
27. BOŽÍ SLOVO JE PRAVDIVÉ A OBDIVUHODNÉ (ŽALM 119)	LXXIX
28. PŘÍCHOD UČENCŮ Z VÝCHODNÍ ZEMĚ (MATOUŠ 2,1-12)	LXXX
29. SATAN POKOŠÍ JEŽÍŠE NA POUŠTI (MATOUŠ 4,1-11)	LXXXII
30. JEŽÍŠ UZDRAVUJE OCHRNUTEHO (MAREK 2,1-12)	LXXXIV
31. JEŽÍŠ STOLUJE S HRŠÍKNÍKY V MATOUŠOVĚ DOMĚ (MAREK 2,13-17)	LXXXVI
32. JEŽÍŠ UTÍŠUJE BOUŘI (MAREK 4,35-41)	LXXXVIII
33. OZNÁMENÍ NAROZENÍ JANA KRŤITILE (LUKÁŠ 1,5-25+39-45+57-80)	XC
34. ANDĚL OZNAMUJE MARIÍ NAROZENÍ JEŽÍŠE (LUKÁŠ 1,26-38)	XCII
35. JEŽÍŠOVO NAROZENÍ V BETLÉMĚ A PASTÝŘI NAVŠTĚVUJÍ JEŽÍŠE (LUKÁŠ 2,1-20)	XCIV
36. JEŽÍŠ ROZMLOUVÁ S NÁBOŽENSKÝMI UČITELI V CHRÁMĚ (LUKÁŠ 2,41-52)	XCVII
37. ZÁZRAČNÝ ÚLOVEK (LUKÁŠ 5,1-11)	XCVIII
38. JEŽÍŠ UČÍ O STAVBĚ NA PÍSKU A NA SKÁLE (LUKÁŠ 6,46-49)	XCIX
39. ŘÍMSKÝ SETNÍK PROJEVUJE SVOJI VÍRU (LUKÁŠ 7,1-10)	CI
40. JEŽÍŠ PROBUZÍ ZE SMRTI SYNA VDOVY (LUKÁŠ 7,11-17)	CIII
41. JEŽÍŠ VYPRÁVÍ PODOBENSTVÍ O MILOSRDNÉM SAMARĀNU (LUKÁŠ 10,25-37)	CV
42. JEŽÍŠ VYPRÁVÍ PODOBENSTVÍ O ZTRACENÉ OVCI + JEŽÍŠ JE DOBRÝ PASTÝŘ (LUKÁŠ 15,1-10 + JAN 10,1-17)	CVII
43. PODOBENSTVÍ O MARNOTRATNÉM SYNOVI (LUKÁŠ 15,11-24)	CIX
44. JEŽÍŠ NAPOSLEDY VEČERÍ S UČEDNÍKY (LUKÁŠ 22,14-23,46)	CXII
45. JEŽÍŠ JE PRAVÝ CHLĚB Z NEBE (JAN 6, 22-40)	CXV
46. JEŽÍŠ JE SVĚTLO SVĚTA (JAN 8,12-20)	CXVII
47. JEŽÍŠ JE CESTA K OTCI (JAN 14, 1-14)	CXVIII
48. JEŽÍŠ UČÍ O VINNÉ RÉVĚ A RATOLESTECH (JAN 15,1-11)	CXIX
49. JEŽÍŠ VSTAL Z MRTVÝCH (JAN 20,1-18)	CXX
50. PETR UZDRAVUJE CHROMÉHO ŽEBRÁKA (SKUTKY 3,1-26)	CXXI
51. PAVLOVO OBRÁCENÍ NA CESTĚ DO DAMAŠKU (SKUTKY 9,1-25)	CXXIII
52. VĚŘÍCÍ SE DĚLÍ O MAJETEK - BARNABÁŠ (SKUTKY 4,32-36 A 9,26-28)	CXXV
53. NEVĚSTKA A ŠARLATOVÁ ŠELMA (ZJEVENÍ 17)	CXXVI

PŘÍLOHA 1. PŘEHLED KŘEŠŤANSKÝCH PEDAGOGŮ

Předkládáme významné pedagogy, kteří se zabývali náboženskou výchovou, vedením ke zbožnosti, duchovními hodnotami, vyučováním křesťanství. Základním odborným zdrojem nám byl Slovník pedagogů. (Cipro, 2001)

Z doby předkřesťanské budiž jmenován **Sokratés** (470-399 před n. l.), řecký myslitel, dával rovnítko mezi pravdu a dobro. Pokládal za současně moudrého i mravného člověka, který chápe, v čem záleží krása a dobro a řídí se tím ve svém jednání. Za tři základní ctnosti považoval střídmost (znalost, jak krotit vášně), udatnost (znalost, jak překonávat nebezpečí) a spravedlnost (znalost, jak zachovávat zákony božské i lidské).

Zřejmě první křesťanskou učebnicí, mine-li se Bible, je spis „Paidagogós“, který je jakousi křesťanskou pedagogikou poskytující návod pro křesťanské nováčky, jak se učit od učitele Nejvyššího, jímž je Logos, totožný s Kristem. Smyslem výkladu autora **Klémense Alexandrijského** (kolem 150 - kolem 215) je víra, že Kristovo slovo povzbuzuje rozum, radí vůli a tiší vášně. Vedl školu v Alexandrii, kde se připravovali kandidáti na křest a učitelé náboženství.

Jan Chrysostomos (344 – 407) Zlatoústý, řecký kněz, obohatil svět pravděpodobně prvním známým spisem, který se bezprostředně týká výchovy mládeže, „O rozmařilosti a výchově dětí“. Rodičům radí, aby u dětí dbali každodenně na to, které vlohy jsou pozitivní, aby je podporovali, a které jsou negativní, aby je potlačovali. Počátkem moudrosti je mu bázeň před Bohem: „Boj se Boha, mé dítě, a kromě Boha se neboj nikoho.“

Na rozdíl od předchozího pedagoga **Isidor ze Sevilly** (asi 560 – 636) sice nezanechal samostatný spis o výchově, ale ideou výchovy v křesťanském duchu je motivováno celé jeho dílo. Vedle zbožnosti považoval za důležitý cíl výchovy vědění, které „nás odvádí od zla...“.

Alcuin z Yorku (735 – 804), učenec anglosaského původu, byl zakladatel scholastiky. Toho pozval Karel Veliký na svůj dvůr, aby zde založil dvorskou školu, později inspiroval a připravoval většinu církevních opatření k povznesení vzdělanosti v jeho říši. Vyučování členil na tři stupně: elementární, artistický a teologický. Elementární stupeň začínal učením modlitbám, žalmům a zpěvu, následovala výuka čtení a počítání. Artistické vzdělání spočívalo na sedmi svobodných uměních: gramatika, rétorika, dialektika (tzv. trivium) a aritmetika, geometrie, astronomie a hudba (tzv. kvadrivium). Předmětem třetího stupně bylo studium bible spolu s komentáři církevních otců. Alcuinovi šlo o to, aby spojil křesťanský obsah s klasickou formou.

Prvním uváděným panovníkem pedagogem je **Karel Veliký** (747 – 814). Jako vladař nespolehal jen na sílu zbraní, ale připisoval velký význam vzdělanosti jako nejjistější opoře své říše. Vyzýval biskupy, aby se starali o rozvoj škol. Nejvíce pozornosti věnoval farním školám, které byly nejpočetnější a plnily do jisté míry úkol masové lidové školy. Děti se v nich učily vedle náboženství čtení a psaní a zvláštní vzdělávací a výchovnou funkci tu měl zpěv. (viz heslo Alcuin z Yorku)

De Beauvais Vincente (1200 – 1264), francouzský teolog, původně dominikánský mnich, považoval výchovu za proces mimořádně intelektuální. Jeho prostřednictvím hledá člověk, odvržený Bohem pro své hříchy, svůj návrat do milosti Boží za pomoci Spasitele a cvičením v moudrosti, vzděláváním a modlitbami. Tato výchova, orientovaná více na osvícení inteligence než na ovlivňování vůle, vyžaduje od žáka železnou disciplínu, potlačování vášní, jež provokují sedm smrtelných hříchů *, překonávání lenosti prací a vyhýbání se nemoudrosti ve volbě metody. V umění disputace má být preferována láska a pravda, skromnost a pokora. Co se týče učitele, má být pravdivý ve slovech, spravedlivý v úsudcích, rozhodný v projevu, vynikající v ctnosti a milosrdný v konverzaci.

Piccolomini Aenas Sylvius de (1405 – 1464), italský humanista a diplomat, je autorem dalšího známého pedagogického spisu. Ten byl určen pro potřebu výchovy královských princů. Proto v něm autor klade důraz na výcvik ve zbraní, ale i na řečnictví a zbožnost.

Reuchlin Johann (1455 – 1522), německý humanista, byl iniciátorem studia hebrejštiny v Německu jako důležitého prostředku k porozumění počátků křesťanství. Jeho vlivem se šířilo na německých školách klasické vzdělání, zvláště studium staré řečtiny a hebrejštiny.

*Pozn: Prvním, kdo vytvořil seznam sedmi smrtelných hříchů, byl papež Řehoř I. okolo roku 600 n. l. Patří mezi ně pýcha, závist, smilstvo, hněv, obžerství, nenávisť, a lenost. Řehoř I také sestavil soubor sedmi ctností; jsou jimi víra, naděje, láska, spravedlnost, moudrost, mírnost a statečnost. (<http://www.bibleinfo.com/cs/questions/h%C5%99%C3%ADchy-sedm-smrteln%C3%BDch-h%C5%99%C3%ADch%C5%AF-jak%C3%A9-jsou-ty-smrteln%C3%A9-h%C5%99%C3%ADchy>)

Dokonce několik výchovných spisů sepsal **Erasmus Rotterdamský** (1466 – 1536), holandský myslitel. V jeho díle zaujímají zvláštní místo „Důvěrné rozhovory“, které byly s původním záměrem sepsány jen jako pomůcka pro křesťanskou výchovu a vyučování mládeže, ale staly se záhy pro svou ironickou kritičnost jednou z nejčtenějších knih své doby.

Luther Martin (1483 – 1546), německý náboženský reformátor, vysoko hodnotil úlohu učitele, které připisoval podobný, ne-li větší význam než úloze kazatele. Neboť tento pracuje s dospělými, kteří se obtížněji mění, kdežto učitel s daleko snáze ovlivnitelnou mládeží. Jádro obsahu vzdělání viděl, vedle náboženství, ve studiu jazyků, které mu byly hlavním prostředkem poznání. V kázáních i vlastním příkladem vyzdvihoval význam rodinné výchovy.

Ignác z Loyoly (1491 – 1556), španělský iniciátor katolické protireformace, zakladatel řádu jezuitů (Tovaryšstva Ježíšova), který se stal mocným nástrojem nastupující protireformace díky disciplinovanosti jeho členů a důrazu, jaký již sám Loyola kladl na výchovu mládeže v katolickém duchu. Byl přesvědčen, že „všechno dobro křesťanstva a celé společnosti závisí na dobré výchově mládeže“. Proto zařadil výchovné úkoly do jezuitského programu. Mezi jeho zásady patřila disciplína ve víře, ale současně pružnost ve výchovných metodách.

Platter Tomas (1499 – 1582), švýcarský pedagog, vedl nejvýznamnější basilejskou střední školu. Ta měla čtyři třídy, ve kterých se učili chlapi od 6 do 15 let. Kromě latiny a řečtiny se tu vyučovalo už jen náboženství a zpěvu.

Sturm Johannes (1507 – 1589), německý pedagog, založil svůj věhlas nejúspěšnějšího pedagoga své doby na třech hlavních výchovných cílech: zbožnost, vědění a výmluvnost.

Předchozí pedagog měl vliv mj. na **Calvina Jeana** (1509 – 1564), švýcarského teologa, který tři roky vyučoval na Sturmově proslulé štrasburské škole. Učení Calvina představuje v historii výchovy směr akcentující kázeň, pracovitost, respekt k povinnostem a křesťanskou zbožnost.

Palmireno Juan Lorenzo (1514 – 1580), španělský humanista, se ve svých spisech zaměřuje na čtyři základní principy: zbožnost, morálku, nauku a „agibilia“, což znamená něco jako praktičnost, chytrost, zdravý rozum.

Antoniano Silvio (1540 – 1603), italský pedagog protireformace, napsal pojednání „O křesťanské a občanské výchově chlapce“. Toto dílo má tři části – první dvě jsou náboženské povahy, třetí obsahuje pokyny ke studiu, k vedení dětí a zušlechtnění dětských pudů. Jeho pedagogika je blízká zásadám a metodám jezuitů.

De Calasanz José (1556 – 1648), španělský pedagog, zakladatel řádu „Zbožných škol“, známého pod jménem „Piaristé“. V roce 1600 otevřel v Římě první lidovou křesťanskou školu v Evropě. Ta byla bezplatná a povinná pro všechny děti. Calasanz zastával právo chudých dětí na výchovu a vyučování, v němž nestavěl vědu proti náboženství a vzdělání poskytoval všem dětem nehledě na jejich náboženskou víru ani sociální postavení. Piaristé byli nábožensky snášenliví (vzdělávali i protestanty a Židy) a dlouho byli jedinými konkurenty jezuitů (na jejichž školách směli studovat pouze jezuité).

Ratichius Wolfgang (1571 – 1635), německý školský reformátor, předchůdce Komenského. Pro vadu řeči se vzdal dráhy kazatele a rozhodl se pro studium jazyků a novátorství v didaktice. Jeho koncepce je známa z 26 didaktických zásad, z nichž prvních sedm lze v heslovité zkratce vyjádřit takto: 1. Závaznost pro všechny děti osvojit si elementární vzdělání, minimálně správné a hbité četní a psaní. 2. Výchova k bázi boží. 3. V jedné době učit jedné řeči nebo umění pod vedením jednoho učitele. 4. Všechno dle řádu přírody: od jednoduchého k většímu a vznešenějšímu. 5. Nejprve věc sama, potom způsob věci. 6. Nejprve stručné pojmy, potom dokonalé vyučování. 7. Ve všem budiž soulad a jednota.

Jansenius Cornelius (1585 – 1638), nizozemský katolický teolog. Ve svém učení (později označené jako jansenismus) vychází z Augustinovo učení o boží milosti, zastával názor, že prvotní hřích pokazil lidskou přirozenost, takže je nakloněna ke zlu, které lze překonat jen s pomocí Boží milosti křesťansky zbožným životem oproštěným od všeho scholastického dogmatismu. Stoupencem jeho učení byl mj. B. Pascal. (viz heslo) Do první jansenistické školy (nedaleko kláštera Port-Royal de Champs, který se stal střediskem jansenismu) se přijímaly malé děti v malém počtu, aby tvořily s učitelem takřka rodinu. Proto se nazývaly „malé školy“ (malé na rozdíl od velkých škol jezuitských).

Andreae Jan Valentín (1586 – 1654), dvorní kazatel ve Stuttgartu, jeden z inspirátorů Komenského (spolu s Ratichusem a Alstedtem). Ve spise „Menippus čili sto satirických rozhovorů“ se vysmál pedantickému scholastickému způsobu vyučování. V díle „Popis křesťanské republiky“ vylíčil vysněný stát budoucnosti s pravou křesťanskou a realistickou výchovou.

Komenský Jan Amos (1592 – 1670), biskup Jednoty bratrské, zakladatel novodobé pedagogické syntézy. Jeho dílo zahrnuje spisy náboženské, filosofické, všenápravné i pedagogické. K nejproslulejším patří Labyrint světa a ráj srdce. Druhá část (ráj srdce) vypráví o místu klidu a pokoje, jež člověk nachází ve

vlastním srdci a zbožném životě. Výchově se věnuje ve svém Informatoriu školy mateřské. Jedná se o zasvěcený návod pro matky, jak mají pečovat o své děti.

Dury John (1596 – 1680), skotský kazatel reformované církve, přítel Komenského. Jeho ideálem byla malá internátní škola, v níž by 4 učitelé pečovali asi o 50 chlapců, a vedli je ke zbožnosti, tělesné zdatnosti a dobrému chování. Podle Komenského chtěl, aby učení bylo pro děti radostné a nic aby je nečinilo nudným a bolestným.

Pascal Blaise (1623 – 1662), francouzský fyzik, matematik, filozof a spisovatel. Díky jansenistům byl natolik zaujat otázkou náboženské víry, že po nějaké době prožil extatický přerod v člověka pevné náboženské víry, jež mu dala vnitřní klid a harmonii. Pro filosofii výchovy má nemalý význam především jeho názor na vztah rozumu a víry. Dospěl k přesvědčení, že náboženská víra není v rozporu s rozumem, ale naopak obojí se vzájemně podporuje. Vnesl tak do filosofie metodu iracionální intuice a svým akcentem na citovou stránku duševna předvídal životní a výchovnou filosofii Rousseauovu. S jansenistickou pedagogikou se ztotožňoval s výjimkou názoru o užitečnosti soutěžení žáků. K didaktice „malých škol“ (viz Jansenius) přispěl návrhem na nahrazení dosavadní „písmenové“ metody počátečního čtení metodou „hláskovou“.

Pascal Jacqueline (1625 – 1661), mladší sestra B. Pascala, se v klášteře Port-Royal de Champs věnovala výchově dětí jansenistické pospolitosti (viz Jansenius). Ve výuce počátečního čtení uplatňovala metodu svého bratra, která se zakládala na hláskování. Napsala také „Pravidla pro děti“ regulující chování žáků klášterní školy v duchu jansenistických principů náročnosti, kázně a zbožnosti.

Polockij Simeon (1629 – 1680), ruský básník, dramatik. Ve svých sbornících vyzdvihoval velký význam výchovy a vyučování. Rodičům doporučoval řídit se čtyřmi zásadami: 1. Kdo šetří svou metlu, nenávidí svého syna. 2. Nedovolovat dětem špatnou společnost. 3. Neukazovat dětem obraz špatnosti, neboť jsou jako opice: Co vidí lidi dělat, to se snaží činit. 4. Učit děti bázni boží, aby rostly spíše v ctnosti než v četných vášních.

Locke John (1632 – 1704), anglický myslitel a pedagog, připisoval velkou moc správné výchově zejména v prvních třech letech života. Navrhoval tzv. pracovní školy (Working schools) pro mládež chudiny od 3 do 14 let, které měly být zřizovány obcemi. Zde se měly děti cvičit v předení, pletení a jiných pracovních činnostech a zároveň se seznamovat s presbyteriánskou * morálkou a náboženstvím.

Maintenon Madame de (1635 – 1719), francouzská šlechtična a posléze žena krále Ludvíka XIV., první žena, která je považována za pedagogického klasika. Ujala se patronátu nad školou své přítelkyně Madame de Brinon pro chudé venkovské dívky v Montmorency. Byly v něm dívky od sedmi do dvaceti let, rozdělené na čtyři věkové skupiny. Učily se náboženství, čtení, psaní, počtům, hudbě a šití. Kladla důraz na to, že nestačí cvičit jen paměť, ale je nutno formovat i rozum dívek, podněcovat jejich srdce, vzdělávat jejich ducha.

Spener Philipp Jacob (1635 – 1705), německý kazatel, zakladatel pietismu. Z jeho podnětu byla založena univerzita v Halle. Jeho nábožensko-pedagogická filosofie spočívala v přesvědčení, že lidská přirozenost sama o sobě nemá tolik síly, aby dosáhla spasení a že k tomu potřebuje božskou milost; tu si zaslouží jen člověk zbožný, žijící důsledně podle učení evangelia. Protože zbožnost znamená v latině pietas, nazývá se Spenerův směr pietismus. Formuloval šest přání, která od Lutherových wittenberských tezí vzbudila opět nevídaný ohlas: 1. důkladnější studium Slova Božího, 2. aktivnější náboženské uplatnění laiků, 3. křesťanství činu, 4. umírněné chování v náboženských sporech, 5. reforma teologického studia, 6. povznášející kázání. V německé pedagogice uplatňovali Spenerovy zásady pietismu zejména Francke a Zinzendorf (viz hesla).

Rollin Charles (1661 – 1741), čelný francouzský pedagog jansenistické orientace. Ve svém čtyřsvazkovém díle „Pojednání o vzdělání“ vymezuje středoškolskému vzdělání tři hlavní směry: výchovu náboženskou, morální a literární. Tvrdil, že mládež potřebuje monitora věrného a vytrvalého, advokáta, který u ní obhájí věc pravdy, cti a zdravého rozumu, a který jí dává pevná pravidla k rozlišení mezi dobrým a špatným jednáním.

Francke August Hermann (1663 – 1727), německý pedagog, hlavní představitel pietismu, náboženského hnutí, které se odvracelo od scholastické církevní dogmatiky a zdůrazňovalo spíše citový náboženský prožitek (viz Spener). Založil celé městečko výchovných institucí. Zbožnosti, hlavního to cíle výchovy, se dosahovalo metodou příkladu, nabádáním k pravdě, vedením k poslušnosti, píli, modlitbě a lásce. Výuka náboženství zaujímala zhruba polovinu celkové učební doby.

*Pozn: Presbyterní církve v historii se vždy držely doktrín milosti, které se někdy nazývají kalvinismem, i když nepřilíhají vhodně, protože tzv. kalvinismus není nic jiného, než co učili v Písmu apoštolové. Kalvín nebyl

zdaleka první, kdo učil, že spása člověka záleží jen a jen na Božím jednání (před ním to hlásal kupříkladu i Luther), a toto učení bylo po něm nazváno až po jeho smrti.

(<http://www.zasadovacirkev.org/presbyterniacute-ciacuterkev.html>)

Gesner Johann Matthias (1691 – 1761), německý pedagog, reformátor gymnaziální výuky. Snažil se pozvednout úroveň tehdejšího gymnaziálního studia svou koncepcí jednotné školy, kde se měly děti od 6 do 13 let učit mateřštině, počtům, hudbě, geometrii, kreslení, základům práva, přírodovědě, estetice a křesťanské morálce.

Zinzendorf Nicolaus Ludwig Graf von (1700 – 1760), německý teolog a pedagog pietistické orientace, ochránce Moravských bratří. Na svém statku založil náboženskou společnost, kde soustřeďoval rozptýlené věřící evangelického vyznání, mj. i Moravské bratry, nositele pedagogických tradic Komenského. Pro ty založil v Horní Lužici nové sídlo zvané Herrenhut (Ochranov). Bratři za podpory Zinzendorfa zakládali četné pietisticky zaměřené školy. Na rozdíl od Franckeho (viz heslo) pedagogiky však tyto školy více respektovaly psychologii dětí a měly mírnější kázeň. Zinzendorf napsal celkem 108 pietisticky laděných spisů, povzbuzujících k účinné zbožnosti. Byla mezi nimi i sbírka duchovních písní a zpěvník obce Ochranovské.

Wesley John (1703-1791), anglický teolog, jeden z vůdců metodistického hnutí. Pravidelně kontroloval školy, které založil, rozmlouval s dětmi, sám vyučoval, napsal vlastní učebnice, navrhl učební osnovy, poskytoval rodičům rady o výchově, vybíral učitele a vždy znovu pomáhal řešit vyskytující se potíže. Učitelé, faráři a kazatelé, ale i schopní laici udíleli výuku ve čtení, psaní, počtech a křesťanské věrouce. Potřebným dětem bylo kromě toho dáno také oblečení a strava. Wesleyovy školy chtěly zprostředkovat základní vědomosti právě těm, kteří by se jich jinak byli museli vzdát; chtěly ochránit děti před nebezpečnými nebo za nebezpečné pokládány vlivy nekřesťanského způsobu života; a měly – a to především – uvádět děti do základních pravd křesťanství a nabádat je k životu v souladu s Boží vůlí. (Marquardt, 2004)

Rousseau Jean Jacques (1712 – 1778), francouzský myslitel, který své myšlenky shrnul do výchovného románu „Emil“. Součástí knihy je „Vyznání víry savojského vikáře“, kde autor dává příklad pedagogického řešení náboženské otázky.

Lessing Gotthold Ephraim (1729 - 1781), německý filosof, dramatik, pedagog. Ve svém díle „Výchova lidského rodu“ rozvíjí myšlenku, že výchova lidstva prochází třemi stupni: dětstvím, mládím a zralostí. Základem výchovy lidstva v epoše jeho dětství je Starý zákon a hlavním prostředkem je odstrašující metoda trestu. V epoše mládí je garantem výchovy Nový zákon a jeho převládající metodou je odměna. Doba zralosti je epochou sebeurčení a sebevýchovy lidstva, které již nepotřebuje vnějších pobídek a je schopno vlastním rozumem řídit svůj osud a rozvíjet své morální síly. Pokud jde o výchovu dítěte, musí vychovatel procházet stejným postupem, jakým procházelo lidstvo, pro něž Starý a Nový zákon byl „slabikářem“; jeho osvojení ho dovedlo k zralosti a sebeuvědomění vlastní morální zodpovědnosti.

Priestley Joseph (1733 - 1804), anglický kněz, chemik (objevitel kyslíku), filosof, zastával představa, že člověka je možno vhodným způsobem zdokonalovat ve smyslu intelektuálním, morálním i náboženském.

Salzmann Christian Gotthilf (1744 - 1811), německý pedagog, který založil výchovný ústav zaměřený na vzdělání a tělesný rozvoj. K učebním předmětům tu patřily: latina, řečtina, němčina, francouzština, angličtina, literatura, dějepis, zeměpis, astronomie, přírodopis, matematika, geometrie, účetnictví, krasopis, kreslení, hudba, jízda na koni, tanec, ruční práce, náboženství.

Pestalozzi Johann Heinrich (1746 – 1827), švýcarský pedagog a spisovatel, ředitel francouzsko-německého výchovného institutu, kde se vyučovalo počtům a měřičství, němčině a francouzštině, latině a řečtině, kreslení, zpěvu, tělocviku a náboženství. Hlavním cílem nebyly konkrétní vědomosti, ale rozvoj duševních sil.

Niemeyer August Hermann (1754 – 1828), německý pedagog, pravnuček (po matce) zakladatele hallských výchovných ústavů pietisty A. H. Franckeho a jejich obnovitel v osvícenském duchu. Mezi četnými pedagogickými spisy vydal také „Knihu o náboženství“ pro vyšší třídy středních světských škol, která se ještě za autorova života dočkala 15 vydání.

Sertorio Giovanni Battista (1777 – 1845), italský pedagog, který proslul svými „Filosofickými eseji o duševní výchově“. Vědecké vyučování navrhuje počínat fyzikou, naopak náboženství chce posunout jako Rousseau až na dobu pozdější.

Zeller Christian Heinrich (1779 – 1860), německý pedagog, který z podnětu basilejských pietistů založil v Beuggen ústav pro opuštěné děti, který se na dlouho stal centrem evangelicko-pietistické pedagogiky, proniknuté duchem Pestalozziho odkazu.

Abs Johann Christian Hoseph (1781 – 1823), německý pedagog, původně františkán. Vedl klášterní školu. Jeho metoda byla podobná systému Pestalozziho. Založil penzionát pro chlapce a dívky.

Bolzano Bernard (1781 – 1848), český teolog, filosof, matematik. Vyslovil přání, aby obecná škola, povinná až do 14 – 15 let podávala návod k užívání smyslů, tělesná cvičení, náboženství, přírodopis, základy matematiky...

Aporti Ferrante (1791 – 1858), italský pedagog, zakladatel první dětské školy v Itálii. Ve svých spisech kladl důraz na metodu demonstrativní, užívající nejen obrázků a vyprávění zajímavých příběhů, ale uplatňující i přímý styk dětí s věcmi. Učitelé mají podle něho spojovat tělesnou péči s výchovou morální, rozumovou a náboženskou a vytvářet dětem klidné a radostné prostředí.

Dupanloup Félix (1802 – 1878), francouzský pedagog katolického směru. Své hlavní poslání viděl v křesťanské výchově dětí a zůstal mu věrný celý život.

Maritain Jacques (1882 – 1973), francouzský katolický filosof. Upozorňuje na pět základních dispozic dítěte, které je třeba výchovou podporovat: láska k pravdě, láska k dobru a spravedlnosti, prostota a otevřenost ducha, úcta k práci a smysl pro kooperaci. Usiloval o smíření víry s vědou a volal po překlenutí metafyzické propasti, skepticismu a nevíry v jakékoli absolutní hodnoty.

Kolping Adolf (1813 – 1865), německý andragog. Již jako chrámový vikář založil vlastní mládežnický spolek a inicioval vznik dalších spolků, z nichž vytvářel společenství rodinného typu, kde často i vandrovní tovaryši nacházeli svůj stálý domov a byli vedeni ke zbožnosti, pracovitosti a vlastenectví. Byl vzorem křesťanské obětavosti a lásky k bližnímu.

Bosco Giovanni (1815 – 1888), italský kněz a vychovatel, zakladatel kongregace salesiánů. Pro opuštěné hladové děti založil oratoř, kde se nejen učily zbožnosti, ale mohly i trávit volný čas hrami. Ve svém náčrtu výchovného systému zamítá represivní metody a vyžaduje důvěru k dítěti, která budí i důvěru dítěte k vychovateli.

Kold Christen Mikkelsen (1816 – 1870), dánský pedagog, který s přítelem Dalem vytvořil první „svobodnou školu“ pro děti ve vesničce Dalby. Připojoval k pojmům „výuka“ a „výchova“ ještě pojem „pobouzení ducha“, který mu byl současně cílem i prostředkem. Nikdy neopustil myšlenku, že „bůh nás miluje“, a proto je úkolem školy probouzet a vychovávat ducha pro život věčný.

Waitz Theodor (1821 – 1864), německý psycholog, pedagog a antropolog. Obecné vlastnosti člověka charakterizoval pojmy práce, řeč, pojmové myšlení, náboženství.

Kramář Oldřich (1848 – 1924), český filosof, psycholog a pedagog. Kritizoval soudobé rakouské střední školy, doporučoval omezit formální výuku klasických jazyků jakož i zeměpisu a dějepisu a za to posílit vědy přírodní, zavést i technologii, tělesnou výchovu, hry a práce na zahradě. Podporoval náboženskou výchovu.

Krejčí František (1858 – 1934), český filosof a psycholog. Navrhoval odstranění náboženství ze škol s tím, že by rodičům bylo ponecháno právo, aby jejich děti mohly navštěvovat hodiny náboženství v době mimoškolní. Tím větší důraz ovšem kladl na laickou morálku, jejíž duch by měl pronikat veškeré vyučování, aby žáci pochopili, že jen v mravnosti je cena člověka.

Reddie Cecil (1858 – 1932), anglický pedagog, iniciátor hnutí nových škol, jež usilovalo přeměnit tradiční typ školy důrazem na výchovu celé osobnosti dítěte včetně jeho vlastností tělesných a morálních. Jeho škola byla malým státem ve státě, její 11-18letí obyvatelé se učili být jejími občany, aby se později mohli stát opravdovými občany své velké země. V režimu dne měly své místo tělesná hygiena, prostá, ale vydatná strava, ranní a večerní čtvrt hodinová soustředění k rozjímání, dopolední vyučování... po večeři se opět místnosti rozezněly hudbou a zpěvem. 45 minut se pak věnovalo práci na uložených úkolech a ve 20.30 se všichni odebrali do auly k večerní modlitbě.

Rádl Emanuel (1873 – 1942), český biolog a filosof. Znepokojen tehdejšími úpadkem morálních hodnot a diskreditací někdejšího pokrokářství pokusil se očistit ideu pokroku a požadoval od učitelů, aby vštěpovali dětem obecně křesťanské ideály a dali jim tak absolutní měřítko mravního života. Pokrokový názor podle něho „nemá záležitosti v tom, že se dítě nemá ve škole o křesťanství nic dovědět, nýbrž v tom, že o něm má učit v rámci světského učení světský učitel; že dovede škola křesťanství lépe, moderněji, praktičtěji podat než církev“.

Oestreich Paul (1878 – 1959), německý pedagog. Zdůrazňoval náboženskou složku výchovy, ale nezávisle na vlivu církve.

Montessori Maria (1879-1952), italská lékařka a pedagožka, prosazovala pedocentrismus a důvěru ve spontánní seberozvíjení dítěte.

Pitter Přemysl (1895 – 1976), křesťansky orientovaný myslitel, pedagog. Na Žižkově zřídil Miličův dům, kde našly děti z předměstských ulic příležitost hrát divadlo, zpívat a sportovat. Staral se zde i o děti uprchlíků z Německa.

Hutchins Robert (1899 – 1977), americký filosof a pedagog, hlavní představitel směru zvaného perennialismus (lat. perennis = trvalý, věčný). Základním principem této filosofie je „disciplína“ ducha. Učební látka je podle toho volena tak, aby posilovala rozum a víru. Proto vysoký kurz mají takové předměty jako matematika, jazyky, logika, ale ovšem i bible, na nižším stupni trivium.

Rang Martin (1900 – 1988), německý pedagog, na střední škole se věnoval zvláště didaktickým a metodickým otázkám biblické výuky.

Read Gerald (1913), americký pedagog. Koncem čtyřicátých a padesátých let organizoval průkopnické semináře na témata „Vyučování morálce a duchovním hodnotám“ a „Vyučování o náboženství ve veřejných školách“.

Dietrich Theo (1917), německý pedagog. Odkláněl se od tradičního vztahu „učitel-žák“ připomínajícího vztah řemeslnického mistra a jeho učně, založený převážně na rutině. Učitelskou rutinu sice neodmítal, pokud uvolňuje síly k vlastní pedagogické reflexi a tvořivé práci, ale podstatu učitelství viděl v láskyplném vztahu k dítěti a vůli sloužit duchovním hodnotám, jež určují mravní jednání člověka.

Brezinka Wolfgang (1928), německý pedagog. Zároveň s ostrou kritikou západní pedagogiky usiloval o to, aby se výchova opírala o zásady křesťanské morálky. Kladl důraz na zkoumání podmínek a cílů výchovy. Za hlavní cíl považuje přípravu k životu, chápanou jako porozumění smyslu života, důvěru ve svět, dosaženou cestou sebekázně a individuálním úsilím jednotlivce.

Badermann Ingo (1929), kazatel, pedagog. Jeho náboženské pedagogické zaměření je didaktika Bible ve škole a ve společenství.

Kett Franz (1933), zakladatel existenciálního přístupu rozvíjejícího osobní jedinečnost s celistvým přístupem zaměřeným na smysl.

PŘÍLOHA 2. PÍSNĚ PRO DĚTSKÉ PROGRAMY

1. Pastýř vodí ovečky
2. Stříbro a zlato nemám
3. Muž moudrý

1. Píseň Pastýř vodí ovečky

Pastýř vodí ovečky

P. Wittner

1. Pas - týř vo - dí o - več - ky na lou - ky i ko - peč - ky,

5 nad kaž - dou on stá - le bdí, když si hra - jí, i když spí.

2. Pán Ježíš jak pastýř je, o nás děti pečuje, je s námi i když je křik, za všechno mu patří dík.

Ukazování

1. Pastýř (*dlaněmi „pohládit“ vlasy jako pokrývka hlavy*) vodí ovečky (*ukazováčkem a prostředníkem jako „chodit“ po předloktí druhé ruky*) na louky (*rovnými dlaněmi ve výši prsou před sebou k sobě a od sebe*) a kopečky (*dlaněmi „tvarovat“ hrbolky*), nad každou (*jakoby psát oběma ukazováčky na klávesnici*) on stále bdí (*dlaň si dát k čelu a jako hledět do dálky*), když si hrají (*„motat“ pěstmi, jako bych namotával vlnu na klubko*), i když spí (*dlaně k sobě a pod hlavu, kterou na ně položím*).

2. Pán Ježíš (*ukázat ukazováčkem nahoru*) jak pastýř je (*dlaněmi „pohládit“ vlasy jako pokrývka hlavy*), o nás děti (*ukazováčkem ukázat na sebe*) pečuje (*jako chovat dítě v náručí, pohupovat*), je (*ukázat nahoru*) s námi (*ukázat na sebe*), i když je křik (*dlaněmi k ústům*), za všechno mu patří (*dlaněmi obkroužit kruh shora od sebe směrem dolů*) dík (*kruh zakončit spojením rukou do sepnutí jako k modlitbě*).

2. Píseň Stříbro a zlato nemám

Stříbro a zlato nemám

Autor neznámý

Sří - bro a zla - to ne - mám, však
to, co mám, to ti chci dát ve
jmé - nu Je - ži - še mé - ho děj
ru - ku po - vstaň a pojď. Když
cho - diš, když ská - češ, vždy Pá - na chval, když
cho - diš, když ská - češ, vždy Pá - na chval. Pán
Je - žíš spa - sit tě chce - děj
ru - ku, po - vstaň a pojď!

Ukazování

Stříbro a zlato (*dlaněmi od sebe jakoby obtahovat kvádr – horní strana, boční, spodní*) nemám (*rukama kroutit v zápěstí na výšku na znamení NE*), však to co mám (*prsty ukázat na hrud'*), to ti chci dát (*prsty od hrudi do rozevření před sebou jako gesto nabídnutí*), ve jménu Ježíše (*ukazováčkem nahoru*) mého (*ukazováčkem ukázat na mne*), dej ruku (*nabídnout ruku – dám ji před sebe*), povstaň (*druhou ruku přidám k první – obě mám před sebou s rozevřenými dlaněmi*) a pojď (*udělat s oběma rukama oblouček dolu – ve tvaru U*).

Když chodíš (*na místě udělat pár kroků*), když skáčeš (*na místě udělat pár skoků*), vždy Pána chval (*zvednout obě ruce vzhůru*), když chodíš (*na místě udělat pár kroků*), když skáčeš (*na místě udělat pár skoků*), vždy Pána chval (*zvednout obě ruce vzhůru*), Pán Ježíš (*ukazováčkem nahoru*) spasit Tě chce (*ukazováčkem ukázat před sebe z jedné strany na druhou a zase zpět*), dej ruku (*nabídnout ruku – dám ji před sebe*), povstaň (*druhou ruku přidám k první – obě mám před sebou s rozevřenými dlaněmi*) a pojď (*udělat s oběma rukama oblouček dolu – ve tvaru U*).

3. Píseň Muž moudrý

Muž moudrý

1. Muž mou-drý sta - věl dům svůj na ská-le, muž
 mou-drý sta-věl dům svůj na ská-le, muž mou-drý sta-věl
 dům svůj na ská-le, až při-šel vel-ký mrak. Déšť
 pa-dal a vo-da stoupa-la, déšť pa-dal a vo-da stoupa-la, déšť
 pa-dal a vo-da stou-pa - la a dům tam pe-vně stál.

2. [: Muž hloupý stavěl dům svůj na písku, :] 3x
 až přišel velký mrak.
 [: Déšť padal a voda stoupala, :] 3x
 a dům se rozsypal.
3. [: Kdo staví život na Pánu Ježíši, :] 3x
 ten staví na skále.
 [: Když bouře zlá se naň oboří, :] 3x
 tak dům ten bude stát.

<http://svetylek.blog.cz/galerie/pisnicky-noty-akordy/ukazovacky/obrazek/75>

Ukazování

Muž moudrý (*ukazováčkem ukázat na spánek a pak vzhůru*) stavěl dům svůj na skále (*dlaněmi od sebe jako špičku střechy, obě boční zdi, až po základ – dlaně opět k sobě*), až přišel velký mrak (*dlaněmi nad hlavou vytvořit mrak*). Déšť padal (*prsty klesat shora dolu*) a voda stoupala (*dlaněmi vzhůru, jako bychom někoho poponášeli*) ... a dům tam pevně stál (*udeřit svojí jednou pěstí do druhé otevřené dlaně*).

Muž hloupý (*ukazováčkem točit kolečko u svého spánku*) stavěl dům svůj na písku (*dlaněmi od sebe jako špičku střechy, obě boční zdi, až po základ – dlaně opět k sobě ale s kmitajícími prsty*), až přišel velký mrak (*dlaněmi nad hlavou vytvořit mrak*). Déšť padal (*prsty klesat shora dolu*) a voda stoupala (*dlaněmi vzhůru, jako bychom někoho poponášeli*) ... a dům se rozsypal (*oběma dlaněmi jako bychom shodili budovu ze strany jedním směrem*).

Kdo staví život (*dlaněmi od sebe jako špičku střechy, obě boční zdi, až po základ*) na Pánu Ježíši (*ukázat vzhůru*), ten staví na skále (*dlaněmi od sebe jako rovná plocha*).

Když bouře zlá se naň oboří (*prsty klesat shora dolu*)... tak dům ten bude stát (*pěští do dlaně*).

PŘÍLOHA 3. HODNOTY MARKOVA EVANGELIA

Z jedné biblické knihy – nejkratšího ze čtyř zpráv o Ježíšově životě, smrti a vzkříšení – Markova evangelia jsme vybrali hodnoty, které by se daly zařadit do dvou základních skupiny - hodnoty, které Kristus žil, a hodnoty, o kterých Kristus mluvil. Navzájem se prolínají, protože vyučoval to, co žil a žil to, podle čeho učil.

Kapitola	Nalezené hodnoty
1.	Pokání. Křest na odpuštění hříchů. Zvěstování evangelia. Boží přiznání se ke Kristu. Nechat se vést Božím Duchem. Povolávání lidí. Poslušnost. Vysvobozování. Uzdravování. Modlitba. Očišťování.
2.	Ježíš na prvním místě. Nesnižovat Ježíše. Neaplikovat staré na nové. Člověk je víc než zákon.
3.	Činit vůli Boží. Nerouhat se. Mít odpuštění.
4.	Učit druhé. Nést užitek. Slyšet Boží slovo. Přijímat pokoj uprostřed bouře.
5.	Osvobození z posedlosti. Svědčit rodině. Uzdravení. Život.
6.	Přijímat Boží moudrost a věřit. Nechat se vyslat. Zvěstovat. Přijímat Kristovy učedníky. Věrnost Bohu až na smrt. Odpočinek. Samota. Sycení druhých. Modlitba. Upokojení druhých. Uzdravení.
7.	Dodržovat Boží slovo. Posvěcování. Pokora. Uzdravení.
8.	Naplnění fyzických potřeb. Odolat pokušení. Uzdravení. Následovat Krista.
9.	Boží království. Poslouchat Krista. Modlitba a půst. Přijímat děti. Nenechat se svést ke hříchu. Být solí světu. Žít mezi sebou v pokoji.
10.	Vyučování. Věrné manželství. Neopovrhovat druhými. Ochota vzdát se věcí pro Boha. Dodržování Desatera. Uchovávat si poklad v nebi. Věčný život. Vzkříšení. Činná víra.
11.	Opravdovost. Nepřetvářet se. Poslušnost Božím slovu. Víra. Nenechat sebou manipulovat.
12.	Smrt za život. Nenechat sebou manipulovat. Nenechat se chytit za slovo. Nenechat se vlákat do pasti nepřátel. Co je Boží odevzdat Bohu. Učení o vzkříšení. Milovat Boha a bližního a sebe. Varovat se falešného. Dávat.
13.	Nedat se svést.
14.	Dar – oběť. Slavení. Modlitba. Neupadnout do pokušení. Věrnost. Mučednictví. Pokání.
15.	Zástupnost. Mučednictví.
16.	Vzkříšení. Vyslání.

PŘÍLOHA 4. JAK SE ZMĚNILY HODNOTY ŽIVOTA PODLE J. M. KAŠPARŮ

Hodnotový svět po celé generace znal tzv. sedmero hlavních hříchů:

- * pýchu
- * lakomství
- * závist
- * hněv
- * smilstvo
- * nestřídmost
- * lenost.

Postupem času se jejich obsah proměnil do dnešní podoby:

- * z pýchy se stalo **zdravé sebevědomí**;
- * z lakomství **zákon ekonomiky**;
- * nestřídmost se povýšila na **vyšší životní úroveň**;
- * závist v **boj o spravedlnost**;
- * hněv ve **zdravou reakci na nekorektní jednání druhých**;
- * smilstvo v **prevenci proti neurózám**;
- * lenost se proměnila ve **výraznou a chronickou tendenci odkládat plnění povinností a úkolů na pozdější dobu**.

Díky této moderní nomenklatuře zbavil se starý kontinent těžkých hříšníků. Připočteme-li k tomu ještě jiné, dnes už málo známé, skoro archaické pojmy jako:

hulvátství, které se změnilo ve **svobodu projevu**,
okrádání definované jako **svobodný trh**,
zanedbanou výchovu dětí jako **tvorbu vlastního názoru potomstva**,
neúctu k tradici proměněnou ve **vítězství zdravého rozumu** a
likvidaci pozitivních hodnot jakožto **zbavení se předsudků**,

Nacházíme se ve známém prostředí uprostřed Evropy. K tomu dodám, že:

svoboda se povýšila na **svévůli jednotlivce**,
tolerance se proměnila v **ustupování zlu**
a korektnost v **povinný názorový koridor**.

Doc. PaedDr. ThDr. MUDr. et MUDr. Jaroslav Maxmilián Kašparů, Ph.D., dr. h.c

Parlamentní listy.cz: Je povinnost mít správný názor. Ustupujeme zlu, sděluje kněz a psychiatr Max Kašparů. A odsuzuje vládní návrh, proti kterému je i Zeman, 2016 [online]. Parlamentnilisty.cz. [cit. 21.3.2016]. Dostupné z:

<https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Je-povinnost-mit-spravny-nazor-Ustupujeme-zlu-sdeluje-knez-a-psychiatr-Max-Kasparu-A-odsuzuje-vladni-navrh-proti-kteremu-je-i-Zeman-427099>

PŘÍLOHA 5. SEZNAM PŘEDŠKOLNÍCH ZAŘÍZENÍ - ŠKOL, JEJICHŽ ZŘIZOVATELEM JE CÍRKEV

Zdroj: MŠMT, Rejstřík škol a školských zařízení, verze 2.73 (ke dni 26.12.2017)

Přehled škol a školských zařízení:

Zadaným podmínkám vyhovuje 51 škol/zařízení v 51 právnických osobách. Zobrazena 1 stránka z celkového počtu 1 stránek.

IZO:	Druh školy/zařízení:	Místo:	Ulice:	Č.p.:	Č.o.:	M.část.:	Detail školy/zařízení
600000206	49625918	Mateřská škola sv. Voršily v Praze	Praha 1	Ostrovní	139	11	Nové Město Detail
	049625918	Mateřská škola	Praha 1	Ostrovní	139	11	Nové Město Detail
600000222	61379310	Církevní mateřská škola Studánka	Praha 4	Ke Kamýku	686	2	Kamýk Detail
	107500884	Mateřská škola	Praha 4	Ke Kamýku	686	2	Kamýk Detail
600000249	60437171	Církevní mateřská škola Srdíčko	Praha 5	Podpěrova	1879	2	Stodůlky Detail
	060437171	Mateřská škola	Praha 5	Podpěrova	1879	2	Stodůlky Detail
600000290	49625063	Katolická mateřská škola sv. Klimenta	Praha 7	U Uranie	1080	16	Holešovice Detail
	049625063	Mateřská škola	Praha 7	U Uranie	1080	16	Holešovice Detail
600000303	60447338	Církevní mateřská škola Laura	Praha 8	Vítkova	15	12	Karlín Detail
	108000915	Mateřská škola	Praha 8	Vítkova	15	12	Karlín Detail
600000346	63822211	Církevní základní škola a mateřská škola ARCHA, Petroupim, okres Benešov	Petroupim		49		Petroupim Detail
	110012739	Mateřská škola	Petroupim		49		Petroupim Detail
600000362	43765106	Katolická mateřská škola	Beroun	Seydlovo nám. 24		5	Beroun-Centrum Detail
	110012747	Mateřská škola	Beroun	Seydlovo nám.	24	5	Beroun-Centrum Detail
600000371	46416153	Církevní mateřská škola Radost	Kladno	Bulharská	2331		Kročehlavy Detail
	108002497	Mateřská škola	Kladno	Bulharská	2331		Kročehlavy Detail
600000451	47234601	Církevní mateřská škola České Budějovice, Lipenská 3	České Budějovice	Lipenská	1978	3	České Budějovice 3 Detail
	047234601	Mateřská škola	České Budějovice	Lipenská	1978	3	České Budějovice 3 Detail
600000460	49020790	Církevní mateřská škola "U sv. Josefa"	České Budějovice	Na Sadech	2035	19	České Budějovice 3 Detail
	049020790	Mateřská škola	České Budějovice	Na Sadech	2035	19	České Budějovice 3 Detail
600000494	47224576	Církevní mateřská škola Jonáš	Pacov	Jatecká	571		Pacov Detail
	102109044	Mateřská škola	Pacov	Jatecká	571		Pacov Detail
600000524	00582573	Církevní mateřská škola Rybička	Tábor	Příběnická	1435	3	Tábor Detail
	000582573	Mateřská škola	Tábor	Příběnická	1435	3	Tábor Detail
600001008	47813245	Církevní mateřská škola Ludgeřovice, Nádražní 495	Ludgeřovice	Nádražní	495	5	Ludgeřovice Detail
	108035751	Mateřská škola	Ludgeřovice	Nádražní	495	5	Ludgeřovice Detail
600001385	44223897	Křesťanská základní škola a mateřská škola J. A. Komenského	Liberec	Růžodolská	118	26	Liberec XI-Růžodol I Detail
	110018150	Mateřská škola	Liberec	Růžodolská	155	15	Liberec XI-Růžodol I Detail
600001431	70901619	Biskupské gymnázium, Základní škola a Mateřská škola Bohosudov	Krupka	Koněvova	100		Bohosudov Detail
	181038811	Mateřská škola	Krupka	Koněvova	100		Bohosudov Detail
600001636	49157841	Církevní základní škola a mateřská škola ve Zlíně	Zlín	Česká	4787		Zlín Detail
	181027429	mateřská škola	Zlín	Česká	4787		Zlín Detail
600001733	00850381	Církevní základní škola a mateřská škola Přemysla Pittra	Ostrava	Jungmannova	349	3	Přívoz Detail
	110008804	Mateřská škola	Ostrava	Jungmannova	349	3	Přívoz Detail
600007154	00641065	Dvouletá katolická střední škola a mateřská škola	Kolín	Legerova	28		Kolín III Detail
	110036085	Mateřská škola	Kolín	Legerova	28		Kolín III Detail
600013405	00532525	Biskupské gymnázium Brno a mateřská škola	Brno	Barvičova	666	85	Stránice Detail

181057743	Mateřská škola	Brno	Barvičova	666	85	Stránice	Detail	
600015211	44053916	Cyrilometodějské gymnázium, základní škola a mateřská škola v Prostějově	Komenského	1592	17	Prostějov	Detail	
181009722	Mateřská škola	Prostějov	sídl. Svobody	3552	53	Prostějov	Detail	
600020860	71197630	Mateřská škola a základní škola speciální Diakonie ČCE Praha 4	Praha 4	V Zápolí	1250	21	Michle	Detail
108029247	Mateřská škola	Praha 4	V Zápolí	1250	21	Michle	Detail	
600021033	71197613	Mateřská škola a základní škola speciální Diakonie ČCE Praha 5	Praha 5	Vlachova	1502	20	Stodůlky	Detail
110001907	Mateřská škola	Praha 5	Vlachova	1502	20	Stodůlky	Detail	
600021254	45770301	Církevní základní škola logopedická Don Bosco a mateřská škola logopedická	Praha 8	Dolákova	555	1	Bohnice	Detail
110007565	Mateřská škola	Praha 8	Poznaňská	462	32	Bohnice	Detail	
600022706	70806209	Mateřská škola, základní škola speciální a praktická škola Diakonie ČCE Rolnička Soběslav	Soběslav	Mrázkova	700		Soběslav III	Detail
110018231	Mateřská škola	Soběslav	Mrázkova	700		Soběslav III	Detail	
600026833	71197575	Mateřská škola a základní škola speciální Diakonie ČCE Ostrava	Ostrava	U Cementárny	1293	23	Vítkovice	Detail
181075202	Mateřská škola	Ostrava	U Cementárny	1293	23	Vítkovice	Detail	
610300814	70240655	Mateřská škola, základní škola a střední škola Slezské diakonie	Český Těšín	Frýdecká	691	34	Český Těšín	Detail
174106556	Mateřská škola	Karviná	Horova	654	4	Ráj	Detail	
610380061	69780111	Lauderova mateřská škola, základní škola a gymnázium při Židovské obci v Praze	Praha 2	Belgická	67	25	Vinohrady	Detail
110380347	Mateřská škola	Praha 2	Belgická	67	25	Vinohrady	Detail	
610550900	69594091	Mateřská škola, základní škola a střední škola Slezské diakonie Krnov	Krnov	SPC N	454	54	Pod Cvilínem	Detail
174101457	Mateřská škola	Krnov	SPC N	454	54	Pod Cvilínem	Detail	
650077342	71249460	Církevní základní škola a mateřská škola Třinec	Třinec	Kaštanová	412		Dolní Lištná	Detail
174105762	Mateřská škola	Třinec	Chopinova	463		Lyžbice	Detail	
651040001	71340904	Křesťanská střední škola, základní škola a mateřská škola Eliáš, Praha 4 - Michle	Praha 4	Baarova	360	24	Michle	Detail
181008378	Mateřská škola	Praha 4	Za Brumlovkou	1519	4	Michle	Detail	
651040710	71340947	Brána, základní škola a mateřská škola	Nová Paka	Heřmanická	340		Nová Paka	Detail
168102722	Mateřská škola	Nová Paka	Heřmanická	340		Nová Paka	Detail	
668100915	75051591	Mateřská škola Sion, Hradec Králové	Hradec Králové	Na Kotli	1201	27	Hradec Králové	Detail
168100924	Mateřská škola	Hradec Králové	Na Kotli	1201	27	Hradec Králové	Detail	
691000794	71341072	Biskupské gymnázium Bohuslava Balbína a Základní škola a mateřská škola Jana Pavla II. Hradec Králové	Hradec Králové	Orlické nábřeží	356	1	Hradec Králové	Detail
150076240	Mateřská škola	Hradec Králové	Na Hradě	90	2	Hradec Králové	Detail	
691001669	71341188	Mateřská škola sv. Josefa v Kojetíně	Kojetín	Komenského náměstí	49		Kojetín I-Město	Detail
181017130	Mateřská škola	Kojetín	Komenského náměstí	49		Kojetín I-Město	Detail	
691001685	71341170	Církevní mateřská škola v Přerově	Přerov	Palackého	2833	17	Přerov I-Město	Detail
181017296	Mateřská škola	Přerov	Palackého	2833	17	Přerov I-Město	Detail	
691001871	71341218	Církevní mateřská škola Svatojánek v Litovli	Litovel	Vítězná	1129	2	Litovel	Detail
181019604	Mateřská škola	Litovel	Vítězná	1129	2	Litovel	Detail	
691002126	71341242	Církevní mateřská škola Ovečka v Olomouci	Olomouc	Na hradě	246	2	Olomouc	Detail
181023288	Mateřská škola	Olomouc	Na hradě	246	2	Olomouc	Detail	
691002134	71341251	Křesťanská mateřská škola Karolínka ve Slavkově u Brna	Slavkov u Brna	Malinovského	280		Slavkov u Brna	Detail
181023385	Mateřská škola	Slavkov u Brna	Malinovského	280		Slavkov u Brna	Detail	
691002568	71341269	NOE - Křesťanská základní škola a mateřská škola v Pardubicích	Pardubice	Lonkova	512		Polabiny	Detail

181034701	Mateřská škola	Pardubice	Zborovské náměstí	2018	Zelené Předměstí	Detail		
691003050	71341340	Mateřská škola, základní škola a gymnázium sv. Augustina	Praha 4	Hornokrčská	709	3	Krč	Detail
181028034	Mateřská škola	Praha 4	Hornokrčská	709	3	Krč	Detail	
691003122	71341366	Mateřská škola kardinála Berana Plzeň	Plzeň	Žlutická	1694	2	Bolevec	Detail
181028875	Mateřská škola	Plzeň	Žlutická	1694	2	Bolevec	Detail	
691004200	71342249	Církevní mateřská škola sv. Jakuba v Kutné Hoře	Kutná Hora	Václavské náměstí	275	4	Kutná Hora- Vnitřní Město	Detail
181036886	Mateřská škola	Kutná Hora	Václavské náměstí	275	4	Kutná Hora- Vnitřní Město	Detail	
691004889	01315391	Klubíčko - křesťanská mateřská škola	Litoměřice	Sládkova	767	8	Předměstí	Detail
181043963	Mateřská škola	Litoměřice	Sládkova	767	8	Předměstí	Detail	
691005460	01892126	Církevní mateřská škola Klíček Rumburk	Krásnolipská	540	22	Rumburk 1	Detail	
181048345	Mateřská škola	Rumburk	Krásnolipská	540	22	Rumburk 1	Detail	
691006440	02605333	Církevní mateřská škola Lod'ka	Český Těšín	náměstí Dr. Martina Luthera	677	1	Český Těšín	Detail
181055091	Mateřská škola	Český Těšín	náměstí Dr. Martina Luthera	677	1	Český Těšín	Detail	
691006849	02562979	Česko - německá mateřská škola svatě Zdislavy	Litoměřice	Kosmonautů	2022		Předměstí	Detail
181058405	Mateřská škola	Litoměřice	Kosmonautů	2022		Předměstí	Detail	
691007047	03269205	Mateřská škola Milosrdných bratří s.r.o.	Brno	Vídeňská	228	7	Štýřice	Detail
181060329	Mateřská škola	Brno	Vídeňská	228	7	Štýřice	Detail	
691007535	03632504	Mateřská škola Diakonie ČCE Cheb	Cheb	26. dubna	2715	7	Cheb	Detail
181064812	Mateřská škola	Cheb	26. dubna	2715	7	Cheb	Detail	
691007896	03795853	Mateřská škola Zahrádka sv. Františka	Šlapanice		33		Budeničky	Detail
181067722	Mateřská škola	Šlapanice		33		Budeničky	Detail	
691008574	04379314	Husova základní škola a mateřská škola SMĚROVKA	Hostivice	K Nádraží	104		Hostivice	Detail
181073188	Mateřská škola	Hostivice	Čsl. armády	19		Hostivice	Detail	
691009121	05007917	Mateřská škola Jabula	Moravské Budějovice	Komenského	1729		Moravské Budějovice	Detail
181076772	Mateřská škola	Moravské Budějovice	Komenského	1729		Moravské Budějovice	Detail	

PŘÍLOHA 6. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Předkládáme dotazník s průvodním textem, který jsme zaslali v lednu 2018 předškolním zařízením - školám, jejichž zřizovatelem je církev. Podkladem pro seznam adresátů nám byl Rejstřík škol a školských zařízení, verze 2.73 (ke dni 26.12.2017).

Dobrý den,

jsem student III. ročníku Fakulty pedagogické na Západočeské univerzitě v Plzni, obor Učitelství v MŠ. Ve své bakalářské práci připravuji několik desítek 30-40 minutových programů křesťanské výchovy mj. pro souvislé vyučování dětí předškolního a mladšího školního věku. Zasílám dotazník, kterým zjišťujeme aktuální stav a případný zájem vaší mateřské školy. Dotazník je určený předškolním zařízením - školám, jejichž zřizovatelem je církev. Odpovědi budou v bakalářské práci vyhodnoceny anonymně. V případě Vašeho zájmu Vám výsledná zjištění bakalářské práce rádi poskytneme. Dotazník prosím vyplňte přímo do odpovědí níže a zašlete zpět.

S přáním všeho dobrého

Pavel Wittner

1. Jsou součástí vzdělávací nabídky vaší mateřské školy pravidelné křesťanské programy (tj. čas věnovaný křesťanství, řízená činnost týkající se Boha, víry, Bible)? ANO-NE
 2. Máte zájem o poskytnutí série programů křesťanské výchovy, které vychází z Bible? ANO-NE
 3. Jaké výhody a nevýhody vidíte v pravidelných programech o křesťanství konkrétně ve vaší mateřské škole?
 4. Jakými způsoby je prohlubována víra dětí ve vaší mateřské škole? (prosíme vyberte, lze i více možností)
 - i. výzdobou, dekoracemi, nástěnkou
 - ii. společnými modlitbami např. před jídlem
 - iii. předčítáním křesťanské literatury
 - iv. písněmi o Bohu
 - v. audiovizuálními pomůckami (poslech, video)
 - vi. výtvarnou činností
 - vii. pracovními aktivitami, vyráběním
 - viii. pohybovou činností
 - ix. hraním divadla / návštěvami divadelních představení / pomocí maňásků, loutek
 - x. odkazováním na Boží působení v rozhovorech
 - xi. s využitím biblických a liturgických znamení a symbolů
 - xii. povídáním o významu křesťanských svátků
 - xiii. návštěvami duchovních ve školce
 - xiv. pořádáním výletů školky na duchovní místa
 - xv. vlastním příkladem personálu, jeho vztahem s Kristem, sdílením o osobní víře
 - xvi. službou potřebným, charitou, sbírkami
 - xvii. skrze pravidla, řád ve školce
 - xviii. rituály (vítáním, loučením, oslavami)
 - xix. při pobytu venku
 - xx. skrze činnost věřících rodičů ve školce
- dalšími způsoby (vypište): _____

PŘÍLOHA 7. PROGRAM KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY

Obsah

1. PŘÍBĚH STVOŘENÍ (1. MOJŽÍŠOVA 1,1-31)	XXII
2. ADAM A EVA ZHŘEŠILI (1. MOJŽÍŠOVA 3,1-21)	XXIV
3. NAROZENÍ MOJŽÍŠE (2. MOJŽÍŠOVA 1,22 - 2,10)	XXVI
4. MOJŽÍŠ U HOŘÍCÍHO KEŘE (2. MOJŽÍŠOVA 3,1 - 4,20)	XXVII
5. DEVĚT RAN EGYPTSKÝCH (2. MOJŽÍŠOVA 4. - 10. KAPITOLA)	XXIX
6. HOD BERÁNKA A SMRT PRVOROZENÝCH (2. MOJŽÍŠOVA 12. KAPITOLA)	XXXIV
7. PŘECHOD PŘES MOŘE (2. MOJŽÍŠOVA 14,5-31)	XXXVI
8. DESET PŘIKÁZÁNÍ (2. MOJŽÍŠOVA 19. - 20. KAPITOLA)	XXXVIII
9. ZDI JERICHA PADAJÍ (JOZUE 6,1-20)	XLI
10. BŮH POVĚŘUJE GEDEONA (SOUDCŮ 6,11-40)	XLIII
11. GEDEÓN VYBÍRÁ BOJOVNÍKY A PORÁŽÍ MIDJÁNCE (SOUDCŮ 7,1-25)	XLVI
12. RÚT (1. - 4. KAPITOLA)	XLVIII
13. BŮH POVOLÁVÁ SAMUELA DO SLUŽBY (1. SAMUELOVA 1. A 3. KAPITOLA)	LII
14. SAMUEL JDE DO BETLÉMA (1. SAMUELOVA 16,1-13)	LV
15. DAVID VÍTĚZÍ NAD GOLIÁŠEM (1. SAMUELOVA 17,1-51)	LVIII
16. DAVID UŠETŘIL SAULŮV ŽIVOT (1. SAMUELOVA 24,1-23)	LXI
17. ŠALOMOUN ŽÁDÁ BOHA O MOUDROST (1. KRÁLOVSKÁ 3. A 5. KAPITOLA)	LXIII
18. ELIJÁŠ PRCHÁ NA CHORÉB, ABY SI ZACHRÁNIL ŽIVOT (1. KRÁLOVSKÁ 19,1-18)	LXV
19. NÁBOTOVA VINICE (1. KRÁLOVSKÁ 21,1-21.25-27)	LXVII
20. ELÍŠA VZKŘÍSÍ SYNA ŠÚNEMANKY (2. KRÁLOVSKÁ 4,8-37)	LXIX
21. UZDRAVENÍ NAAMÁNA Z MALOMOCENSTVÍ (2. KRÁLOVSKÁ 5,1-15)	LXXI
22. BŮH JE STAROSTLIVÝ PASTÝŘ (ŽALM 23)	LXXIII
23. MŮŽEME SI BÝT JISTI, ŽE NÁS VŽDY SLYŠÍ (ŽALM 34)	LXXIV
24. PODŘÍDIT SE BOŽÍ VŮLI ČASTO ZNAMENÁ TRPĚLIVĚ ČEKAT (ŽALM 40)	LXXVI
25. TOUHA PO BOHU (ŽALM 42)	LXXVII
26. DAVIDOVO POKÁNÍ, PROSBA O MILOST, ODPUŠTĚNÍ A OČIŠTĚNÍ (ŽALM 51)	LXXVIII
27. BOŽÍ SLOVO JE PRAVDIVÉ A OBDIVUHODNÉ (ŽALM 119)	LXXIX
28. PŘÍCHOD UČENCŮ Z VÝCHODNÍ ZEMĚ (MATOUŠ 2,1-12)	LXXX
29. SATAN POKOUŠÍ JEŽÍŠE NA POUŠTI (MATOUŠ 4,1-11)	LXXXII
30. JEŽÍŠ UZDRAVUJE OCHRNUŤEHO (MAREK 2,1-12)	LXXXIV
31. JEŽÍŠ STOLUJE S HŘÍŠNÍKY V MATOUŠOVĚ DOMĚ (MAREK 2,13-17)	LXXXVI
32. JEŽÍŠ UTÍŠUJE BOUŘI (MAREK 4,35-41)	LXXXVIII
33. OZNÁMENÍ NAROZENÍ JANA KŘTITELE (LUKÁŠ 1,5-25+39-45+57-80)	XC
34. ANDĚL OZNAMUJE MARIÍ NAROZENÍ JEŽÍŠE (LUKÁŠ 1,26-38)	XCII
35. JEŽÍŠOVO NAROZENÍ V BETLÉMĚ A PASTÝŘI NAVŠTĚVUJÍ JEŽÍŠE (LUKÁŠ 2,1-20)	XCIV
36. JEŽÍŠ ROZMLOUVÁ S NÁBOŽENSKÝMI UČITELI V CHRÁMĚ (LUKÁŠ 2,41-52)	XCVII
37. ZÁZRAČNÝ ÚLOVEK (LUKÁŠ 5,1-11)	XCVIII
38. JEŽÍŠ UČÍ O STAVBĚ NA PÍSKU A NA SKÁLE (LUKÁŠ 6,46-49)	XCIX
39. ŘÍMSKÝ SETNÍK PROJEVUJE SVOJI VÍRU (LUKÁŠ 7,1-10)	CI
40. JEŽÍŠ PROBOUZÍ ZE SMRTI SYNA VDOVY (LUKÁŠ 7,11-17)	CIII
41. JEŽÍŠ VYPRÁVÍ PODOBENSTVÍ O MILOSRDNÉM SAMAŘANU (LUKÁŠ 10,25-37)	CV
42. JEŽÍŠ VYPRÁVÍ PODOBENSTVÍ O ZTRACENÉ OVCI + JEŽÍŠ JE DOBRÝ PASTÝŘ (LUKÁŠ 15,1-10 + JAN 10,1-17)	CVII

43. PODOBENSTVÍ O MARNOTRATNÉM SYNOVI (LUKÁŠ 15,11-24).....	CIX
44. JEŽÍŠ NAPOSLEDY VEČEŘÍ S UČEDNÍKY (LUKÁŠ 22,14-23,46).....	CXII
45. JEŽÍŠ JE PRAVÝ CHLÉB Z NEBE (JAN 6, 22-40).....	CXV
46. JEŽÍŠ JE SVĚTLO SVĚTA (JAN 8,12-20)	CXVII
47. JEŽÍŠ JE CESTA K OTCI (JAN 14, 1-14).....	CXVIII
48. JEŽÍŠ UČÍ O VINNÉ RÉVĚ A RATOLESTECH (JAN 15,1-11).....	CXIX
49. JEŽÍŠ VSTAL Z MRTVÝCH (JAN 20,1-18)	CXX
50. PETR UZDRAVUJE CHROMÉHO ŽEBRÁKA (SKUTKY 3,1-26).....	CXXI
51. PAVLOVO OBRÁCENÍ NA CESTĚ DO DAMAŠKU (SKUTKY 9,1-25).....	CXXIII
52. VĚŘÍCÍ SE DĚLÍ O MAJETEK - BARNABÁŠ (SKUTKY 4,32-36 A 9,26-28).....	CXXV
53. NEVĚSTKA A ŠARLATOVÁ ŠELMA (ZJEVENÍ 17).....	CXXVI

1. PŘÍBĚH STVOŘENÍ (1. MOJŽÍŠOVA 1,1-31)

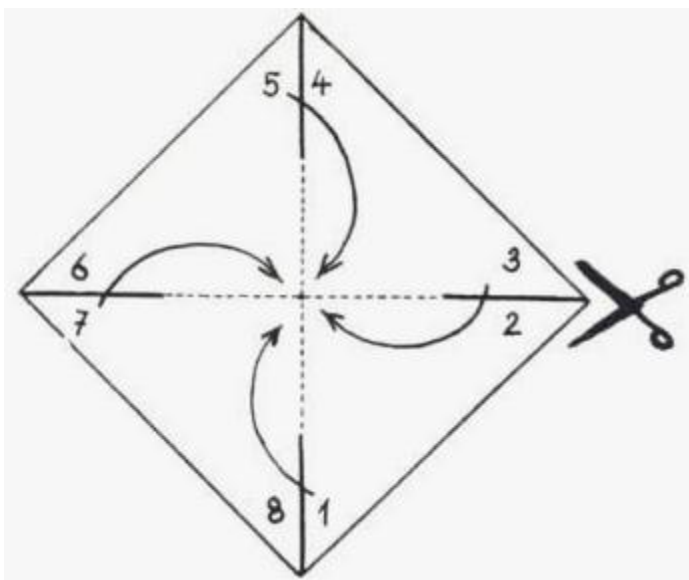
- 1** Na samém počátku historie naší země stojí Bůh. Ano, byl to On, kdo stvořil nebe a zemi.
- 2** Ačkoliv byla země zpočátku beztvářá a pustá a všude se rozprostírala neproniknutelná temnota, už tenkrát se nad mlžným oparem obklopujícím celou Zemi skláněl Boží duch. (obr. 1)
- 3** A tehdy Bůh řekl: "Bud' světlo!" a v tom okamžiku se všechno zalilo světlem.
- 4** Bůh viděl, že světlo je dobré, a proto je oddělil od tmy.
- 5** Světlo nazval dnem a tmou nazval nocí. Tak uplynul na naší zemi první den. (obr. 2)
- 6** Potom Bůh řekl: "Všechna voda obklopující zemi ať se rozdělí a vytvoří nahoře oblohu a dole oceány."
- 7-8** Těmito slovy tedy Bůh rozdělil vodní opar obklopující zemi a vytvořil z něj nebe a vodstva. Stalo se, jak řekl, a uplynul druhý den.
- 9** Dále Bůh řekl: "Veškerá vodstva pod širým nebem, nahromad'te se do oceánů a na vašem místě necht' se vynoří pevnina." A opět se všechno stalo tak, jak Bůh řekl.
- 10** Vzniklou souš pak nazval zemí a nahromaděné vody nazval mořem. I tentokrát Bůh viděl, že všechno jeho dílo je dobré. (obr. 3)
- 11-12** Pokračoval však dále a řekl: "Země, zazelenej se trávou, kvítím a bylinami nesoucími semena. Vydej také rozmanité ovocné stromy rodící plody se semeny, aby se jimi mohly dále rozmnožovat." Když se všechno stalo přesně tak, jak Bůh řekl, opět viděl, že to, co stvořil, je dobré.
- 13** Celá země se zaskvěla překrásnou zelení. To všechno se stalo třetí den. (obr. 4)
- 14-15** Dalšího dne Bůh řekl: "Bud'te na nebi jasná světla. Sviťte nad zemí a oddělujte noc a den. Stanete se připomínkou plynoucího času, dnů a let."
- 16-17** Ihned se vše stalo, jak Bůh řekl, a na nebeské klenbě se objevila různá svítící tělesa. Zářivé slunce, chladný měsíc a k tomu nespočetné množství mihotavých hvězd.
- 18** Slunci připadl úkol svítit ve dne a měsíci s hvězdami osvětlovat zemi v noci. Bůh opět viděl, že vše, co učinil, je dobré,
- 19** a tak uplynul čtvrtý den. (obr. 5)
- 20** Potom Bůh řekl: "Vody oceánů a moří, hemžete se rozmanitými rybami a vodními živočichy a v průzračném vzduchu pod nebeskou klenbou ať poletuje ptactvo všeho druhu."
- 21-22** Tak Bůh stvořil všechny tvory i netvory žijící ve vodní říši a velké i malé ptáky létající v oblacích. Se zalíbením se na své dílo podíval a poželhal jim: "Rozmnožujte se a naplňte všechny oceány a moře. Vy, ptáci, zaplňte celou zemi a vzduch."
- 23** To vše Bůh stvořil a uplynul pátý den. (obr. 6)
- 24** Bůh však ve svém stvořitelském díle pokračoval dále a řekl: "Ty, země, vydej rozmanité druhy živočichů od plazů až po dobytek a divokou zvěř." Jak řekl, tak se taky ihned stalo.
- 25** Svým slovem Bůh stvořil širokou škálu druhů suchozemských živočichů, a když své dílo zhlédl, byl opět spokojen, neboť vše bylo dobré.
- 26** Nato Bůh řekl: "Nyní stvoříme člověka, bytost, která bude odrážet osobnost samotného Boha a bude žít se svým tvůrcem ve vzájemném vztahu. Tento člověk bude vládnout celé planetě se všemi jejími tvory ve vodě, na zemi i ve vzduchu." (obr. 7)
- 27** Bůh tedy stvořil člověka ke svému obrazu jako muže a ženu.
- 28** Poželhal jim a řekl: "Množte se, naplňte zemi a podmaňte si ji, neboť jsem vás ustanovil vládci nad veškerým tvorstvem, jež jsem stvořil.
- 29** Za pokrm jsem vám určil každou bylinu nesoucí semena, ovoce a jiné plody se semeny rostoucí na stromech.
- 30** Všichni ostatní živočichové se budou živit trávou, listím a zelenými bylinami." Jak Bůh řekl, tak se také stalo a
- 31** vše, co učinil, bylo velmi dobré. Tak tedy skončil i šestý den.

- Poslech skladby: Ranní nálada (zkusit nejprve ústřední motiv na klávesy, aby ho děti poznaly). V leže, zatažené závěsy. Kdo uslyší začínající nápěv, zvednout na chvíli ruku, pak zase spustit. Pomůcky: Reprobedny, notebook s nahrávkou, popř. klávesy /: h, gis, fis, e, fis, gis :/ Skladba např. <https://www.youtube.com/watch?v=Uhi3YUdsHV8>
- Co vám skladba připomínala (posílat si kolem do kola baterku – u koho bude, může říci)
- Čtení z Bible s dramatickými prvky
 1. TMA, NIC – všichni na bobku, potichu, je přes všechny přehozena deka
 2. SVĚTLO (den 1.) – vyskočit (na odpočítání) a vyhodit deku.

3. VLNĚNÍ VODY (den 2.) – každý se drží na okraji deky, pohyby nahoru, dolů vytváříme vlny
4. ROSTLINY (den 3.) – „rozvíjení“ poupátka ze dřepu = roztahování prstů a jejich zvedání
5. HVĚZDY (den 4.) – „rozhazování“ vzhůru
6. RYBY A PTÁCI (den 5.) – mimo deku se pohybovat vybraným pohybem (jako pták s roztaženými pažemi nebo jako ryba s dlaněmi u obličeje jako žábry)
7. ZVÍRATA A ČLOVĚK (den 6.) – na dece nějaký zvířecí pohyb.

Pomůcky: Deka

- Modlitba: Děkování Bohu za to, co stvořil. Kdo bude chtít poděkovat vstoupí doprostřed deky.
- Výroba větrníku: Podle návodu rozstříhnout dále než k polovině, dát k sobě jen liché rohy 1 + 3 + 5 + 7, napichnout na špendlík s hlavičkou, ten pak vpíchnout do uříznuté kartonové roury

Hodnocení: Program byl realizován ve školce v 03/2018 (17 dětí, 3-6 let). Ruční práci měli předškoláci ztíženou tím, že měli vystříhnout větrníkový čtverec. Ostatní to dostali předvystříženo. Pokusil jsem se zařadit několik z mnohačetných inteligencí: 1. HUDEBNÍ (poslech, identifikace opakující se melodie), 2. pohybovou (přeběhnout místnost jako zvíře – neuskutečnilo se, byl příliš mumraj), 3. MATEMATICKOU (na jakou stranu se bude točit větrník, když mu fouknu na střed), 4. VIZUÁLNĚ-PROSTOROVOU (peřte vybarvěte větrník – několik dětí si na tom opravdu dalo záležet), 5. přírodní (kolik druhů ptáků znáš – neuskutečnilo se).

2. ADAM A EVA ZHŘEŠILI (1. MOJŽÍŠOVA 3,1-21)

1 Ze všech zvířat, která Bůh na počátku stvořil, byl nejchytřejším tvorem had SSSS. A právě prostřednictvím tohoto tvora, jednoho dne k ženě promluvil Boží protivník satan: "Nevím sice, co je na tom pravdy, ale doneslo se mi, že Bůh vám dvěma zakázal jíst ovoce ze všech stromů rostoucích tady v zahradě."

2-3 Ženu samozřejmě nejprve udivilo, že slyší mluvit hada SSSS lidskou řečí, ale pak si dodala odvahy a odpověděla: "Ale kdepak, to se mýlíš. Smíme jíst plody ze všech stromů, které tady jsou. Jen o jednom stromu, který stojí právě uprostřed zahrady nám Bůh řekl: „Nejezte jeho ovoce, ba ani se k němu nepřibližujte, abyste nepropadli smrti."

4 Had SSSS ji však začal ujišťovat: "Nevěřte tomu. Nemůžete zemřít, když ochutnáte nějaké ovoce. Já vím, co se za tím skrývá."

5 Bůh má strach, že ve chvíli, kdy sníte ovoce z toho stromu, stanete se bytostmi, jako je on sám. Budete pak stejně moudří a poznáte zlé i dobré. A právě toho se bojí."

6 Žena znejistěla, zadívala se tázavě na zakázaný strom a přemýšlela: "To ovoce je na pohled skutečně krásné. Jak lahodnou asi musí mít chuť. A ke všemu se po něm stanu vševědoucí, vždyť mi to ten had tak řekl!" Ovoce tedy utrhla a spěchala s ním ke svému muži Adamovi.

7 Když to zakázané ovoce snědli, otevřely se jim oči a oba si uvědomili, že jsou nazí. Narychlo tedy splekli dohromady několik fíkových listů a přepásali se jimi.

8 Sotva to učinili, uslyšeli v zahradě známý hlas a s hrůzou si uvědomili, že za nimi přichází Bůh. S novým, dříve pro ně neznámým pocitem strachu se tedy rychle ukryli mezi stromy a keře.

9 Když Bůh zavolal: "Adame, kde jsi?"

10 Adam bázně odpověděl: "Když jsem tě slyšel přicházet, ukryl jsem se, protože jsem se bál. Jsem totiž úplně nahý."

11 Bůh se ho však dále zeptal: "A kdo ti řekl, že jsi nahý? Nejedl jsi ovoce ze zakázaného stromu?"

12 Adam si uvědomil, že nic neutají, a proto se začal alespoň vymlouvat: "Za to může ta žena, kterou jsi mi dal. To ona mi přinesla ovoce ze zakázaného stromu."

13 Bůh se proto otázal ženy: "Proč jsi učinila něco takového?" "Já za to nemohu," odpověděla žena. "To had SSSS, kterého jsi stvořil, mne podvedl."

14 Nato se Hospodin Bůh obrátil k hadovi SSSS a řekl: "Poneseš trest za to, že ses stal satanovým nástrojem. Budeš vyvrhelem v říši zvířat, a po celý svůj život se budeš po břicho plazit v prachu a špíně."

15 Mezi tebou a ženou vzbudím nepřátelství a mezi tvými i jejími potomky zažehnu nenávisť. Její potomek ti však nakonec rozdrtí hlavu, kdežto ty jemu jen poraníš patu."

16 Potom Bůh opět promluvil k ženě: "I ty však budeš trpět. Znášobím tvé trápení v těhotenství a budeš rodit v bolestech. Budeš toužit po svém muži, ale on nad tebou bude vládnout."

17 Nakonec promluvil Bůh k Adamovi: "Protože jsi uposlechl hlasu své ženy a snědl jsi ovoce, které jsem ti zakázal jíst, bude kvůli tobě celá země prokleta. Po celý svůj život budeš mít jen trápení."

18 Půda ti bude plodit samé trní a bodláčí, budeš jíst trávu a byliny, které jsem dal původně zvířatům."

19 V potu tváře budeš pro sebe ze země dobývat obživu a nakonec zemřeš a pohřbí tě do země, ze které jsi byl stvořen. Prach jsi a v prach se navrátíš."

20 Adam pak své ženě dal jméno Eva (to znamená - dávající život), protože se stala pramatkou všech lidí, kteří kdy na zemi žili.

21 Potom Hospodin oblekl Adama a Evu do kožených suknic, aby nebyli nazí.

- Povídání v kruhu: Ochutnávka ovoce. Jaké znáte druhy?
Pomůcky: Ovoce lépe skutečné než plastové, kousky na talířku nakrájet, napíchat párátko, posypat potravinářským barvivem, abychom znemožnili okamžitou vizuální identifikaci.
- Ocas – pohybová hra. Každý si za pas zastrče proužek látky (cca 5 x 50 cm) nebo šátek. Nesmíte si ho přidržovat. Pokuste se vytáhnout ocas ostatním. Kdo nemá ocas bude ze strany sledovat hru.
Pomůcka: ocasy – pruhy látky nebo šátky
- Čtení/vyprávění. Kdykoli zazní slovo HAD, můžete zasyčet – SSSS.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- (Alternativa: Nalepit dětem na zápěstí izolepu lepicí stranou ven, nechat je, aby přejely několikrát koberec – všimnout si, jak se prach, nepořádek nalepí. Přípodobnění hříchu, jak se chce nalepít.)
- Modlitba/y: Pane Bože, Adam s Evou podlehli pokušení a neposlechli tě. Musel jsi je potrestat. Prosíme, abychom vždy měli sílu tě poslechnout. Amen.

- Za plentou – dvě skupiny, mezi nimi deka. Učitel ukázáním vybere z každé skupiny jednoho, ten si sedne k dece. Na povel spustí učitel a pomocník deku. Kdo ze dvou dětí rychleji vysloví jméno toho, kdo byl na druhé straně proti němu, přetahuje ho na svoji stranu.
Pomůcka: dostatečně velká deka
- Výrobek: strom z papírového sáčku.
Pomůcky: papírový sáček částečně předpřipravený nedokončenou skartací dle obrázku.
- Hodnocení: Co se ti líbilo nejvíc: ochutnávka / ocase / příběh / hádání jmen schovaných / vyrábění?

Paper Bag Tree

3. NAROZENÍ MOJŽÍŠE (2. MOJŽÍŠOVA 1,22 - 2,10)

22 Proto nakonec faraó přikázal všem Egyptanům, aby každého chlapce, který se Izraelcům narodí, utopili v Nilu a nechávali naživu pouze hebrejská děvčata.

1-2 V té době se jeden muž z rodu Lévičů oženil se ženou z téhož rodu a za čas se jim narodil syn. Když jeho matka viděla, jak je krásný, po tři měsíce ho ukrývala.

3-4 Když už jej však nemohla déle skrývat, vzala košík upletený z třtiny, vymazala ho asfaltem a smolou a uložila chlapce dovnitř. Košík pak položila do rákosí na břehu Nilu a poslala svou dceru, chlapečkovu sestru, aby zdálky pozorovala, co se s ním stane.

5 Právě toho dne se za doprovodu svých společníků vypravila k Nilu také faraónova dcera, aby se vykoukala. Náhle spatřila, že v rákosí se na vodě pohupuje nějaký košík a poslala svou služebnou, aby ho přinesla.

6 Když košík otevřela, našla v něm plačícího chlapečka a zželelo se jí ho. Řekla: "To je určitě jeden z hebrejských chlapců."

7 Tu k ní přistoupila jeho sestra, která vše zpozvedlá pozorovala, a zeptala se faraónovy dcery: "Mám jít a přivést jednu z izraelských žen, aby toho chlapce pro tebe odkojila?"

8 "Ano, jdi," odpověděla faraónova dcera, a tak chlapcova sestra neváhala a přivedla k ní Mojžíšovu matku.

9 Faraónova dcera jí přikázala: "Vezmi si toho chlapce, odkoj ho pro mě a já ti za to zaplatím." Matka si tedy chlapce odnesla a kojila ho.

10 Jakmile chlapec povyroste, odvedla ho k faraónově dceři. Ta jej přijala za svého syna a řekla: "Vytáhla jsem chlapce z vody, a proto se bude jmenovat Mojžíš (což znamená Vytahující)."

- Povídání v kruhu: Poslání košíku nebo ošatky (na pečivo) dokola – co to je a k čemu je to dobré, na co všechno by se to dalo použít?
Pomůcky: košík nebo ošatka nejlépe s víkem
- Pohybovka: stoupnout si za sebe s rozkročenýma nohama, na povel poslední probíhá pod nohama ostatních, staví se dopředu, rozkročuje nohy a vybíhá další – jako bychom pluli mezi vlnami dál...
- Čtení/vyprávění s ošatkou v ruce. Všimněte si, jaké děti hrají v příběhu důležitou roli.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu, ošatka nebo košík.
- Modlitba/y: Pane Bože, zvláštním způsobem jsi ochránil miminko Mojžíše. Děkujeme, že ochraňuješ i nás. Amen.
- Postavení kuličko-dráhy/ popř. z jenga kostek a lepicí gumy – spíše, aby kulička „tekla“ co nejdál, než aby se točila na malém místě. Mohou zvlášť svoji postavit kluci a zvlášť děvčata.
Pomůcky: jenga kostky, kulička, lepicí guma, popř. materiál na kuličkovou dráhu – např. autodráha, po které se mohou valit kuličky.
- Výrobek: „košík“ pro děťátko Mojžíše. Podle schopností dětí předpřipravíme a necháme děti jenom provlékat vlnou nebo si to mohou udělat celé – vystřihnout kruh, kousek prostříhnout proti sobě, přesahy slepit, během schnutí lepidla děrovačkou udělat dírký, pak jimi provlékat vlnu dle výběru dětí
- Hodnocení: Co se ti líbilo nejvíc? povídání o košíku / podlézání / čtení příběhu / stavění kuličko-dráhy / vyrábění?

4. MOJŽÍŠ U HOŘÍČÍHO KEŘE (2. MOJŽÍŠOVA 3,1 - 4,20)

- 1** Mojžíš mezitím žil u svého tchána Jitra, midjánského kněze, a pečoval o jeho stáda. Jednou zavedl zvířata dále do pouště a přišel až k Boží hoře Chorébu,
- 2** kde se mu velmi zvláštním způsobem, v plamenech hořícího keře, zjevil Hospodinův posel. Když to Mojžíš uviděl, udivilo ho, že oheň, který na keři plápolal, nespaloval jeho dřevo.
- 3** Proto se rozhodl, že zjistí, co se za tímto neobvyklým úkazem skrývá, a odhalí, proč keř hoří a přitom neshoří.
- 4** Když Hospodin uviděl, že Mojžíš odbočuje, aby se na všechno podíval zblízka, zavolał na něj z hořícího keře: "Mojžíši, Mojžíši!" "Tady jsem," odpověděl Mojžíš.
- 5** "Nechod' už ani o krok blíže," pokračoval Hospodin, "a zuj si své sandály, neboť místo, na kterém stojíš, je svaté.
- 6** Jsem Bůh tvých předků, Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův." Sotva to Mojžíš uslyšel, zakryl si dlaněmi svou tvář, protože se bál na Boha pohlédnout.
- 7** Nato Hospodin řekl: "Na vlastní oči jsem viděl bídu svého lidu v Egyptě. Slyšel jsem jejich nářky nad krutostí dozorců a jejich utrpení mi není lhostejné.
- 8** Proto jsem se rozhodl, že je vysvobodím z područí Egyptanů a odvedu z jejich území do úrodné a rozlehlé země, která oplývá hojností mléka i medu, do země, kde nyní sídlí národy Kenaanců, Chetejců, Emorejců, Perizejců, Chivejců a Jebúsejců.
- 9** Sténání Izraelců dolehlo až k mně a viděl jsem, jak je Egyptané tyranizují.
- 10** Proto se nyní, Mojžíši, vydej na cestu k faraónovi a vyved' můj lid z Egypta."
- 11** Mojžíš však namítl: "Jak bych mohl právě já, úplně obyčejný člověk, jít k faraónovi a vyvést Izraelce z Egypta?"
- 12** Bůh mu odpověděl: "Já budu s tebou a na znamení toho, že jsem to skutečně já, Hospodin, kdo tě posílá, mi po odchodu z Egypta společně s mým lidem vzdáte čest a chválu na této hoře."
- 13** Mojžíš však vznesl jinou námitku: "Ale co když přijdu k Izraelcům, oznámím jim, že mě k nim posílá Bůh jejich předků, a oni se mě zeptají, jak se ten Bůh jmenuje? Co jim potom odpovím?"
- 14-15** Bůh řekl Mojžíšovi: "JSEM, KTERÝ JSEM. Vyřid' Izraelcům, že tě k nim posílá JSEM, vždy přítomný a neměnný Bůh," a dodal: "Vzkaž Izraelcům, že tě k nim posílá Bůh jejich předků, Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův. Tak se jmenují a pod tímto jménem si mě na věky budou pamatovat všechny generace obyvatel země.
- 16** Potom shromáždí všechny představitele Izraelců a řekni jim: Zjevil se mi Hospodin, Bůh vašich předků, Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, a oznámil mi: Bděl jsem nad vámi a viděl jsem, co jste zakusili v Egyptě.
- 17** Rozhodl jsem se, že vás vysvobodím z vašeho utrpení a uvedu vás do země Kenaanců, Chetejců, Emorejců, Perizejců, Chivejců a Jebúsejců. Do země, která oplývá hojností mléka a medu.
- 18** Představitelé Izraele tě vyslechnou a potom společně půjdete k panovníku Egypta a řeknete mu: Hovořil s námi Hospodin, Bůh Izraele. Dovol nám odejít do pouště na vzdálenost třídenní cesty, abychom mohli našemu Bohu předložit své oběti a dary.
- 19** Víím, že panovník Egypta vám to nedovolí, dokud ho k tomu sám nepřinutím.
- 20** Proto zasáhnu a vykonám před zraky všech Egyptanů zázračná znamení. Teprve potom vám faraón dovolí odejít.
- 21** Než se vydáte na cestu, přimějí Egyptany, aby vám projevili svou přízeň, abyste neodešli s prázdnou.
- 22** Všechny ženy požádají své sousedky a ostatní Egyptanky ve svém okolí o nějaké stříbrné a zlaté předměty a také o oděvy, do kterých oblečou své syny a dcery. Takovým způsobem vypleníte celý Egypt."
- 1** Mojžíš však znovu opět namítal: "Izraelci mi určitě neuvěří, nevyslechnou mě a řeknou, že se mi Hospodin jistě nezjevil?"
- 2** Nato se jej Hospodin otázal: "Co držíš v ruce?" "Hůl," odpověděl Mojžíš.
- 3** "Hod' ji tedy na zem," pokračoval Hospodin. Když to Mojžíš udělal, stal se z hole had a Mojžíš před ním začal prchat.
- 4** Hospodin však Mojžíšovi nařídil: "Sehni se a vezmi rukou hada za ocas." Mojžíš se tedy sehnul, a když hada uchopil, had se v jeho ruce opět proměnil v hůl.
- 5** Hospodin řekl: "Učiním tento zázrak, aby ti věřili, že já, Hospodin, Bůh jejich předků, Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, jsem se ti opravdu zjevil."
- 6** Vzápětí však Hospodin pokračoval a řekl Mojžíšovi: "Vlož si ruku pod oděv." Mojžíš uposlechl, a když ruku vytáhl, byla napadená malomocenstvím a zbělela jako sníh.

7 "Nyní vlož ruku zpět pod oděv," poručil Hospodin. Mojžíš to tedy opět udělal, když ruku vytáhl, byla zase zdravá jako zbytek jeho těla.

8 Nato Hospodin řekl: "Jestliže ti neuvěří nebo je nepřesvědčí první zázrak, snad uvěří druhému.

9 Jestliže je však nepřesvědčí ani tato dvě znamení a oni tě neuposlechnou, naber vodu z Nilu a vylij ji na suchou zem. Voda, kterou z řeky nabereš, se na zemi promění v krev."

10 Mojžíš však Hospodinu znovu namítl: "Ach, Bože, dobře víš, že nejsem žádný řečník, nikdy jsem nebyl a nejsem ani teď, když se mnou hovoříš. Mluvím ztěžka a mám neobratný jazyk."

11 Hospodin mu však odvětil: "Kdo dal člověku ústa? Kdo mu dokáže vzít sluch nebo řeč? Kdo umožňuje lidem vidět nebo je dokáže oslepit? Nejsem to snad já, Hospodin?"

12 Proto se už nevykrucuj a jdi. Já sám tě naučím mluvit a sdělím ti, co máš říkat."

13 Avšak i přesto Mojžíš Hospodinu odpověděl: "Víš, Hospodine, pošli prosím raději někoho jiného."

14 Tentokrát se již Hospodin rozhněval a důrazně Mojžíše pokáral: "Vždyť máš bratra, lévijce Árona, který je skvělý řečník. Už ti jde naproti, a jakmile se s tebou setká, bude upřímně rád, že tě vidí.

15 Ty mu budeš pouze oznamovat, co má zvěstovat dál. Já sám budu bdít nad každým vaším slovem a budu vás vést, co máte dělat.

16 Áron za tebe bude promlouvat k lidem, jako kdyby byl tvými ústy a ty mu budeš zastupovat Boha.

17 Nezapomeň si také vzít do ruky svou hůl, abys s ní mohl konat zázračná znamení.

18 Mojžíš se tedy vrátil ke svému tchánu Jitrovi a oznámil mu: "Půjdu zpět do Egypta, abych se podíval, jak se daří národu, ke kterému patřím." "Udělej vše, co považuješ za správné," řekl mu Jitro, "ať se tvé záměry zdaří."

19 Hospodin ještě v Mídjánu Mojžíše ujistil, že se může do Egypta vrátit bez obav, protože všichni, kdo usilovali o jeho život, již zemřeli.

20 Mojžíš tedy posadil svou ženu a děti na osla a s Hospodinovou hůlí v ruce se vydal na cestu zpět do Egypta.

- Povídání v kruhu: hořící zápalka – Co to je? Co se stane, proč? Pak zapálit.
Pomůcky: pro tyto účely je vhodné koupit zápalky větších rozměrů. (Dlouhé 55 mm, křbové 100 mm, popř. křbové 270 mm.)
- Hod hadem – svinovací reflexní páska. Zkusit různé styly házení. (nataženou, svinutou)
Pomůcka: reklamní reflexní páska, lze fixou dokreslit hlavičku hada
- Čtení/vyprávění vybraných oddílů (tučný text). Kolikrát se Mojžíš vmlouval?
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Modlitba/y: Pane Bože, vybavil jsi Mojžíše tím, co potřeboval k poslušnému splnění úkolu.
Vybavuješ i nás, děkujeme ti za to. Amen.
- Zástupné mluvení. Dvojice. Jeden pošeptá druhému, co se mu stalo (např. pokud by byl Mojžíšem u keře), druhý to sdělí ostatním nahlas. Diskuse nad tím, zdali je to pohodlné.
- Výrobek: hořící keř – každému dát obrázek velikosti A5 na tvrdé čtvrtce, mít připravený krepový papír – žlutý, oranžový. Z něj vystříhat proužky cca 5 mm široké, na délku plamenů (záleží, zdali děti chtějí lepit pod keř nebo do různých částí). Přilepit nejprve proužky za spodní okraj, pak zkusit foukat kloubovým brčkem zesponu, aby proužky „plápolaly“. Pak popř. zkusit přilepit za horní okraj, aby byl proužek volný a mohl kmitat v proudu vzduchu.
Pomůcky: fén, každému: brčko s kloubem, obrázek na čtvrtce, proužky krepového papíru žlutého, oranžového.
- Hodnocení: Co se ti líbilo nejvíc: povídání o zápalce / zápalce / proužky / příběh / mluvení za druhého / vyrábění?

5. DEVĚT RAN EGYPTSKÝCH (2. MOJŽÍŠOVA 4. - 10. KAPITOLA)

4, **29-30** Když Mojžíš a Áron dorazili do Egypta, shromáždili všechny představitele a vůdce Izraelců a Áron jim oznámil všechno, co Hospodin řekl Mojžíšovi. Mojžíš pak před jejich očima vykonal zázračná znamení

31 a oni mu uvěřili. Když uslyšeli, že Hospodin viděl jejich bídu a není lhostejný k jejich osudu, sklonili se před ním a chválili ho.

5, **1** Potom se Mojžíš a Áron vypravili k faraónovi a oznámili mu: "Hospodin a Bůh Izraele ti vzkazuje, abys Izraelcům dovolil odejít a uspořádat v poušti bohoslužbu a slavnost na jeho počest."

4-5 Egyptský panovník jim však opět namítl: "Mojžíši a Árone, proč odvádíte lid od jeho úkolů? Vraťte se zpět do práce! Není možné, abyste svým řečením zdržovali tolik lidí od jejich povinností."

6 Ještě téhož dne pak faraón vydal dozorcům a předákům otroků tento rozkaz:

7 "Přestaňte dodávat Izraelcům slámu na výrobu cihel. Ať jdou a nasbírají si ji sami.

8 Musí však vyrobit stejné množství cihel jako doposud, nijak jim nesnižujte normu. Jsou to obyčejní lenoši, a proto si tolik vyskakují a volají, že chtějí odejít a obětovat svému Bohu.

9 Přidejte jim práce, aby byli pořádně udření a nezabývali se nesmysly."

10 Dozorci a předáci otroků tedy šli a oznámili Izraelcům: "Faraón vám vzkazuje, že již nebudete dostávat slámu.

11 Máte jít a nasbírat si ji, kde chcete, ale pamatujte si, že nesmíte udělat o nic méně práce než dříve."

12 Izraelci se tedy rozešli po strništích v celém Egyptě a sbírali slámu.

13 Dozorci je poháněli a přikazovali jim: "Musíte splnit stanovenou denní normu právě tak, jako když jste slámu dostávali."

14 Faraónovi dozorcí pak bili izraelské předáky a kárali je: "Proč jste včera ani dnes nevyrobili stejné množství cihel jako dříve?"

22 Mojžíš se proto obrátil k Hospodinu a zvolal: "Ach, Hospodine, proč jsi Izraelcům přidal trápení? Cožpak proto jsi mne sem poslal?"

23 Od okamžiku, kdy jsem tvým jménem promluvil k faraónovi, se postavení tvého lidu jen zhoršilo a tys nijak nezasáhl v jejich prospěch."

6, **1** Hospodin Mojžíšovi odvětil: "Brzy uvidíš, jak s faraónem zatočím. Donutím jej, že Izraelce nejen propustí, ale přímo vyžene ze své země."

2 "Vždyť jsem Hospodin," řekl dále Bůh Mojžíšovi.

3 "Jako Všemocný Panovník jsem se dal poznat už Abrahamovi, Izákovi i Jákobovi, ale jako Hospodin a Vysvoboditel jsem se Izraelcům dosud nepředstavil.

4 Už tenkrát jsem s nimi také uzavřel smlouvu, že jim dědičně daruji kenaanskou zemi, kde žili jako cizinci.

5 Na svůj slib jsem nikdy nezapomněl a navíc slyším nářek Izraelců, které Egyptané tvrdě zotročují.

6 Proto jdi a vyříd' Izraelcům: 'Já jsem Hospodin a zbavím vás nadvlády Egyptanů. Vysvobodím vás z jejich otroctví a svou mocí a prosadím své spravedlivé soudy a zachráním vás.

8-9 Hospodin dále Mojžíšovi a Áronovi řekl: "Mojžíši, až vám faraón řekne, abyste ho přesvědčili nějakým zázrakem, nařídíš Áronovi, aby vzal svou hůl, hodil ji na zem před faraóna, a já ji proměním v hada."

10 Mojžíš s Áronem se tedy vydali k faraónovi a udělali všechno přesně tak, jak jim Hospodin poručil. Áron hodil svou hůl na zem před faraóna a rázem se z ní stal had.

11 Faraón však shromáždil své astrology a čaroděje a tito egyptští mágové svými záhadnými triky udělali totéž.

12 Každý z nich hodil na zem svou hůl a proměnil ji v hada. Áronova hůl však hole Egyptanů pohltila.

13 Ani to však faraónovo srdce neobměkčilo a Mojžíše s Áronem neuposlechl.

(1. KREV) **14** Hospodin tedy řekl Mojžíšovi: "Faraón je neústupný a odmítá Izraelce propustit.

15 Proto se ráno, až půjde faraón k vodě, vyprav k Nilu a s holí, která se proměnila v hada, tam na něj na břehu počkej.

16 Jakmile přijde, řekni mu: 'Poslal mne za tebou Bůh Hebrejů a mými ústy ti vzkázal, abys nechal odejít Izraelce do pouště, kde by mohli na jeho počest uspořádat bohoslužbu.' Tys ho však až dosud neuposlechl.

17 Proto ti Hospodin zřetelně ukáže, že je skutečným Panovníkem. Holí, kterou držím v ruce, uhodím do vod Nilu a ta se promění v krev.

18 Všechny ryby v řece zahynou a voda se promění v páchnoucí tekutinu, kterou nikdo z Egyptanů nebude moci pít."

19 "Potom přikaz' Áronovi," pokračoval Hospodin, "aby pozvedl ruku se svou holí nad veškeré egyptské vody - nad potoky, kanály, rybníky i všechny nádrže - a jejich voda se v tu ránu promění v

krev. V celém Egyptě nebude nic než samá krev, dokonce i v dřevěných vědrech a kamenných džbánech."

20 Mojžíš s Áronem tedy uposlechli a vykonali všechno, co jim Hospodin přikázal. Před zraky faraóna a jeho služebníků pozvedl Áron svou hůl, uhodil s ní do vod Nilu a všechna voda se okamžitě proměnila v krev.

21 Ryby v řece uhynuly a voda tak ukrutně zapáchala, že nikdo z Egyptanů se jí nemohl napít. V celém Egyptě byla jen samá krev.

(2. ŽÁBY) **26** Hospodin opět oslovil Mojžíše a vyzval ho: "Jdi k faraónovi a vyříd' mu, že jako Hospodin mu vzkazují toto: 'Nechej Izraelce odejít, aby mi mohli sloužit.'

27 Jestliže je odmítneš propustit, zamořím celou tvou zemi žábami.

28 Budou se jimi hemžit nejen vody Nilu, ale budeš jich mít také plný palác, svou ložnici a dokonce postel. Vlezou do domů tvých služebníků a všech poddaných, do pecí a díží na těsto.

29 Polezou po tobě, tvých služebnících i po všech obyvatelích Egypta."

8, 1 Hospodin dále Mojžíšovi přikázal: "Vyzvi Árona, ať natáhne svou ruku s holí nad všechny potoky, kanály i jezera a nechá celý Egypt zamořit žábami."

2 Když faraón opět odmítl uposlechnout Boží výzvu, Áron napřáhl svou ruku nad vodami Egypta a celé jeho území ihned pokryly žáby.

4 Tentokrát si faraón nechal předvolat Mojžíše a Árona a řekl jim: "Požádejte svého Boha, aby mě i můj lid zbavil žab, a já nechám Izraelce odejít, aby mohli Hospodinu předložit své oběti a dary."

5 "Dobrá," odvětil Mojžíš faraónovi. "Můžeš si tedy sám určit dobu, kdy mám za tebe, tvé služebníky i za všechny obyvatele Egypta prosit, aby Hospodin vás i vaše domy zbavil žab a ponechal je pouze v Nilu."

6 "Hned zítra," odpověděl faraón. "Stane se, jak říkáš," pokračoval Mojžíš, "abys poznal, že Hospodinu, našemu Bohu se nikdo nevyrovná."

7 Žáby přestanou sužovat všechny Egyptany, zmizí z vašich domů a zůstanou pouze v Nilu."

8 Když Mojžíš s Áronem od faraóna odešli, Mojžíš Hospodina požádal, aby zbavil faraóna žab, které na něj poslal.

9 Hospodin Mojžíšovi vyhověl a všechny žáby v domech, na zahradách i na polích zahynuly.

10 Egyptané je shrabali na hromady a po celé zemi se rozšířil zápach z jejich tlejících těl.

11 Jakmile však faraón uviděl, že pohroma je zažehnána, opět si postavil hlavu a Mojžíše s Áronem opět neuposlechnul. Zachoval se přesně tak, jak Hospodin předpověděl.

(3. KOMÁŘI) **12** Krátce nato tedy Hospodin řekl Mojžíšovi: "Přikaz Áronovi, aby udeřil svou holí do zemského prachu a všechen prach Egypta se v okamžiku promění v komáry."

13 Mojžíš Hospodina uposlechl, a když Áron napřáhl svou ruku s holí a udeřil s ní do zemského prachu, všechny lidi a zvířata napadla mračna komárů. Veškerý prach v Egyptě se proměnil v komáry, kteří sužovali obyvatele i zvířata.

14 Když se také tentokrát egyptští mágové pokoušeli svými pokoutnými kouzly přivolat komáry, nepovedlo se jim to. Obtížný hmyz čím dál více dotíral na lidi i dobytek.

15 Přišli proto k faraónovi a oznámili mu, že tuto pohromu způsobil skutečný Bůh. Faraón však i nadále tvrdohlavě trval na svém a ani nyní neuposlechl. Hospodinova předpověď se tedy opět naplnila.

(4. MOUCHY) **16** Netrvalo dlouho a Hospodin oznámil Mojžíšovi: "Faraón půjde časně zrána k vodě. Přivstaň si, zastav ho a řekni mu: 'Hospodin ti vzkazuje, abys nechal Izraelce odejít, aby mu mohli sloužit.'

17 Jestliže je nepropustíš, pošlu na tebe i na všechny tvé služebníky a poddané roje much. Mouchy naplní domovy všech Egyptanů a pokryjí celou zemi.

18 Ušetřím jen území Gošen, kde sídlí můj lid. Tam žádné mouchy nebudou, abys konečně pochopil, kdo je na této zemi Bohem.

19 Budu jasně rozlišovat mezi svým lidem a Egyptany. Už zítra to všechno uvidíš na vlastní oči."

20 Jak Hospodin řekl, tak se také stalo. Do faraónova paláce i do domů jeho služebníků vletly obrovské roje much a zaplavily také celý Egypt.

28 Avšak i tentokrát se faraón zachoval věrolomně, tvrdošíjně trval na svém a nedovolil Izraelcům odejít.

(5. DOBYTČÍ MOR) **9, 1** Hospodin proto opět oslovil Mojžíše a řekl mu: "Jdi k faraónovi a vkaž mu: 'Slova, která nyní uslyšíš, promluvil Hospodin, Bůh Hebrejů: Propusť můj lid, aby mi mohl uspořádat bohoslužebné slavnosti.'

2-3 Jestliže je odmítneš propustit a stále budeš Izraelce držet v zajetí, Hospodin ve své veliké moci postihne veškerý váš dobytek těžkým morem. Nakazí koně, osly, velbloudy, skot, ovce i kozy.

4 Zatímco však Hospodin postihne dobytek Egyptanů, ani jediné zvíře, kterém náleží Izraelcům, nákaza nepostihne."

5 Potom Hospodin určil čas, kdy se to stane a řekl: "Všechno, co jsem oznámil, zítra vykonám."

6 A opravdu, následující den Hospodin vykonal, co slíbil. Všechny egyptský dobytek pošel, ale Izraelci nepřišli ani o jediné zvíře.

7 Faraón vyslal zvědy, aby zjistili, co se opravdu stalo. Přestože přinesli zprávu, že Izraelcům nepošlo ani jediné zvíře, jeho srdce se neobměkčilo a nedovolil Izraelcům odejít.

(6. VŘEDY) 8 Hospodin proto opět řekl Mojžíšovi a Áronovi: "Vezměte z ohniště hrst sazí, které pak Mojžíš před zraky faraóna vyhodí do vzduchu.

9 Ze sazí se stane jemný prach nad celou zemí a způsobí všem lidem i zvířatům v Egyptě hnisavé vředy."

10 Mojžíš s Áronem tedy nabrali sazí a předstoupili před faraóna. Mojžíš vyhodil saze do vzduchu a všechny Egyptany i jejich zvířata postihly hnisavé vředy.

11 Stejně jako všichni obyvatelé Egypta jimi trpěli dokonce i egyptští mágové, a nemohli se kvůli nim ani postavit před Mojžíše.

12 Avšak přesně tak, jak Hospodin oznámil Mojžíšovi, jeho čin ještě více zatvrdil faraónovo srdce a on opět Mojžíše a Árona neuposlechl.

(7. KRUPOBITÍ) 13 Hospodin tedy řekl Mojžíšovi: "Ráno si přivstaň, předstup před faraóna a mým jménem mu řekni: 'Jako Hospodin, Bůh Hebrejů, tě vyzývám, abys nechal můj lid odejít a dovolil jim, aby na mou počest uspořádali bohoslužbu,

14 jinak na tebe, tvé služebníky i tvé poddané tentokrát uhodím skutečně velmi důrazně, abys pochopil, že nikdo na celé zemi se mi nemůže rovnat.

15 Už dávno jsem mohl tebe i tvůj lid svou mocí a ranami zcela vyhladit a smést z povrchu země.

16 Avšak neudělal jsem to, abych ti ukázal svou moc a dověděla se o mně celá země.

17 Ty se ale neustále stavíš proti mému lidu a nechceš jej propustit.

18 Proto zítra v tuto dobu spustím to nejhorší krupobití, jaké kdy Egypt zažil od doby svého vzniku až po dnešek.

19 Příklad, ať shromáždí veškerý dobytek a všechno, co je volně na poli, někam pod střechem, neboť každého člověka i zvíře, které se neschová, zasypou kroupy a usmrtí je."

20 Někteří faraónovi služebníci vzali Hospodinova slova vážně a bez váhání se rozběhli ukrýt své otroky i zvířata pod střechem.

21 Avšak ostatní, kterým byla Hospodinova slova lhostejná, ponechali své otroky i zvířata venku na poli.

22 Potom Hospodin řekl Mojžíšovi: "Vztáhni ruku k nebi a celý Egypt bude zasažen těžkým krupobitím. Obrovské kroupy budou padat na lidi i na zvířata a také pobijí veškerou úrodu na egyptských polích."

23 Když Mojžíš napráhl svou hůl k nebi, Hospodin spustil hromy a blesky a na Egypt se začaly sypat kroupy.

24 Blesky křížovaly oblohu a kroupy padaly a padaly. Byla to ta nejstrašnější bouře, jaká kdy postihla Egypt od doby jeho vzniku.

25 Všechno živé, co bylo v celém Egyptě pod širým nebem, zahynulo - lidé i zvířata. Kroupy zničily veškerou úrodu na polích a dokonale očesaly ovoce se stromů.

26 Jediným místem, kde krupobití neřádilo, bylo území Gošenu, v němž sídlili Izraelci.

27 Faraón si narychlo nechal předvolat Mojžíše a Árona a řekl jim: "Tentokrát jsem opravdu udělal chybu. Hospodin jedná spravedlivě a já i můj lid jsme se skutečně provinili.

28 Pros za nás Boha, protože krupobití a hromů už jsme si užili víc než dost. Nebudu vás již dále zdržovat a dovolím vám odejít."

29 Nato Mojžíš odpověděl: "Jakmile vyjdu z města, vztáhnu své ruce k Hospodinu a poprosím ho. Bouře ustane a přestanou padat kroupy, abys poznal, že země patří Hospodinu.

30 Přesto jsem si ale jist, že ani ty, ani tvoji služebníci ještě stále neberete Hospodina jako Boha vážně."

33 Mojžíš tedy odešel od faraóna a vyšel ven z města. Vztáhl ruce k Hospodinu a okamžitě přestaly bít hromy, padat kroupy a na zem už nepadla ani jediná kapka deště.

34 Sotva však faraón uviděl, že dešť, krupobití i hromy ustaly, opět se postavil Hospodinu na odpor.

35 On i jeho služebníci se znovu zatvrzeli Bohu vzepřeli a nedovolili Izraelcům odejít. Opět se tak potvrdilo to, co Hospodin prostřednictvím Mojžíše předpověděl.

(8. KOBYLKY) 10, 3 Mojžíš s Áronem tedy přišli k faraónovi a řekli mu: "Poslouchej, co ti vzkazuje Hospodin, Bůh Hebrejů: 'Jak dlouho se mi ještě budeš stavět na odpor? Propusť Izraelce, aby mi mohli uspořádat bohoslužebné shromáždění.

4 Jestliže je nenecháš odejít, zítra tvou zemi zaplaví hejna kobylek.

5 Pokryjí povrch země tak, že vůbec nebude vidět. Sežerou všechno, co vám ještě zůstalo po krupobití, a nevynechají také ani jediný strom rostoucí na vašich polích.

6 Bude jich tolik, že zaplní i tvé paláce a domy všech obyvatel Egypta. Něco takového nezažil ještě nikdo z vašich předků od té doby, co osídlili tuto zemi, až do dneška." Po těchto slovech se Mojžíš obrátil a odešel od faraóna.

12 Hospodin však Mojžíšovi řekl: "Napřáhni ruku nad Egypt, ať se nad jeho územím přezene hejno kobylek, které sežerou všechno, co roste na polích a co ještě přežilo krupobití."

13-14 Mojžíš tedy napřáhl svou hůl nad Egypt, Hospodin zvedl východní vítr a nechal ho vát celý den a celou noc. Do rána vítr přinesl kobylky, které napadly celý Egypt a v nespočetných hejnech se usadily na každém kousku země. Nikdy předtím taková pohroma v podobě kobylek zemi nepotkala a nic takového už ani nezažije.

15 Kobylky pokryly celou zemi tak, že se jen černala, a sežraly všechno, co zůstalo po krupobití - plodiny na polích, ovoce na stromech a každý zelený lístek. V celém Egyptě nezůstal na stromě ani na poli jediný zelený výhonek.

20 I tentokrát však Hospodinovo počínání faraóna ještě více zatvrdilo a Izraelce nepropustil.

(9. TEMNOTA) 21 Proto Hospodin znovu vyzval Mojžíše: "Vztáhni ruce k nebi a celý Egypt přikryje neproniknutelná tma."

22 Mojžíš uposlechl a na tři dny se celý Egypt ponořil do naprosté temnoty.

23 Nikdo neviděl ani na krok a tři dny se nemohl pohnout z místa. Jen Izraelci měli ve svých domovech světlo.

28 Tentokrát však faraón Mojžíšovi řekl: "Klid se mi z očí! Ať už tě nikdy víc nevidím! Jestli se ještě někdy potkáme, zaplatíš za to vlastním životem."

29 "Jak si přeješ," odvětil Mojžíš, "už nikdy mě neuvidíš."

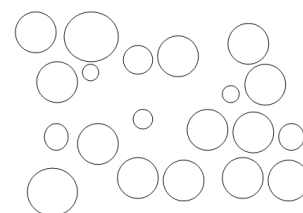
- Povídání v kruhu: Co to je (železný řetěz) a na co se používá? (*tahání těžkého auta, svázání vězňů*)
Pomůcka: řetěz
- Čtení/vyprávění vybraných oddílů (tučný text).
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
Vystřižené jednotlivé rány – viz návrh vedle – dle červených čar. (Zvětšit na A2.) Při čtení/vyprávění mohou jednotlivé děti zkoušet přiložit jako puzzle. (Poslední, desátou ránu nechat nevloženou, možná to budou chtít děti do příště zjistit.)
- Modlitba/y: Pane Bože, dopustil jsi na Egypt mnoho ran, aby celý svět viděl, že ty jsi Bůh – věřil ti a poslouchal tě. Prosíme tě, abychom i my v tebe vždy věřili a poslouchali tě. Amen.
- Jednotlivé aktivity dle ran:

1. Červená tempera – souvislý tok od středu	Pomůcky:
2. Skládací žáby z papíru (Pozn dole)	tempera ve vodě, papír
3. komáři vysávají	papíry
4. mouchy – dělají tečky (Pozn dole)	brčka, kelímky
5. Mor – válet sudy – 5x	tužky, plánek s kolečky
6. Vředy – dvě skupiny (Pozn dole)	PET víčka jako poprašek
7. Kroupy – tref míčkem do kelímků	plastové míčky, kelímky (symbolizující úrodu Egypta)
8. kobylky – přeskákej plochu	
9. temnota – se zavázanýma očima vydrž	šátky
- Hodnocení – procházejte jednotlivé aktivity (rány) – která se komu líbila a která ne, popř. proč ne.

ad 2: Skládací žába z papíru

Měkký papír A4 na půl na šířku, pak otevřít. Každý roh ke středové rýze (připomíná čepici), spodní okraj přeložit a odtrhnout/odstříhnout. Obě trojúhelníkové špičky rozevřít a ke středové rýze dát zbývající cípy, opět rozevřít. Vzniknou dva zarýhované kříže ve čtvercích, mezi je středová rýha. Teď je třeba každý čtverec prohnout dovnitř podle rýh kříže (jako u vlaštovky) - boky dovnitř, kraj přes - vznikne trojúhelník z každého čtverce. Cípy trojúhelníků přeložit k sousedním vrcholům ven - mimo okraj celkového tvaru, aby koukala špička cípů mezi cípy je roh, který je třeba jeden ohnout dozadu. Boční dva rohy se zasunou do tohoto přeloženého rohu tak, aby na druhé straně vznikla špička. Proti špičce vznikl zadeček, který je třeba dvojistou harmonikou přeložit. (<https://www.youtube.com/watch?v=mQu1ilvV8kk>)

ad 4: Tečkovací místa pro mouchy (zvětšit)

ad 6: Vředy: Mojžíš házel saze z pece – poprašek ulpíval na lidech. Jedna skupina se rozestaví kdekoli po místnosti. Musíte zůstat stát, nesmíte se pohnout z místa. Dostanete každý 2 PET víčka. Druhá skupina si lehne kamkoli na podlahu na plachtu. Nesmíte se pohnout z místa. Kdo se pohne z ležících, je to jako by byl zasažen. Stojící zasahuje hodem – spodním obloučkem, musí hodit výš než je sám. Pokud víčko dopadne a před odrazem se dotkne ležícího, je ležící zasažen.

6. HOD BERÁNKA A SMRT PRVOROZENÝCH (2. MOJŽÍŠOVA 12. KAPITOLA)

12, 1 Když byli Mojžíš s Áronem ještě v Egyptě, Hospodin k nim znovu promluvil:

2 "Tento měsíc se pro vás stane prvním měsícem roku.

3 Oznamte celému izraelskému národu, aby si na desátý den tohoto měsíce každá rodina nebo domácnost připravila beránka.

6 Budete se o ně starat až do čtrnáctého dne v tomto měsíci, kdy je pak všichni Izraelci musí za soumraku zabít.

7 Potom vezmou trochu jejich krve a potřou s ní po stranách i nahoře zárubně vchodu do svých domů, kde budou beránka jíst.

8 Těže noci upečou maso beránků na ohni a sní je s hořkými bylinami a nekynutým chlebem.

11 Budete jíst ve spěchu, oblečení, se sandály na nohou a cestovní holí v ruce, neboť tu noc Izraelce vyvedu.

12 Tutéž noc projdu Egyptem a usmrtím všechny prvorozené jak u lidí, tak u zvířat. Vynesu tím rozsudek nad všemi egyptskými falešnými bohy, neboť jsem Hospodin.

13 Když ale na domech, v nichž přechkáte tu noc, uvidím krev jako vaše znamení, přeskočím vás a nic z toho, co zasáhne Egypt, vás nepostihne.

14 Tento den si potom budete stále připomínat a všechny budoucí generace vašeho národa jej budou navždy slavit jako můj, Hospodinův, svátek.

17 Tento Svátek nekynutých chlebů budete slavit na památku toho, že jsem v ten den vyvedl váš národ z Egypta. Budou jej navždy slavit také všechny generace, které přijdou po vás.

26-27 Až se vás jednou vaše děti zeptají, co pro vás tento obřad znamená, odpovězte jim: Je to velikonoční oběť Hospodinu, který přeskočil domovy Izraelců v Egyptě a ponechal jejich obyvatele naživu, když pobíjel Egyptany." Když Mojžíš domluvil, lidé padli na kolena a chválili Boha.

28 Všichni Izraelci potom udělali všechno tak, jak to Hospodin nařídil Mojžíšovi a Áronovi.

29 O půlnoci pak Hospodin usmrtil všechny prvorozené potomky Egyptanů, od prvorozeného syna faraóna, jeho následníka na trůnu, až po prvorozeného syna vězně v žaláři a také prvorozená mláďata veškerého dobytka a zvířat.

30 Tu noc byli všichni egyptští obyvatelé včetně faraóna vzhůru a propukli v hlasitý nářek, protože v celé zemi se nenašel ani jediný dům, kde by někdo nezemřel.

31 Faraón proto ještě v noci povolal Mojžíše a Árona a řekl jim: "Seberte se a ihned se všemi Izraelci odejděte! Jděte si oslavovat toho svého Hospodina, jak jste chtěli.

32 Vezměte s sebou i všechna svá stáda a jděte. Proste však Hospodina, aby svou přízeň prokázal i mě."

33 Všechny Egyptany zachvátil strach ze smrti a naléhali na Izraelce, aby co nejrychleji opustili jejich zemi.

34 Izraelci tedy vzali nevykynuté těsto a odnesli je na ramenou v dížích obalených látkou.

35 Avšak ještě dříve než odešli, uposlechli Mojžíšovu radu a požádali Egyptany o stříbrné a zlaté předměty a oděvy.

36 Hospodin způsobil, že Egyptané projevíli Izraelcům svou přízeň a dali jim vše, oč je Izraelci požádali. Tímto způsobem Izraelci získali egyptské bohatství.

37 Izraelci se tedy konečně vydali na cestu a putovali z Raamsesu do Sukótu. Celkem opustilo Egypt asi šest set tisíc mužů, které navíc doprovázely jejich ženy a děti.

38 K Izraelcům se připojilo také velké množství cizinců a Egypt opustila také rozsáhlá izraelská stáda skotu a ovcí.

39 Z těsta, které si přinesli z Egypta, pak Izraelci napekli nekynutý chléb. Těsto totiž nevykynulo, protože Egyptané vyhnali Izraelce dříve, než stačilo zkvasit. Ani jídlo na cestu si nestačili připravit.

40 Celkem žili Izraelci v Egyptě čtyři sta třicet let.

- Povídání v kruhu: Posílání plyšového beránka - co by asi řekl, kdyby mohl mluvit?
Pomůcky: plyšový beránek
- Donesení jídla na Sederovou večeři – v 7 částech místnosti jsou připravené pro děti, aby donesly, co se dává na talíř na pesachové slavnosti Židů + ochutnávka (kdo chce co) + hádanka – z čeho je charoset
Pomůcky dle seznamu dole.
- Čtení/vyprávění s beránkem v ruce. Jaká tekutina hraje v příběhu důležitou roli? (*krev*)
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu. Beránek.
- Modlitba: Pane Bože, co slíbiš, to splníš. Když jsi řekl, že budou Izraelci, Židé – tvůj národ vysvobozeni z otroctví, tak se to stalo i přesto, že faraon dlouho vzdoroval. Děkujeme, že si to můžeme připomínat. Amen.

- Pantomimické předvádění pohybů, co dělali Izraelci v příběhu: natírání zárubní dveří, zapálení ohně, pečení masa na ohni, oblékání na cestu, obouvání do sandálů, braní hole, večeření, nesení těsta na ramenou, žádání o šperky, vyjití.
- Příprava těsta na nekvašené chleby.
Pomůcky: voda, sůl, mouka
- Hodnocení: co se ti líbilo nejvíc? Posílání beránka / ochutnávka / příběh / pohyby / těsto?

Seznam jídla (lze použít i umělohmotné z dětské kuchyňky):

1. opečená kost jehněčí nebo kuřecí (připomínka obětního beránka), 2. vejce natvrdo (symbol nového života + žloutek jako Izrael není splnutelný s Egyptem), 3. maces – nekvašený chléb (připomenutí rychlého opuštění Egypta, těsto nestihlo vykynout), 4. hořké byliny – např. salát, křen (připomínající hořkost otroctví), 5. karpas – zelenina ředkvička, vařený brambor, cibule (jako úroda podzimní žně + období hojnosti před otroctvím), 6. majim - slaná voda (připomínající zázrak během přechodu Rudým mořem), 7. charoset – směs strouhaných jablek, oříšků, mandlí, skořice, zázvoru a červeného vína (jako materiál na výrobu cihel, dětem bez vína a zázvoru)

(<https://cs.wikipedia.org/wiki/Seder>)

(<https://www.myjewishlearning.com/article/karpas-the-spring-greens/>)

Recept na macesy:

3 a 1/4 lžice pšeničné mouky, 1 pohár vody a špetku soli. Tuhé těsto se rozdělí na 3 díly, rychle zpracuje na tenké placky (podle tradice smí být doba mezi smícháním mouky s vodou a pečením nejvýš 18 minut, aby těsto nemohlo začít kvasit, ale doporučuje se 8 min), položí na plech a propíchá vidličkou. (Osvědčil se pečící papír, na nějž se macesy nepřipečou.) Peče se v předem rozehřáté troubě při vysoké teplotě, dokud placky nezačnou hnědnout (5-6 minut).

(<http://www.starokatolici-tabor.wz.cz/seder/index.htm>)

7. PŘECHOD PŘES MOŘE (2. MOJŽÍŠOVA 14,5-31)

13, 17 Když faraón nechal Izraelce odejít, Bůh je nevedl do Kenaanu přes území Pelištejců, přestože tudy vedla nejkratší cesta. Bůh se tak rozhodl proto, aby se Izraelci nedostali do válečného konfliktu s Pelištejci a nerozhodli se raději vrátit do Egypta.

18 Vedl je proto oklikou přes poušť směrem k Rudému moři....

21 Ve dne Bůh kráčel v jejich čele v podobě sloupu z oblaku a ukazoval jim, kudy mají jít, v noci se měnil na ohnivý sloup, který jim současně osvětloval cestu, aby mohli jít jak ve dne, tak v noci.

22 Ať byl den či noc, sloup z oblaku i ohnivý sloup vždy stál v čele zástupu Izraelců a nikdy je neopouštěl.

14, 5 Když si zanedlouho egyptský faraón uvědomil, že Izraelci odešli, rozleželo se mu to v hlavě a spolu se svými služebníky začal spekulovat: "Jak jsme jen mohli nechat Izraelce odejít? Vždyť jsme přišli o své služebníky a otroky!"

6 Faraón si proto ihned dal připravit svůj válečný vůz a nechal nastoupit celou armádu.

7 Ze všech egyptských válečných vozů vybral šest set nejlepších a do každého z nich přidělil tříčlennou posádku.

8 Hospodin ponechal faraónovo srdce zatvrzelé a dovolil mu, aby se Izraelce vydal pronásledovat. Ti však byli vedeni Hospodinovou mocí a silou.

9 Egyptané - faraón s oddíly jezdců a bojovníci ve válečných vozech tažených koňmi - se pustili do pronásledování Izraelců a dostihli je právě když tábořili u moře v blízkosti Pi-chirotu naproti Baal-sefónu.

10 Když Izraelci zpozorovali, že se k nim blíží Egyptané v čele s faraónem, přepadla je hrůza a ve svém zoufalství prosili Hospodina o pomoc.

11 Začali také spílat Mojžíšovi a křičeli na něj: "Cožpak v Egyptě nebylo dost hrobů, že jsi nás odvedl, abychom zahynuli na poušti? Vidíš, co jsi způsobil tím, že jsi nás vyvedl z Egypta?"

12 Neřikali jsme ti snad ještě v Egyptě, abys nám dal pokoj a nechal nás sloužit Egyptanům? Bylo rozhodně lepší sloužit Egyptanům, než zemřít tady v poušti!"

13 Mojžíš se snažil Izraelce povzbudit: "Ničeho se nebojte. Vzchopte se a uvidíte, jak vás dnes Hospodin zachrání. Egyptany, kteří vás pronásledují, již nikdy víc nespátříte."

14 Hospodin s nimi bude bojovat za vás a vy už se konečně uklidněte a zmlknete."

15 Nato Hospodin řekl Mojžíšovi: "Proč ten zbytečný křik? Přikaz Izraelcům, ať jdou dál."

16 Pozvedni svou hůl, napřáhni ruku směrem k moři a jeho vody se rozestoupí, aby Izraelci mohli projít mořem po suchem dně.

17 Já pak dopustím, aby se Egyptané ve své zatvrzelosti hnali za Izraelci až do moře a tam faraónovi, jeho armádě i jezdcům na jeho válečných vozech ukážu svou velikost a sílu.

18 Až nad nimi moje sláva zvítězí, všichni Egyptané konečně poznají, že jedině já jsem Bůh."

19-20 Když Bůh domluvil, jeho posel, který kráčel před Izraelci v podobě sloupu z oblaku, se přenesl za ně a postavil se mezi egyptskou armádu a Izraelce. V noci pak oblakový sloup zahalil jednu stranu temnotou a druhou zalil svým světlem, takže Egyptané se k Izraelcům po celou noc nepřiblížili.

21 Mojžíš na Boží výzvu napřáhl svou ruku směrem k moři a Hospodin zvedl východní vítr, který se svou silou opřel do vody, rozdělil moře a vysušil na jeho dně cestu.

22 Izraelci obklopení z obou stran vodními stěnami potom suchou nohou přešli na druhou stranu.

23 Egyptané pokračovali v jejich pronásledování a se všemi koňmi, vozy i jejich posádkami se za nimi pustili po mořském dně.

24 Na sklonku noci Hospodin shlédl z oblakového sloupu na egyptskou armádu a způsobil v jejich řadách dokonalý zmatek.

25 Když uvolnil kola jejich válečných vozů, aby nemohli jet dál, Egyptané zvolali: "Nechejme Izraelce na pokoji, vždyť za ně proti nám bojuje sám Bůh."

26 V tom okamžiku však Hospodin nařídil Mojžíšovi: "Napřáhni ruku směrem zpět k moři a jeho vody zaplaví Egyptany i jejich válečné vozy s posádkami."

27 Mojžíš uposlechl, a když pozvedl ruku, vodní stěny se za úsvitu opět spojily. Egyptané se dali na útěk, ale Hospodin je smetl do moře.

28 Převalily se přes ně masy vody, pohřbily pod hladinou egyptské válečné vozy i jejich posádky a pohltily celou faraónovu armádu, která vstoupila za Izraelci do moře. Nepřežil ani jediný z Egyptanů.

29 Izraelci však z obou stran obklopení hradbami vody do posledního přešli po suchém mořském dně až na druhou stranu.

30 V ten den Hospodin vysvobodil Izraelce z područí Egyptanů a na vlastní oči mohli vidět Mrtvá těla svých pronásledovatelů vyplavená na břeh.

31 Když Izraelci viděli, s jakou mocí Hospodin zasáhl proti Egypťanům, zmocnila se jich zbožná úcta a jejich důvěra v Hospodina i jeho služebníka Mojžíše se posílila.

- Povídání v kruhu: Posílání mapy – co to je a k čemu? (*mapa nás vede, Izraelce po vyvedení z Egypta vedl Boží posel ve dne v sloupu oblakovém, v noci v sloupu ohnivém*)
Pomůcky: mapa okolí města (z přírody)
- Čtení/vyprávění, děti se střídají v držení obrázku vedených Izraelců.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu. Obrázek.
- Modlitba: Pane Bože, podivuhodně jsi zachránil svůj lid od nepřátel. Dej nám nepřestávat Ti důvěřovat, že jsi mocen učinit cokoli. Amen.
- Jízda ve vozíku. Jako Egypťani – vedení ve vozech, tak si vyzkoušíme jízdu ve vozíku / stavebním kolečku.
- Přechod mořem – s využitím „říčních kamenů“ (plastová rehabilitační pomůcka) nebo různých podložek, děti se pohybují pouze po podložkách a mají přejít území „suchou“ nohou – tzn. nedotknout se vedle.
- Obrázek vln s Mojžíšem. Na hnědý papír po stranách nalepit modrý. Ten v půlce rozstříhnout. Dále napříč nastříhat pruhy a na pastelku namotat. Postavičku dolepit.
- Hodnocení: co se ti líbilo nejvíc? Posílání beránka / ochutnávka / příběh / pohyby / těsto?

- Bonus: Píseň Stephenha Schwartze: When you believe k filmu Princ egyptský (získala Oscara za nejlepší filmovou originální hudbu v r. 1999) – česká verze se jmenuje: Když víru máš.
(https://www.youtube.com/watch?v=sEuP5O7_iSU)

8. DESET PŘIKÁZÁNÍ (2. MOJŽÍŠOVA 19. - 20. KAPITOLA)

1-2 Přesně tři měsíce poté, co opustili Egypt, vytáhli Izraelci z Refidimu a dorazili na Sínajskou poušť. Přišli až na úpatí hory Sínaje a utábořili se tam.

3 Mojžíš pak vystoupil na horu, kde mu Hospodin řekl: "To, co ti nyní povím, oznámíš všem Izraelcům:

4 Na vlastní oči jste viděli, jak jsem naložil s Egyptem a jak jsem vás jako na křídlech orlů přivedl až sem ke mně.

5-6 Jestliže mě ve všem uposlechnete a budete respektovat můj zákon, získáte zvláštní postavení mezi všemi národy. Ačkoliv mi náleží celá země, vy se stanete královstvím kněží a svatým národem. A nyní jdi, Mojžíši, a vyříd' Izraelcům, všechno, co jsem ti řekl."

7 Mojžíš se tedy vrátil zpět do tábora, shromáždil k sobě představitele Izraelců a vyřídil jim všechno, co mu Hospodin řekl.

8 Když to Izraelci vyslechli, jednohlasně zvolali: "Uděláme všechno, co nám Hospodin vzkázal." Mojžíš se poté s jejich odpovědí vypravil na horu, aby ji předal Hospodinu.

9 Když dorazil na vrchol, Hospodin mu řekl: "**Sestoupím k tobě v podobě hustého oblaku, aby lidé slyšeli, jak s tebou mluvím, a jednou pro vždy ti důvěřovali.**" Když Hospodin domluvil, předal mu Mojžíš odpověď Izraelců.

10-11 Nato mu Hospodin přikázal: "**Vrať se ke svému lidu a dohlédni na to, aby se během dneška a zítřka připravili na setkání se mnou, svým Bohem. Ať si všichni vyperou své šaty a připraví se na třetí den, protože toho dne osobně před zraky Izraelců sestoupím na vrchol hory Sínaje.**

12 Urči lidem hranici, kterou nesmí překročit a upozorni je: "**V žádném případě nevystupujte na horu ani se nepřibližujte k jejímu úpatí, protože kdokoli by se hory třeba jen dotkl, musí bez milosti zahynout.**

13 Takového člověka musí ostatní ukamenovat nebo usmrtit střelami z luku, aniž by se ho dotkli rukou. Kdokoli živý, ať zvíře nebo člověk, toto nařízení poruší, přijde o život. Na horu budou moci opět vystoupit teprve tehdy, až uslyší táhlé troubení na beraní roh."

14 Když Mojžíš sestoupil z hory, posvětil Izraelce a nařídil jim, aby si vyprali svůj oděv.

15 Potom všem oznámil, aby se připravili na třetí den a zdržovali se pohlavního styku.

16 Třetí den ráno se na horu snesl hustý oblak, z vrcholu hory se rozléhalo blýskání a hřmění a ozýval se táhlý zvuk polnice. Když to Izraelci v táboře viděli, roztrásli se strachem.

17 Potom Mojžíš vyvedl Izraelce z tábora, aby se setkali s Bohem, a zůstal s nimi stát na úpatí hory.

18-19 Horu Sínaj halil hustý dým, neboť Hospodin na ni sestoupil v ohni. Vystupoval z ní kouř jako z nějaké hutě, celá hora se divoce otrásala a zvuk polnice neustále sílil. Do toho všeho začal mluvit Mojžíš a Bůh mu nahlas odpovídal.

20 Když Hospodin sestoupil na vrchol hory Sínaje, zavolal na Mojžíše, aby k němu přišel.

21 Mojžíš tedy vystoupil nahoru a Hospodin mu řekl: "Sestup dolů a varuj Izraelce, aby nikoho ani nenapadlo překročit stanovenou hranici ve snaze spatřit mě. Všichni takoví by přišli o život.

22 Vždyť i kněží, kteří přede mne předstupují, se musí posvětit, aby je má svatost nezahubila."

23 Mojžíš Bohu odpověděl: "Izraelci se na horu Sínaj neodváží vstoupit; vždyť jsi nás sám varoval, abychom ji ohraničili a prohlásili ji za posvátnou."

24 Nato Hospodin odvětil: "Sestup dolů a vrať se zpět nahoru s Áronem. Ať se však nikdo jiný z kněží ani z lidu neopovází překročit stanovenou hranici a vystoupit ke mně nebo je stihne můj hněv."

25 Mojžíš tedy sestoupil dolů k Izraelcům a všechno jim vyřídil.

20, 1 Nato Bůh vyhlásil svému lidu všechny následující zákony:

2 "To já, Hospodin, jsem váš jediný Bůh, vždyť jsem vás vysvobodil z otroctví v Egyptě.

3 Proto nebudete uctívat žádné jiné bohy.

4 Nebudete si vytvářet napodobeniny čehokoliv v nebi, na zemi nebo hluboko pod zemí.

5 Nebudete nic takového uctívat ani se před tím ponížovat, vždyť vaše úcta náleží jedině mně, Hospodinu, vašemu Bohu. Jestliže se někdo ode mě odvrátí, zhozná důsledky jeho odpadnutí ponese ještě čtvrtá generace jeho potomků.

6 Avšak ti, kdo mě milují a respektují má nařízení, se budou těšit mé přízni po tisíce generací.

7 Nebudete lehkovážně zneužívat jméno Hospodina, svého Boha. Každý, kdo by tak činil, se sám vyrazuje z jeho přízně a přivolává na sebe trest.

8 Pamatujte také, že máte světit sobotní odpočinek.

9-10 Šest dní věnujte práci, ale sedmý den odpočívejte, protože sobotní čas patří mně, vašemu Hospodinu a Bohu. V sobotu nepracujte a nezaměstnávejte ani své blízké, služebníky, cizince ani zvířata.

11 Vždyť i já sám, Hospodin, jsem stvořil nebe a zemi s mořem a všemi živočichy za šest dní. Sedmý den jsem odpočíval. Proto jsem jako Bůh vesmíru udělil sobotě zvláštní význam a prohlásil ji za svatou.

12 Prokazujte úctu a respekt svým rodičům, abyste dlouho a šťastně žili v zemi, kterou vám jako váš Hospodin a Bůh dávám.

13 Nebudete se dopouštět vraždy.

14 Nedopustíte se rovněž smilstva.

15 Veškerý majetek vašich bližních pro vás bude nedotknutelný.

16 Pomluvy a lživá svědectví proti vašim blízkým vám budou cizí.

17 Nebude vás šířat závist a touha po cizím majetku, partnerovi nebo služebnictvu a zvířatům. Nebudete dychtit vůbec po ničem, co patří někomu jinému."

18 Když Izraelci slyšeli a viděli hromy a blesky, hlasité troubení a horu zahalenou dýmem, roztřáslí se strachem. Zůstali v bezpečné vzdálenosti

19 a řekli Mojžíšovi: "Mluv k nám raději ty sám a my tě budeme poslouchat. Jen ať s námi nehovoří samotný Bůh nebo zemřeme."

20 Nato Mojžíš lidem odpověděl: "Nemusíte se ničeho bát. Bůh chtěl, abyste na vlastní kůži pocítili jeho vážnost, respektovali ho a nejednali v rozporu s jeho radami a příkazy."

21 Po těchto slovech se Mojžíš vydal směrem k temnému oblaku, v němž byl Bůh, zatímco Izraelci zůstali stát opodál.

24, 17 Izraelcům se tenkrát Hospodinova sláva jevila jako žhnoucí oheň na vrcholu hory.

18 Mojžíš tedy na Hospodinovu výzvu vystoupil do oblaku a zůstal na hoře čtyřicet dní a čtyřicet nocí.

32, 15 Mojžíš poté odešel a se dvěma kamennými deskami popsanými zepředu i zezadu ustanoveními Zákona se vydal dolů do údolí.

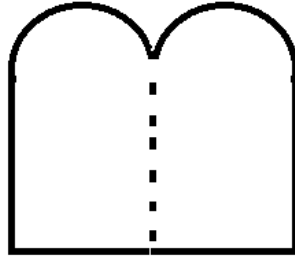
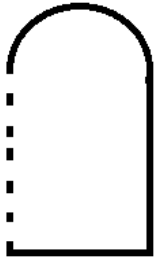
16 Tyto desky mu svěřil sám Bůh a to, co na nich bylo napsáno, do nich osobně vyryl svým prstem.

- Povídání v kruhu: Poslání plochého kamene (břidlice nebo např. pálená střešní taška) - k čemu by se to dalo použít? (mj. k psaní - zkusit křídou)
Pomůcky: Kámen plochý. Křída. Vlhký hadřík.
- Najít vzácné místo s 1 postavičkou. Kdo najdete vzácné místo, počkejte tam - potichu jako myšky! na ostatní.
Pomůcka: šachový pěšec, na plechu nebo podnose vytvořený kopec, na jehož vrchol umístit figurku a někam schovat. Po nalezení všech přemístit někam, kde se bude odehrávat příběh.
- Čtení/vyprávění příběhu pomocí figurek, jednoduchých papírových stanů, švihadla/provazu
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Modlitba: Pane Bože, ty jsi na vzácném místě dal Izraelcům pravidla, aby tě poslouchali a řídili se jimi, aby žili dobrým životem. Děkujeme, že vyzýváš i nás, abychom žili pomocí tvých pravidel. Amen.
- Pravidla ve školce, pravidla na silnici, pravidla při hře...
- Stříhání desek zákona + zdobení flitry. Postup - přeložit na polovinu a stříhnout do oblouku. Pak vyzdobit.
Pomůcky: nůžky, barevné čtvrtky.
- Hodnocení: líbilo se vám povídání o kameni, hledání místa, příběh, pravidla nebo stříhání desek?

Vystřihávání tvaru desek zákona:
(přerušovaná čára je v místě přeložení)

Desky zákona po rozložení:

9. ZDI JERICHA PADAJÍ (JOZUE 6,1-20)

1 Mezitím, když obyvatelé Jericha viděli, jak se tolik obávaný národ Izraelců utábořil před branami města, dokonale se v něm zabarikádovali a uzavřeli všechny přístupové cesty tak, aby ven ani dovnitř neproklouzla ani myš.

2 Bez ohledu na veškerá jejich opatření a snahu však Hospodin Jozuovi řekl: "Už teď je celé to město poraženo, protože já sám ti je dávám do rukou i se všemi jeho vůdci a vojáky.

3-4 S celou svou armádou a kněžimi obejdeš jednou kolem celého města. Ponesete s sebou v průvodu truhlu s deskami zákona a před ní půjde sedm kněží, z nichž každý bude mít v ruce polnici z beraního rohu. Taktó budete obcházet město celkem šest dní. Sedmý den pak obejdete město sedmkrát a těch sedm kněží zatroubí na své polnice z beraních rohů obzvláště hlasitě a dlouze.

5 Jakmile uslyšíte toto jejich troubení, všichni vyrazíte mohutný válečný pokřik a v tom okamžiku se hradby okolo celého města zhroutí. Potom ať každý bez váhání vtrhne do města právě na tom místě, kde zrovna bude stát."

6 Jozue tedy povolal k sobě kněze a nařídil jim, aby přichystali Hospodinovu truhlu s deskami zákona a vybrali sedm kněží, kteří půjdou v průvodu před ní a ponosou polnice z beraních rohů.

7 Před kněze nesoucí polnice a truhlu s deskami zákona potom seřadil všechny ozbrojené muže a válečníky a na konec průvodu pak postavil ostatní shromážděné Izraelce.

8-9 Podle Jozuova nařízení pak všichni začali město obcházet a kněží vytrubovali na polnice.

10 Celý zástup se jinak ubíral v naprosté tichosti, protože jim Jozue nařídil, aby nikdo ani nehlesl, dokud to on sám nerozkáže.

11 Celý průvod tedy na Jozuův povel obešel město jedenkrát kolem dokola a potom se všichni vrátili na noc do tábora.

12-14 Časně zrána všichni nastoupili do průvodu jako předešlého dne a celá scéna se přesně zopakovala. Tak to Izraelci dělali šest dní za sebou.

15 Sedmý den, hned za úsvitu, však obešli město sedmkrát.

16 Když obcházeli po sedmé, zatroubili kněží hlasitě a dlouze na polnice a Jozue všem Izraelcům nařídil: "Křičte a jásejte z plných plic, neboť nám Hospodin toto město podrobil!

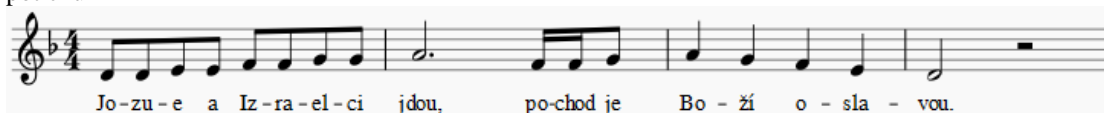
17 Dal nám příkaz pobít všechny jeho obyvatele kromě nevěstky Rachab a těch, kteří jsou v jejím domě. Ta žena je pod naší ochranou, protože u sebe v domě ukryla naše tajné zvědy a zachránila jim tak život.

18 Ať vás však ani nenapadne vzít si z toho města cokoliv jako kořist! Hospodin nám výslovně nařídil všechno beze zbytku zničit. Kdo by neuposlechl, přivedl by tím pohromu na celý náš národ.

19 Berte pouze zlaté, stříbrné, bronzové a železné předměty, které po boji všechny shromáždíme do Hospodinova pokladu."

20 Když Jozue domluvil, kněží zatroubili na polnice a všichni shromáždění Izraelci spustili mohutný pokřik. Najednou se hradby okolo celého města začaly rozpadat a zhroutily se k zemi. Izraelci už pak bez jakýchkoliv problémů vtrhli ze všech stran do města a dobyli je.

- Povídání v kruhu: Poslání kamene dokola – co to je a k čemu je to dobré?
Pomůcky: Kámen z hradební zdi.
- Čtení/vyprávění s kamenem v ruce. Všimněte si, kdy měli být Izraelci potichu a kdy hodně hlasití.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu. Kámen.
Kdy potichu - při obcházení, hluční – při útoku.
- Dramatizace – obcházení hradeb: Z molitanky udělat kolo a obcházet ve dvojicích. (seřadit vojáky jako drží ve zvednuté ruce meč, pak kněze troubící s rukama u úst, pak ostatní se zvednutýma oběma rukama) Do toho si notovat: „Jozue a Izraelci jdou, pochod je Boží oslavou. První den.“ pak úplně potichu

- Modlitba/y: Pane Ježíši, děkujeme, že když tě poslechneme, ty nám pomůžeš zvítězit. Amen. (Je možné posílat kámen dokola, a kdo ho drží, může se pomodlit.)
- Stavění z jenga kostek – hradební zdi na líně – ve skupinách po pěti. Vyfotografování na konci u výrobku.
Pomůcky: jenga kostky, fotoaparát na zachování výrobku

- Hodnocení/Shrnutí: Sednout okolo postavených zdí - co se ti líbilo? Povídání o kameni / čtení příběhu / hraní obcházením / Stavění zdí?
- Hromadné zařvání a zbourání zdí.

Hodnocení: Program byl realizován na besídce v 09/2017 ve skupině předškolních dětí (5 dětí, 3-6 let) a podruhé ve skupině mladších školních dětí (8 dětí, 7-10 let). Předškoláci byli nadšení ze stavění zdí z jenga kostek, jenom užití kamene při vyprávění bylo pro ně málo, protože jsou zvyklé na obrázky. U školních dětí byla využita jejich schopnost hrát na hudební nástroje (bonga, flétna, klávesy), vybrané děti dopředu dostaly part a při programu doprovázely učitele s kytarou, zatímco ostatní děti zpívaly a obcházely. Podílení se a spoluutváření programu bylo přínosem pro celkovou pohodovou atmosféru, i když to bylo náročnější na přípravu, secvičení před začátkem programu.

10. BŮH POVĚŘUJE GEDEONA (SOUDCŮ 6,11-40)

- 1 Protože se Izraelci opět dopouštěli činů, které z Hospodinova pohledu byly zlé, vydal je na sedm let do područí Midjanců.
- 2 Midjanci byli k Izraelcům neobyčejně krutí, a Izraelci proto před nimi utíkali do hor, kde si budovali úkryty v soutěskách, v jeskyních a na nepřístupných vrcholcích.
- 3-4 Kdykoliv Izraelci zaseli, přitáhli Midjanci, Amalekité a jiné východní národy, utábořili se v jejich zemi a zničili veškerou úrodu až po cestu do Gázy. Navíc zabili i všechny ovce, dobytek a osly a nenechávali tak Izraelcům žádný zdroj obživy.
- 5 Přehnali se vždy izraelským územím jako nenasytné kobylky. Bylo jich tolik, že je nebylo možno ani spočítat, a neodešli dříve, dokud všechno dokonale nezničili.
- 6-7 Izraelci byli proti nim pokaždé zcela bezmocní, a proto ve svém utrpení začali volat o pomoc k Hospodinu.
- 8-9 Ten je vyslyšel a poslal k nim proroka s tímto poselstvím: "Hospodin, Bůh Izraele, praví: „Já jsem vás vyvedl z otroctví v Egyptě a vysvobodil jsem vás také ode všech vašich nepřátel. Vyhnal jsem je před vámi a jejich území jsem dal do vlastnictví vám.
- 10 Také jsem ale řekl: Já jsem Hospodin, váš Bůh. Nebojte se bohů žádného z národů, v jejichž zemi sídlíte. Vy jste mne ale opět neuposlechli."

Bůh pověřuje Gedeóna

- 11 Jednoho dne přišel posel od Hospodina a posadil se v Ofře pod posvátným dubem, který náležel Joášovi Abiezerskému. Jeho syn Gedeón právě mlátil v lisu na víno pšenici, aby ji uchránil před Midjanci.
- 12 Hospodinův posel se Gedeónovi ukázal a oslovil jej: "Buď pozdraven, statečný bojovníku, Hospodin je s tebou!"
- 13 "Ale pane," odpověděl Gedeón, "je-li Hospodin s námi, proč nás potkávají taková neštěstí? Kdepak jsou všechny ty zázraky, o nichž nám vyprávěli naši otcové? Neříkali snad: „Což nás Hospodin nevyvedl z Egypta?" Ano, to bylo tenkrát, ale dnes už se o nás Hospodin nestará, zapomněl na nás, a proto nás nyní mohou Midjanci tak nelítostně ničit."
- 14 Vtom Hospodin ke Gedeónovi promluvil: "Jdi a vysvobď Izrael z područí Midjanců. Já sám ti svěřuji tento úkol."
- 15 Gedeón ale namítl: "Dovol prosím, Panovníku, jak bych zrovna já mohl vysvobodit Izraele, když moje rodina je v celém Manasesově kmeni nejslabší a já sám jsem v té rodině ten nejnepatrnější."
- 16 Hospodin mu odpověděl: "Já budu stát po tvém boku a ty bez problémů přemůžeš všechny Midjance."
- 17 Gedeón Hospodina požádal: "Je-li vše tak, jak říkáš, dej mi prosím nějaké znamení, ať se přesvědčím, jestli se mnou opravdu mluví sám Hospodin."
- 18 Posečkej prosím chvíli, rád bych ti přinesl obětní dar." "Počkám zde, dokud se nevrátíš," odpověděl Hospodin.
- 19 Gedeón tedy pospíchal domů a narychlo připravil kůzle a nekvašené chleby asi z 36 litrů mouky. Potom vložil maso do košíku, nalil vývar do hrnce a přinesl je Hospodinovu poslu pod posvátný strom.
- 20 Nato Boží posel Gedeónovi přikázal: "Polož maso a nekvašené chleby na tamto skalisko a vývar vylej na ně." Gedeón vykonal vše, co mu posel poručil.
- 21 Vtom se Hospodinův posel dotkl masa a chlebů koncem hole, kterou držel v ruce a sotva to udělal, vyšlehl ze skály oheň a pohltil je. V tu chvíli ale zmizel i Hospodinův posel.
- 22 Když si Gedeón náhle uvědomil, že skutečně hovořil s Hospodinovým poslem, zděšeně zvolal: "Všemocný Hospodine, viděl jsem tvého posla tváří v tvář. Teď je se mnou konec!"
- 23 Hospodin však Gedeóna uklidnil: "Ničeho se neboj, upokoj se, nezemřeš."
- 24 Po této události Gedeón na tom místě vystavěl oltář a nazval jej: "Hospodin je pokoj." Oltář stojí v abiezerské Ofře až dodnes.

Gedeón boří Baalův oltář

- 25 Ještě té noci Hospodin promluvil ke Gedeónovi znovu a poručil mu: "Vezmi druhého - sedmiletého býčka, který patří tvému otci, zboř otcův oltář zasvěcený Baalovi a skácej Ašteřin posvátný kůl, který stojí vedle něj.
- 26 Potom na stejném návrší řádně postavíš oltář Hospodinu, svému Bohu a na dříví ze skáceného posvátného kůlu obětuješ býčka jako zápalnou obět."
- 27 Gedeón si tedy zavolal na pomoc deset svých služebníků a vykonal vše tak, jak mu Hospodin nařídil. Protože se ale bál reakce své rodiny a obyvatel města, vše udělal tajně pod rouškou noci.

28 Časně zrána, když se obyvatelé města probudili, spatřili, že někdo rozbořil Baalův oltář, skácel posvátný sloup a na nově zbudovaném oltáři obětoval býčka.

29 Jeden druhého se hned vyptávali: "Kdo jen tohle mohl udělat?" Dali se tedy do pátrání a brzy zjistili, že viníkem je Jóašův syn Gedeón.

30 Ihned se vypravili k Jóašovi a vyzvali ho: "Vydej nám okamžitě svého syna. Za to, co provedl, musí zemřít. Rozbořil Baalův oltář a skácel posvátný kůl, který stál u něho."

31 Jóaš ale rozvášněnému davu odpověděl: "Jakže? Vy chcete bránit Baala? Cožpak Baal potřebuje vaši pomoc? Vy sami byste měli zemřít za to, že chcete Baala bránit. Je-li Baal opravdu bohem, postará se o sebe sám a jistě si to vyřídí s tím, kdo mu rozbořil oltář."

32 Proto toho dne dali lidé Gedeónovi nové jméno "Jerubaal", což znamená "ať se Baal brání sám", neboť jim jeho otec řekl: "Jemu přece rozbil oltář a ne vám."

Gedeón rozprostírá ovčí rouno

33 Mezitím se všichni Midjánci spolu s králem Amálekem a ostatními východními kmeny spojili, přebrodili se přes řeku Jordán a utábořili se v dolině Jizreelu.

34 Gedeón vedený Hospodínovým duchem zatroubil na polnici, aby tak k sobě svolal bojovníky z Abíezerova kmene.

35 Rozeslal také posly ke kmenům Manasese, Ašera, Zabulóna a Neftalího a vyzval jejich muže, aby se s ním spojili v boji, který povede. Všechny oslovené kmeny mu vyšly vstříc.

36 Gedeón - s určitou pochybností o pravosti svého poslání - řekl Hospodinu: "Mám-li skutečně vysvobodit Izrael, jak jsi mi slíbil, dej mi prosím znamení."

37 Dnes v noci rozprostřou na mlatu ovčí rouno. Když bude ráno rosa jen na rouně a zem okolo bude suchá, pak poznám, že jsi určitě se mnou a pomůžeš mi."

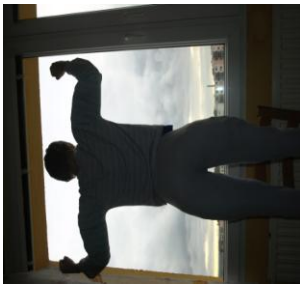
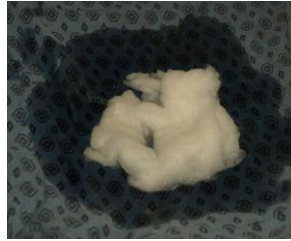
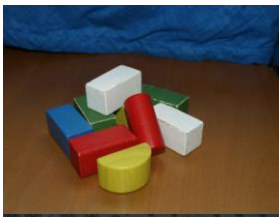
38 Na druhý den, když Gedeón časně zrána vstal, zjistil, že vše se stalo tak, jak řekl. Vzal rouno a vyždímal z něj dokonce plnou miskou vody, ačkoliv zem okolo byla úplně suchá.

39 Gedeón ale opět promluvil k Bohu: "Nehněvej se na mne, Pane, ale rád bych požádal ještě o jedno znamení. Nechť je zítra naopak suché jenom rouno a na zemi všude okolo ať je rosa."

40 Hospodin tedy opět učinil, oč jej Gedeón požádal, a na další den bylo rouno úplně suché, přestože všude okolo byla na zemi rosa.

- Povídání v kruhu: Co to je? (*vata*) Na co se používá? (*do uší, do nosu*) Připomíná ovčí rouno, ze kterého se dělá vlna.
- Podle čeho poznáš toho druhého? (*podle hlasu, podle oblečení, ozdob, hračky...*) Zkusíme si to – prohlédni si, co mají ostatní na sobě nebo v ruce, jdi na chvíli za roh. Vložení předmětu na židli. Kdo tu byl podle položené věci? Ta věc je znamením.
- Čtení/Vyprávění s loutkami (Gedeon, otec Joáš, posel). Stručný obsah: 1. Midjánci ničí, 2. G. s poslem, 3. G. boří kůl a staví oltář, 4. G. svolává lid, 5. Dvojí znamení rouna
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu, loutky, vata.
Na konci: Pojd'te se podívat za roh – mokrá vata na suchém hnědém šátku, pak s dětmi odejít a při tom vyměnit stejný hnědý šátek za mokrý a na něj dát suchou vatu.
- Protiklady (podle fotografií) vysoký x nízký (kůl), silný x slabý (G.), osamělý x s někým, horký x studený (vývar), mokré x suché (rouno), složený a rozebraný (oltář), boj x mír
- Modlitba – poděkování Bohu, dává znamení, abychom ho poznali. Amen.
- Kolíčkový sloup – do kolíčku ležícího na stole vsuňte kolmo k podložce první kolíček, do prvního zachytněte druhý... kolik kolíčků než se zhroutí?
Pomůcka: kolíčky
- Hodnocení/Shrnutí: Co se ti líbilo? Povídání o vatě / Poznávání / Loutky / Protiklady / Kolíčkový sloup?

Hodnocení: Program byl realizován na besídce v 09/2017 ve skupině předškolních dětí (6 dětí, 3-6 let). Loutkové divadélko bylo málo připraveno předem. Nebylo rušivé pozastavit děj a za rohem dětem ukázat efekt s mokrou vatou a suchým šátkem okolo a pak naopak. Protiklady děti byly schopné rozpoznat (kromě hrnce s horkou a ledovou vodou – tady chtělo děti lépe navést konkrétním příkladem). Kolíčkový sloup byl na mladší děti obtížný – těžko zvládaly jednou rukou držet základní vodorovný kolíček na podložce a druhou rukou stisknout a přicvaknout druhý kolíček. Možná by pomohlo, kdyby jedno dítě drželo spodní kolíček a druhé mělo obě ruce na další.

11. GEDEÓN VYBÍRÁ BOJOVNÍKY A PORÁŽÍ MIDJÁNCE (SOUDCŮ 7,1-25)

1 Jednoho dne krátce nato, časně zrána, Gedeón, zvaný Jerubaal, konečně vytáhl s celou svou armádou do boje a utábořil se u pramene Charódu. Nepřátelské oddíly Midjanců tábořily severně od nich v dolině za návrším Móre.

2 Tehdy Hospodin řekl Gedeónovi: "Je vás příliš mnoho. Nemohu dovolit, abyste bojovali proti Midjancům všichni, protože pak by se Izraelci zcela jistě vychloukali, že nad nimi zvítězili vlastní zásluhou.

3 Oznam všem, kteří se bojí a mají strach, ať se vrátí domů." Po této Gedeonově výzvě odešlo domů dvaadvacet tisíc mužů a na poli jich zůstalo už jen deset tisíc.

4 Hospodin však Gedeónovi opět řekl: "Ještě stále je vás příliš mnoho. Zaveď proto muže k vodě a tam ti ukážu, kteří z nich půjdou s tebou a kteří ne."

5 Gedeón tedy odvedl všechny muže k vodě a Hospodin mu řekl: "Nyní rozdělíš muže na dvě skupiny podle toho, jakým způsobem budou pít. V jedné skupině zůstanou ti, kteří si podávají vodu k ústům rukou a chlemtají ji jazykem jako psi. Druhou skupinu budou tvořit ti, kteří si k pití kleknou na kolena."

6 Těch, kteří pili vodu z dlaní, bylo jen tři sta. Všichni ostatní si při pití vody klekali na kolena.

7 Hospodin řekl Gedeónovi: "Teď je to v pořádku. Porazím Midjance s těmito pouhými třemi sty muži, kteří chlemtali vodu jako psi. Všechny ostatní pošli domů."

8-9 Gedeón tedy oddělil těch tři sta vybraných mužů a všem ostatním nařídil, aby jim přenechali své polnice a přiděly potravin a odešli domů. Tábor Midjanců nyní ležel přímo v dolině pod místem, kde byl Gedeón se svými muži. V noci poručil Hospodin Gedeónovi: "Vstaň a ihned sestup se svými muži do tábora nepřátel. Já vám je vydám do rukou.

10-11 Jestli se však bojíš, sestup nejprve dolů jenom se svým služebníkem Púrou a poslouvej, o čem budou Midjanci hovořit. To ti dodá odvalu a vtrhneš pak se svými muži neohroženě do tábora." Gedeón tedy sestoupil se svým služebníkem Púrou až k hlídkám okolo nepřátelského ležení.

12 Dole v údolí bylo Midjanců, Amalekitů a mužů z jiných východních kmenů jako kobylek. Měli tolik velbloudů, že nebylo vůbec možné je spočítat. Bylo jich jako písku na mořském břehu.

13 Gedeón se k jejich ležení připlížil, právě když jeden z Midjanců vyprávěl svému příteli sen, jenž se mu právě zdál: "Měl jsem velmi zvláštní sen," řekl vyděšeně. "Na Midjanský tábor se náhle přivalil obrovský pecen ječného chleba, vrazil do jednoho stanu a úplně jej rozmačkal."

14 Jeho přítel mu nato odpověděl: "To, co se ti zdálo, může znamenat jen jedno. Jóašův syn Gedeón vtrhne se svým vojskem do našeho tábora a úplně nás zničí. Bůh mu jistě vydal do rukou celý náš tábor."

15 Když Gedeón vyslechl tento rozhovor, poklonil se před Hospodinem a vzdal mu chválu. Vrátil se spěšně do tábora a zvolal: "Rychle vstaňte! Hospodin nám dal vítězství nad Midjanci!"

16 Potom rozdělil oněch tři sta mužů do tří oddílů a všem dal do rukou polnici a džbán s pochodní uvnitř.

17 Potom jim nařídil: "Sestoupíme až na okraj nepřátelského tábora a tam mě všichni pozorně sledujte. To, co udělám já, učíte i vy.

18 Jakmile já a muži z mého oddílu zatroubíme na polnice, zatroubíte i vy a zvoláte: „Za Hospodina! Za Gedeóna!"

19 Kolem půlnoci, právě když se střídaly hlídky, se Gedeón a jeho oddíl připlížil na okraj tábora. Společně zatroubili na polnice, rozbili džbány, které drželi v rukou, a jejich pochodně, které byly uvnitř, zazářily do noci.

20 Ostatní muži udělali vše přesně tak jako první oddíl. Rozbili džbány, do levé ruky uchopili pochodně, do pravé polnice, troubili a křičeli: "Meč za Hospodina! Meč za Gedeóna!"

21 Všichni Gedeónovi muži pak zůstali stát na svých místech okolo tábora. Celá nepřátelská armáda divoce pobíhala sem a tam, zmateně pokřikovala a zděšeně v panice prchala.

22 Zatímco tři sta Gedeónových mužů jen troubilo na polnice, Hospodin způsobil v táboře nepřátel takový zmatek, že Midjanci začali bojovat jeden proti druhému. Dávali se na útěk a prchali až k do Bét-šity směrem k Seréře a k ábel-mechólskému břehu naproti Tabatu.

23 Gedeón potom poslal pro bojovníky z kmenů Neftalího, Ašera a Manasesa, aby prchající Midjance pronásledovali.

24 Rozeslal také posly po celém Efrajimském pohoří a vyzval tamní muže, aby sestoupili dolů, obsadili území kolem Jordánu až k Bét-baře a znemožnili tak prchajícím Midjancům úteč. Efrajimci Gedeónovu výzvu poslechli a přišli mu na pomoc.

25 Zajali dva midjanské velitele, Oréba (což znamená Havran) a Zéba (což znamená Vlk). Oréba pak opravili na Havraní skále, Zéba zabili ve Vlčím lisu a jejich hlavy přinesli Gedeónovi za Jordán.

- prohlášení plastové trumpetky – k čemu je, kdo ji používá, byl Gedeon trumpetista?

- Pomůcka: trumpetka
- třídění kelímků – podle jakých všech možných vlastností bychom mohli tyto plastové kelímky roztrždit? (výška, objem, barva, čistota, vůně, stáří, s nápisy/bez, hladké/vroubkované, ..)
Pomůcka: různé druhy plastových kelímků
 - píseň Nikoliv silou mocí s měněním chrastítek po refrénu a po sloce sousedovi
Pomůcka pro školáky: slova písničky, chrastítka
 - povídání příběhu a jeho schematizace se šachovými figurkami, dekou (hřebeny, údolí). Přerušení v místě pití Izraelců – napijte se z vody dané na zemi na pečicím plechu. (*Sledovat kdo si klekne, kdo bude v jiné poloze.*)
Pomůcka: Bible, hnědá deka jako půda, modrá jako voda, figurky, trumpetka
 - Modlitby – za co prosit nebo děkovat?
 - Výroba papírové trumpetky – voskovkami obarvit, fixami doplnit verš Za 4,6
Pomůcka: voskovky, fixy, A5 čtvrtky, sešivačka, provázek, nůžky
 - Hodnocení: co vás dnes zaujalo? (povídání o trumpetce, třídění kelímků, píseň, příběh, vyrábění)

Hodnocení: Program byl realizován na besídce v 10/2017 s osmi dětmi věku 7-9 let. S dětmi jsme přemýšleli, co nám z příběhu může pomoci mít více rádi Pána Boha, navrhovaly – věřit Božím znamením. Zajímavé bylo, když se začly sdílet, že by do tak velké přesily určitě nešly. U aktivity Jak roztrždit kelímky – opravdu přemýšleli. Spojení s tříděním vojáků bylo zmíněno. Trumpetku jsme nestihli časově.

32. NIKOLIV SILOU

a (C) d E(D) a(E)

/:Nicoliv silou, mocí, ale mým Duchem praví Pán:!

a C D

Slepým vrátí se zrak, hluchý zas' uslyší,

d E

světa království neobstojí.

12. RÚT (1. - 4. KAPITOLA)

(mladším dětem spíše přepravět než číst)

- 1,1** Za dnů, kdy soudili soudcové, nastal v zemi hlad. Tehdy odešel jeden muž z judského Betléma se svou ženou a dvěma syny, aby pobýval jako host na Moábských polích.
- 2** Jmenoval se Elímelek, jeho žena Noemi a dva jeho synové Machlón a Kiljón. Byli to Efratejci z judského Betléma. Přišli **(1. obrázek)** na Moábská pole a přebývali tam.
- 3** Ale Noemin muž Elímelek zemřel a ona zůstala s oběma syny sama.
- 4** Ti se oženili s Moábkami. Jedna se jmenovala Orpa, druhá Rút. **(2. obrázek)** Sídli tam asi deset let.
- 5** Oba, Machlón i Kiljón, rovněž zemřeli, a tak ta žena zůstala sama, bez dětí i bez muže.
- 6** Proto se přichystala se svými snachami k návratu z Moábských polí. Uslyšela totiž na Moábských polích, že Hospodin se opět přiklonil ke svému lidu a dal mu chléb.
- 7** Odešla tedy se svými snachami z místa, kde přebývala. Když se vracely do Judské země,
- 8** vybidla cestou Noemi obě své snachy: „Jděte, vraťte se každá do domu své matky. Necht' vám Hospodin prokáže milosrdenství, jako jste je vy prokazovaly zemřelým i mně.
- 9** Kéž vám Hospodin dá, abyste každá našla odpočinutí v domě svého muže.“ A políbila je. Rozplakaly se hlasitě
- 10** a namítaly jí: „Nikoli, vrátíme se s tebou k tvému lidu.“
- 11** Ale Noemi jim domlouvala: „Jen se vraťte, mé dcery! Proč byste se mnou chodily? Cožpak mohu ještě zrodit syny, aby se stali vašimi muži?”
- 12** Vraťte se, mé dcery, jděte! Vždyť už jsem na vdávání stará. I kdybych si řekla, že mám ještě naději, a kdybych se hned této noci vdala a porodila syny,
- 13** čekaly byste proto, až by dospěli? Zdráhaly byste se proto vdát? Nikoli, mé dcery. Můj úděl je pro vás příliš trpký: Dolehla na mne Hospodinova ruka.“
- 14** Tu se rozplakaly ještě hlasitěji. Orpa políbila svou tchyni na rozloučenou, avšak Rút se k ní přimkla.
- 15** Noemi jí řekla: „Hle, tvá švagrová se vrací ke svému lidu a ke svým bohům. Vrať se také, následuj svou švagrovou!“
- 16** Ale Rút jí odpověděla: „Nenaléhej na mne, abych tě opustila a vrátila se od tebe. **(3. obrázek)** Kamkoli půjdeš, půjdu, kdekoli zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh mým Bohem.
- 17** Kde umřeš ty, umřu i já a tam budu pochována. Ať se mnou Hospodin udělá, co chce! Rozdělí nás od sebe jen smrt.“
- 18** Když Noemi viděla, že Rút je odhodlána jít s ní, přestala ji přemlouvat.
- 19** Tak šly obě, až došly do Betléma. Když přišly do Betléma, shluklo se kolem nich celé město. Ženy se ptaly: „Je toto Noemi?“
- 20** Odpověděla jim: „Nenazývejte mě Noemi (to je Rozkošná). Nazývejte mě Mara (to je Trpká), neboť Všemohoucí mi připravil velmi trpký úděl.
- 21** Odcházela jsem s plnou náručí, ale Hospodin mě přivádí zpět s prázdnou. Jak byste mě mohly nazývat Noemi, když je Hospodin proti mně a když mi Všemohoucí určil zlý úděl?“
- 22** Tak se Noemi vrátila a s ní se navrátila z Moábských polí její snacha, moábská Rút. Přišly do Betléma, když začínala sklizeň ječmene.
- 2,1** Noemi měla příbuzného z manželovy strany, významného muže z Elímelekovy čeledi. Jmenoval se Bóaz.
- 2** Moábská Rút řekla Noemi: „Ráda bych šla na pole sbírat klasy za někým, u koho dojdou přízně.“ Noemi jí odpověděla: „Jdi, má dcero.“
- 3** Šla tedy, přišla na pole a sbírala za ženci klasy. Shodou okolností patřil ten díl pole Bóazovi z Elímelekovy čeledi. **(4. obrázek)**
- 4** Tu přišel z Betléma Bóaz a pozdravil ženu: „Hospodin s vámi.“ Odpověděli: „Hospodin ti žehnej.“
- 5** Bóaz se otázal svého služebníka, který dozíral na žence: „Čí je to dívka?“
- 6** Služebník, který dozíral na žence, odpověděl: „To je moábská dívka, která se vrátila s Noemi z Moábských polí.
- 7** Optala se: „Mohla bych sbírat a paběrkovat za ženci mezi snopy?“ Jak přišla, zůstala tu od samého rána až do této chvíle. Jen trochu si tady oddechla.“
- 8** Bóaz oslovil Rút: „Poslyš, má dcero. Nechod' sbírat na jiné pole a neodcházej odtud. Přidrž se mých děveček.
- 9** Podívej se vždy, na které části pole budou sklízet, a jdi za nimi. Poručil jsem služebníkům, aby tě neobtěžovali. Budeš-li mít žízeň, jdi k nádobám a napij se vody, kterou služebníci načerpají.“

10 Tu padla na tvář, poklonila se k zemi, a otázala se ho: „Jak to, že jsem u tebe došla přízně, že se mě ujímáš, ačkoli jsem cizinka?“

11 Bóaz jí odpověděl: „Jsem dobře zpraven o všem, co jsi po smrti svého muže učinila pro svou tchyni, že jsi opustila otce a matku i rodnou zemi a odešla jsi k lidu, který jsi dříve neznala.“

12 Necht' ti Hospodin odplatí za tvůj skutek. Ať tě bohatě odmění Hospodin, Bůh Izraele, pod jehož křídla ses přišla ukrýt!“

13 Ona řekla: „Kéž bys mi i nadále projevoval přízeň, pane. Potěšil jsi mě, že jsi se svou otrokyní mluvil přívětivě, ačkoli se nemohu rovnat žádné z tvých otrokyň.“

14 Když byl čas k jídlu, řekl jí Bóaz: „Přístup blíž, pojez chleba a namáčeš si sousta ve víně.“ Přisedla si k žencům a on jí nabídl pražené zrní. Najedla se dosyta a ještě jí zbylo.

15 Když vstala, aby sbírala dál, přikázal Bóaz svým služebníkům: „Bude-li sbírat i mezi snopy, nevyčítejte jí to.“

16 Ano, upouštějte pro ni klasy z hrstí a nechávejte je ležet. Jen ať sbírá, neokřikujte ji.“

17 Sbírala tedy na tom poli až do večera. Pak vymlátila to, co nasbírala, a byla toho asi éfa ječmene.

18 Odnesla si jej do města. Když její tchyně spatřila, co nasbírala, a když Rút vyňala i to, co jí zbylo po nasycení, a dala jí,

19 otázala se: „Kde jsi dnes sbírala? Kde jsi pracovala? Požehnan buď ten, kdo se tě ujal.“ Pověděla tchyni, u koho pracovala: „Muž, u něhož jsem dnes pracovala, se jmenuje Bóaz.“

20 Tu řekla Noemi své snaše: „Požehnan buď od Hospodina, který neodňal své milosrdenství od živých ani od mrtvých.“ A pokračovala: „Ten muž je náš blízký příbuzný, patří k našim zastáncům.“

(5. obrázek)

21 Nato řekla moábská Rút: „Dokonce mě vybidl: Přidrž se mých služebníků, dokud nebudou hotovi se sklizní všeho, co mi patří.“

22 Noemi své snaše Rút přisvědčila: „Dobře, má dcero, že chceš chodit s jeho děvečkami. Aspoň na tebe nebudou na cizím poli dorážet.“

23 Přidržela se tedy Bóazových děveček a sbírala, dokud neskončila sklizeň ječmene a pšenice. A bydlela s tchyní.

3, **1** Potom jí její tchyně Noemi řekla: „Neměla bych ti, má dcero, vyhledat odpočinití, aby ti bylo dobře?

2 Hleď, což není Bóaz, s jehož děvečkami jsi byla, náš příbuzný? Právě dnes v noci bude na humně převívat ječmen.“

7 Bóaz se najedl, napil a byl dobré mysli. Pak si šel lehnout na kraj hromady obilí. Ona se přikradla, odkryla mu plášť v nohách a lehla si.

8 O půlnoci se ten muž vyděsil, trhl sebou a vidí – v nohách mu leží žena.

9 Otázal se: „Kdo jsi?“ Odpověděla: „Jsem Rút, tvá služebnice. Rozprostři nad svou služebnicí křídlo svého pláště, vždyť jsi zastánce.“

10 Nato jí řekl: „Požehnána buď od Hospodina, má dcero. Projevila jsi teď větší oddanost než dříve, že nechodíš za mládenci, ani nuznými ani bohatými.“

11 Už se neboj, má dcero! Udělám pro tebe všechno, oč si říkáš. Všechen můj lid v bráně ví, že jsi žena znamenitá.

12 Ano, jsem vskutku váš zastánce. Je však ještě jiný zastánce, bližší příbuzný než já.

4, **1** Bóaz vystoupil k bráně a posadil se tam. Tu šel kolem zastánce, o němž Bóaz mluvil. Vybídł ho: „Člověče, zastav se a posad' se tu.“ A on se zastavil a posadil se.

2 Bóaz pak vybral deset mužů z městských starších a požádal je: „Zasedněte zde.“ A oni zasedli.

3 Zastánci pak řekl: „Noemi, která se vrátila z Moábských polí, chce prodat díl pole, který patřil našemu bratru Elímelekovi.“

4 Řekl jsem si, že ti to dám na vědomí a vybidnu tě, abys jej koupil v přítomnosti těch, kteří tu zasedají, před staršími mého lidu. Chceš-li použít svého práva k vykoupení, tedy jej vykup, nechceš-li, oznam mi to. Vím, že kromě tebe není bližšího zastánce. Já jsem po tobě.“ On odpověděl: „Vykoupím jej.“

5 Bóaz řekl: „V den, kdy koupíš od Noemi pole, kupuješ je i od moábské Rút, ženy po zemřelém, se závazkem zachovat jméno zemřelého v jeho dědictví.“

6 Tu řekl zastánce: „Nemohu je vykoupit pro sebe, aniž bych zničil vlastní dědictví. Použij pro sebe mého výkupního práva; já vykoupit nemohu.“

7 V Izraeli tomu bývalo odedávna při vykupování nebo při výměnném obchodu takto: Každé jednání se stvrzovalo tím, že si jeden vyzul stěvic a dal jej druhému. To byl v Izraeli způsob stvrzování.

8 Zastánce tedy řekl Bóazovi: „Kup si to sám.“ A zul si stěvic.

4, **13** I vzal si Bóaz Rút a stala se jeho ženou. Vešel k ní a Hospodin jí dopřál, že otěhotněla a porodila syna.

17 Sousedky mu daly jméno. Řekly: „Noemi se narodil syn“, a pojmenovaly jej Obéd (to je Ctitel [Hospodinův]). To je otec Jišaje, otce Davidova. (6. obrázek)

- Přemýšlení o věci – k čemu by to mohlo být, z jakého je to materiálu, kdo to používá, co vyjadřuje – snubní prsten
Pomůcka: Zlatý snubní prsten. (*zvážit, zdali poslat dokola*)
- Hra: (*obilí bylo málo, byl hlad, bylo těžké dostat se k jídlu*) Na tácek na klín dostanete hrst obilných prstýnků – pokuste se je sníst s rukama za zády tak, abyste je nevysypali.
Pomůcka: cereálie ve tvaru prstýnků (např: <https://detske-susenky.heureka.cz/sunarka-hero-detsky-snack-jablkove-prstynky-50g/#>) Varianta: klasické slané tyčinky (jsou vyráběné z pšeničné mouky)
- Povídání příběhu s použitím obrázků. Všimněte si, kolikrát je v příběhu o slibu věrnosti.
Pomůcka: Bible, obrázky. (*o slibu 3x – 1. první svatba, 2. Rút Noemi, 3. druhá svatba*)
- Aktivita s různě dlouhými vystřiženými papírovými klasy: 1. SESBÍREJTE JE tak, abyste je neponičili, 2. UPOUŠTĚJTE JE ze židle do vyhrazeného prostoru, 3. ROZTRÍDTE podle velikosti,...
- Modlitby: „Pane Bože, ty jsi odměnil Rút za její věrnost. V Pánu Ježíši nám ukazuješ, že jsi věrný. Pomoz i nám být věrni Tobě. Amen.“
- Vyrobit a vyzdobit papírový prsten s veršem. Pokyny níže. Prsten lze ponechat zvlášť (nasazený na prstu), nebo jej lze nasadit na pár klasů (pokud jsou vytisknuté na tvrdou čtvrtku a jejich stonky jsou užší než otvor prstýnku.

Hodnocení: Jaká část programu se Ti nejvíc líbila? (povídání o prstenu / baštění / příběh / hry s klasy / výroba prstenu?)

Pokyny k prstenu:

Níže uvedený verš lze v této podobě nebo bez rámečku vytisknout na užší stranu A5 (tedy se vejdou dva na A4 na šířku). Proužek papíru ustříhnout, na zadní stranu na ten kraj, kde na lícu je verš, dát lepidlo a natáčením na prst nastavit šířku. Opatrně sundat z prstu a dozdobit flitry, pastelkami, fixami, voskovkami, glitrovým prachem, dekoračním třpytkovým lepidlem.... Pro větší trvanlivost lze použít karton.

Kamkoli půjdeš, půjdu, kdekoli zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh mým Bohem. Kde umřeš ty, umřu i já a tam budu pochována. Ať se mnou Hospodin udělá, co chce! Rozdělil nás, on sebe jen smrt. Rút 1 16-17

Klasy – pěťice pro mladší školáky (první tři se liší délkou, další dva šířkou) + trojice pro předškoláky. Pozor, šířku stonku ustříhnout tak, aby se na několik klasů dal případně navléknout prsten dítěte.

13. BŮH POVOLÁVÁ SAMUELA DO SLUŽBY (1. SAMUELOVA 1. A 3. KAPITOLA)

Bůh naplňuje Chaninu prosbu o syna

1 V Efrajimském pohoří, ve městě Ramatajim-sóřimu, žil kdysi muž jménem Elkána. Patřil ke kmeni Efrajimovců a byl synem Jeróchama, jehož předky byli Elíhú, Tochú a Súf.

2 Elkána se oženil se dvěma ženami. Jedna z nich - jménem Penina - přivedla na svět několik potomků, zatímco druhá, která se jmenovala Chana, byla neplodná a žádné děti neměla.

3 Pravidelně každým rokem se Elkána s celou svou rodinou ve stanovený čas vypravil na cestu do svatyně v Šílu, aby tam uctil všemocného Hospodina a přinesl mu své oběti a dary. V té době zastávali v Šílu kněžský úřad Chofní a Pinchas, dva synové nejvyššího kněze Élího.

4 Kdykoliv Elkána předložil Hospodinu svou oběť, vzal část, která mu náležela a spravedlivě ji rozdělil mezi Peninu a všechny ostatní členy své rodiny.

5 Pouze Chaně dal pokaždé dvojnásobný díl, protože ji navzdory její neplodnosti nadevše miloval.

6 Její bezcitná sokyně Penina však naopak využívala každou vhodnou příležitost, aby Chanu dráždila. Často se nepěkně vyjadřovala o její neplodnosti, a ponižovala ji ostrými urážkami.

7 Tak to šlo rok za rokem a pokaždé, když rodina putovala do Hospodinovy svatyně, urážela ji Penina tak dlouho, až Chana pro samý pláč a zármutek nemohla ani jíst.

8 Její muž Elkána se jí snažil těšit a říkal: "Neplač a raději něco dobrého sněz. Nemá cenu trápit se věcmi, které stejně nezměníš. Podívej se na to z té lepší stránky. Vždyť máš přece mne, svého muže, a to je víc, než kdybys měla deset synů."

9 Jednou, když zase byli všichni v Šílu, odešla Chana po obětní hostině k Hospodinově svatyni a zůstala stát nedaleko jejího vchodu, u kterého jako obvykle seděl kněz Élí.

10 S hořkostí v srdci se Chana s pláčem modlila k Bohu a

11 slibovala: "Ach, všemocný Hospodine! Prosím tě, pohlédni na zármutek a ponížení své služebnice, rozpomeň se na mne a pomoz mi. Odejmi ode mne, prosím, mou neplodnost a daruj mi syna. Jestliže mou prosbu vyslyšíš, slibuji, že ho na celý život zasvětim tobě do služby a na znamení toho, že je tvůj, mu nikdy neostříhám vlasy."

12 Zatímco se Chana tak usilovně a vroucně modlila, kněz Élí ji zpozvzdálí pozoroval.

13 Netušil, že Chana v duchu rozmlouvá s Hospodinem. Protože si všiml, že se její rty pohybují, ale neslyšel žádný hlas, pokládal ji za opilou.

14 Řekl: "Jak dlouho se tady ještě budeš v tomto stavu předvádět? Jdi se raději domů vyspat a víno nech vínem."

15 Chana však Élímu odpověděla: "Ach ne, můj pane, já nejsem opilá. Jsem pouze hluboce zarmoucená. Nezapíjela jsem svůj žal, ale přišla jsem Hospodinu předložit své trápení a prosím ho o pomoc."

16 Neměj mi to tedy za zlé a nepokládej mne za ženu, která neví, jak se má chovat. Vždyť jsem se zde ve svém smutku a tíživé beznaději jen pokorně a upřímně modlila."

17 "V tom případě je všechno v naprostém pořádku," omluvil se Élí. "Jdi klidně domů a už se netrap. Neboť Bůh Izraele ti jistě dá to, o co jsi ho tak naléhavě prosila."

18 "Ach, děkuji, pane! Doufám, že na mne budeš vzpomínat jen v dobrém," řekla radostně Chana. Pak se s Élím rozloučila a odešla. Když se s novou nadějí v srdci vrátila ke stolu, dobře se najedla a na její tvář se opět vrátil úsměv.

19-20 Na druhý den hned časně zrána rodina vstala a po společné bohoslužbě se vydala na zpáteční cestu domů do Rámy. Krátce po návratu Hospodin vyslyšel Chaninu naléhavou prosbu a ona se svým mužem Elkánou skutečně otěhotněla. Když přišel její čas, porodila syna a řekla: "Svého chlapce jsem si vyprosila od Hospodina, a proto se bude jmenovat Samuel (což znamená Vyprošený od Boha)."

21-22 Když se Elkána za nějaký čas opět vypravil s celou rodinou na cestu do Šíla, aby tam podle svého slibu přinesl Hospodinu každoroční oběť, jeho manželka Chana zůstala se svým synem Samuelem doma a svému muži řekla: "Půjdu s vámi, až chlapec trochu povyroste a přestanu ho kojit. Potom ho odvedu do Hospodinovy svatyně a už navždy ho tam zanechám."

23 "Dělej, jak uznáš za vhodné," odpověděl jí nato Elkána. "Dokud kojíš, zůstaň se Samuelem doma. Budu se modlit, aby se všechno stalo tak, jak si přeje Hospodin." Chana tedy zůstala doma a pečlivě se starala o svého syna.

24 Když Samuel povyrosl a Chana ho přestala kojit, vzala tříletého býčka, půl pytle bílé mouky, měch vína, a přestože byl chlapec ještě malý, odvedla ho za doprovodu celé rodiny do Hospodinovy svatyně v Šílu.

25 Tam dala nejprve porazit býčka a spolu s ostatními dary jej předložila Hospodinu jako svou oběť. Potom svého syna uvedla k Élímu a

26 řekla mu: "Vzpomínáš si ještě na mne, můj pane? Já jsem ta žena, která před několika lety stála kousek od tebe před vchodem do svatyně a usilovně se modlila k Hospodinu.

27 Prosila jsem tenkrát o tohoto chlapce. Hospodin mou naléhavou modlitbu vyslyšel a dal mi, oč jsem ho žádala.

28 Vyprosila jsem si od něj syna a slíbila jsem, že ho na celý život odevzdám do jeho služby. Vyžádala jsem si ho od Hospodina pro Hospodina." Jakmile to Élí uslyšel, poklonil se před Hospodinem a spolu s Chanou mu děkoval.

Bůh povolává Samuela do služby

1 V době, kdy Samuel jako chlapec sloužil pod dohledem Élího v Hospodinově svatyni, dostávali lidé poselství nebo vidění od Hospodina jen velmi zřídka.

2-4 Avšak jedné noci, když už věkem téměř osleplý Élí ležel ve své posteli a Samuel spal v Hospodinově svatyni, kde byla uložena truhla s deskami zákona, zavolal Hospodin Samuela jeho jménem.

5 Samuel se probudil a odpověděl: "Ano, už jdu!" Vyskočil z postele, přiběhl k Élímu a zeptal se: "Už jsem tady, potřeboval jsi něco?" K jeho překvapení mu však Élí odpověděl: "Vždyť já jsem tě vůbec nevolal, jdi si klidně lehnout a spi." Samuel tedy Élího poslechl a vrátil se na své lůžko.

6 Po chvíli se však Hospodin ozval znovu a opět zavolal Samuelovo jméno. Samuel tedy zase vstal, přišel k Élímu a řekl: "Volal jsi mne, tak jsem tady." Élí však stejně jako poprvé Samuelovi odvětil: "Já jsem tě nevolal. Vrať se do postele a klidně spi."

7 Protože Hospodin ještě nikdy předtím se Samuelem nehovořil, nepoznal Samuel jeho volání.

8 Proto i potěší, když Hospodin znovu zavolal Samuelovo jméno, se celá situace opakovala. Samuel opět vstal, přiběhl k Élímu a řekl: "Tentokrát jsi mne už určitě volal. Tady jsem, co potřebuješ?" Élímu bylo zpočátku chlapcovo chování divné, ale po chvíli pochopil, že hlas, který Samuela už třikrát volal, jistě byl od Hospodina.

9 Proto mu řekl: "Jdi si nyní opět lehnout, a jestliže ten hlas znovu uslyšíš, odpověz na jeho volání těmito slovy: Promluv, Hospodine, tvůj služebník tě poslouchá." I tentokrát tedy Samuel Élího poslechl a šel si znovu lehnout.

10 Netrvalo dlouho a chlapce opět probudil hlas: "Samueli, Samueli!" Jakmile to Samuel uslyšel, neváhal a podle Élího rady odpověděl: "Promluv, Hospodine, tvůj služebník tě poslouchá."

11 Nato Hospodin skutečně promluvil a oznámil Samuelovi: "Již brzy udělám něco tak strašného a neobvyklého, že žádný z Izraelců, který o tom uslyší, na to jen tak nezapomene.

12 Od prvního do posledního skutečným všechno, co jsem Élímu a jeho rodu oznámil.

13 S konečnou platností nechám na jejich rod dopadnout důsledky všech jejich nepravostí, před kterými jsem Élího včas předem varoval. Ačkoliv jeho synové mnou otevřeně pohrdali a páchali ničemností, nikdy proti nim nezakročil.

14 Proto jsem Élímu přísahal, že jeho rodu už nikdy neodpustím jejich hanebné jednání a za žádnou oběť ho nezbavím odpovědnosti."

15 Když Hospodin domluvil, zůstal Samuel na svém lůžku až do rána. A jelikož se obával říci Élímu, co se v noci dozvěděl, za úsvitu vstal, jako kdyby se nic nestalo, a otevřel dveře Hospodinovy svatyně k ranní bohoslužbě.

16-17 Élí si však Samuela zavolal a otázal se ho: "O čem s tebou dnes v noci Hospodin rozmlouval? Pravdivě mi řekni všechno, co ti oznámil, a nic přede mnou nezamlčuj! A pamatuj! Jestli si cokoli z toho, co ti Hospodin řekl, necháš pro sebe, ať s tebou naloží, jak sám nejlépe uzná za vhodné!"

18 Samuel tedy Élímu oznámil všechno, co se od Hospodina dozvěděl, a nic před ním nezatajil. Když to Élí vyslechl, odevzdaně řekl: "On je Hospodin, a proto nechť udělá vše, co považuje za dobré."

19 Po celou dobu, kdy Samuel rostl a dospíval, stál Hospodin při něm a způsobil, že každé jeho slovo bylo moudré.

20 Brzy proto nebylo mezi Izraelci od Danu až do Beer-šeby nikoho, kdo by nepoznal, že Samuel je skutečným prorokem samotného Hospodina.

21 Hospodin se mu totiž prostřednictvím svých poselství i nadále zjevoval v Šílu a oznamoval mu svou vůli.

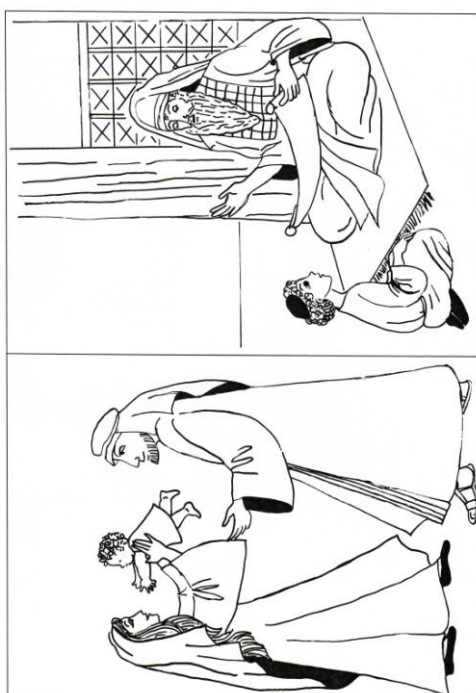
- Přemýšlení o věci – k čemu by to mohlo být, z jakého je to materiálu – rozkládat lehátko. Na čem lidé spí? (*matrace, postel, přistýlka, gauč, sedačka, lavice, lavička v parku, ...*)
Pomůcka: Složené lehátko nebo postýlka pro panenku
- Hra: na lehátko/matraci položit fotografie spících dětí, přidat deku. Zavolám jménem nějaké dítě, které tam má fotografii. Ostatní děti mají za úkol co nejrychleji fotografii najít a zvednout.
Pomůcka: fotografie spících dětí ze školky, dopředu pořídit

- povídání příběhu s použitím obrázků (4 obrázky, 4 tučné oddíly biblického textu). Část volání na Samuela zahrát s dětmi – děti zavolají „Samueli, Samueli“, učitel vstane a jde k někomu „Volal jsi mne?“ Ten odpoví: „Nevolal, jdi si lehnout.“ opakovat 3x
Pomůcka: Bible, obrázky, lehátko s polštářem a dekou
- Modlitby – kdo chce: „Milý pane Bože, prosím, abych Ti dobře rozuměl, když mi budeš chtít něco říct. Amen.“
- Lehnout si na zem tváří na koberec. Koho se dotknu, ten vstane a zeptá se: „Kdo promluvil?“ ostatní hádají jméno toho, kdo vstal a zeptal se.
- Obrázek přibíhajícího Samuela – najdete všechny měsíčky a vybarvíte je.
- Hodnocení: Proč jsme tady dnes měli lehátko a fotky spících dětí? (protože i Samuel spal) Jak se Samuel dozvěděl, že k němu chce mluvit Bůh? (řekl mu to kněz Eli)

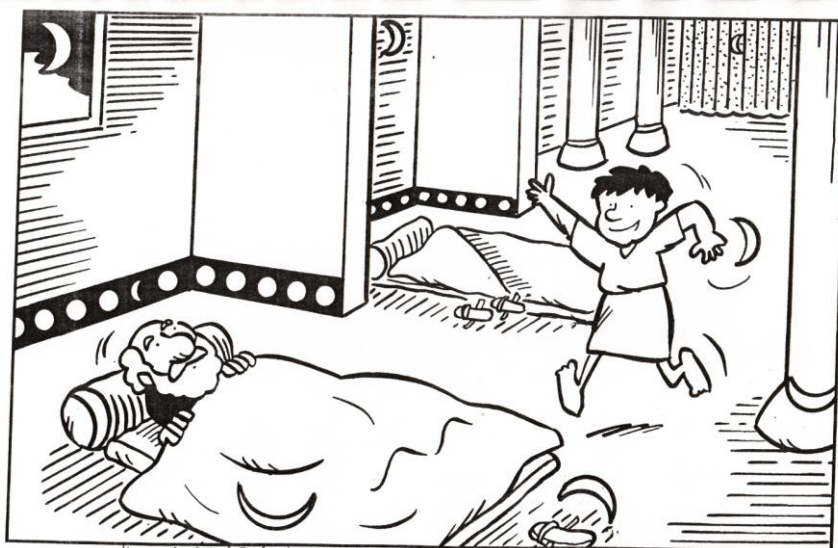
(lze učit/zmínit verš J 5,24)

Stříhací, maluj a lepi pro Starý zákon. Copyright © 1998, 1999 Kinder-Christophorus Bielefeld, všechna práva vyhrazena. 19.1

Stříhací, maluj a lepi pro Starý zákon. Copyright © 1998, 1999 Kinder-Christophorus Bielefeld, všechna práva vyhrazena. 19.2

Samuel slyšel Bůh, ale ho v noci viděl, ale myslel, že ho kněz Eli volá.
Samuel heard God call him in the night – but he thought it was the high priest, Eli!
Can you find nine crescent moons hidden in this picture? Najděte 9 měsíček?
Look up the story of the call of Samuel in 1 Samuel 3:1-21.

14. SAMUEL JDE DO BETLÉMA (1. SAMUELOVA 16,1-13)

1 Za nějaký čas Hospodin Samuelovi řekl: "Jak dlouho se ještě budeš kvůli Saulovi trápit? Smiř se s tím, že hodnosti krále Izraele jsem ho jednou provždy zbavil. Nyní proto naplň obřadní roh olejem a vydej se do Betléma k muži jménem Jišaj, neboť jsem si mezi jeho syny vyhlédl nového krále."

2 Samuel však Hospodinu namítl: "Ale jak to mám provést? Jestli se o tom doslechne Saul, bez váhání mne zabije." Nato mu Hospodin řekl: "Vezmi s sebou jalovici a řekni, že přicházíš obětovat Hospodinu."

3 K obětnímu obřadu pozvi také Jišaje a já už ti pak dám vědět, co máš dělat dál."

4 Samuel tedy Hospodina uposlechl a udělal všechno tak, jak mu nařídil. Sotva však dorazil do Betléma, přišli ho přivítat znepokojení městští představitelé a zeptali se ho: "Co tě k nám přivádí? Stalo se snad něco zlého?"

5 "Všechno je v pořádku," uklidnil je Samuel. "Přicházím pouze obětovat Hospodinu. Náležitě se proto připravte a zúčastníte se obřadu spolu se mnou." Potom Samuel požehnal Jišajovi a jeho synům a rovněž je pozval k obětnímu obřadu.

6 Když se dostavili, Samuel pohlédl na Eliába a pomyslel si: "Určitě to bude právě on, kterého si Hospodin vyvolil."

7 Hospodin však Samuelovi řekl: "Ten to není. Nedívej se na to, jak vypadá nebo jak je urostlý, neboť podle toho jsem nevybíral. Hospodin se nerozhoduje na základě měřítek, jimiž se řídí lidé. Člověk posuzuje jen podle toho, co vidí, ale Hospodin bere v úvahu lidské pohnutky a úmysly."

8 Samuel tedy požádal Jišaje, aby mu představil svého dalšího syna. Jišaj k němu přivedl Abinádaba, ale ani jeho Hospodin nevyvolil.

9-10 Stejně dopadl i třetí Jišajův syn Šama a postupně i dalších sedm synů, které Jišaj k Samuelovi přivedl. "Žádného z tvých synů Hospodin nevyvolil," řekl Samuel Jišajovi,

11 "ale představil jsi mi skutečně všechny své syny?" "Máš pravdu," odvětil Jišaj, "ještě zbývá můj nejmladší syn David. Ten ale právě někde pase a hlídá stáda." "Ihned pro něj pošli," nařídil Jišajovi Samuel. "Nezasedneme ke stolu dřív, dokud nepřijde i on."

12 Jišaj tedy pro svého syna poslal se vzkazem, aby bez váhání přišel. Netrvalo dlouho a David se dostavil. Byl to pohledný mladík s ryšavými vlasy a přívětivým pohledem. Když David přišel, Hospodin řekl Samuelovi: "To je on. Jdi a pomazej ho olejem!"

13 Samuel tedy vzal roh s olejem a uprostřed jeho bratrů jej vyil na Davidovu hlavu. Vtom na Davida sestoupil Hospodinův duch a od té chvíle ho neustále provázel. Jakmile Samuel splnil své pověření, ihned se vrátil zpět do Rámy.

- Co je to? Na co se to asi dá používat?
Pomůcka: roh (jako beraní) předem vyrobený např. z na vzduchu schnoucí hmoty, popř. ze slaného těsta (viz u výrobku), lze bez šňůrky.
- Podívejte se na velký obraz různých tváří. Vyber si jednu tvář, která se ti líbí, přístup k obrazu, ukaž na ni a řekni proč se ti líbí. (Varianta pro starší místo „ukaž na ni“: popiš tvář a ostatní budou hádat, která to je.)
Pomůcka: Zvětšenina obrazu s různými tvářemi (nejlépe na formát A1)
- Čtení/vyprávění příběhu. Postupně lze odkrývat velký obrázek / nebo přidávat jako puzzle.
Pomůcka: Bible, obrázek upravený (se zakrytými částmi, přehnutý, rozstřížený)
- Modlitba: Pane Bože, upozornil jsi Samuela, tvého služebníka, že někdy není správné posuzovat podle toho, co člověk vidí. Prosíme, abychom ani my se neunáhlovali a šlo nám o to důležitější. Amen.
- Třídění dětí. Lze rozdat kartičky Jišajových synů nakopírované podle počtu dětí pro každého jeden obrázek, nebo třídít děti – podle velikosti, podle obuvi, podle vlasů, podle toho, co máme u sebe...
- Vyrábění Samuelova rohu např. ze slaného těsta (návod viz níže). Lze vycházet z tvaru válce, do kterého vmáčkneme z jedné strany dutinu a mírně zahneme. Místo laku lze po vysušení pro větší trvanlivost potřítk Herkulem (ze všech stran).
- Hodnocení: Co se ti líbilo z programu? povídání o rohu / vybírání lidí / příběh / třídění podle / vyrábění?

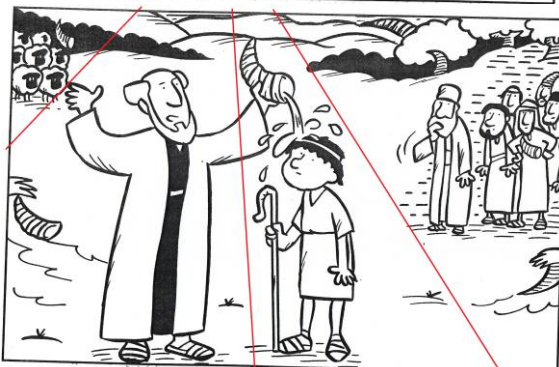

<http://museum.wa.gov.au/explore/online-exhibitions/wa-faces>

Obrázek k úpravě, popř. k vyhledání 8 rohů.

Části: 1. Samuel / 2. Betlémští / 3. Stádo Jišaje / 4. David.

Postavy z příběhu

Slané těsto <http://www.skolnisvet.cz/navod-na-vyrodu-peceni-a-suseni-slaneho-testa/>

Výroba slané těsta

K výrobě slané těsta budete potřebovat:

- 2 sklenice hladké mouky
- 3/4 sklenice studené vody
- 1 sklenici soli

Sůl a mouku nasypete do mísy. Postupně přidávejte vodu a míchejte, dokud nezískáte pružné, ale pevné těsto. Jestliže se těsto drojí, dolijte trochu vody. Jestliže se těsto příliš lepí, přidejte trochu mouky. Těsto můžete i obarvit potravinářským barvivem. Pokud chcete výrobky ještě malovat nebo dáváte přednost přírodní nahnědlé barvě, pak barvivo nepoužívejte.

Důkladně propracované těsto zabalte do igelitového sáčku, aby neosychalo.

Práce s těstem

Pro další práci s hotovým těstem si připravte dřevěný váleček nebo pečicí papír. Lepší je, když si pracovní plochu posypete slabě moukou, aby se těsto nelepilo k ploše. Těsto, se kterým nebudete pracovat, nechte vždy zabalené v igelitu. Zabráníte tak jeho osychání.

Jednotlivé části vytvarovaného těsta spojíte vodou. Trochu vody naneste štětcem nebo prstem na místa, která chcete spojit. Pokud byste jednotlivé části vodou „nepřilepili“, během schnutí by mohly odpadnout.

Sušení slané těsta

Výrobky ze slané těsta můžete sušit rychle (a nákladně) v troubě nebo dlouze (a zadarmo) na vzduchu. Záleží jen na vás a ostatních pomocnících, jak moc jsou nedočkaví pro další práci.

V troubě se doporučuje sušit hotové výrobky při 50 °C 5 i více hodin. Pokud si zvolíte sušení na vzduchu, vyberte nějaké teplé místo v místnosti v blízkosti radiátoru, nebo přímo na něm, kde můžete nechat výrobky vysychat několik dní.

Důkladně vysušené těsto poznáte podle toho, že je bílé z obou stran, snadno ho oddělíte od podložky, není syrové ze spodu a nelepí.

Pečení slané těsta

Usušené těsto potřete před pečením žloutkem, který rozkvedláte s trochou mléka. Těsto pečte nejlépe v horkovzdušné troubě při 150 °C do zhnědnutí 15 – 20 minut. Pokud nechcete výrobky dále barvit a chcete dosáhnout tmavší hnědé barvy, teplotu před koncem pečení zvýšte.

Malování na těsto

Na upečené těsto malujte neředěnými vodou ředitelnými barvami. Než začnete malovat další barvou, nechte již namalované části zaschnout. Hotový výrobek můžete přelakovat, nejlépe ze všech stran. Zvýšíte tak životnost výrobku.

Nenalakované výrobky ve vlhkém prostředí nasáknou vlhkostí a rozdrobí se.

15. DAVID VÍTĚZÍ NAD GOLIÁŠEM (1. SAMUELOVA 17,1-51)

- 1** Jednoho dne se Pelištejci rozhodli, že svou porážku nenechají jen tak, a vystrojili vojsko k odvetné bitvě. Utábořili se mezi Sókem na Judově území a Azekou v Efes-damímu.
- 2** Saul na nic nečekal a také zmobilizoval svou armádu. Všechny své bojovníky soustředil nad údolím Éle.
- 3** Pelištejci tak stáli na jedné hoře, Izraelci na druhé a mezi nimi bylo údolí.
- 4-5** Najednou se z řad Pelištejců vynořil soubojový zápasník jménem Goliáš, který pocházel z Gatu. Byl asi 3 metry vysoký, na hlavě měl bronzovou přilbu a byl oděn do bronzového brnění, které vážilo téměř čtyřicet kilogramů.
- 6-7** Na nohou měl bronzové holenice a na zádech nesl připásaný železný oštěp, jehož rukojeť byla velká jako tkalcovské vratidlo a jeho hrot vážil více než pět kilogramů. Navíc před ním kráčel jeho zbrojnoš s obrovským štítem.
- 8** Goliáš se postavil a zakřičel na Izraelce: "Nebudeme do boje zbytečně zatahovat celou armádu. Já se budu bít za Pelištejce a vy si mezi sebou zvolte svého zástupce, který se se mnou utká.
- 9** Jestliže mne přemůže a zabije, Pelištejci se vám podřídí a budou vám sloužit. Když ale zvítězím já, stanete se našimi otroky a budete sloužit vy nám."
- 10** Nakonec ještě Goliáš provokativně a s pohrdáním dodal: "No tak, Izraelci! Vyšlete už konečně někoho, kdo se mnou bude bojovat!"
- 11** Jakmile Saul a všichni Izraelci slyšeli Goliášova slova, padla na ně nesmírná hrůza a strach.
- 12** David (syn Efratejce Jišaje z Judova Betléma) měl sedm bratrů. Jejich otec už byl v době, kdy Saul vytáhl proti Pelištejcům, v pokročilém věku.
- 13** Jeho tři nejstarší synové Eliáb, Abinádab a Šama se však k Saulově armádě připojili a vydali se s ním do boje.
- 14-15** Nejmladší syn David naopak zůstal v Betlémě a staral se opět o stáda svého otce.
- 16** Pelištejec Goliáš se mezitím po čtyřicet dní každé ráno i večer před Izraelci naparoval a vyzýval je k souboji.
- 17-18** Jednou požádal Jišaj svého syna Davida, aby se vypravil do izraelského tábora a řekl mu: "Odnes svým bratrům půl pytle praženého zrní a deset chlebů, jejich veliteli předej těchto deset kusů sýra. Také se svých bratrů zeptej, jak se jim daří, a přines mi od nich zprávy.
- 19** Společně se Saulem a ostatními Izraelci bojují proti Pelištejcům v údolí Éle."
- 20** David tedy přenechal stáda hlídači a časně zrána se podle otcova přání vydal se všemi dary na cestu.
- 21** Dorazil k izraelskému ležení právě ve chvíli, kdy se vojska obou armád za válečného pokřiku řadila do bojového postavení. Netrvalo dlouho a Izraelci i Pelištejci se postavili v řadách proti sobě připraveni k bitvě.
- 22** David proto neváhal, odložil své dary u strážného nad zásobami a běžel k nastoupeným vojákům, aby mezi nimi našel své bratry.
- 23** Pozdravil je, a zatímco s nimi rozmlouval, vystoupil z řad Pelištejců zápasník Goliáš z Gatu a jako obvykle vykřikoval svou výzvu, kterou tentokrát zaslechl i David.
- 24** Sotva Izraelci Goliáše uviděli, nastalo mezi nimi zděšení a dali se na útěk.
- 25** "Viděli jste toho obra?" říkali si mezi sebou. "Znovu vyšel, aby urážel celý Izrael. Král už dokonce vypsal odměnu pro toho, kdo Goliášovu výzvu přijme, utká se s ním a zabije ho. Prohlásil, že ho zahrne bohatstvím, dá mu za ženu svou dceru a celou jeho rodinu zbaví povinnosti platit daně."
- 26** Když to David slyšel, zpozorněl a zeptal se kolem stojících mužů: "Co říkáte, že dostane muž, který zabije toho Pelištejce a zbaví tak Izrael potupy, jež na něj dolehla? A kdo vlastně je ten pelištejský bezbožník, že si dovoluje urážet vojsko živého Boha?"
- 27** Lidé mu dali stejnou odpověď a potvrdili, že muž, který Goliáše zabije, skutečně získá vše, co předtím vyjmenovali.
- 28** Když ale nejstarší bratr Eliáb zaslechl Davidův rozhovor s vojáky, hněvivě se na něho obořil: "Co tady vlastně vůbec děláš? Komu jsi svěřil ovce, o které se máš starat? Dobře vím, jak jsi drzý a zlomyslný. Přišel jsi jenom proto, aby ses díval, jak ostatní nasazují své životy v boji!"
- 29** David se však ohradil: "Dopustil jsem se snad něčeho zlého? Vždyť se jedná o královu výzvu!"
- 30** Potom se od svého bratra odvrátil a znovu se na totéž zeptal ostatních. I tentokrát mu vojáci odpověděli stejně.

David vítězí nad Goliášem

- 31** Netrvalo dlouho a Davidova odvážná slova se donesla až ke králi Saulovi. Když potom Saul Davida předvolal,
- 32** David mu řekl: "Není třeba, aby se toho Pelištejce kdokoliv obával. Já sám půjdu a utkám se s ním."

33 "Ale vždyť to je holý nesmysl," odvětil nato Saul. "Jak by se mohl mladíček jako ty postavit muži, který je už od mládí vychováván jako bojovník?"

34-35 David však trval na svém a řekl: "Dlouho jsem pásal ovce svého otce. Když stádo napadl lev nebo medvěd a chtěl si odnést nějakou ovci, chytil jsem ho a bil se s ním, dokud jsem mu ovci ze chřtánu nevyrvál. Když se pak obrátil proti mně, popadl jsem ho za čelisti a umlátíl ho k smrti.

36 Přemohl jsem lva i medvěda a s tím pelištejským bezbožníkem naložím zrovna tak, protože potupil vojsko živého Boha."

37 Nakonec David dodal: "Hospodin, který mne zachránil ze spárů lva i medvěda, mne vysvobodí i z rukou toho Pelištejce." "Dobrá tedy," řekl nato Saul, "jdi, a kéž je Hospodin s tebou!"

38 Potom nechal Davida obléci do své vlastní válečné výstroje. Na hlavu mu posadil bronzovou helmu a oděl ho do brnění.

39 Kolem brnění si nakonec David připásal Saulův meč a pokusil se udělat několik kroků. Nebyl však na brnění zvyklý a proto řekl: "Nikdy předtím jsem v ničem takovém nechodil a jen stěží se mohu pohnout."

40 Svlékl brnění vzal si do ruky svou hůl a odešel. Cestou si pak z potoka vzal pět oblázků, schoval je do své pastýřské torby a s prakem v ruce vykročil proti Goliášovi.

41 Když to Goliáš viděl, ani on nezůstal stát a se svým zbrojnošem v čele postupoval proti Davidovi.

42-43 Když přišel blíže, uviděl, že David je jen pohledný ryšavý mladíček. Proto jím nahlas opovrhoval a volal: "Jsem snad nějaký pes, že sis na mě vyšel s holí?" Potom Davida proklel ve jménu svých bohů a nakonec na něho křikl:

44 "Pojď blíže, ať mohu tvé tělo vydat napospas dravému ptactvu a divoké zvěři."

45 David se však nezalekl a Goliášovi odpověděl: "Jdeš proti mně s mečem a oštěpem, ale já proti tobě přicházím ve jménu všemohoucího Hospodina, Boha izraelských vojsk, kterého jsi potupil.

46 Ještě dnes tě Hospodin vydá do mých rukou, já tě zabiju a useknu ti hlavu. Dnes také přenechám těla mrtvých Pelištejců dravému ptactvu a divoké zvěři.

47 Celý svět pozná, jakého Boha má Izrael. A všichni, kdo jsou zde, uvidí, že Hospodin nevysvobozuje ostřím meče a kopím. Boj je Hospodinova záležitost a on nás také přivede k vítězství a porazí vás."

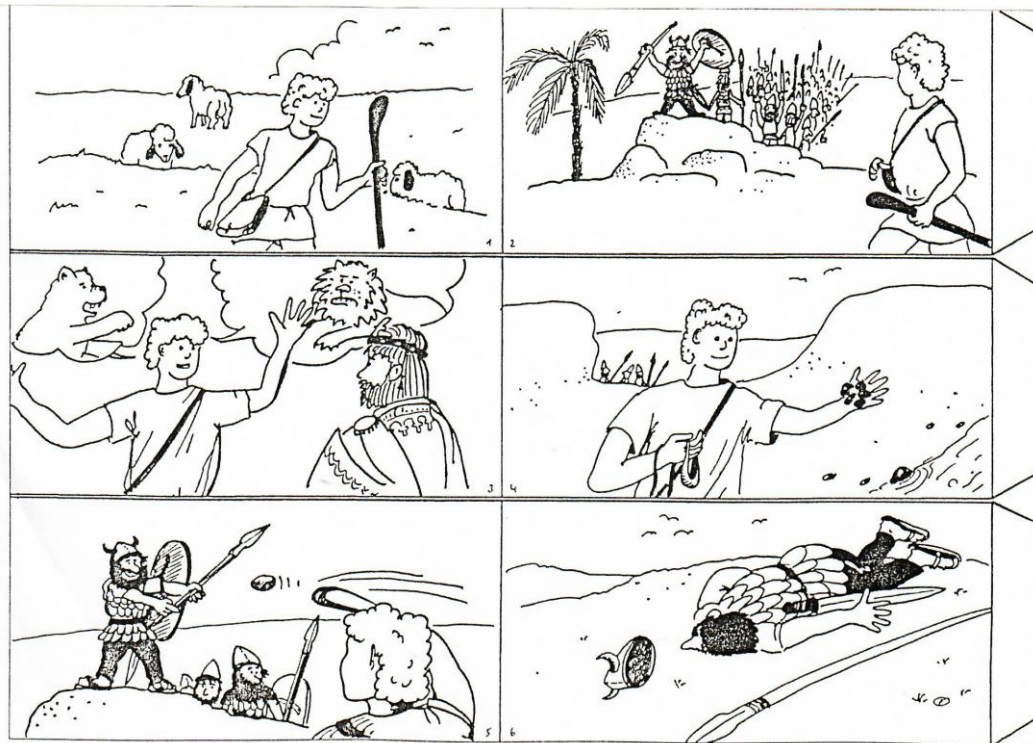
48-49 Když se Goliáš přiblížil, a chystal se na Davida zaútočit, vyběhl mu David naproti, sáhl rukou do své mošny, vytáhl jeden kámen a vymrštil ho svým prakem Goliášovi přímo do čela. Kámen mu prorazil lebku a Goliáš padl tváří k zemi.

50 Takto tedy David přemohl Goliáše. Bez meče, pouze s prakem v ruce. Zasažil ho kamenem a na místě ho usmrtil.

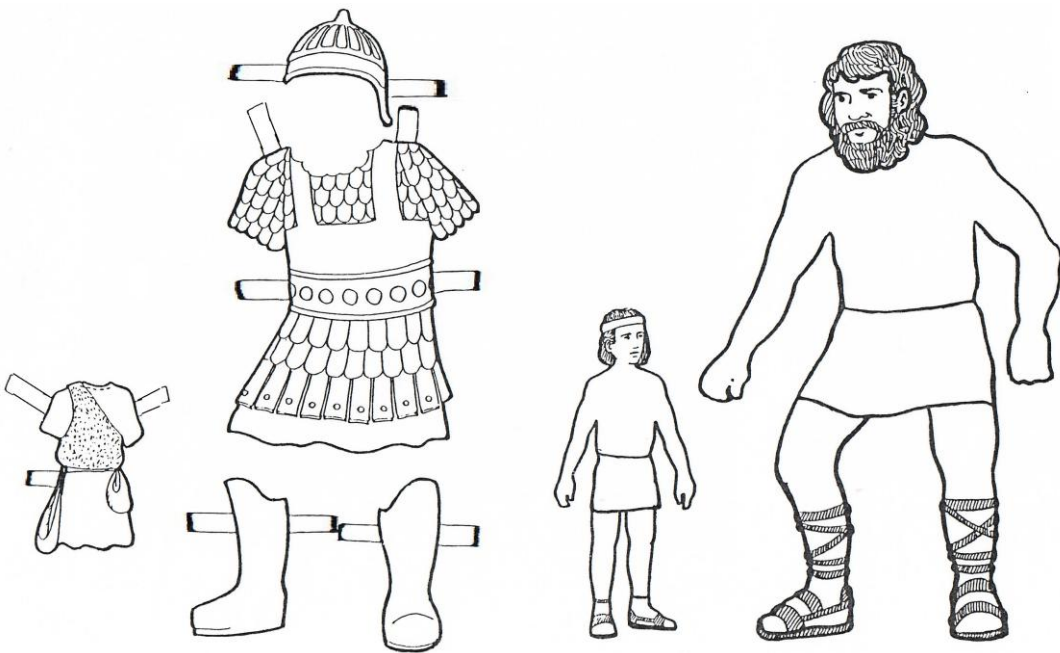
51 Ve chvíli, kdy se Goliáš skácel na zem, David k němu přiskočil, vytrhl z pochvy jeho vlastní meč a usekl mu hlavu. Když ostatní Pelištejci viděli, že jejich hrdina je mrtev, na nic nečekali a dali se na útěk.

- Co to je? Na co se to dá použít?
Pomůcka: Prak s upnutým obinadlem (škrťací pryžové – běžně v lékárně) nebo s letečkou gumou (6x1 mm) nebo gumovým pásem (např: <https://www.lucistnice.cz/praky/nahradni-dily-kapsy-gumy/guma-k-praku-pas-thera-band.htm>)
- Pět stanovišť (A, B, C, D, E), na každém košíček s různým přírodním materiálem – větvičky, lístky, kamínky, žaludy, kaštiny, ořechy. Také děti budou rozděleny na 5 skupinek (a, b, c, d, e). Na povel z každé skupinky vyběhne 1, postupně navštíví všechna stanoviště a u každého z košíčku vybere 1 kamínek. Po oběhnutí všech pěti stanovišť se vrátí ke své skupince a vybíhá druhý. I ten navštíví všechna stanoviště ve stejném pořadí. Každá skupinka oběhne stanoviště v jiném pořadí. (členové „a“ oběhnou stanoviště v pořadí A-B-C-D-E, členové „b“ oběhnou v pořadí B-C-D-E-A, členové „c“ oběhnou v pořadí C-D-E-A-B atd.) Malé děti mohou běžet ve dvojici se starším.
Pomůcky: 5 košíčků/lavorů s množstvím přírodnin, pozor na dostatečné množství kamenů (počet dětí x 5)
- Čtení/vyprávění příběhu.
Pomůcka: Bible, obrázky viz níže
- Modlitba: Pane Bože, ty jsi dal sílu překonat strach jak chlapci Davidovi, tak i Tvému synu Pánu Ježíši Kristu. Děkujeme, že sílu překonat strach dáváš i nám, když o to stojíme. Amen.
- Střelba po obrovi – na zeď nalepit obrys vysokého člověka (Goliáš mohl mít až 3 metry), nebo zpětným projektorem promítnout obrys z dostatečné vzdálenosti. Míčky se trefovat do hlavy.
Pomůcky: obrys na zdi (lze přilepit páskou – lepicí páska maskovací, krepová), míčky, popř. zpětný projektor
- Výtvarná činnost – vybarvování oblékacích postav, dovystříhnutí doma
- Hodnocení: Co se ti líbilo nejvíc? povídání o praku / vybírání kamínků / příběh / střelba / malování?

Výtvarná činnost:

16. DAVID UŠETŘIL SAULŮV ŽIVOT (1. SAMUELOVA 24,1-23)

- 1-2 Jakmile Saul ukončil tažení proti Pelištejcům, oznámili mu, že David se skrývá v poušti Ěn-gedí.
- 3 Saul tedy z celého Izraele vybral tři tisíce bojovníků a vydal se hledat Davida a jeho muže do blízkosti Kozorožčích skal.
- 4 Když přišel až k místu, kde cesta mýjela ohrady pro stáda, odskočil si Saul do blízké jeskyně, aby si ulevil. Byla to právě jeskyně, v jejíž zadní části se skrýval David a jeho muži.
- 5 Když zpozorovali, kdo přišel, pošeptali Davidovi: "Nastal den, o kterém ti Hospodin slíbil, že ti vydá tvého nepřítele do rukou, abys s ním naložil, jak uznáš za vhodné." David tedy neváhal, přikradl se k Saulovi a odřízl mu cíp jeho pláště.
- 6-7 Později však začal svého činu litovat a řekl svým mužům: "Udělal jsem chybu. Kéž Hospodin nedopustí, abych se opovážil vztáhnout ruku na Saula. Vždyť je to stále Boží vyvolený vládce!"
- 8 Těmito slovy David pokáral své muže a zakázal jim zkrivit Saulovi jediný vlásek. Saul tedy po chvíli opustil jeskyni a pokračoval v cestě.
- 9 David však vyšel z jeskyně za ním a zavolal na něj: "Králi, můj pane!" Když se Saul ohlédl, David před ním padl na kolena a poklonil se až k zemi. Potom na Saula zvolal:
- 10 "Proč dopřáváš sluchu lidem, kteří tvrdí, že ti usilují o život?"
- 11 Sám ses dnes mohl přesvědčit, že to není pravda. Před chvílí mi tě Hospodin vydal v jeskyni do rukou. Dokonce moji muži se mne snažili přimět, abych tě zabil. Já jsem tě však ušetřil, neboť jsem se zařekl, že na svého panovníka, jehož vyvolil Bůh, ruku nevztáhnou.
- 12 Jen pohlédni, můj pane, na cíp svého pláště, který držím v ruce. Odřízl jsem kus tvého šatu, ale tebe jsem nezabil. Věříš už, že nenesu žádnou vinu a že mé úmysly jsou čisté? Ničím jsem se proti tobě neprovinil, ty mne však pronásleduješ a chceš mne zabít.
- 13 Ať nás dva rozsoudí sám Hospodin. Bude-li tě chtít za nespravedlnost, které ses vůči mne dopustil, potrestat, je to jeho věc, ale já se tě ani nedotknu.
- 14 Jak praví staré přísloví: Zlo pochází od zlých, avšak já proti tobě svou ruku nepozvednu.
- 15 Vidíš už, králi Izraele, pošetilost svého pronásledování? Je to stejné, jako by ses honil za mrtvým psem nebo stíhal obyčejnou blechu!
- 16 Ať se našeho sporu ujme Hospodin a rozsoudí nás. Věřím, že mne obhájí a vysvobodí z tvé moci."
- 17 Když David domluvil, Saul se otázel: "Skutečně slyším hlas svého služebníka Davida?" a hlasitě se rozplakal.
- 18 "Jsi spravedlivější než já. Za zlo jsi mi odplatil dobrem.
- 19 To jsi jasně dokázal tím, jak jsi se dnes ke mně zachoval. Hospodin mne vydal tobě na milost a nemilost, ale tys mne přesto nezabil.
- 20 Nestává se, že když člověk narazí na svého nepřítele, nechá ho v klidu odejít. Kéž tě Hospodin bohatě odmění za laskavost, kterou jsi mi dnes prokázal.
- 21 Nyní jsem konečně pochopil, že ty jsi ten pravý král a vládce Izraele.
- 22 Teď mi ale před Hospodinem slib, že nevyhladíš mou rodinu ani mé potomstvo."
- 23 David tedy Saulovi dal své slovo a rozešli se. Saul se vrátil domů a David se svými muži odešel zpět do jeskyně.

- Co to je? Co to asi původně bylo? Když se rozhlednete kolem sebe, patří to někam?
Pomůcka: kousek cípu ze starého oblečení (nejlépe na sobě), který byl před tím odříznut ostrým nožem
- Honička s domečkem. Vytvoříme z molitanů / židlí s dekou jeskyni. Kdo se tam uchýlí, nemůže být chycen.
- Čtení/vyprávění příběhu s figurkami (např. šachovými – Davidovci mají jinou barvu než Saulovci), hnědou dekou přikryjeme pár krabic a krabiček (= členitost terénu), necháme otvor s jeskyní.
Pomůcka: Bible, figurky, deka, krabice
- Modlitba: Pane Bože, David byl milosrdný vůči svému nepříteli, neoplatil mu zlým. Prosíme i nám dej sílu neublížovat, ale prokazovat dobrodiní. Amen.
- Tiché plížení – všichni si lehnou na břicha a pomalinku se pokoušejí potichu proplížit bez jediného zvuku. Varianta: kdo se ozve, musí přejít na začátek trasy a znovu. Rozšíření: Po tichém proplížení tichou poštou si poslat zprávu (od ucha k uchu).
- Výtvarná činnost: do jednoho roku papíru s biblickým veršem přilepit cíp látky (nařezat dopředu), do druhého domalovat něco z příběhu. Rozšíření: vybarvit vybraná písmena verše.

- Hodnocení: Co se vám líbilo na dnešním programu? (zkoumání uříznutého cípu, honička, příběh, plížení nebo malování)

Obrázek k výtvarné činnosti:

Nedej se přemoci
zlem,
ale přemáhej zlo
dobrem.

Římanům 12, 21

17. ŠALOMOUN ŽÁDÁ BOHA O MOUDROST (1. KRÁLOVSKÁ 3. A 5. KAITOLA)

3, 3 Šalomoun Hospodina miloval a držel se rovněž nařízení svého otce Davida. Avšak i on sám přinášel Hospodinu své oběti na posvátných vrcholcích kopců.

4 Jednou se král Šalomoun vypravil do Gibeónu, aby předložil Hospodinu své oběti. Gibeón byl nejvýznamnějším obětním místem a Šalomoun tam tenkrát vložil do plamenů na oltáři tisíc obětních zvířat.

5 Těže noci se Šalomounovi v Gibeónu zjevil ve snu Hospodin a vyzval ho: "Řekni mi, co chceš, abych ti dal? Vyhovím ti ve všem, o co jen požádáš."

6 Nato Šalomoun odpověděl: "Byl jsi vždy, Hospodine, velmi laskavý k mému otci Davidovi, neboť ti zachovával svou věrnost a byl vždy spravedlivý a čestný. Prokazuješ mu však svou laskavost i dnes, kdy na jeho trůně sedí jeho vlastní syn.

7 Vyvolil sis mě, Hospodine, můj Bože, za krále namísto mého otce Davida. Jsem však velmi mladý a nezkušený a nevím, jak mám plnit své vládařské povinnosti.

8 Stojím jako tvůj služebník v čele lidu, který jsi sám vyvolil; mám vládnout národu, jehož počet a rozmanitost nejsem schopen ani domyslet.

9 Dej mi proto schopnost rozlišovat mezi dobrým a zlým, abych uměl spravedlivě rozhodovat a tvému národu vládnout. Vždyť panovat národu, který je tak velký, není snadný úkol."

10-11 Hospodinu se Šalomounova žádost líbila, a proto mu odpověděl: "Protože jsi mne prosil o moudrost a schopnost spravedlivě rozhodovat a nikoliv o dlouhý život, vlastní bohatství či smrt svých nepřátel,

12 splním ti, oč jsi mne žádal. Dávám ti takovou moudrost a schopnost spravedlivě rozsuzovat jakoukoliv při, že nejen z dosavadních, ale ani z budoucích lidí se ti nikdo nevyrovná.

13 K tomu ti však navíc přidám i to, oč jsi mne vůbec nežádal. Dám ti tolik bohatství a takovou slávu, že se ti po celý tvůj život žádný jiný ze všech králů světa nevyrovná.

14 Budeš-li jednat podle mých rad a respektovat má nařízení a příkázání, jako to činíval tvůj otec David, dopřeji ti také dlouhý život."

15 Když Hospodin domluvil, Šalomoun se probudil a uvědomil si, že vše se odehrálo ve snu. Vrátil se tedy do Jeruzaléma a přistoupil k Hospodinově truhle smlouvy. Na ohni oltáře pak předložil Hospodinu své oběti a dary a uspořádal slavnost pro všechny hodnostáře a služebníky u královského dvora.

5,15 Zpráva o tom, že Šalomoun se stal nástupcem svého otce Davida se brzy donesla také k týrskému králi Chíramovi. Protože Chíram vždy udržoval s Davidem přátelské vztahy, vypravil své posly také k jeho synu Šalomounovi, aby mu blahopřál k získání trůnu.

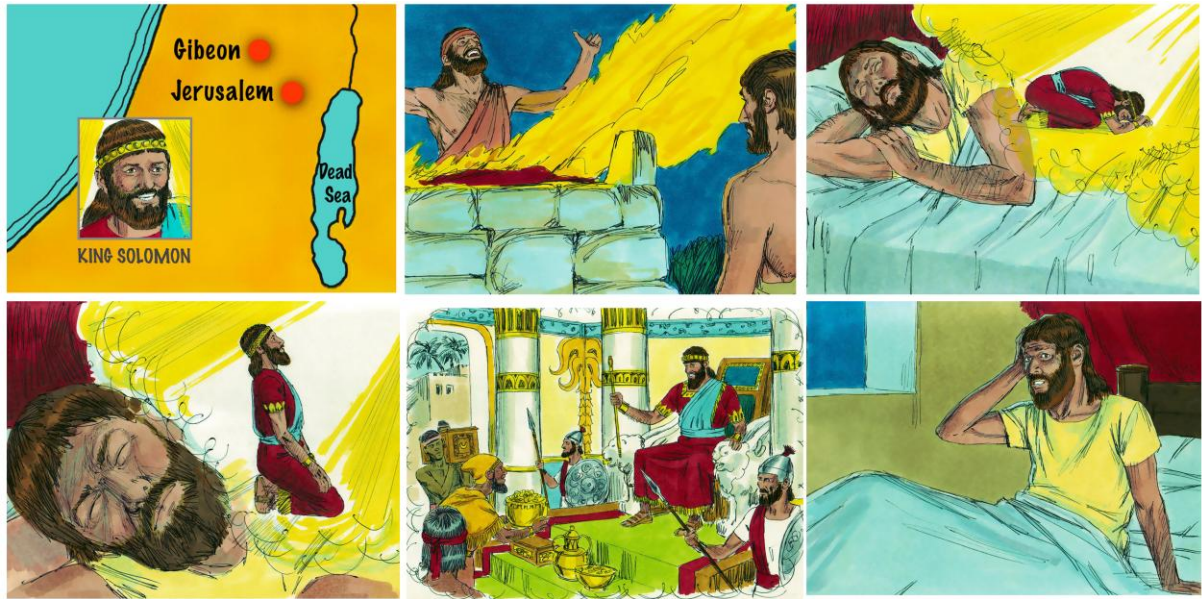
16 Šalomoun k němu rovněž vyslal poselstvo s následujícím vzkazem:

17 "Jistě víš, že můj otec David vedl války s mnoha okolními národy, a proto nemohl Hospodinu, svému Bohu, vybudovat chrám. Nakonec však Hospodin všechny nepřátele mému otci podrobil.

18 Díky tomu dnes mohu žít se všemi sousedy v míru a nehrozí mi žádný válečný konflikt ani jiná pohroma.

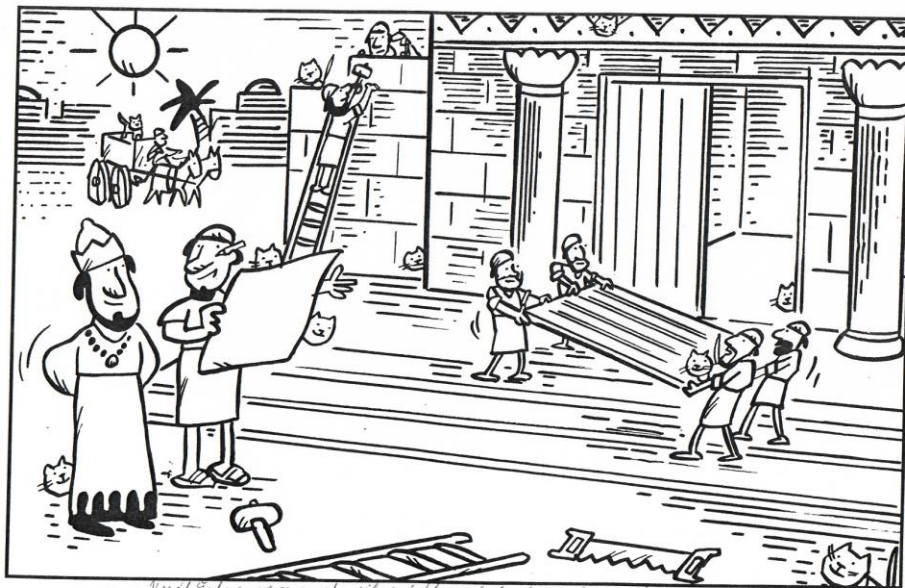
19 Proto v souladu s tím, co řekl Hospodin mému otci Davidovi, mám v plánu vystavět mu jako svému Bohu chrám.

- Co to je? Na co to je? K čemu a kdo to používá?
Pomůcka: Vysílačka (nebo mobilní telefon)
- Tichá pošta ve stoje. Vytvořte skupiny dětí cca po 6 (předškoláky), starších může být víc. Ať vytvoří dva kroužky. Začněte tak, že prvním z každého kruhu pošeptáte jedno slovo (např. kralování nebo moudrost). Druhé kolo by mohlo být se 2-3 slovy (např. Jednou král usnul.)
- Čtení/vyprávění příběhu s obrázky (níže)
Pomůcka: Bible (překlad Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu, obrázky (níže).
- Modlitba (všichni mohou ležet na koberci a mít zavřené oči – jako když Šalomoun spal): Pane Bože, ty jsi vyslyšel Šalomounovu prosbu o moudrost. Dal jsi mu ji, protože jsi dobrý. Dáváš dobré dary. Dáváš je i nám. Prosíme, uč nás s tvými dary dobře zacházet. Amen.
- Stavění z různých materiálů: skupinky dětí, každá má k dispozici jiný materiál – např. 1. jenga kostky / 2. lego / 3. mega bloks / 4. molitanové díly...
Pomůcky: Stavební materiál.
- Obrázek stavby chrámu: Kolik najdete na stavbě koček?
- Hodnocení: Co se ti líbilo nejvíc

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/solomon-wisdom/>

Obrázek:

King Solomon built a magnificent temple in the city of Jerusalem.
 King Solomon built a magnificent temple in the city of Jerusalem.
 Can you find ten cats hidden in this picture? Najdi desí koček
 Look up the story of Solomon's temple in 1 Kings 6.
1. kralovská 6

18. ELIJÁŠ PRCHÁ NA CHORÉB, ABY SI ZACHRÁNIL ŽIVOT (1. KRÁLOVSKÁ 19,1-18)

- 1** Sotva Achab dorazil do paláce, oznámil Jezábele všechno, co Elijáš vykonal a také že nechal popravit všechny Baalovy proroky.
- 2** Jezábel okamžitě vypravila k Elijášovi posla se vzkazem: "Ať se mnou bohové naloží, jak chtějí, ale přísahám, že tě do zítřka nechám zabít, tak jako jsi připravil o život všechny mé proroky!"
- 3** Elijáš se tato zpráva vyděsila, a proto raději uprchl, aby si zachránil holý život. V Beer-šebě se rozloučil se svým služebníkem a sám se vydal do pouště.
- 4** Putoval celý den, až dorazil k jednomu hustému keři. Posadil se pod něj a prosil Hospodina o smrt: "Už nemohu, Pane! Nechej mě zemřít, vždyť nejsem o nic lepší než moji předkové."
- 5** Po těchto slovech uleh pod keř a vyčerpáním usnul. Najednou se však objevil anděl, probudil Elijáša a vybídl ho, aby vstal a najedl se.
- 6** Když se Elijáš rozhlédl kolem, spatřil vedle sebe čerstvě upečenou chlebovou placku a džbán vody. Najedl se tedy a napil a potom opět uleh ke spánku.
- 7** Hospodinův anděl se však vrátil, dotkl se Elijáša podruhé a řekl: "Vstaň a opravdu se dobře najez, jinak nezvládneš cestu, kterou máš před sebou."
- 8** Elijáš tedy opět vstal a důkladně se najedl i napil. Když se takto posilnil, vydal se na cestu a putoval čtyřicet dní a čtyřicet nocí, až přišel k Boží hoře Chorébu,
- 9** kde v jeskyni přenocoval.
- 10** Elijáš odpověděl: "S velkým nadšením jsem hájil tvé zájmy, všemohoucí Hospodine a Bože, neboť Izraelci zavrhlí tvá příkázání, rozbořili oltáře a násilně připravili tvé proroky o život. Zůstal jsem však na všechno už jen já sám a Izraelci se nyní snaží zabít i mě."
- 11** Nato Hospodin řekl: "Vyjdi z jeskyně a postav se na horu. Budu tudy procházet a chci, abys byl u toho." Sotva Hospodin domluvil, zvedl se tak strašlivý víchř, že se otřásaly skály a pukaly hory. Hospodin však ve větru nebyl.
- 12** Po víchřici přišlo zemětřesení a po něm ještě ohnivé blesky, ale Hospodin v nich opět nebyl. Když všechno utichlo, ozval se hlas tichý a jemný jako vánek.
- 13** Sotva ho Elijáš uslyšel, zahalil si tvář pláštěm, vyšel ven a postavil se před vchod do jeskyně. Vtom se opět ozval Hospodin a zeptal se ho: "Elijáši, co tady děláš?"
- 14** Elijáš tedy zopakoval: "S velkým nadšením jsem hájil tvé zájmy, všemohoucí Hospodine a Bože, neboť Izraelci zavrhlí tvá příkázání, rozbořili oltáře a násilně připravili tvé proroky o život. Zůstal jsem však už jen já sám a Izraelci se nyní snaží zabít i mě."
- 15** Tehdy Hospodin Elijášovi odpověděl: "Vrať se, odkud jsi přišel, a až přijdeš do damašské pouště, vyhledej Chazaela a ustanov ho králem Aramu.
- 16** Potom dosad' na izraelský trůn Nimšího syna Jehúa a posvěť Elišu, syna Šáfatova z Ábel-mechóly, aby namísto tebe zastával prorocký úřad.
- 17** Komu se podaří uniknout před pomstou, kterou vykoná Chazael, toho připraví o života Jehú. Kdyby však i Jehúovi přeče jen někdo uniknul, usmrtí ho zcela jistě Eliša.
- 18** Přesto však v Izraeli zůstane sedm tisíc věrných, kteří se nepodrobili Baalovi, nelíbalí ho a neuctívali jako svého boha."

- Povídání v kruhu: Šli jste někdy na dalekou cestu? Kam a proč?
- Pohybová aktivita: Různé druhy chůze. Budeme chodit kolem dokola různým stylem. Kdo navrhuje nějaký způsob? (bokem, pozpátku, se zvedáním nohou...)
- Čtení/vyprávění se zapálenou svíčkou. Soustřed'te se, jaké pocity měl Eliáš (strach, osamělost, únava).
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu. Svíčka, zápalky.
- Naslouchání tichému hlasu. Dvojice se postaví proti sobě, jeden zavře oči, druhý co nejtíšeji řekne nějaký pokyn (zvedni ruku, sedni na bok...). Pokud první neslyší, druhý trochu víc zesílí hlas.
- Modlitba s doplňováním od dětí. Učitel: Pane Ježíši, když mám strach,... Děti: ... Ty jsi blízko, děkuji. Učitel: Pane Ježíši, když se cítím osaměle,... Děti: ... Ty jsi blízko, děkuji. Učitel: Pane Ježíši, když jsem unavený, ... Děti: ... Ty jsi blízko, děkuji. Amen. Amen.
- Namaluj jednu věc z příběhu.
Pomůcky: pastelky, papíry.
- Hodnocení/Shrnutí: Co se ti líbilo? Povídání o cestování / různé chůze / čtení příběhu / naslouchání / malování?

Hodnocení: Program byl realizován na klubu v 09/2017 ve skupině školních dětí (5 dětí, 9-14 let). I přes věk nebylo úplně jednoduché vymyslet různé druhy chůze. Pro děti byla překvapující různá schopnost naslouchat – dítě na druhé straně místnosti ještě nerozumělo, ale jeho soused už ano. Možná se toho mohlo využít pro ilustraci poselství – umění naslouchat. Pro motivaci a protože byly děti zvyklé z dřívějších programů, bylo malování věcí uskutečněno jako soutěž („Namaluj tak, aby to poznalo co nejvíc z přítomných dětí.“)

19. NÁBOTOVA VINICE (1. KRÁLOVSKÁ 21,1-21.25-27)

1-2 V Jizreelu žil člověk jménem Nábót, který vlastnil vinici (*víno*) ležící hned vedle paláce (*domeček*) samařského krále Achaba. Jednoho dne se Achab rozhodl, že si v blízkosti svého paláce založí zeleninovou (*zelenina*) zahradu, a proto požádal Nábota, aby mu svůj pozemek přenechal. Výměnou mu nabídl ještě lepší vinici nebo tolik stříbra (*mince*), jakou má vinice hodnotu.

3 Nábót však Achabovu nabídku odmítl se slovy: "Můj pane, ta vinice je dědictví po předcích, a proto ti ji v žádném případě nemohu dát."

4 Když Nábót odmítl přenechat Achabovi svou vinici s pádným odůvodněním, že jde o dědictví, Achaba to natolik rozladilo, že ztratil chuť k jídlu, rozmrzele ležel ve své posteli (*polštářek*) a s nikým nepromluvil ani slovo.

5 Když to viděla jeho manželka Jezábel, přišla k němu a zeptala se ho: "Co je s tebou, že ani nejíš?"

6 Achab jí odpověděl: "Požádal jsem Nábota z Jizreelu, aby mi prodal svou vinici a dokonce jsem mu nabídnul, že mu ji řádně zaplatím nebo vyměním za jinou. On mě však odmítl a prohlásil, že mi svou vinici nedá."

7 Nato však Jezábel řekla: "Takto se přece nechová izraelský král! Vzchop se a jdi se najíst (*jídlo*)! Nemáš žádný důvod k malomyslnosti, já pro tebe tu vinici od Nábota z Jizreelu získám."

8 Jezábel pak Achabovým jménem napsala několik dopisů (*obálka*), opatřila je jeho pečeti a rozeslala představitelům města, kde bydlel Nábót.

9 V dopisech stálo: "Vyzvěte všechny lid, aby se shromáždil a podstoupil jednodenní půst. Nábota posad'te na čelní místo a

10 najměte proti němu dva prohance a krivopřísežníky. Ty pak naved'te, aby odpřísáhli, že Nábót proklínal Boha i krále a za trest ho za městem ukamenujte k smrti."

11 Představitelé a zástupci města, kde Nábót bydlel, Jezábele vyhověli a udělali všechno, co jim napsala.

12 Vyhlásili půst a posadili Nábota na vyhrazené místo.

13 Naproti němu se pak posadili dva ničemové, kteří Nábota krivě obvinili, že proklínal Boha i krále. Ostatní lidé ho pak vyvedli z města a ukamenovali (*kámen*) k smrti.

14 Když bylo po všem, představitelé města poslali Jezábele vzkaz, že Nábota odsoudili a popravili ukamenováním.

15 Sotva se Jezábel dozvěděla, že Nábót je mrtev, oznámila Achabovi: "Můžeš klidně jít a zabrat vinici, kterou ti Nábót, odmítl prodat, neboť Nábót již není naživu."

16 Sotva Achab uslyšel, že Nábót je mrtev, neváhal a jeho vinici si přivlastnil.

17 Když to Hospodin viděl, nařídil Elijášovi Tišbejskému:

18 "Vyprav se k izraelskému králi Achabovi do jeho paláce v Samaří. Nalezneš ho v Nábotově vinici, kterou si právě přivlastnil.

19 Mým jménem se ho zeptej, zda si uvědomuje, že vinici, na kterou si činí nárok, ukradl a že kvůli tomu byl zabit její původní majitel? Nakonec mu oznam, že jsem nad ním jako Hospodin vynesl tento rozsudek: Zemřeš...

20 Elijáš uposlechl a vydal (*bota*) se na cestu. Sotva ho Achab uviděl, rozkřikl se na něj: "Tak přece jsi mě našel, ty zrádče!" Nato Elijáš odpověděl: "Vyhledal jsem tě, protože ses zaprodal zlu a provinil ses proti Hospodinu. (*Bible*) Proto ti Hospodin vzkazuje:

21 Přivedu tě do neštěstí a vyhledám veškeré tvé potomky. Usmrtím všechny muže z tvého rodu bez ohledu na jejich postavení.

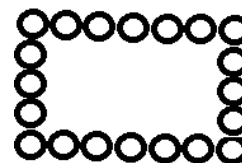
25 V historii Izraele totiž nikdo nenapáchal tolik zla jako král Achab podněcovaný svou manželkou Jezábelou.

26 Uctíval falešné bohy a jejich napodobeniny a dopouštěl se těch největších zvrhlostí stejně jako kdysi Emorejci, které Hospodin před Izraelci vyhnal.

27 Jakmile Achab slyšel, jaký osud je pro něho určen, roztrhl na znamení smutku svůj oděv, oblékl si roucho kajčnicka a postil se, aby dal najevo, že svých činů upřímně lituje. Chodil ve smutečním šatu dokonce i spát a začal se chovat velmi pokorně.

- Povídání v kruhu: Co vidíš? (*kuličky vína uspořádané do obdélníku – „okno“*)
Co tě napadá? Chtěl bys? Pomůcka: vinný hrozen.

- Pohybová aktivita: Zábor území. 4 barvy PET víček, 4 území, 4 skupinky. Každá skupina má své území a svoji barvu víček vysypaných na území. Na povel začnete házet svoje víčka na další území a odhazujete i víčka, která nejsou vaše. Na konci která barva bude mít většinu, té bude získané území. (*Možná to u někoho dopadne tak, že přijde i o svoje*

původní, protože ani tam nebude mít většinu svých věcek. Když je někdy někdo nespokojený s tím, co má, přichází i o to, co má.)

- Čtení/vyprávění s předměty (jsou v textu v závorce *kurzívou*). Předměty pokládat viditelně na táč. Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu. Předměty uvedené v textu.
- Kimova hra: Zakrýt všechny předměty šátkem a nechat děti, aby si vzpomněly, co tam je. Všímalý si?
Změna: Kolik a u jakých předmětů jsem změnil místo – kde byly?
- Modlitba – poděkování Bohu, který si všímá – mne, druhých, toho, co se děje dobře i špatně.
- Lepší je dát než brát. Vyrobit pro vylosovaného kamaráda dortík s kuličkou vína (zeptejte se ho, zdali jí sušenku, banán, víno, zdali tam chce sypání – vanilkový nebo skořicový cukr, polít piknikem či pikaem a podle jeho přání mu to udělej a dej)
- Hodnocení/Shrnutí: Co se ti líbilo? Zkoumání kuliček vína / Hra s víčky / čtení příběhu / vzpomínání na věci / výroba dortíku?

20. ELÍŠA VZKRÍSÍ SYNA ŠÚNEMANKY (2. KRÁLOVSKÁ 4,8-37)

- 8** Když jednou Eliša procházel Šúnemem, jedna zbožná a pohostinná žena ho pozvala na večeři. Kdykoliv pak od té doby šel kolem, zastavil se u ní a najedl se.
- 9** Za nějaký čas navrhla tato Šúnemanka svému muži: "Jsem si jistá, že ten muž, který tak často prochází kolem, je Boží prorok.
- 10** Postavme mu na rovné střeše našeho domu malou místnost a dejme mu tam postel, židli, stůl a svícen. Kdykoliv se pak u nás zastaví, může tam přenocovat."
- 11** Po nějakém čase Eliša opět přišel a když se uložil nahoře v pokoji,
- 12** požádal svého služebníka Géchazího, aby mu zavolal Šúnemanku.
- 13** Když na jeho výzvu přišla, Eliša řekl Géchazímu: "Poděkuj jí za to, jak se o nás stará, a zeptej se jí, zda bych pro ni nemohl něco udělat. Bude-li chtít, můžu zajít třeba i za velitelem armády nebo na ni upozornit samotného krále." Šúnemanka odpověděla: "Žiji spokojeně obklopena svým národem."
- 14** Eliša se však Géchazího znovu zeptal: "Cožpak bychom jí skutečně nemohli v něčem pomoci?" "Už to mám," vzpomněl si Géchazí. "Šúnemanka nemá žádného syna a její muž už kvůli svému vysokému věku nemůže mít děti."
- 15** "Tak jdi a zavolej ji," řekl Eliša. Géchazí uposlechl a přivedl ženu ke dveřím Elišova pokoje.
- 16** Eliša pak Šúnemance oznámil: "Za rok, přibližně v tuto dobu, budeš ve svém náručí chovat syna." Ta ovšem namítla: "Ach ne, pane, raději mne netrýzni nesplnitelnými nadějemi, jsi přece Boží muž!"
- 17** Šúnemanka však opravdu otěhotněla a přibližně za rok porodila syna, přesně jak Eliša předpověděl.
- 18-19** Chlapec rostl a jednoho dne se vydal za svým otcem, který právě s ostatními sklízel úrodu. Protože na poli chlapce začala bolet hlava, požádal otec jednoho ze služebníků, aby ho odnesl k matce.
- 20** Když jí ho služebník přinesl, matka si posadila chlapce na klín a konejšila ho. Stav dítěte se však neustále zhoršoval a kolem poledne hoch zemřel.
- 21** Matka položila jeho tělo na postel v pokoji Božího proroka, zavřela dveře a vrátila se dolů.
- 22** Potom zavolala svého muže a požádala ho: "Pošli mi, prosím, jednoho ze svých služebníků a osla, abych se co nejrychleji dostala k Božímu muži."
- 23** "A proč k němu chceš jít právě dnes?" zeptal se jí manžel. "Vždyť není žádný svátek ani den sobotního odpočinku." "Nevadí," odvětila Šúnemanka, "vím, co dělám."
- 24** Osedlala tedy osla a řekla svému sluhovi: "Jedeme! Nijak se kvůli mně nezdržuj. Kdybych potřebovala zpomalit, dám ti vědět."
- 25** Vydali se na cestu a zamilovali k Božímu proroku na horu Karmel. Eliša ji uviděl již zdaleka a řekl svému služebníkovi Géchazímu:
- 26** "Podívej, přijíždí Šúnemanka! Běž jí přivítat a zeptej se, zda je s ní i s celou její rodinou všechno v pořádku." Géchazí tedy odešel a Šúnemanka mu odpověděla, že všechno je, jak má být.
- 27** Když ale přišla na horu až k Elišovi, padla před ním na zem a pevně se chopila jeho nohou. Géchazí se jí snažil odstrčit, Eliša ho však zadržel: "Nechej ji být, tato žena prožívá hořký zármutek, o kterém mi Hospodin nic neřekl."
- 28** Vtom Šúnemanka začala naříkat: "Žádala jsem tě snad, abys mi dal syna, pane? Cožpak jsem ti neříkala, abys mě netrápil nesplnitelnými nadějemi?"
- 29** Když to Eliša uslyšel, nařídil Géchazímu: "Připrav se na cestu, vezmi si do ruky mou hůl a pospěš se Šúnemankou k jejímu domovu. Ničím se cestou nezdržuj, nikoho nezdrav ani na pozdrav neodpovídej. Až dorazíte na místo, polož mou hůl na chlapcovu tvář."
- 30** Chlapcova matka ho však přerušila a řekla: "Přisáhám při samotném Hospodinu a tvém životě, že bez tebe neodejdu." Eliša tedy vstal a vydal se za Šúnemankou.
- 31** Géchazí šel napřed a položil chlapci na tvář Elišovu hůl. Nic se však nestalo, a tak se vrátil k Elišovi a oznámil mu, že chlapec se neprobudil.
- 32** Když konečně dorazil k domu i Eliša, mrtvý chlapec stále ležel na jeho lůžku.
- 33** Eliša vstoupil dovnitř, zavřel dveře, aby zůstal s chlapcem o samotě, a volal k Hospodinu o pomoc.
- 34** Potom si lehl na postel k chlapci, aby ho vlastním tělem zahřál.
- 35** Po chvíli vstal, několikrát se prošel po místnosti a znovu si lehl k chlapci na postel. Zanedlouho chlapec sedmkrát kýchl a otevřel oči.
- 36** Eliša tedy zavolal Géchazího a požádal ho, aby přivedl chlapcovu matku. Když s ní Géchazí přišel, Eliša jí předal živého a zdravého syna.
- 37** Šúnemanka z vděčnosti padla Elišovi k nohám a poklonila se mu až k zemi. Potom si vzala svého syna a odešla.

- Hra Chodí pešek okolo. Děti sedí na bobku, hlavu mezi kolena. Během odříkávání *Chodí pešek okolo, nedívej se na něho, kdo se na něj koukne, toho pešek bouchne*. je obchází jiné dítě, které na konci hodí na někoho peška (např. čepici). Na koho pešek padl, uchopí peška, vyběhne a pokusí se chytit obcházejícího dřív, než ten se dostane na místo toho, který vyběhl.
- Kdo pomáhá v uzdravování – říkejte lidem, kteří vás napadnou (*policisti, hasiči, rodiče, sourozenci, kamarádi, učitelé, prarodiče, doktoři, sestry, farmaceuti v lékárně, Bůh*). Mohou i dát život mrtvému?
- Čtení/vyprávění příběhu
Pomůcka: Bible, domeček (ke sdělení – že dříve byly jednopatrové s bočním venkovním schodištěm na střechu)
- Modlitba: Pane Bože, Tvůj syn Pán Ježíš ukázal, že je možné se modlit za vážně nemocné, dokonce za oživení těch, kteří zemřeli. Děkujeme, že podle Tvého slova ti, kteří zemřeli a věřili v Tebe, ti vstanou k životu věčnému. Amen.
- Kimovka: Věci související s uzdravením odkryt na 30 vteřin, pak zakrýt a děti říkají /zapisují/malují, co bylo pod šátkem
Pomůcky: na tácu zakrytém šátkem: stříkačka, obvaz, kapky, léky, gáza, leukoplast, kapátko, teploměr, fonendoskop, pinzeta, sklenička, sirup, ...
- Běh s holí: Překážková dráha, na jejímž konci je figura v životní velikosti, na jejíž hlavu položí dítě hůl.
Pomůcka: Figura v životní velikosti dospělého (může být např. dekami vycpaný overal, kombinéza s míčem v další dece na místě hlavy).
- Hodnocení: Jak je možné, že člověk nemůže vzkřísit mrtvého a Elišovi se to podařilo? (*protože skrze jeho modlitbu mrtvého chlapce vzkřísil Bůh*)

Hodnocení: Program byl realizován na Dětském klubu s účastí 4 dětí ve věku 10-13 let v 09/2017. Možná by lepšímu porozumění a zapamatování pomohlo, kdyby na konci programu zaznělo – jak jednotlivé aktivity souvisely s hlavním tématem. Na úvod se dalo zařadit ohmatávání a poznávání podle tvaru – zabaleného fonendoskopu.

21. UZDRAVENÍ NAAMÁNA Z MALOMOCENSTVÍ (2. KRÁLOVSKÁ 5,1-15)

1 V té době stál v čele aramejské armády mimořádně schopný velitel Naamán. Aramejský král si ho nesmírně vážil, neboť jeho prostřednictvím pomohl Hospodin Aramejcům k vítězství nad nepřáteli. Naamán byl skutečně statečný bojovník, trpěl však malomocenstvím.

2 Na jedné válečné výpravě zajali aramejští válečníci malé izraelské děvčátko, které se dostalo do služby k Naamánově manželce.

3 Děvčátko jednou své nové paní řeklo: "V Samaří žije prorok jménem Elíša. Kdyby ho tvůj manžel Naamán navštívil, prorok by ho jistě zbavil malomocenství."

4 Když se to Naamán dozvěděl, ohlásil se u svého krále a oznámil mu, co se dozvěděl od izraelského děvčátka.

5 "Neváhej a jdi," řekl mu na to aramejský král. "Sám napíšu izraelskému králi doporučující dopis a požádám ho, aby ti pomohl." Naamán si tedy připravil dary - tři sta čtyřicet kilogramů stříbra, dvaasedmdesát kilogramů zlata, desateru sváteční šaty, a vydal se na cestu.

6 V dopise pro izraelského krále stálo: "Přijmi mého služebníka Naamána, který ti předává tento list, a uzdrav ho z malomocenství."

7 Sotva si izraelský král tento dopis přečetl, na znamení rozhořčení a zděšení roztrhl své královské roucho a prohlásil: "Cožpak jsem Bůh, abych mohl podle libosti darovat život nebo rozsévat smrt? Proč mi aramejský král posílá svého služebníka, abych ho zbavil malomocenství? Hledá jen záminku, jak vyvolat konflikt!"

8 Jakmile se Boží prorok Elíša doslechl, že izraelský král v hněvu roztrhl své roucho, poslal mu vzkaz: "Proč ses tak vyděsil, že jsi roztrhl své roucho? Jen posli toho muže za mnou, ať pozná, že v Izraeli je skutečný Hospodinův prorok."

9 Naamán se tedy s celým svým doprovodem i povozem s dary odebral k Elíšovi a zůstal stát u vchodu do jeho domu.

10 Elíša ani nevyšel ven a pouze prostřednictvím svého služebníka Géchaziho Naamánovi vzkázal: "Jdi k řece Jordánu, sedmkrát se do ní ponoř a tvé tělo se opět uzdraví a zbaví se malomocenství."

11 Naamána ovšem takové přijetí rozhněvalo: "Očekával jsem, že prorok přijde za mnou a bude za mě prosit Hospodina, svého Boha," obořil se na Géchaziho. "Myslel jsem, že vykoná nějaký posvátný rituál a uzdraví mne z malomocenství. Trmácím se sem, do Izraele, snad jen proto, abych se tady vykoupal?"

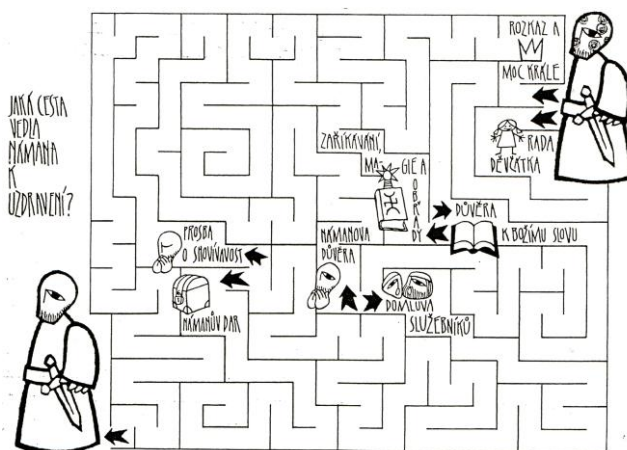
12 Cožpak damašské řeky Abána a Parpar nejsou lepší než všechny Izraelské vody dohromady?" Po těchto slovech se Naamán obrátil a rozhořčeně odcházel.

13 Naamánovi služebníci však svého pána přesvědčovali: "Pane, kdyby ti prorok nařídil vykonat něco velkého, určitě bys to udělal. Proč tedy neuposlechněš tak prostou radu a nejdeš se vykoupat v Jordánu? Vždyť není nic snadnějšího a on tvrdí, že ti to pomůže."

14 Naamán se nakonec podvolil a zamířil k Jordánu, ve kterém se na radu Božího proroka sedmkrát ponořil. Když vystoupil z vody, jeho tělo bylo opět zdravé a krásné jako tělo malého dítěte.

15 Naamán tedy s celou družinou zamířil zpět k domu Božího proroka. Při setkání s Elíšou prohlásil: "Teď už vím, že mimo Izrael není na celém světě jiný pravý Bůh. Proto nyní prosím ode mne přijmi dary jako výraz mé hluboké vděčnosti."

- Povídání v kruhu: Co by asi řekla voda? Pomůcka: miska s vodou posílaná dokola.
- Pohybová aktivita: Jeden „generál“ zavelil a ostatní „vojáci“ posbírají kelímky – „zajatce“. Nejprve obklíčit a čekat na povel.
- Čtení/vyprávění – panenka (verše 1-3), královská koruna 1 (verše 4-6), koruna 2 (verše 7-8), domeček (verše 9-13), miska s vodou (verše 14-15)
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu. Předměty uvedené výše.
- Tichá pošta: Tichou poštou si předejte tuto zprávu: Bůh uzdravuje a záleží mu na každém.
- Modlitba – poděkování Bohu, kterému záleží na velkých generálech i na malých dětech.
- Bludiště.
- Hodnocení/Shrnutí: Co se ti líbilo? Přemýšlení o vodě / sbírání kelímků / čtení příběhu / tichá pošta / bludiště?

Hodnocení: Program byl realizován na klubu v 09/2017 ve skupině školních dětí (4 děti, 9-14 let). Zajíání „kelímku“ bylo uskutečněno jako soutěž. Bludiště bylo ztíženo tím, že nebylo dovoleno se vracet fixou ani se dotknout mantinelů. Místo „tiché pošty“ bylo „dopravování Naamána na vozíku kolem míst, kde zastavil podle Bible.

22. BŮH JE STAROSTLIVÝ PASTÝŘ (ŽALM 23)

- 1 (Davidova píseň) Bůh je můj pastýř, dává mi vše, co potřebuji. *
- 2 Duši mou sytí jak ovci na zelených pastvinách, *
- 3 žízeň srdce tíší prameny poklidných vod, mému životu dává novou sílu. * Stezkami pravdy mne vodí pro zvuk svého jména. *
- 4 I kdybych musel jít setmělým údolím smrti, budeš mi, Bože nablízku, provedeš mne, a proto se nebojím zlého. * Prutem svým vracíš mne, holí svou zvedáš, a to mě potěšuje. *
- 5 Před tváří nepřátel se mne zastáváš a prostíráš svůj bohatý stůl, * dotekem slávy své pozvedáš mou hlavu, číše má přetéká tvým požehnáním. *
- 6 Laskavost tvoje a tvé slitování provázet mne budou po všechny dny mého života, a pak budu žít v tvém domě navěky. *

- Povídání v kruhu: Mapa – co to je, k čemu, na co se používá...? (*poslat kolem dokola, koho k tomu něco napadne, může říct*)
Pomůcka: Mapa
- Dítě vede dítě – z jednoho místa na druhé. Jeden ze dvojice si promyslí trasu, zopakuje si s druhým – která je pravá a levá ruka, a pak ho vede bez držení – jen mu říká.
- Pokuste se v malých skupinkách přijít na to, zda chybí nějaká ovečka tím, že kostky = „ovečky“ vyskládáte jednu těsně vedle druhé do rámu = „ovčince“. (32 je plný počet)
Pomůcky: z kartonu vystřížený rám o vnitřním prostoru 20,2 x 30,2 cm, jenga kostky (2,5 x 7,5 cm)
- Modlitba – Učitel bude číst postupně žalm. Když se odmlčí (*), děti mohou reagovat: „Pane Bože, děkujeme Ti.“ Na konci mohou všichni udělat veliké „Ááááááááá“ (*na jeden nádech se z podřepu děti najednou zvedají až do stoje se zdviženými rukama a unisono všichni dokončí pohyb klesnutím zpět do podřepu a plácnutím oběma rukama do koberce s vyslovením-*) „-men!“
- Píseň s ukazováním: Pastýř vodí ovečky

1. Píseň Pastýř vodí ovečky

Pastýř vodí ovečky

P. Wittner

1. Pas - týř vo - dí o - več - ky na lou - ky i ko - peč - ky,

5 nad kaž - dou on stá - le bdí, když si hra - jí, i když spí.

2. Pán Ježíš jak pastýř je, o nás děti pečuje, je s námi i když je křik, za všechno mu patří dík.

- Malování plánku – zahrňte zelené pastviny, modré vody, hnědé stezky, černé údolí. Jakou barvou vyjádříte Boží laskavost a slitování? Kde to bude namalované? (*provází mne všude podle žalmu*)
- Hodnocení/Shrnutí: Co se ti líbilo? Povídání o mapě / Vedení druhého / Řazení oveček / Písnička o pastýři / malování plánku?

23. MŮŽEME SI BÝT JISTI, ŽE NÁS VŽDY SLYŠÍ (ŽALM 34)

BŮH VIDÍ, SLYŠÍ, JE BLÍZKO, VYTRHUJE A OCHRAŇUJE

1 (David na útěku před Saulem se chce ukrýt u pelištejského krále Akíše. Ze strachu předstírá pomatenost. Není však přijat a ubírá se dál).

2 V každém čase chci Bohu dobrořečit, vždy ho budou ústa má chválit.

3 Bohem se bude chlubit duše má. Když to uslyší ponížení, povzbudí je to.

4 Se mnou budou oslavovat Boha a společně budeme vyvyšovat jeho jméno.

5 Na Boha jsem se obracel, slyšel mne a vyprostil mě ze všeho, čeho jsem se lekal.

6 Tvář každého, kdo se na něho obrátí, se rozjasní a nemusí se rdít studem.

7 Lidé řeknou: pohleďte, tento ponížený volal a Bůh ho ze všech jeho úzkostí vysvobodil.

8 Vojensky obstupuje anděl Boží ty, kdo se k Bohu modlí a zastává se jich.

9 Přesvědčte se sami, jak dobrý je Bůh. Blaze každému, kdo se k němu utíká.

10 Vy, kdo v Boha věříte, chovejte se k němu s posvátnou úctou, protože takoví nemívají nedostatek v ničem dobrém.

11 Lvíčata strádají a hladovějí, ale ti, kdo mají Boha v úctě, nepostrádají nic dobrého.

12 Pojďte děti, dejte na mne, chci vás naučit mít úctu k Bohu.

13 Jak si má počínat člověk, který má rád život a jeho dary?

14 Ať si dá pozor na svůj jazyk, aby mluvil pravdu a nerozséval zlo.

15 Odvrát se od zlého, konej dobro, vyhledávej pokoj a zasazuj se o něj!

16 **Oči Hospodinovy hledí pozorně** na ty, kdo v něho věří a jeho uši slyší volání o pomoc.

17 Boží hněvivá tvář se obrací proti pachatelům zla, aby je, i památku jejich jména odsoudil.

18 **Bůh slyší** a vysvobozuje ze všech úzkostí ty, kdo k němu volají.

19 **Blízko je Bůh** těm, kdo jsou zkrúšeni v srdci a zachraňuje ty, jejichž duch je zdeptán.

20 Mnohá trápení potkávají věřícího, ale **Bůh ho ze všech vytrhuje**.

21 **Střeží každou kost** v jeho těle a žádná nebývá zlámána.

22 Bezbožného zahubí jeho vlastní činy a ti, kdo nenávidí spravedlivého, budou odsouzeni.

23 Bůh vykoupí duše svých služebníků a ten, kdo v Bohu našel své útočiště, nebude odsouzen.

- píseň Hlava, kolena, ramena, palce – oči, uši, ústa, nos
- krabička (nejlépe kulatá, s uzávěrem, kovová s kuličkou uvnitř) – co vidím a co nevidím (krabičku a kuličku), co slyším a neslyším (něco uvnitř po zatřesení), kdy je mi to blízko x daleko, odkud byla původně kulička vzata (od jiných kuliček), od čeho je kulička chráněná (od větru, vody...)
- Čtení/vyprávění - verše 5-21. Autor popisuje svoje zkušenosti s Bohem. Jaké? Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Ukazování oběma rukama (viz dále), po každé aktivitě říci motto: BŮH VIDÍ, BŮH SLYŠÍ, BŮH JE BLÍZKO, BŮH VYTRHUJE, BŮH OCHRAŇUJE.
 1. (vytvořit „brýle“ z ukazováčků a palců tím, že je dám k sobě, na něco se podívat a říci:). „Vidím auto, ale nevidím maminku, Bůh vidí i maminku.“ Ostatní zopakují, když najdou objekt „brýlemi“.
BŮH VIDÍ, BŮH SLYŠÍ, BŮH JE BLÍZKO, BŮH VYTRHUJE, BŮH OCHRAŇUJE.
 2. (dát ruce za uši a říci:). „Slyším ptáčky, ale neslyším bagr, Bůh slyší i bagr.“
BŮH VIDÍ, BŮH SLYŠÍ, BŮH JE BLÍZKO, BŮH VYTRHUJE, BŮH OCHRAŇUJE.
 3. (sepnout ruce s nataženými prsty) „Jedna ruka je blízko druhé ruce, ale jsem daleko od babičky, Bůh je blízko i babičce.“
BŮH VIDÍ, BŮH SLYŠÍ, BŮH JE BLÍZKO, BŮH VYTRHUJE, BŮH OCHRAŇUJE.
 4. (jako bychom jednou rukou – spojenými prsty palcem a ukazovákem vytrhovali chlup ze hřbetu druhé ruky)
Aktivita pohybová: čtveřice – nejlehčí si lehne na stůl, ostatní tři děti ho zvednou a řeknou: Bůh vytrhuje od trápení.
BŮH VIDÍ, BŮH SLYŠÍ, BŮH JE BLÍZKO, BŮH VYTRHUJE, BŮH OCHRAŇUJE.
 5. (Půjčit každému gumídkový bonbonek, udělat z rukou miskou, přiložit k sobě a „schovat“ v ní kuličku). Jako já chráním bonbonek, tak Bůh chrání mne.
BŮH VIDÍ, BŮH SLYŠÍ, BŮH JE BLÍZKO, BŮH VYTRHUJE, BŮH OCHRAŇUJE.
- Modlitba/y: Pane Ježíši, děkujeme Ti, že jako Bůh nás vidíš, slyšíš, jsi nám blízko, vytrhuješ nás a ochraňuješ. Amen.

- Štít a míčky (aktivita pohybová): vytvořit např. pětilce/osmice, jeden je na bobku „odstřelovaný“, druhý je „ochránce“ se štítem – odráží střely, ostatní jsou střelci, každý se 2-3 míčky. Podaří se ochránit?
- Hodnocení/Shrnutí: Která vlastnost Pána Boha z 5 uvedených je pro tebe důležitá?

Hodnocení: Program byl realizován na besídce při bohoslužbě s 10 dětmi 4-11 let v 07/2017. Přemýšlení, co by mohlo být v krabici podle sluchu a vůbec co vidím a co ne a co vidí Bůh, bylo dobrým vstupem pro úvahy o Božích vlastnostech. Větu „Vidím hračku, ale nevidím maminku. Bůh vidí i maminku.“ v různých obměnách si čtyřletý syn opakoval ještě několik týdnů po programu. Časté opakování pěti vlastností také pomohlo více si zapamatovat Boží atributy.

24. PODŘÍDIT SE BOŽÍ VŮLI ČASTO ZNAMENÁ TRPĚLIVĚ ČEKAT (ŽALM 40)

TVÝM SLOVEM MOJE SRDCE PŘETÉKÁ

1 (Davidova píseň pro sólový zpěv)

2 S touhou a nadějí jsem čekal na Boha a on se sklonil, volání mé slyšel.

3 Jak z jámy plné bahna vytáhl mne ven, na pevnou zemi postavil, mé kroky jsou zas jisté.

4 Do úst mi vložil novou vděčnou píseň, chválím ho nahlas, ať to všichni vědí. Někdo to slyší, poleká se Boha, jiný v něm začne hledat naději.

5 Kdo doufá v Boha, vyvolil si šťastně, už nebojí se mocných, nevěští si osud.

6 Ty mnohokrát jsi pomohl nám, Pane, myslel jsi na nás, po boku nám stál, ✨

ani to vypočítat všechno nedovedu. Snažím se vyzpívat to ve svém žalmu, slova mi schází, nedokážu to.

7 Honosné obřady, můj Pane, nemiluješ, oběti za hříchy a dary nežádáš však místo toho otvíráš mi uši. ✨

8 Teď mluvíš ke mně jako k svému Králi, kterého jsi nám všem v Písmu zaslíbil. ✨

9 A já jdu jako on tvou naplnit vůli, tvým slovem moje srdce přetéká.

10 Hlásám, že musí vyplnit se všechno, co uložil jsi, nezatajím nic.

11 Tvůj spravedlivý soud, tvou svatou pravdu teď musím mnohým předkládat.

12 Však zároveň smím ohlašovat lidem, že milosrdně odpustíš a zachováš. ✨

Mně také dávej poznat slitování, tvou věrnou, tolik láskyplnou péči! ✨

13 Já přece nejsem jako ten tvůj Vyvolený! Brodím se zlem a nespočetné hříchy vystoupily mně vysoko nad hlavu, nezvládám je, mám víc jich nežli vlasů, k dalšímu boji ztrácím odvalu.

14 Jen ty, můj Bože, můžeš vysvobodit, přijď, prosím v této chvíli na pomoc! ✨

15 Ti, kdo mne s chutí odsuzují k smrti, ať sami nad sebou se zastydí a jejich zlost a pýcha musí ustoupit.

16 Smáli se mně, teď ozvěnou se vrací ten jejich posměch: nyní platí jim!

17 Skutečnou veselost a radost dej, Pane, těm, kdo upřímně se ptají co po člověku chceš, co lidem nabízíš.

Tvá vůle i tvá spása mění se nám v píseň!

18 Jsem jenom chudý, nevýznamný člověk však mocný Bůh, ten o mně přemýšlí, pečuje o mne, zvedá, vyprošťuje. Přijď, Pane, rychle, potřebuji tě!

✨ *prostor, aby se děti při čtení modlitby, pokud chtějí, připojily slovy: „Ty, můj Bože.“*

- Povídání v kruhu: (na ceduli slovo PŘETÉKÁ) Co může téct? (voda, limonáda, olej, voňavka, mléko) Co může přetékat? (nádobka, když se tam tekutina nevejde)
Pomůcka: na ceduli napsané slovo (část 9. verše)
- Úkol: Naplň nádobku až po rysku pod okrajem (před tím postavit nádobku na talířek) – pak vypij. Jaký nápoj si vybereš?
Pomůcky: Plastové kelímky s ryskou, konvička na nalévání, různé druhy nápojů
Vzpomenete si na Zlatovlásku – tam Jiřík nalil víc, než se vešlo do poháru a přelil, pohár přetekl. Viděli jste někdy něco přetéct? (hrníček s kafem při neopatrném přenosu)
- Slovo MOJE SRDCE. Co je srdce? (nitro, já, můj život, básnický opis pro duši, nebo orgán pumpující krev) Jak vypadá moje srdce?
- Sestavte z palce a ukazováku jedné i druhé ruky tvar srdce tím, že dáte konečky prstů k sobě.
- Zaposlouchejte se, co dělá srdce – orgán v naší hrudi – přiložte ucho na břicho souseda. Ten, co mu přetévalo srdce, ale nemyslel na orgán. Něčeho měl uvnitř hodně, tolik, že to přetévalo. Čeho jsme někdy hodně plní? (radosti, lásky, smutku, myšlenek, nápadů... - potřebuje to ven)
- TVÝM SLOVEM. Ten, kdo se takto modlil, byl plný jakým slovem? (Božím) Jak se to mohlo stát? Zažili jste někdy, že jste byli plní nějakého slova, které jste hned, rychle chtěli udělat? (hladový, když uslyší „Dobrou chuť.“)
- Čtení tučné části žalmu. ✨ *prostor, aby se děti při čtení modlitby, pokud chtějí, připojily slovy: „Ty, můj Bože.“*
- Čokoládová fontána – přístroj na rozehrátí čokoládových pecek, přetéká, děti si mohou namáčet piškoty, Bebe-sušenky, ovoce... (půjčit od někoho z rodičů?)
- Hodnocení/Shrnutí: Jsme teď plní čokolády. Čím ještě může být člověk plný? Autor žalmu byl plný Božího slova, tak moc plný, že o tom mluvil s Pánem Bohem i s druhými lidmi.

25. TOUHA PO BOHU (ŽALM 42)

1 (Tuto píseň ať zpívají strážci chrámové brány.)

2 **Jak jelen hledá studánku v čas sucha, tak duše má jen tebe hledá, Bože můj.**

3 **To, co je chladný doušek pro žíznivé tělo, je pro mé nitro Bůh, můj živý Pán. Mohu jít domů, být mu zase blízko?**

4 Co jsem se natrápil a napolykal slzí, když lidé říkali: „Tvůj Bůh tě opustil.“

5 Jen vzpomínky mně zbyly, pálí v srdci, jak chodíval jsem s poutníky do chrámu, a vedl jsem je, zpíval s nimi, jásal; to bylo halasu, když slavili jsme svátky!

6 **Proč naříkáš a vzpomínkami trápíš, proč zarmoucená jsi teď moje duše? Jen čekej na Boha, on na pomoc ti přijde, a ještě zazpíváš mu zvučnou píseň chval!**

7 Dnes, Bože můj, je ve mně ještě smutek: Na kopci sedím, kolem jenom pouště, na vzosný Hermón nepohlédnu ani, má touha letí, Pane, na tvou horu.

8 Jsem jako ten, kdo místo doušku vody do moře spadl, vlnami je zmítán, tvé hlubiny mne, Bože, pohltí...

9 Však nepřestávám věřit, že noc hrůzy skončí a znovu vyjde slunce milosrdenství! Ve dne i v noci budu opět zpívat, ty dáš i písničku a modlitbu mou přijmeš.

10 Můj Bůh je silná spolehlivá skála, a proto z bolesti své k němu zavolám: „Tys na mne zapomněl, že chodím sevřen v srdci a nepřítel mne svírá ze všech stran?“

11 Jak kostižer mě hlodá jejich posměch a stálé rýpání: „Tvůj Bůh tě opustil.“

12 **Proč naříkáš a vzpomínkami trápíš, proč zarmoucená jsi teď moje duše? Jen čekej na Boha, on na pomoc ti přijde, a ještě zazpíváš: „Můj Zachránce je Bůh!“**

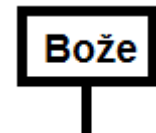
- Povídání v kruhu: Co to je a na co?
Pomůcka: několik druhů dalekohledů (divadelní kukátko, klasický binokulární, monokulární)
- Hledání schovaného dětského prstýnku (plyšák) – velmi vzácný pro majitele – touží ho najít. Proč? (*má ho rád, bez něj by mu bylo smutno, připomíná někoho, od koho ho dostal*)
Pomůcky: Schovaný dětský prstýnek/plyšák.
- Fotografie zvadlých kytiček. Co mají společné? „*Touží po vodě.*“ Po čem se dá ještě toužit = hodně chtít? Pomůcka: Fotografie
- Čtení veršů 2, 3, 6, 12 jako modlitba. Ten, kdo se takto modlil je smutný – proč? (*touží po Bohu*) Je možné najít Boha? (*Jen pokud se nechá.*)
- Bludiště hledajícího jelena. Pomůcka: Nakopírovaná bludiště, pastelky.
- Ten, kdo byl autorem žalmu zakončuje – Bůh na pomoc přijde, budeš zpívat: „Můj zachránce je Bůh.“ Zkusme na různé melodie (Pec nám spadla, Prší prší, Kočka leze) tato 4 slova vyzpívat.
- Hodnocení/Shrnutí: Líbilo se vám nejvíc povídání o dalekohledech / hledání prstýnku / přemýšlení o fotografiích zvadlých / bludiště / nebo zpívání na různé melodie?

26. DAVIDOVO POKÁNÍ, PROSBA O MILOST, ODPUŠTĚNÍ A OČIŠTĚNÍ (ŽALM 51)

- 1 Pro předního zpěváka. Žalm Davidův,
2 když k němu přišel prorok Nátan, protože vešel k Bat-šebě.
3 **Smiluj se nade mnou, □ Bože, pro milosrdenství svoje, pro své velké slitování zahlad' moje nevěrnosti,**
4 **moji nepravost smyj ze mne dokonale, očist' mě od mého hříchu! □**
5 **Doznávám se ke svým nevěrnostem, svůj hřích mám před sebou stále. □**
6 **Proti tobě samému jsem zhřešil, spáchal jsem, co je zlé ve tvých očích. □ A tak se ukážeš spravedlivý v tom, co vyřkneš, rzyj ve svém soudu. □**
7 Ano, zrodil jsem se v nepravosti, v hříchu mě počala matka.
8 Ano, v opravdovosti máš zalíbení, dáváš mi poznávat tajuplnou moudrost.
9 **Zbav mě hříchu, očist' yzopem a budu čistý, umyj mě, budu bělejší nad sníh. □**
10 **Dej, ať slyším veselí a radost, ať jásají kosti, jež jsi zdeptal. □**
11 **Odvrát' svou tvář od mých hříchů, zahlad' všechny moje nepravosti. □**
12 **Stvoř mi, Bože, čisté srdce, obnov v mém nitru pevného ducha. □**
13 **Jen mě neodvrhuj od své tváře, ducha svého svatého mi neber! □**
14 **Dej, ať se zas veselím z tvé spásy, podepři mě duchem oddanosti. □**
15 Budu učit nevěrné tvým cestám a hříšníci navrátí se k tobě.
16 Vysvobod' mě, abych nebyl vinen krví, Bože, Bože, moje spáso, ať plesá můj jazyk pro tvou spravedlnost.
17 Panovníku, otevři mé rty, ať má ústa hlásají tvou chválu.
18 Oběť, kterou bych dal, se ti nezalíbí, na zápalných obětech ti nezáleží.
19 Zkroušený duch, to je oběť Bohu. Srdcem zkroušeným a zdeptaným ty, Bože, nepohrdáš!
20 Prokaž dobro Sijónu svou přízní, vybuduj jeruzalémské hradby.
21 Pak se ti zalíbí oběti spravedlnosti, zápaly a celopaly, pak ti budou na oltáři obětovat býčky.

- Povídání v kruhu: Co vám to připomíná?
Pomůcka: Zpětný projektor, folie, na kterou permanentním fixem vepisují šmouhy.
- Čištění folie – vatou a vatou s lihem. Co jde lépe a proč?
Pomůcky: Vata. Lih (lahvička např. z lékárny).
- Čtení tučných veršů. V místě □ se děti mohou přidat a říci BOŽE.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Modlitba: Pane Bože, děkujeme, že když tě prosíme o odpuštění, ty nám odpouštíš a očisťuješ. Amen.
- Kartáček, štětka, kartáč, houbička, drátěnka – co mají společného (*věci na čištění*), jaké další vymyslíte?
Pomůcky: věci na čištění
- Vystřihávání srdce z přeloženého papíru.
- Hodnocení/Shrnutí: Co se vám líbilo nejvíc? Přemýšlení o zamazávané folii / čištění / čtení modlitby / čistící prostředky / střihání srdce?

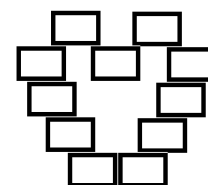

27. BOŽÍ SLOVO JE PRAVDIVÉ A OBDIVUHODNÉ (ŽALM 119)

ČEKÁM NA TVÉ SLOVO

- 1** Dobře je těm lidem, co usilují poslušně chodívat po cestách žití, kterým nás učí jen tvůj, Bože, Zákon.
2 Dobře je těm, kteří slova tvá plní, tvou svatou vůli vždy snaží se poznat celým ji hledají srdcem.
3 Vyhýbají se všem špatnostem světa, drží se stále a věrně cest Božích.
4 Ty, Pane, vydal jsi zákony svoje, abychom věrně je poslouchali.
5 Kéž cesta celého života mého směřuje jasně a drží se pevně zábradlí Zákona tvého.
6 Nedělám vůbec nic pošetilého, když všechny příkazy tvé, Pane Bože, na mysli mám v každé chvíli.
7 Z celého srdce tě, Pane můj, chválím, že se smím učit a rozeznávat spravedlivé tvoje soudy.
8 Dodržovat chci tvá nařízení, jenom mě, prosím tě, neopouštěj!
9 Jak chlapec uchrání čistou si duši? Jenom tím, že se vždy řídí radami Božího slova.
10 Celým svým nitrem chci poznat tvou vůli, nedej mně daleko zabloudit, Pane!
11 Co říkáš, do srdce, do mysli skládám, abych snad nehřešil proti tobě.
12 Jak jsem ti vděčný, můj Hospodine, že mne svým příkazům vyučuješ.
42 Naději v Bohu mám, odpovím tomu, komu je směšná má důvěra v tebe.
51 Zpupní a pyšní se mně posmívají, Zákona tvého však nevzdám se nikdy.
79 Obklop mne těmi, kdo mají tě v úctě a tvoje svědectví vyznávají.
97 Jak jsem si Zákon tvůj zamiloval! Každý den přemýšlím o něm.
105 Slovo tvé na cestě nocí mně svítí jak lampa, vidím v něm, kudy se dát.
127 Cením si Zákona víc nežli zlata, víc než ten drahý kov nejryzejší.
150 Blíží se ti, kteří plánují špatnost, Zákon tvůj pustili ze zřetele.
164 Sedmkrát za den tvé chválívám slovo, soudy tvé vždycky jsou spravedlivé.
173 Na pomoc podej mi, Pane, svou ruku, chci plnit jenom tvá přikázání.

- Povídání v kruhu: Na co všechno se dá čekat...? (*Je možné čekat na Boží slovo?*)
- Dvě skupiny: Na povel obě skupiny vyběhnou a jedna bude sbírat zelené lístečky s vybranými verši, druhá bude sbírat červené lístečky s vybranými verši. Každý může vzít pouze jeden lísteček.
Pomůcky: Dvě sady tučných veršů (11 ks) na lístečkách dvou barev formátu A6.
- Vymýšlení slov na jedno písmeno. Tento žalm (modlitba) je napsaný zvláštním způsobem – každých 8 řádek začíná vždy na stejné písmeno, postupně od začátku abecedy souhlásek: B, C, D, F, H...
Tak se jako autor i my pokusíme vymýšlet slova začínající na jedno písmeno.
- Roztřídíme verše do tří skupin – na žlutou čtvrtku budeme dávat ty, které jsou o Bohu, na červenou ta, které autor píše o sobě a na oranžovou ty, které jsou o ostatních lidech. *Učitel čte lístečky – verše, děti zkusí pokládat podle roztrídovacího klíče. Kterých je nejvíc?*
Z modlitby je patrné, že autor miluje Pána Boha (přívěšek).
Pomůcka: 2 sady tří barevných papírů A3 (žlutá, červená, oranžová), přívěšek tvaru srdce.
- Modlitba/y: Pane Ježíši, tomu, kdo vymyslel tuto modlitbu, záleželo na Bohu, dej, aby i nám na něm záleželo.
- Uspořádejte lístečky tak, aby připomínaly tvar srdce. *Nepůjde-li to, dětem ukázat nápovědu.*
- Hodnocení/Shrnutí: Líbilo se vám nejvíc povídání o čekání / sbírání / vymýšlení slov / zařazování do skupin / nebo sestavování do tvaru srdce?

Hodnocení: Program byl realizován v 07/2017 na dvakrát na besídce s cca 10 dětmi ve věku 3-11 let. Třídění veršů bylo nejednoznačné, protože více veršů zahrnuje více možností. Malování a vymýšlení věcí na jedno písmeno a jejich vlepování do tvaru srdce muselo být s dopomocí. Poselství shrnuté do věty: „Miluji Tvůj zákon, čekám na Tvé slovo, buď má spása“ bylo zřejmě příliš složité.

28. PŘÍCHOD UČENCŮ Z VÝCHODNÍ ZEMĚ (MATOUŠ 2,1-12)

- 1 Ježíš se narodil v Betlémě v Judsku za vlády krále Heroda. V té době přijeli do Jeruzaléma učenci z východní země a vyptávali se:
- 2 "Kde je ten židovský král, který se právě narodil? Viděli jsme na východě jeho **hvězdu** a přišli jsme se mu poklonit."
- 3 Tato novina velmi znepokojila krále Heroda, a nejen jeho, ale i všechny obyvatele Jeruzaléma.
- 4 Král svolal všechny přední kněze a učitele zákona a ptal se jich, kde se má narodit Kristus.
- 5 Oni mu odpověděli: "V Betlémě v Judsku. Prorok to předpověděl:
- 6 „Betléme, nejsi poslední v Judsku, z tebe vyjde vévoda, který se bude starat o můj lid jako pastýř o ovce.“"
- 7 Herodes si učence z východu tajně pozval a podrobně se jich vyptával, kdy se ta **hvězda** objevila. Poslal je do Betléma a pověřil je úkolem:
- 8 "Jděte a důkladně zjistěte vše o tom dítěti, a až je najdete, přijďte mi to oznámit; půjdu se mu také poklonit."
- 9 Učenci krále vyslechli a vydali se na cestu. A hle! **Hvězda**, kterou viděli na východě, jim ukazovala cestu až k místu, kde bylo dítě.
- 10 Měli z toho nevýslovnou radost.
- 11 Vešli do domu a našli tam dítě s jeho matkou Marií. Padli před ním na kolena, klaněli se mu a dali mu vzácné dary - zlato, kadidlo a drahocenný olej.
- 12 Ve snu je však Bůh varoval, aby se nevraceli k Herodovi. Zvolili tedy jinou zpáteční cestu.

- Povídání v kruhu: 3 dárečky zabalené – postupně rozbalit a povídat s dětmi: truhla (co může být uvnitř? vzácnost: *zlaté čokobonbonky*), svíčka vonná (vzácnost: *jako kadidlo*), lahvička s olejem (*může být olivový* - vzácnost: *jako myrha*)
- Živé vzácnosti – tím nejvzácnějším v této místnosti je... (*nechat čas na hádání*) ... každý z nás. Jsme takové dárky. Dostali nás rodiče od Pána Boha. Zkusíme se zabalit. Kdo bude chtít, bude zabalen do vánočního balicího papíru a převázán touto stuhou. Pak vyfocen na nástěnku. Hlava bude koukat.
Pomůcka: Dostatek balicího papíru, velké stuhy, fotoaparát. Nechat děti, aby si zvolily, v jaké poloze budou chtít být zabalené. (stoj, sed, leh)
- Čtení/vyprávění o třech darech pro Ježíška. Všimněte si, jak se dárci dostali k miminku.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Modlitba: Ježíši Kriste, ty jsi se narodil a byl jsi obdarovaný. Sám jsi ale darem pro každého z nás. Nezůstal jsi miminkem, ale vyrostl jsi v dospělého muže a dal jsi nám svůj život. Děkujeme, že jsi teď živý Bůh v nebi a že i my můžeme obdarovávat druhé. Amen.
- Putování různým způsobem: zkusme vymyslet, jak se mohli mudrci pohybovat? (*chodit pozadu, bokem, po jedné noze, obounož, s rukama v bok, jako had spojení rukama se držím za pas toho před sebou...*) Přitom můžeme zpívat píseň *My tři králové...*

[Mírně] My tři králové

1. My tři krá-lo- vé jde-me k vám štěstí zdra-ví vin- šu —jem vám.
(pře-je — me) vám.

2. Štěstí, zdraví, dlouhá léta.
my jsme k vám přišli z daleka.

3. Z daleka je cesta naše,
do Betléma mysl naše.

4. Co ty černej stojíš vzadu,
vystřkuješ na nás bradu.

5. A já černej vystupuju
a Nový rok vám vinšuju.

6. A my taky vystupujem
a Nový rok vám vinšujem.

Převzato z: http://www.midisoubory.cz/DATA/DOWN/M/My_tri_kr%C3%A1lov%C3%A9.gif

- Vyrábění hvězd: Každý si vezme na čtvrtiny přeložený ubrousek. Položte ho cípem (střed ubrousku) nahoru. Boky ubrousku dejte k sobě – postavený trojúhelník. Kratší boční stranu opět přiložte k druhému boku. Tam, kde se špička z kratší strany dotkne druhého boku přiložte nůžky a šikmým stříhem směrem ke špičce a kratší straně odstříhnete spodní část. (*mladší školní děti mohou ještě v bocích vystříhnout trojúhelníčky*) Ubrousky rozložte, popř. rozdělte na více ubrousků a z vystřižených hvězd sestavte na koberci jednu velkou hvězdu.
- Hodnocení: Co se vám líbilo nejvíc? Povídání o 3 dárečcích / Balení se a fotografování / Čtení příběhu / Různé pochodování se zpíváním / Vyrábění hvězd?

29. SATAN POKOUŠÍ JEŽÍŠE NA POUŠTI (MATOUŠ 4,1-11)

1-2 Potom Duch Boží vedl Ježíše na poušť, kde se po dobu čtyřiceti dnů a nocí postil a velmi vyhladověl.

3 Tu se k němu přiblížil pokušitel a řekl mu: "Jsi-li Boží Syn, proměň toto kamení v chleby!"

4 Ježíš mu odpověděl: "V Písmu je napsáno: Člověk se nenasytí jen chlebem, ale hlad ve své duši utiší přijetím Božího slova."

5 Pak ho ďábel vzal do Jeruzaléma na věž chrámu

6 a řekl: "Jsi-li Boží Syn, seskoč dolů! Vždyť je psáno, že Bůh přikáže svým andělům, aby tě zachytili na svých rukou dřívě, než dopadneš na kámen."

7 Ježíš mu zase pohotově odpověděl: "Je však také psáno: Nepokoušej Boha, je tvůj Pán."

8 Nakonec ho ďábel postavil na vysokou horu a ukázal mu všechna království světa s jejich okázalostí a bohatstvím.

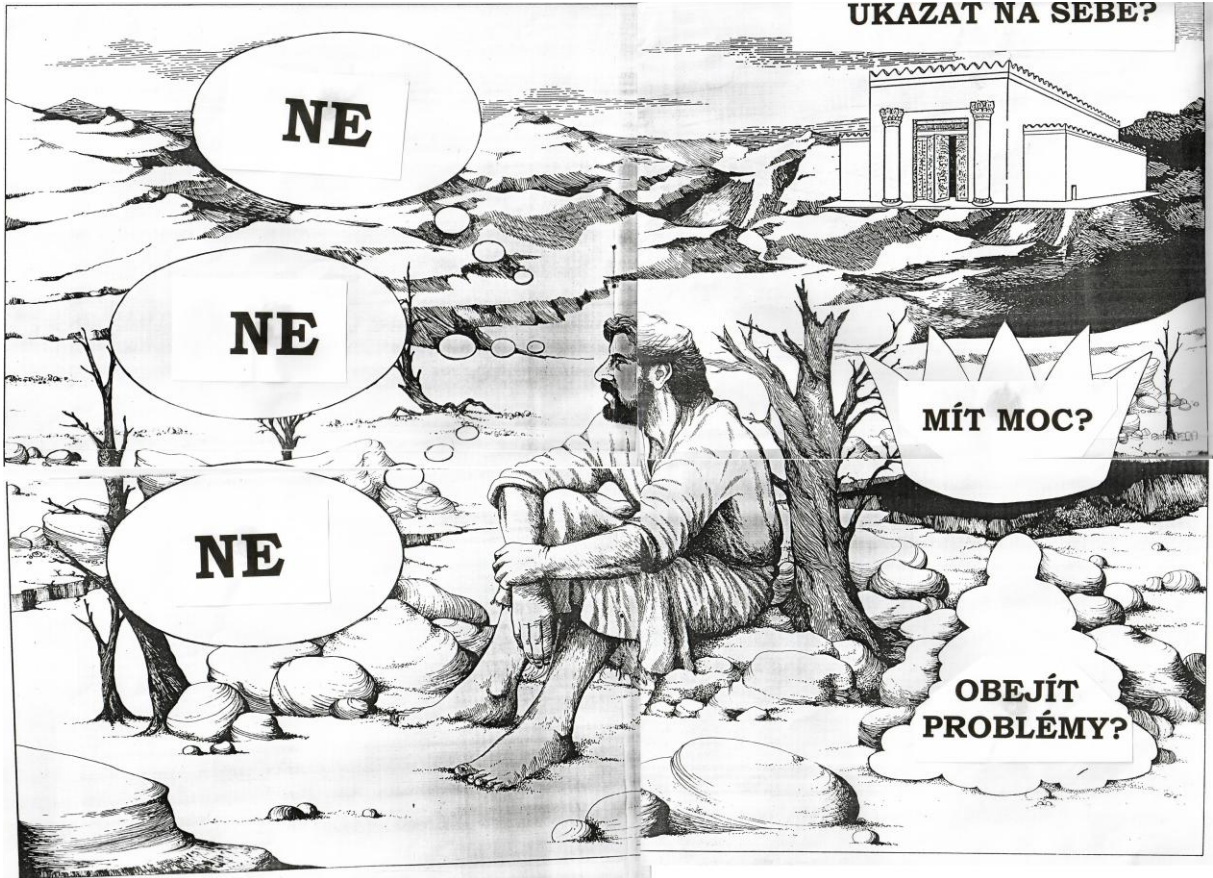
9 Tam mu řekl: "Toto všechno ti dám, jestliže přede mnou klekneš a pokloníš se mi!"

10 Ježíš odpověděl: "Odejdi, satane! Vždyť je psáno: Nikomu kromě Boha se nebudeš klanět ani ho uctívat."

11 V tu chvíli ho ďábel opustil; Ježíše obklopili andělé a pečovali o něj.

- Povídání v kruhu: Co to je a kde všude ho lze vidět?
Pomůcka: Písek.
- Jak je možné něco přemístit jinam, aniž by se toho člověk dotknul? (*např. fouknutím*) Vyvineme na pingpongový míček tlak vzduchem, abychom ho posunuli. Dvojice: sednout si proti sobě ke stolku a pokusit se přefouknout míček na stranu toho druhého.
Pomůcky: Velký tác, plech, pingpongový míček.
- Miska s bonbony – když ji vidíš, co tě napadá? Co byste dělali, kdybyste přišli do místnosti a byly tam v míse bonbony, které by nikdo nehlídal? Jak se říká tomu, když mám chuť udělat něco nedobrého? (*pokušení*)
- Čtení Bible s plakátem (nutno zvětšit, jednotlivá slova lze vystříhnout a vkládat na daném místě).
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Modlitba: Pane Ježíši, když na tebe pokušitel tlačil, abys udělal něco špatně, zvládl jsi to a pokušení jsi odolal. Prosím i mně dávej sílu nepodlehnout zlým myšlenkám, když občas přicházejí. Amen.
- Přetahování lanem. Pozor – ověřte si místo dopadu, pokud by na jedné straně došlo k uvolnění lana.
Pomůcka: Pevné lano s označeným středem.
- Domalovávání pokušení.
- Hodnocení/Shrnutí: Co se vám líbilo nejvíc? Přemýšlení o písku / foukání do míčku / povídání o pokušení / příběh / přetahování lanem / malování?

30. JEŽÍŠ UZDRAVUJE OCHRNUŤEHO (MAREK 2,1-12)

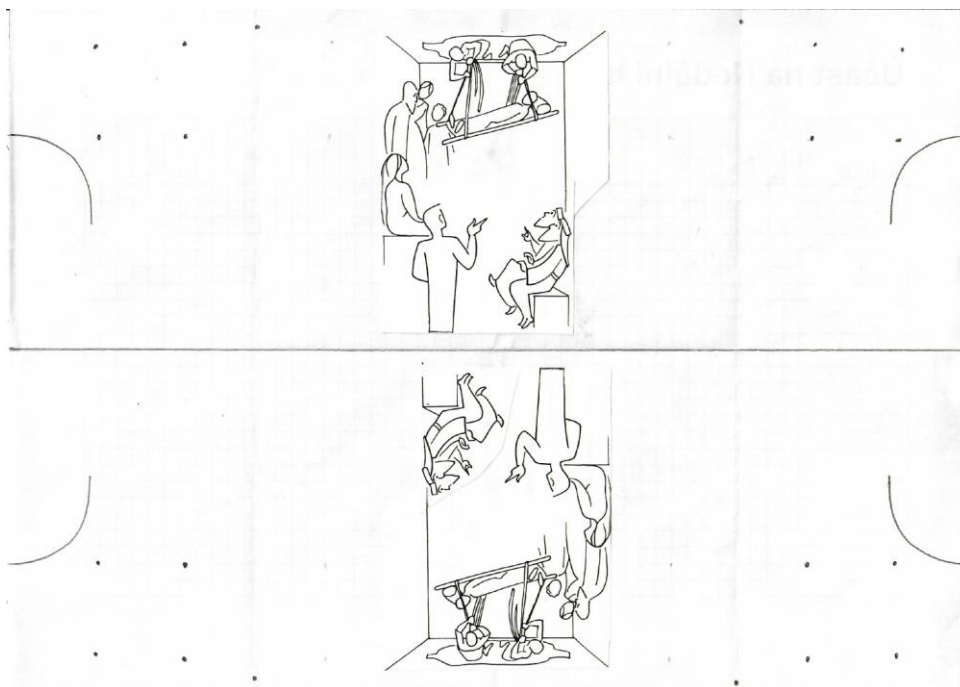
- 1 Po několika dnech se Ježíš opět vrátil do Kafarnaum a hned se rozneslo, že je opět doma.
- 2 Nahrnulo se tam tolik lidí, že zaplnili celý dům, ba dokonce ani přede dveřmi nebylo k hnutí.
- 3 Když jim Ježíš zvěstoval Boží poselství, chtěli se k němu dostat čtyři muži, kteří nesli na nosítkách ochrnutého člověka.
- 4 Protože se k němu nemohli prodat zástupem, vystoupili po vnějším schodišti na plochou střechu domu, tu rozebrali a spustili lehátko s ochrnutým přímo před Ježíše.
- 5 Když viděl, jak ti muži bezvýhradně věří v jeho pomoc, řekl nemocnému: "Synu, tvé hříchy jsou ti odpuštěny."
- 6 Sedělo tam také několik učitelů zákona a ti se mezi sebou začali domlouvat:
- 7 "Slyšeli jste, co ten člověk řekl? To je přece rouhání! On si snad o sobě myslí, že je Bohem! Vždyť jedině Bůh může odpouštět hříchy."
- 8 Ježíš však četl jejich myšlenky a obrátil se k nim: "Proč vás to tak popudilo, co jsem právě řekl?"
- 9 Co je snadnější? Oznamit ochrnutému, že se mu odpouštějí hříchy, nebo mu rozkázat, aby se zvedl, sebral svoje lehátko a odešel domů?
- 10 Abyste uvěřili, že mám moc odpouštět lidem hříchy, dívejte se teď dobře."
- 11 Nato se obrátil k ochrnutému a vyzval ho: "Vstaň a jdi domů, jsi uzdraven."
- 12 Ten vstal, sebral své lehátko a před očima všech odcházel. Udivení lidé chválili Boha a říkali: "Něco takového jsme ještě neviděli."

- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se používají?
Pomůcka: Nosítka jednoduše vyrobená ze dvou násad/košťat a dekou přes ně.
- Ležet bez hnutí: dvě skupiny (např. holky a kluci); jedna skupina si lehne, druhá ji kontroluje, aby se ležící opravdu nehýbali. Pokud někdo zpozoruje pohyb, řekne kdo a jak se pohnul.
- Čtení/vyprávění příběhu s použitím figurek (třeba šachové), krabice – do které vyřízneme otvor pro dveře, okna a ve střeše vyřízneme takový otvor, aby jím šla prostrčit malá nosítka se šachovou figurkou.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu. Figurky, nosítka, provázek na spouštění, krabice.
- Modlitba: Ježíši Kriste, ty jsi odpouštěním hříchů potvrdil, že jsi Bůh. Děkujeme, že odpouštíš a uzdravuješ. Amen.
- Spouštění maskota na nosítkách. (velká loutka v životní velikosti typu manekýn - příprava - montérky overal nebo kombinézu vycpat dekami, na místo hlavy dát míč zabalený do deky; spodek deky s míčem je vsunutý do místa krku a přivázaný pod límcem provazem, přes který je např. kravata). Spouštění lze realizovat tak, že každé dítě, které drží na provaze jeden roh nosítek, stojí na židli. Pod nimi je vyznačený prostor, kam spouštějí.
Pomůcka: maskota a nosítka. Alternativa: velký plyšák. Značky na prostor, kam spouštět.
- Vyrábění otevíracího obrázku. Pokyny níže.
Pomůcka: obrázky pro každého.
- Hodnocení: Co se vám líbilo nejvíce? Povídání o nosítkách / Ležet bez hnutí / Příběhu s figurkami / Spouštění nosítek / Otevírací obrázek?

Pokyny k obrázku – příprava (dle věku dětí)

- nůžkami udělat dvě ohýbací rýhy ve spojnici teček na místě zdi
- nůžkami udělat dvě rýhy na straně oken, ostatní 3 strany oken od tečky k tečce vystříhnout
- nůžkami udělat rýhu od konce dveřního oblouku ke kraji papíru, dveřní oblouk vystříhnout.

- ustříhnout na polovinu, ohýbání a vybarvování nechat na dětech (podle věku)

31. JEŽÍŠ STOLUJE S HŘÍŠNÍKY V MATOUŠOVĚ DOMĚ (MAREK 2,13-17)

POVOLÁNÍ LEVIHO

13 Jindy vyšel Ježíš k jezeru, aby kázal zástupu, který ho tam očekával.

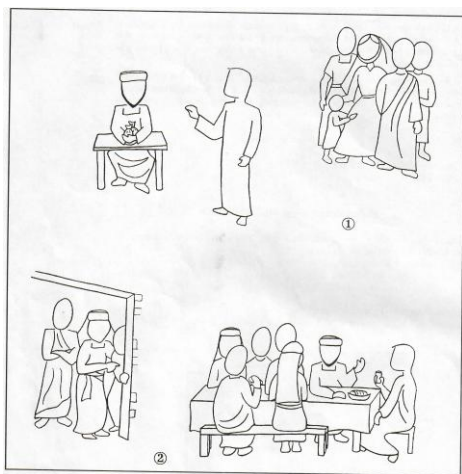
14 Když potom šel dál, uviděl Alfeova syna Leviho, který seděl v celnici a vybíral poplatky od pocestných. "Pojď za mnou a staň se mým učedníkem," řekl mu Ježíš. Levi bez váhání vstal a šel s ním.

15 Ježíš se svými učedníky pak přijal pozvání do Leviho domu, kde usedli za stůl společně s dalšími celníky a lidmi pochybné pověsti; tyto vydědence společnosti Ježíš zvláštním způsobem přitahoval.

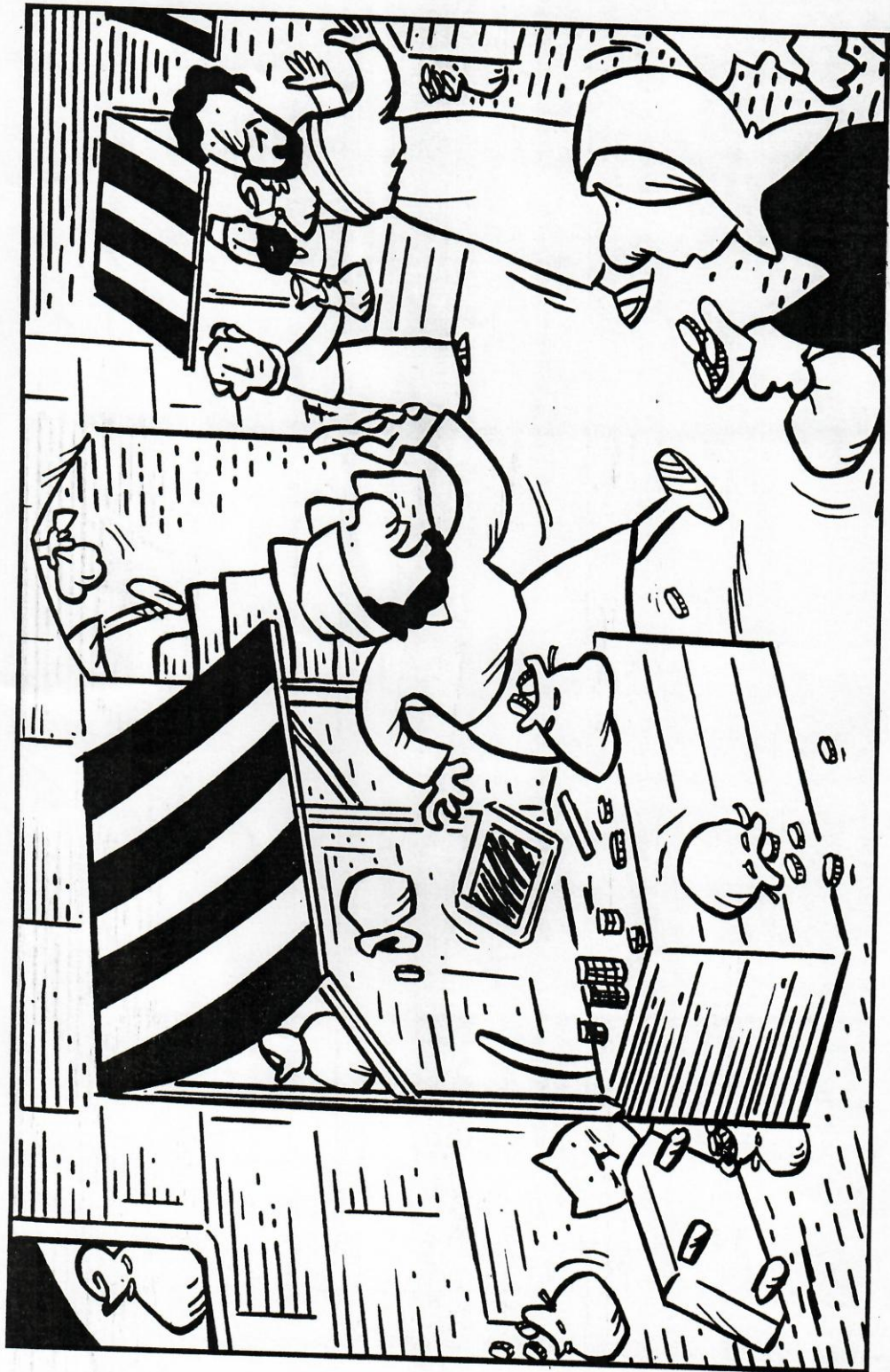
16 Když však židovští náboženští vůdcové viděli, že Ježíš stoluje s lidmi špatné pověsti, vyptávali se jeho učedníků: "Jak si jen může sednout k jednomu stolu s takovou lůzou?"

17 Ježíš to uslyšel a odpověděl jim: "Lékaře nepotřebují zdraví lidé, ale nemocní. Nepřišel jsem proměnit lidi, kteří se považují za dobré, ale ty, kdo znají svou špatnost."

- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se používá?
Pomůcka: skládací stolek, nebo stolek zakrytý dekou např. převrácený vzhůru nohama pro větší napětí a hádání. Alternativa: židle.
- Sedět, jít, stát. Nejprve učitel: jedno tlesknutí = stát, dvojí tlesknutí = jít (do kruhu), trojí tlesknutí = sednout na židli. Chodí se kolem kruhu židli, které mají opěradla k sobě.
Alternativa: židli je o jednoho méně, kdo si nebude moci sednout, převezme roli vedoucího.
- Nejprve necháme děti hádat, co se na obrázcích stalo. Kdo je na obou obrázcích? Proč?
Čtení/vyprávění příběhu s použitím dvou obrázků.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu. Dva obrázky.

- Modlitba: Ježíši Kriste, ty jsi zval druhé, aby se stali tvými následovníky. Pozvali jsi i Leviho, zveš i nás. Děkujeme ti za to. Amen.
- Cesta po stopách. Dvojice dětí dostane vystřížené stopy a položí je tak, aby ostatní děti někam zavedly.
Pomůcka: dostatek vystřížených stop
- Vymalovávání měšců.
Pomůcka: obrázky pro každého. (obrázek níže)
- Hodnocení: Co se vám líbilo nejvíc? Povídání o stolku / Pohybová hra Sedět, jít a stát / Příběh s obrázky / Cesta po stopách / Vymalovávání?

32. JEŽÍŠ UTIŠUJE BOUŘI (MAREK 4,35-41)

35 K večeru toho dne vyzval Ježíš své učedníky: "Přeplavme se na druhou stranu jezera."

36 Odrazili tedy s lodí, ve které seděl, a vzdalovali se od zástupů na břehu. Několik člunů však vyplulo za nimi.

37 Zanedlouho se strhla silná větrná bouře. Vysoké vlny dorážely na člun a ten se začal plnit vodou.

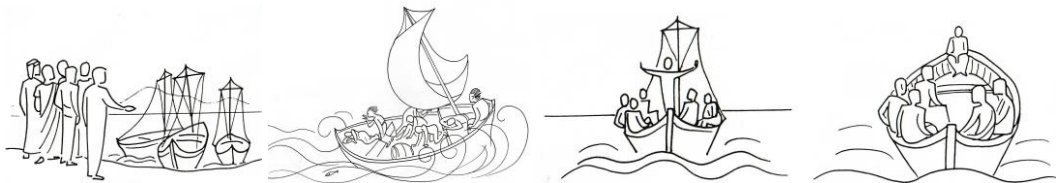
38 Ježíš však klidně spal na zádi, s poduškou pod hlavou. Učedníci ho probudili: "Mistře, tobě je jedno, že se potápíme?"

39 Ježíš vstal, okřikl vítr a poručil vlnám: "Uklidněte se!" V tu chvíli se vítr utišil a kolem se rozhostil klid.

40 Pak se Ježíš obrátil na učedníky: "Proč jste se tolik báli? Copak mi nedůvěřujete?"

41 Byli tím vším ohromeni a ptali se jeden druhého: "Kdo to jen může být, že ho poslouchá vítr i voda?"

- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se používá? Kde všude se dá spát?
Pomůcka: polštářek (na sedění, na spaní, na opření na záda, na vycpání bříška...)
- Foukání do smotku vlny ze spodu – pokuste se ho udržet ve vzduchu co nejdéle (učitelka předvede).
Lze vytvořit dvojice, trojice.
Pomůcka: smotek vlny cca 1 cm. Alternativa: malé peříčko.
- Čtení/vyprávění příběhu s použitím obrázků.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.

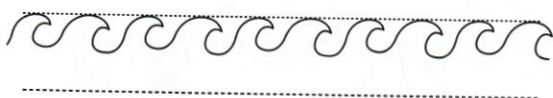
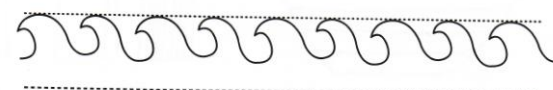
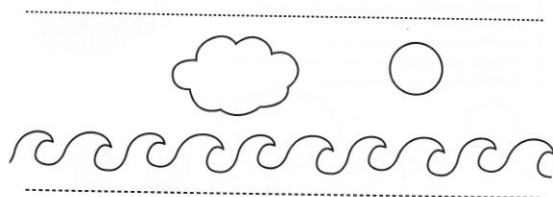
- Modlitba: Ježíši Kriste, ty jsi mocný Bůh. Můžeš přikázat vichru a mlnám, aby se utišily. Dej nám, prosím spoléhat na tebe a důvěřovat ti. Amen.
- Vlnobití. Rozdělíme děti na více skupin, každé dáme deku a loďku. Děti drží oběma rukama deku. Jedno dítě je velitel. Na jeho povel začne řev a vlnobití (děti mávají rukama s dekou), loďka je vyhazovaná do vzduchu, zase chytaná do deky. Na povel velitele zase vše najednou utichá.
Pomůcka: Loďka vystřížená z papíru (pak lze použít na výtvarnou činnost dále). Alternativy: místo loďky míček. Místo deky: parašute.
- Skládání vln a dolepení lodky.
Pomůcka: obrázky pro každého. (obrázek níže)
- Hodnocení: Co se vám líbilo nejvíc? Povídání o polštářku / Foukání / Příběh s obrázkem / Vlnobití / Skládání obrázek?

Utišení bouře **3D obrázek****Postup:**

1. Obrázek 3 a 3.1 okopírujte na tvrdý papír.
2. Vlny na obrázku 3.1 vybarvěte modrou barvou.
3. Obrázek 3.1 popřehýbejte podle tečkových čar směrem dolů a podle čárkových čar směrem nahoru.
4. Na obrázku 3 vybarvěte měsíc, loďku a postavy.
5. Vystříhnete a nalepíte oblak a měsíc na vyznačené místo na obrázku 3.1.
6. Vystříhnete loďku a postavy a vložíte je do vln.

Sdílejte, malujte a lepte pro Nový zákon
Copyright © 1998, 1999 Křesťanské Evangelizační Breviářové Světské Soudy. Všechna práva vyhrazena. **3**

Sdílejte, malujte a lepte pro Nový zákon
Copyright © 1998, 1999 Křesťanské Evangelizační Breviářové Světské Soudy. Všechna práva vyhrazena. **3.1**

Poznámka: Tato výtvarná pomůcka je použitelná i pro příběh Petr kráčí po vodě. Proto jsou zde dvě postavy (Ježíše a Petra). Pro účely příběhu Utišení bouře postavy nepoužijeme. Je možné vytvořit zvlášť postavu Ježíše, který s rozpaženýma/zvednutýma rukama přikazuje bouři a toho vlepí do loďe.

33. OZNÁMENÍ NAROZENÍ JANA KŘTITELE (LUKÁŠ 1,5-25+39-45+57-80)

- 5 Začnu tím, co se přihodilo židovskému knězi Zachariášovi, který žil v době vlády judského krále Heroda. Zachariáš byl členem jedné ze čtyřadvaceti kněžských skupin, jejichž povinností bylo dvakrát do roka, vždy po celý týden, příslužovat při bohoslužbách v jeruzalémském chrámu. Jeho manželka Alžběta pocházela z kněžského rodu Árónova.
- 6 Oba byli upřímně zbožní a řídili se svědomitě všemi Božími příkazy a předpisy.
- 7 Byli to již starší lidé a zůstali bezdětní, protože Alžběta byla neplodná.
- 8 Jednoho dne šel Zachariáš do chrámu, aby tam splnil svoji kněžskou povinnost. *(obr. 1)*
- 9 Tentokrát byl vylosován *(obr. 2)*, aby vstoupil do svatyně a tam na oltáři páčil kadidlo. *(obr. 3)*
- 10 Zatím se venku shromáždění lidé modlili, jak bylo v té hodině zvykem.
- 11 Tu se knězi po pravé straně oltáře ukázala postava.
- 12 Zachariáš se vyděsil. *(obr. 4)*
- 13 Boží posel ho však uklidňoval: "Neboj se, Zachariáši! Přišel jsem ti oznámit, že Bůh vyslyšel tvé modlitby. Tvoje manželka porodí syna, kterému dáte jméno Jan (Bůh je milostivý).
- 14 Přinese ti mnoho radosti a mnozí budou vděční, že se narodil.
- 15 Stane se jedním z velkých Božích mužů. Nedotkne se nikdy vína ani opojného nápoje. Duch svatý ho naplní hned od narození.
- 16 Mnohé z židů přivede zpět k Bohu, jejich skutečnému Pánu.
- 17 Svou duchovní mocí a horlivostí bude připomínat proroka Elijáše. Smíří otce se syny a vzpurným otevře oči pro pravdu. Jako královský posel připraví lidi na příchod Božího vládce."
- 18 Zachariáš namítl: "Jak tomu mohu věřit? Vždyť jsem už starý a moje žena také není mladá."
- 19 Anděl ho pokáral: "Já jsem Gabriel a přijímám rozkazy přímo od Boha. On sám mě poslal, abych ti vyřídil tyto radostné zprávy.
- 20 Protože jsi však neuvěřil, budeš němý, dokud se má slova ve svůj čas nesplní."
- 21 Lidé zatím venku čekali na Zachariáše a už jim bylo divné, že tak dlouho nejde.
- 22 Když se konečně objevil, nemohl promluvit. Posunky jim dal najevo, že měl ve svatyni vidění. *(obr. 5)*
- 23 Když skončil týden jeho chrámové služby, vrátil se domů. *(obr. 6)*
- 24 Brzy na to Alžběta otěhotněla, ale tajila to před veřejností až do pátého měsíce.
- 25 Radovala se: "Bůh se nade mnou slítoval a sejmul ze mne pohrdání a neúctu lidí."
- ...
- 39 Brzy nato se Marie vydala do judských hor, do města, kde žil Zachariáš s Alžbětou.
- 40-41 Když k nim vešla a pozdravila, pocítila Alžběta, jak se její dítě živě pohnulo. V tu chvíli Alžbětu nadchl Boží Duch
- 42 a zvolala: "Marie, Bůh tě vyvolil mezi všemi ženami a tvůj syn bude veliký dar lidem.
- 43 Jaká je to pro mne čest, že mne navštívila matka mého Pána!
- 44 Sotva jsem zaslechla tvůj pozdrav, děťátko ve mně radostí poskočilo.
- 45 Jak je dobře, že jsi uvěřila Božím slibům. On je všechny splní." *(obr. 7)*
- ...
- 57 Přišel Alžbětin čas a narodil se jí syn. *(obr. 8)*
- 58 Všichni sousedé a příbuzní se radovali, že ji Bůh tak obšťastnil.
- 59 Sešli se osmého dne, kdy podle zákona bývali chlapani obřezáváni. Všichni předpokládali, že dítě se bude jmenovat po otci Zachariáš.
- 60 Alžběta však chtěla, aby se jmenoval Jan.
- 61 Namítali: "Ale vždyť se tak ve vaší rodině nikdo nejmenoval."
- 62 Žádali, aby se k tomu vyjádřil otec.
- 63 Ten vzal tabulku a k překvapení všech napsal: "Jeho jméno je Jan." *(obr. 9)*
- 64 A tehdy se jeho ústa zase otevřela a prvními slovy děkoval Bohu.
- 65 Užaslí sousedé pochopili, že se tu děje něco mimořádného, a zpráva o tom se roznesla po judských horách.
- 66 Kdo ji slyšel, uvažoval, co s tím dítětem Bůh zamýšlí. Všichni viděli, že ho provází Boží moc.
- 67 Duch svatý vnukl Zachariášovi tato prorocká slova: *(obr. 10)*
- 68 "Chvála Pánu, Bohu Izraele, že přichází svému lidu na pomoc a vysvobozuje ho.
- 69 Posílá nám mocného Zachránce z rodu krále Davida,
- 70 kterého již dávno ústy svých proroků ohlašoval.
- 71 Ten nás vytrhne z rukou nepřátel a všech, kteří nás nenávidí.

[72](#) Dnes se Bůh láskyplně přiznává k našim otcům a ke své smlouvě s nimi.

[73-78](#) Vždyť se zavázal Abrahamovi, že jednou budeme sloužit Bohu po celý život, zbaveni útlaku a strachu, očištění a poslušni. A ty, synu, budeš prorokem Nejvyššího. Připravíš cestu Božímu Synu: Lidem budeš ohlašovat, že je přichází zachránit a odpustit jim všechna provinění. V něm k nám přichází Bůh plný slitovné lásky. Slunce spásy již vychází,

[79](#) aby zazářilo všem, kdo žijí ve tmách a ve stínu smrti, a osvítilo nám cestu ke smíření s Bohem!"

[80](#) Chlapec Jan se dobře rozvíjel tělesně i duševně. Později odešel na poušť, kde žil v ústraní až do chvíle, kdy vystoupil se svým poselstvím před veřejností.

- Povídání v kruhu: Podívejte se na donesená miminka. Čím se liší? (*oblečky, velikost, obličej...*) Jsou dvě úplně stejná? Každé je zvláštní, jako vy.
Pomůcka: několik různých panenek - miminek.
- Vonné kadidlo. Kadidlo je něco voňavého, co se v některých kostelích dává do zavěšených nádob a kněz s tím chodí a kouř voní a naplňuje kostel. Dřív to židovští kněží dávali na oltář – zkusíme si nějaký jednoduchý postavit. Budeme tam nosit různé vůně – každý postupně vezmete z tácku nádobku, přivoňte, zkuste poznat co to je, a pak zanechte na náš oltář – voní nebo ne?
Pomůcka: pytlíčky nebo nádobky (krabičky od foto filmů nebo přímo kořenky s aromatickými náplněmi – skořice, kmín, hřebíček, majoránka, rozmarýn, bazalka, oregano...)
- Čtení/vyprávění o jednom knězi, který také na oltář nesl vůni. Dávejte pozor, co se mu při tom stalo.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu a obrázky.
- Modlitba: Pane Bože, Jan bylo zvláštní miminko, měl jsi pro něj zvláštní úkol. Děkujeme, že i každý z nás je zvláštní a i pro každého z nás máš zvláštní úkol. Amen.
- Němota. Co se stalo Zachariášovi? Oněměl. Nemohl mluvit. Jaké to bylo? Zkusíme si něco druhým říct bez mluvení – musíme jen naznačovat. Někdo naznačí, ostatní zopakují a zkusí přijít na to, co to bylo. (chce se mi jíst, jsem unavený, jdu si vyčistit zuby, modlit se, číst si, hrát...)
- Vytvoříme si miminko. Ořechové skořápky vysteleme vatou, z látky vystřihneme minipolštářek a dečku, jako hlavička bude dřevěný korálek. Na ten mohou starší děti namalovat obličej.
Pomůcka: Pro každé dítě polovinu skořápky, korálek, látku.
- Hodnocení: Co se vám líbilo – povídání o miminkách? vůně? čtení? sdělování bez mluvení? vytváření miminka?

RÖGNER, Gerhard, Urbach Dieter: Das Kind hei3t Johannes. Evangelisch-methodistischen Kirche in der DDR. Tisk: Eberhard Rockstroh, Lößnitz

34. ANDĚL OZNAMUJE MARIÍ NAROZENÍ JEŽÍŠE (LUKÁŠ 1,26-38)

[26](#) Asi půl roku po Zachariášově vidění poslal Bůh anděla Gabriela do galilejského městečka Nazaretu

[27](#) k dívce jménem Marie. Byla snoubenkou Josefa, který pocházel z Davidova královského rodu.

[28](#) Anděl jí oslovil: "Blahopřeji ti, Marie, Bůh ze všech žen vyvolil právě tebe k velikému úkolu!"

[29](#) Jeho slova ji znepokojila a nechápala jejich smysl.

[30](#) Posel pokračoval: "Neboj se, Marie. Bůh ti chce nevídaně požehnat.

[31](#) Narodí se ti syn a dáš mu jméno Ježíš (Bůh vysvobozuje).

[32](#) Nebude to obyčejný člověk, ale právem bude nazýván "Syn Nejvyššího".

[33](#) Usedne na trůn Davidův a bude nejen vládce Izraele, ale založí království, které nikdy neskončí."

[34](#) Marie namítla: "Jak se mi může narodit dítě? Vždyť nežiji s mužem!"

[35](#) Anděl jí řekl: "Sám Stvořitel na tobě projeví svou moc. Duch svatý to způsobí, a tak tvé dítě bude svatý Boží Syn. U Boha není nic nemožného.

[36-37](#) Vždyť i tvá příbuzná Alžběta, po celý život neplodná, bude mít nyní ve svém stáří syna. Již za tři měsíce se jí narodí."

[38](#) Marie na to řekla: "Chci přijmout, co mi Bůh ukládá. Ať se tedy stane, jak jsi řekl." Pak anděl odešel.

- Povídání v kruhu: Jak si představujete anděla? Pokud by se tady objevil, podle čeho byste poznali, že je to anděl? (*vizáž, chování, způsob mluvení...*)
- Andělské úkoly. Zahrajeme si - každý bude anděl. Já budu Bůh, tedy Pán nad vším stvořením i lidmi i anděly a budu vás někam posílat a tam budete mít něco za úkol (*vyřídít v kuchyni, v šatně se podívat, na chodbu zanést, pod stolem zamést, v rohu místnosti napočítat do tří...*). Pak se zase vraťte.
- Čtení/vyprávění o jednom andělovi, jak byl také někam poslaný. Všimněte si, kam a co tam dělal. Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Modlitba: Pane Bože, děkujeme, že děláš zázraky. Posíláš anděly. Posíláš nás. Poslal jsi sem na zem svého syna, Pána Ježíše Krista. Děkujeme ti za to, že přišel také kvůli nám. Amen.
- Co Marie asi dělala, když k ní přišel anděl? Kdo máte nějaký nápad, zkuste ho druhým bez mluvení ukázat a ostatní budou hádat, co třeba mohla dělat. (*Pantomima: spát, čistit zuby, jíst, vařit, číst, hrát si...*)
- Vytvoříme si anděla. Ten, co se ukázal Marii, také nebyl nejdřív vidět. Ten náš je také schovaný – v obálce. Neotevírejte ji. Anděla zviditelníme tím, že budeme obyčejnou tužkou přejíždět po straně obálky. (*frotáž*)
Pomůcka: Pro každé dítě předvystříhnout šablonku anděla a vložit do obálky/přeloženého papíru, nejlépe aby vyplňoval obálku od kraje ke kraji, aby se dětem při přejíždění neposunul. *Viz následující strana.*
- Hodnocení/Shrnutí: Co se vám líbilo – povídání o andělovi? andělské úkoly? čtení? hraní Marie? vytváření anděla?
Jak anděl řekl, tak se stalo. Mamince Marii se narodilo děťátko. Se svým mužem Josefem mu dali jméno od anděla: Ježíš. Možná si vzpomenete na nějakou koledu, kterou o tom zpíváme. (*Narodil se Kristus Pán, Nesem vám noviny, Pásli ovce valaši...*)

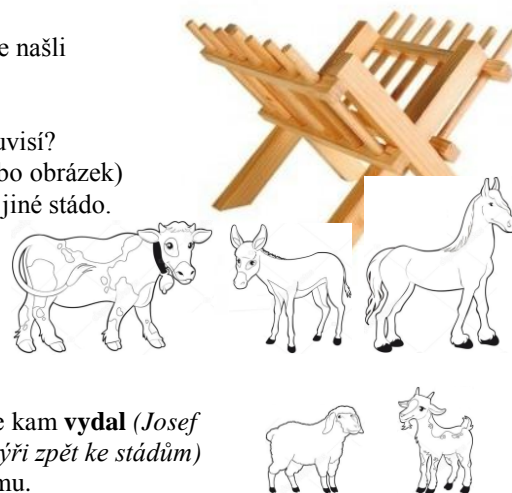

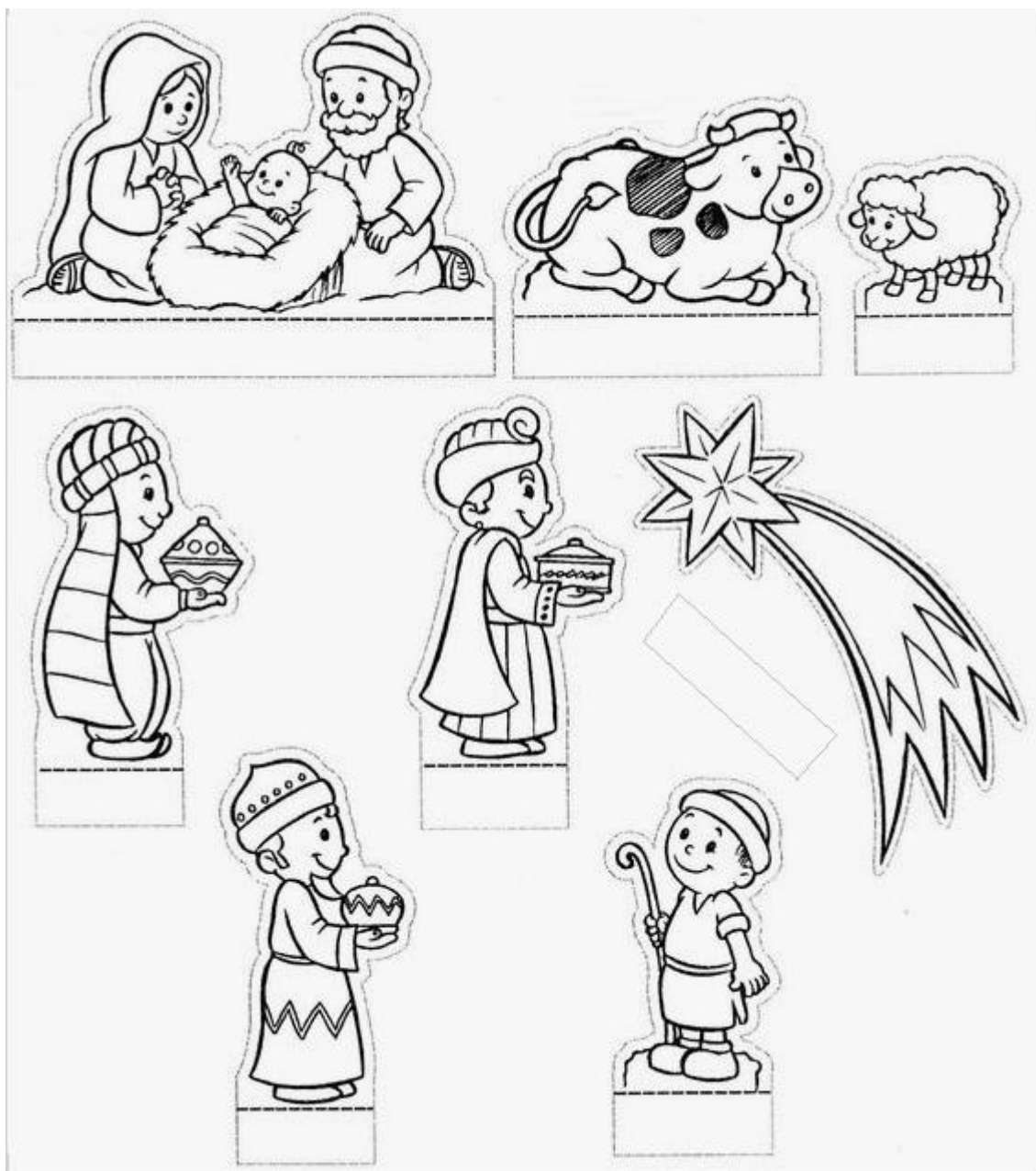
Poznámka k frotáži: Tento rozměr je vhodný na obálku C5, tzn. 114 x 162 mm

35. JEŽÍŠOVO NAROZENÍ V BETLÉMĚ A PASTÝŘI NAVŠTĚVUJÍ JEŽÍŠE (LUKÁŠ 2,1-20)

- 1 V té době nařídil císař Augustus, aby bylo provedeno sčítání lidu v celé římské říši.
2 Byl to první soupis a prováděl ho římský místodržitel v Sýrii Quirinius.
3 Každý byl povinen dát se zapsat v místě, odkud pocházel jeho rod.
4-5 Tak se **vydal** na cestu i Josef s Marií, která byla již ve vysokém stupni těhotenství. Putovali z galilejského Nazaretu do judského městečka Betléma, rodiště krále Davida; Josef totiž pocházel z jeho rodu.
6 Sotva tam došli, naplnil se Mariin čas
7 a porodila svého prvorozeného syna. Zabalila ho do plenek a položila do jeslí, protože v hostinci bylo plno a jinde než ve chlévě už na ně nezbylo místo.
8 Nedaleko Betléma pásli pastýři ovce. V noci se střídali v hlídkách u svých stád.
9 Najednou se před nimi **objevil** anděl a celá krajina se rozzářila odleskem Boží slávy. Velice se ho ulekli,
10 ale anděl je uklidňoval: "Nebojte se, nesu vám dobrou zprávu, ze které se mohou radovat všichni lidé.
11 V Betlémě, ze kterého před dávnými časy vyšel David, se vám dnes narodil Kristus, Spasitel poslaný od Boha.
12 Jak ho poznáte? Najdete malé dítě v plenkách, položené do jeslí v chlévě."
13 Potom se k andělu připojilo mnoho dalších andělů a všichni provolávali:
14 "Sláva Bohu na nebi! Pokoj lidem na zemi! Zjevil lásku všem!"
15 Andělé je opustili a pastýři si řekli: "Pojďme do Betléma a přesvědčme se o tom, co nám anděl oznámil."
16 Rychle se **vydali** na cestu a skutečně našli Marii s Josefem i novorozenátko položené v jeslích.
17 Když je uviděli, začali vyprávět, co jim bylo pověděno o tom dítěti.
18 Všichni, kdo je slyšeli, se divili.
19 Marie si to zapamatovala a přemýšlela o tom.
20 Pastýři se **vrátili** ke svým stádům, radovali se a děkovali Bohu, že našli všechno tak, jak jim anděl oznámil.

- Povídání v kruhu: Co to je? Pro koho se používá? Jak to souvisí?
Pomůcka: Plenka (lépe látková) a jesličky (lépe dřevěné nebo obrázek)
- Zvířátka: rozdělte se do skupinek, každá bude představovat jiné stádo.
Přesuňte se ke zdi místnosti. Na pokyn se celé stádo **vydá** k jesličkám, cestou vydávejte zvuk zvířete. (*oslíci, koníci, kravičky, ovečky, kozy*) / Alternativa pro ml. školní věk: Rozdat kartičky s obrázkem zvířete. Na pokyn každé dítě začne vydávat zvuk zvířete, nalezne ostatní ze svého druhu a vytvoří stádo, které se bude dotýkat hlavami.
- Čtení/vyprávění – během toho si všimněte, kdo v příběhu se kam **vydal** (*Josef s Marií do B. / andělé k pastýřům / pastýři k miminku / pastýři zpět ke stádům*)
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Zahrajeme si tento příběh.
Pomůcka: šátky, látkové miminko, jesle/kolébka/kočárek, gumičky.
1. scéna Josef (šátek jako šerpu) s Marií (šátek uvázaný pod bradou, miminko vycpává břicho) putují do Betléma. 2. scéna hovor s Hostinským (šátek pod krkem jako ubrousek): Nemáme místo, ale můžete do chléva. 3. scéna zvířata se dívají na narození (miminko vyndané zpod trika, plenkou zabalit a vložit do jeslí/kolébky/kočárku. 4. scéna Andělé (mávají šátkem za sebou jako křídly) zvěstují Pastýřům (šátek zakrývá hlavu, drží gumičkou) 5. Pastýři jdou do Betléma a radují se z miminka
- Stříhání, lepení, vybarvování betléma

(Poznámky k vystřihovance: Tento rozměr lze ponechat, při vložení do A4 zůstane ve spodní části pruh cca 9,5 cm. Ten přeložit po délce na polovinu a tím vytvořit spodek, na který se lepí figurky a zadní část, kam nalepíme hvězdu. (pokud chceme hvězdu sklápět, je třeba ji vystřihnout se sklápěcím obdélníkem) Aby se obrázky vešly, je třeba mudrce překrývat (pozor na pořadí lepení, aby byly vidět obličeje). Kravka bude lepená za úroveň trojice, ovečka naopak před. Lepí se na spodní proužky na lícovou stranu, lépe se pak sklopí lícem do podložky. Děti pak mohou příběh samy vyprávět – nejprve odklopí kravku v prázdném chlévě (střechu lze obrysově domalovat), pak odklopí trojici, pak pastýře s ovečkou... V případě malých dětí nebo nedostatku času lze nalepit pouze trojici a kravku s ovečkou. Nebo lze dolepovat na pokračování. Mudrce např. při vyprávění o Putování mudrců.

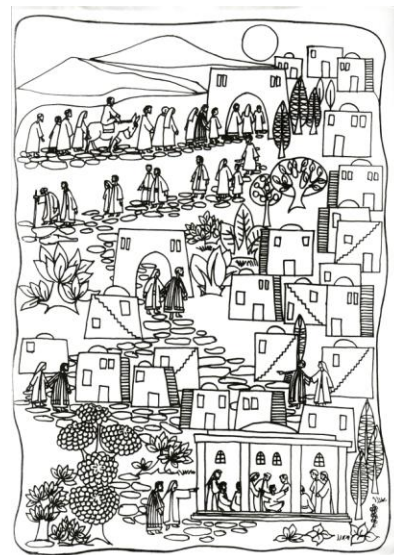
- Hodnocení: Co se vám líbilo nejvíc – povídání o jesličkách a plence / hra na zvířátka / čtení / divadlo / vyrábění

Hodnocení: Program byl realizován v 12/2017. Mladší školáci oceňovali scénku, předškoláci ruční práci.

36. JEŽÍŠ ROZMLOUVÁ S NÁBOŽENSKÝMI UČITELI V CHRÁMĚ (LUKÁŠ 2,41-52)

- [41](#) Ježíšovi rodiče putovali každý rok do Jeruzaléma slavit velikonoční svátky.
[42](#) Když bylo Ježíšovi dvanáct let, vzali ho poprvé s sebou.
[43](#) Po slavnosti se všichni vydali na cestu domů, ale Ježíš zůstal bez vědomí rodičů v Jeruzalémě.
[44](#) Ti ho zpočátku ani nepohřešovali. Domnívali se, že zůstal někde vzadu mezi poutníky, kteří s nimi měli stejnou cestu. Protože se však celý den neukázal, sháněli ho mezi příbuznými a známými.
[45](#) Když ho nenašli, vrátili se do Jeruzaléma a hledali ho tam.
[46](#) Po třech dnech ho objevili v chrámu, jak sedí mezi učiteli zákona, naslouchá jim a hovoří k nim.
[47](#) Všichni, kdo ho slyšeli, žasli nad moudrostí, se kterou odpovídal na otázky.
[48](#) Rodiče tím byli překvapeni a matka mu vyčítala: "Chlapče, proč nám děláš takové starosti? Otec a já jsme tě hledali celí zoufalí."
[49](#) Ježíš jim odpověděl: "Proč jste mne hledali? Cožpak nevíte, že musím být tam, kde se jedná o záležitosti mého Otce?"
[50](#) Ale oni nepochopili, co tím mínil.
[51](#) Ježíš se pak s rodiči vrátil do Nazaretu a poslouchal je. Jeho matka si všechny takové události dobře zapamatovala.
[52](#) S Ježíšovým věkem rostla i jeho moudrost a byl milý Bohu i lidem.

- Povídání v kruhu: Promítnout obrázek kostelní budovy. Co to je? K čemu je?
Pomůcka: zpětný projektor a na folii vytisknutý obrázek
- Chodit kolem stolu/židlí a u toho si povídat – Kam chodíme na výlety? Kam na procházky? Při chůzi si předávat hůlku (kdo má, mluví)
Pomůcka: nordic walking hůl (např. půjčená od nějakého seniora, nebo hůlka od lyží)
- Čtení/vyprávění – všimněte si toho, co dělal Ježíš (jaké činnosti jsou zmíněny)
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu., projektor a multiobrázek
- Modlitba/y. Pane Ježíši, už když jsi byl chlapec, ti záleželo na Bohu Otci, trávil jsi čas povídáním/přemýšlením o něm. Prosíme, uč to i nás. Amen.
- Pexeso – kostely nejbližšího okolí (dopředu nafotit nebo stáhnout z internetu, vytvořit několik kartiček – vždy dvě stejné) nebo různé interiéry jednoho kostela.
- Ohýbaný a prostřihávaný obrázek – tvar otevíracích úst. Přeložit na polovinu na výšku, dobře zarýhovat, udělat cca 1 cm od okrajů 1 cm stříh od rýhy kolmo a třetí stříh v polovině cca 5 cm. Prohnutím obou stříhů dovnitř a šikmým doohnutím se vytvoří „ústa“ otevírací zavíráním čtvrtky. Lze dokreslit. Popř. dopsat verš: Ž 73,23 já však chci být ustavičně s Tebou.
Pomůcka: tvrdé čtvrtky A6, pastelky.
- Hodnocení/Shrnutí: Co pomohlo Ježíši mluvit a přemýšlet o Bohu Otci? Co pomáhá nám?

Hodnocení: Program byl realizován na besídce v 01/2018 ve skupině předškolních dětí (7 dětí, 3-6 let) a podruhé ve skupině mladších školních dětí (8 dětí, 7-10 let). Obě skupiny zaujalo pexeso. Školákům bylo předloženo soutěživou formou: dívky proti chlapcům. Podobně měli jako soutěž spočítat počet obrázků/částí příběhu na jednom multiobrázku. Ohýbaný a prostřihávaný obrázek byl pro všechny dost složitý. Pomohlo by, pokud by před stříháním došlo ještě k ohnutí (tam a zpět a zarýhování) – nejprve jednoho rohu ke středové rýze, pak rozevřít a ohnout druhý roh ke středové rýze a rozevřít. Stříhy se pak dělají jednoznačně kolmo k rýze jen po zahnutí a uprostřed po spojnici obou zahnutí. Jeden chlapec si domaloval k těmto ústům oči.

37. ZÁZRAČNÝ ÚLOVEK (LUKÁŠ 5,1-11)

1 Jednoho dne stál Ježíš u Genezaretského jezera. Lidé se kolem něho tlačili a chtěli slyšet jeho kázání. **(obr. 1)**

2 Všiml si, že u břehu jsou dvě lodi. Opodál prali rybáři svoje sítě.

3 Posadil se do jedné lodi, která patřila Šimonovi, a požádal ho, aby ho zavezl kousek od břehu. Odtud pak kázal zástupům. **(obr. 2)**

4 Když skončil, navrhl Šimonovi: "Zajed' s lodí na hloubku a roztáhněte sítě k lovu." **(obr. 3)**

5 Šimon namítal: "Pane, celou noc jsme se namáhali, ale marně. Když to však říkáš ty, zkusím to ještě jednou." **(obr. 4)**

6 Vypluli a zatáhli takové množství ryb, že se i sítě trhaly. **(obr. 5)**

7 Museli si zavolat na pomoc své přátele z druhé lodi. Obě lodi byly nakonec rybami tak naplněny, že se div nepotopily. **(obr. 6)**

8 Když to viděl Šimon, padl před Ježíšem na kolena a prosil: "Odejdi, Pane, neobstojím v tvé blízkosti, jsem hříšný člověk." **(obr. 7)**

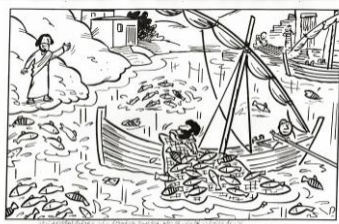
9-10 Všichni rybáři, kteří u toho byli - mezi nimi také Šimonovi přátelé, Jakub a Jan, synové Zebedeovi, žaslí nad tím neobvyklým úlovkem. Ježíš řekl Šimonovi: "Neboj se! Učiním tě rybářem lidí. Budeš je získávat pro mne." **(obr. 8)**

11 Přirazili s loděmi ke břehu, všechno tam nechali a šli s Ježíšem. **(obr. 9)**

- Povídání v kruhu: Co to je? K čemu to je?
Pomůcka: rybářský prut (může být dětský) nebo rybářská síť (např. záclona), lavor s vodou a pár plastových rybek/s magnetem – ukázat, jak se sítě loví
- Zahrajeme: Rybičky, rybičky – jedno dítě/učitel je rybář na jedné straně místnosti, zvolá: „Rybičky, rybičky, rybáři jedou.“ Pak vyběhne proti ostatním, kteří se mají dostat na jeho stranu. Nikdo se nesmí vrátet. Kdo je dotknut rybářem, stává se s ním rybář, musí se chytnout za ruce...
- Čtení/vyprávění s obrázky
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu., obrázky
- Modlitba/y. Pane Ježíši, ujistil jsi Petra, že se s tebou nemusí bát a dal jsi mu úkol. Prosíme, abychom i my byli s tebou tak, abychom se nebáli. A prosíme, abychom i my mohli poznat úkol, který máš pro nás. Amen.
- Lovění rybek: dvojice; v dostatečné vzdálenosti od sebe „loví“ děti (jeden ze dvojic) rybky – sbírání prutem (tyčka), na jehož konci na provázku a izolapě drží magnet. Přibližují ho k papírové rybce, která má v ústech zasunutou kancelářskou sponku. Chycené rybky dává druhý ze dvojice stranou.
Pomůcka: prut s magnetem a papírové rybky s kancelářskými sponkami
- Hledej pruhované rybky a vybarvi je.
Pomůcka: nakopírovaný obrázek.
- Hodnocení/Shrnutí: Co se ti líbilo nejvíc: povídání o prutu (síti) / hraní rybiček / vyprávění / lovení s prutem / hledání v obrázku?

RÖGNER, Gerhard, URBACH Dieter: *Die ersten Jünger*. Evangelisch-methodistischen Kirche in der DDR. Tisk: Eberhard Rockstroh, Lö3nitz

Jesus called Peter and his brother Andrew to be fishers of men instead of fishermen. Can you find him striped fish in this picture? Look up the story of the calling of Peter and Andrew in Matthew 4:18-22.

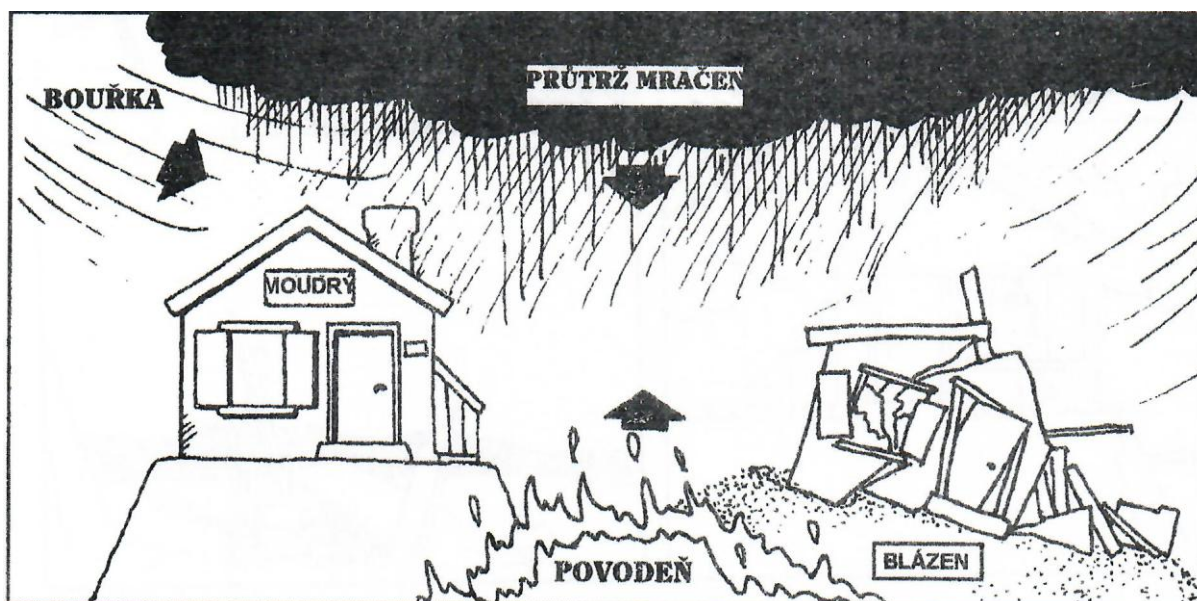
38. JEŽÍŠ UČÍ O STAVBĚ NA PÍSKU A NA SKÁLE (LUKÁŠ 6,46-49)

46 Proč mi stále říkáte: Pane, Pane, a neděláte, co vám říkám?

47-48 Každý, kdo ke mně přichází a naslouchá tomu, co říkám, a řídí se podle toho, podobá se člověku, který začal stavět dům a vykopal základy hluboko ve skále. Když se přihnala povodeň, dům se ani nepohnul, protože měl dobré základy.

49 Každý, kdo mě slyší, ale neřídí se podle toho, podobá se člověku, který si vystavěl dům bez základů: dům smetla povodeň."

- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se používá? Kdo ho používá?
Pomůcka: Zednická lžice nebo fanka.
- Části domu: základy, zdi, střecha, komín, okna, dveře
Pomůcka: jednotlivé části nastříhané na víc kousků, různé barvy, magnety, magnetická tabule
- Čtení/vyprávění s figurkami a dalšími rekvizitami.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu + na igelitu hluboký plech, na kraji písek, na druhém kraji dva kameny. Na písek sestavit jednoduchý domek z jenga kostek. Druhý domek prokládat lepicí gumou, vložit a upevnit mezi kameny. Oboje zalít vodou z konve.
- Modlitba/y. Pane Ježíši, ten, kdo se řídí Tvým slovem je jako moudrý stavitel. Prosíme, abychom i my byli moudří. Amen.
- Píseň Muž moudrý – způsob ukazování v příloze
- Obrázek dolepovací: Dolepit mrak z černé čtvrtky, písek ze žluté a skálu ze šedivé, vodu z modré..
- Hodnocení/Shrnutí: Co se vám líbilo nejvíc? povídání o zedničení / magnetování částí domu / příběh / písnička Muž moudrý nebo dolepovací obrázek?

Muž moudrý

1. Muž mou-drý sta - věl dům svůj na ská-le, muž
 mou-drý sta-věl dům svůj na ská-le, muž mou-drý sta-věl
 dům svůj na ská-le, až při-šel vel-ký mrak. Déšť
 pa-dal a vo-da stoupa-la, déšť pa-dal a vo-da stoupa-la, déšť
 pa-dal a vo-da stou-pa - la a dům tam pe-vně stál.

2. [: Muž hloupý stavěl dům svůj na písku, :] 3x
 až přišel velký mrak.
 [: Déšť padal a voda stoupala, :] 3x
 a dům se rozsypal.
3. [: Kdo staví život na Pánu Ježíši, :] 3x
 ten staví na skále.
 [: Když bouře zlá se naň oboří, :] 3x
 tak dům ten bude stát.

<http://svetylek.blog.cz/galerie/pisnicky-noty-akordy/ukazovacky/obrazek/75622675>

39. ŘÍMSKÝ SETNÍK PROJEVUJE SVOJI VÍRU (LUKÁŠ 7,1-10)

- 1 Když to všechno svým posluchačům pověděl, odešel do Kafarnaum.
- 2 Tam měl jeden setník otroka, na němž mu velmi záleželo; ten byl na smrt nemocen.
- 3 Když setník uslyšel o Ježíšovi, poslal * k němu židovské starší a žádal ho, aby přišel a zachránil život jeho otroka.
- 4 Ti přišli k Ježíšovi a snažně ho prosili: „Je hoden, abys mu to udělal;
- 5 neboť miluje náš národ, i synagógu nám vystavěl.“
- 6 Ježíš šel s nimi. A když už byl nedaleko jeho domu, poslal * k němu setník své přátele se vzkazem: „Pane, neobtěžuj se; vždyť nejsem hoden, abys vstoupil pod mou střechu.
- 7 Proto jsem se ani neodvážil k tobě přijít. Ale dej rozkaz, a můj sluha bude zdrav.
- 8 Vždyť i já podléhám rozkazům a vojákům rozkazují; řeknu-li některému „jdi“, tak jde; jinému „pojď sem“, tak přijde; a svému otroku „udělej to“, tak to udělá.“
- 9 Když to Ježíš uslyšel, podivil se, obrátil se k zástupu, který ho následoval, a řekl: „Pravím vám, že tak velikou víru jsem nenalezl ani v Izraeli.“ *
- 10 Když se poslové navrátili do setníkovy domu, našli toho otroka zdravého.

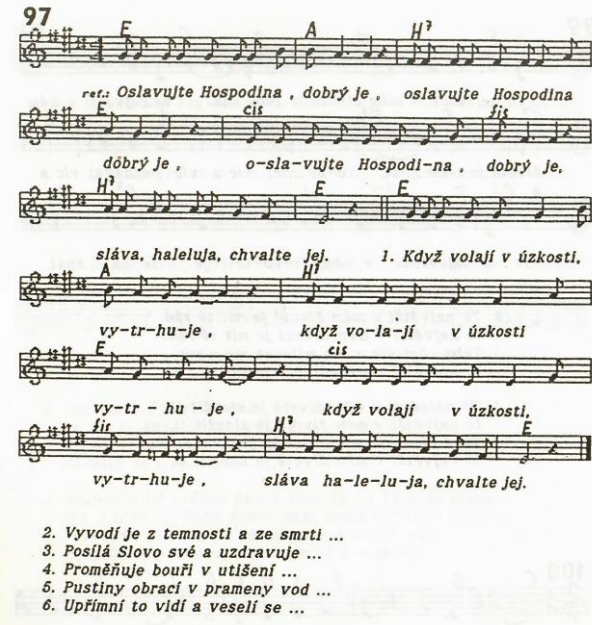
- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se používá? Jaké ještě znáte helmy?
Pomůcka: cyklistická helma, lze ji obalit alobalem a doplnit červené pentle, aby to připomínalo přilbu římského vojáka
- Hra na nemocné: Lehnete si na zem. Pokud bychom měli nemocné ruce (sepněte je na břichu), zvládli bychom se posadit? Pokud bychom měli nemocné nohy (pokrčít v kolenou na břichu), zvládli bychom někam dojít? Když bychom se vůbec nemohli hýbat (pokusit se více dětí si stoupne bokem a na povel zvednou ležícího).
- Čtení/vyprávění s helmou a třemi vlaštovkami. V místě označeném * poslat, hodit.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu a 3 vlaštovky.
- Píseň: Oslavujte Hospodina, dobrý je. (*noty a akordy níže, hlavně refrén a 3. sloku*)
- Modlitba/y. Pane Ježíši, ty jsi mocný. Co řekneš, to se stane. Amen.
- Výroba vlaštovky, zdobení, létání.
- Hodnocení/Shrnutí: Co se ti nejvíc líbilo? povídání o helmě, hra na nemocné, příběh, píseň, vyrábění vlaštovek?

Vlaštovka:

A4 papír přeložit na polovinu po délce (na rozměr cca 10,5 x 30 cm), jeden cíp přeložit ke středové hraně zvenku (nikoli dovnitř), nově vytvořenou šiknou hranu opět přeložit ke středové hraně. Pak špičku přeložit doprostřed. Ohnout obě křídla od sebe, cca 1 cm od středové hrany.

Píseň ze zpěvníku: Zpívej chval. Vydal sbor Jednoty bratrské v Ústí nad Orlicí, 1991

97

ret.: Oslavujte Hospodina, dobrý je, oslavujte Hospodina
cis; dobrý je, o-sla-vujte Hos-podi-na, dobrý je,
sláva, haleluja, chvalte jej. 1. Když volají v úzkosti,
vy-tr-hu-je, když vo-la-jí v úzkosti
cis; vy-tr-hu-je, když volají v úzkosti,
vy-tr-hu-je, sláva ha-le-lu-ja, chvalte jej.

2. Vyvodí je z temnosti a ze smrti ...
3. Posílá Slovo své a uzdravuje ...
4. Proměňuje bouři v utišení ...
5. Pustiny obrací v prameny vod ...
6. Upřímní to vidí a veselí se ...

Hodnocení: Realizováno s mladšími školními dětmi. Hra na nemocné chyběla, byla by dobrým zpestřením. Při čtení se měli zaměřovat na to, kdo kam kdy poslal jakou zprávu. (Nebylo to tedy čtení s vlaštovkami) Nakonec z toho vyšla tabulka:

Pořadí	Kdo vyslal	Koho	S jakou zprávou	Jaký byl výsledek
1	Setník	Starší	Aby PJK přišel a zachránil	Vyšel k setníkovi
2	Setník	Přátele	Nejsem hoden, ale přikaz	Nevstoupil do domu
3	Ježíš (není uvedeno)	?	Příkaz, aby nemoc odešla	Uzdravení.

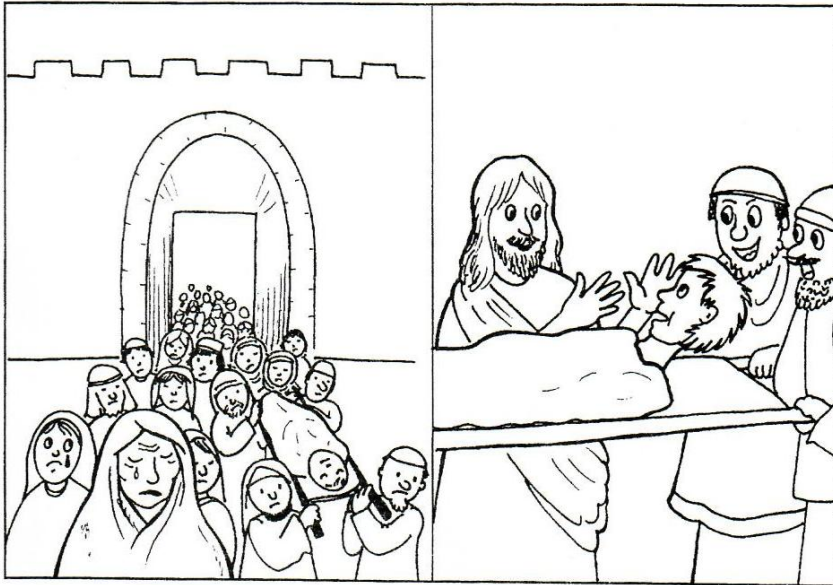
K verši Žd 11,19, který měli školáci napsat na vlaštovky se nedostalo. Zasoutěžili si ve vymýšlení různých druhů helem a přileb – hasičská, stavební, cyklistická, lyžařská, na plavání, na hokej, vojenská, rytířská...

40. JEŽÍŠ PROBOUZÍ ZE SMRTI SYNA VDOVY (LUKÁŠ 7,11-17)

- 11 Brzy nato se Ježíš odebral do města Naim. Jeho žáci a mnozí další lidé ho doprovázeli.
- 12 V blízkosti městské brány potkali pohřební průvod. Jedna vdova pochovávala svého jediného syna. K pohřbu se sešlo hodně lidí.
- 13 Když Ježíš spatřil tu vdovu, bylo mu jí velice líto a řekl: "Neplač!"
- 14 Pak přistoupil blíže, dotkl se máru a zastavil průvod. "Mládenče, vstaň!" zvolal.
- 15 Tu se mrtvý posadil a promluvil. Tak Ježíš vrátil matce syna.
- 16 Počáteční zděšení okolostojících vystřídala radost a začali chválit Boha: "Velký prorok přišel mezi nás! Bůh navštívil svůj lid."
- 17 Zpráva o této události se rozšířila po celém Judsku a okolí.

- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se používají?
Pomůcka: Nosítka jednoduše vyrobená ze dvou násad/košťat a dekou přes ně. Větší panenka nebo plyšák.
- Trojice zkouší nosit plyšáka na nosítkách – dva nesou, třetí hlídá, aby plyšák nespadl.
- Vymýšlejme dokola situace, kdy jsme smutní nebo veselí. Pošleme si pomůcku a ke komu se dostane, natočí ji k ostatním buď smajlíkem ☺ nebo smutíkem ☹ podle příkladu, který řekne. Ostatní spojí dlaně konečky prstů a buď je dají pod bradu obloukem dolů jako úsměv, nebo je dají pod nos obloukem nahoru jako smutek.
Pomůcka: na špejli nalepený karton, který z jedné strany má obrázek smajlíka z druhé strany smutíka.
- Čtení/vyprávění – během toho si všimněte okamžiku, kdy se smutek (nastavit ruce obloukem nahoru) změní v radost (ruce obloukem dolů). Všichni tedy začínáme se smutkem...
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Modlitba/y. Zkoušeli jsme si spojit dlaně přes prsty – co to znamenalo? (zopakovat oba symboly – radost, a smutek). Když spojím ruce takto, znamená to něco jiného - co? (spojit – sepnout dlaněmi k sobě – modlitba). Pane Ježíši, děkujeme Ti, že když jsme smutní, můžeš to změnit tak, že máme radost, jako jsi to udělal té mamince, které zemřel syn a ty jsi ho zpět přivedl k životu. Amen.
- Vymalovávání dvou obrázků – kterým začnete?
- Hodnocení/Shrnutí: Jak se stalo, že maminka z příběhu přestala plakat? Jak se může stát tvému kamarádovi, že přestane plakat nebo být smutný? (*můžeš mu pomoci, můžete se spolu modlit*)

3NZ-8/1

41. JEŽÍŠ VYPRÁVÍ PODOBENSTVÍ O MILOSRDNÉM SAMARAŇANU (LUKÁŠ 10,25-37)

[25](#) Jeden z učitelů zákona chtěl přivést Ježíše do úzkých a zeptal se ho: "Mistře, co mám dělat, abych si zajistil věčný život?"

[26](#) Ježíš mu odpověděl otázkou: "Co o tom říká Mojžíšův zákon? Co tam čteš?"

[27](#) Muž na to uvedl slova ze zákona: "Miluj Pána Boha z celého srdce, z celé duše, vší silou a celým rozumem a svého bližního miluj tak, jako miluješ sebe."

[28](#) "Správně," řekl Ježíš, "říd' se podle toho a přijdeš do nebe."

[29](#) Učitel zákona se však nechtěl tak lehce vzdát, a proto se ještě zeptal. "Ale kdo je můj bližní?"

[30](#) Na to mu Ježíš vyprávěl následující příběh: "Jeden muž se vydal z Jeruzaléma do Jericha. Cestou ho přepadli lupiči, okradli, zbili a polomrtvého nechali ležet."

[31](#) Šel kolem kněz, uviděl zraněného, ale vyhnul se mu.

[32](#) I jeden chrámový sluha šel okolo, ale ani ten mu neposkytl pomoc.

[33](#) Nakonec přišel jeden muž ze Samaří. Když uviděl zraněného, bylo mu ho líto.

[34](#) Zapomněl na starou nenávist mezi Židy a Samařany, ošetřil přepadeného a ovázal mu rány. Pak ho posadil na svého mezka, zavezl do hostince a tam o něho pečoval.

[35](#) Druhého dne dal hostinskému dva stříbrňáky s prosbou: "Věnuj mu potřebnou péči, a kdyby tě to stálo víc, než jsem ti dal, vyrovnám se s tebou, až pojedu zpátky."

[36](#) "Co myslíš," zeptal se Ježíš, "který z těch tří se zachoval k tomu přepadenému jako bližní?"

[37](#) Učitel zákona odpověděl: "Ten, který mu pomohl." Ježíš na to řekl: "Jdi a jednej také tak."

- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se používá? Kdo ho používá?
Pomůcka: Obvaz.
- Obvazování různých částí maskota (velká loutka v životní velikosti typu manekýn - příprava - montérky overal nebo kombinézu vycpat dekami, na místo hlavy dát míč zabalený do deky (spodek deky s míčem je vsunutý do místa krku a přivázaný pod límcem provazem, přes který je např. kravata).
Pomůcka: maskot a dostatečné množství obvazů
- Čtení/vyprávění s předměty.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
Předměty: poutníkova hůl, měšec s čokopeněží // šátek přes obličej, vousy, klobouk // kněz jako doktor: stříkačka, rukavice // chrámový sluha jako policista: obušek, želízka, pistole // Samařan: paruka, lékárníčka, lahev // hostinský: půllitr, podnos, utěrku přes předloktí
- Modlitba/y. Pane Ježíši, ty jsi říkal lidem, aby se chovali pěkně k druhým. Pomáhej nám prosím nevyhýbat se těm, kteří potřebují pomoc. Amen.
- Přenášení obvazovaného maskota. Podle jeho hmotnosti vytvořte z dětí skupinky (po dvou, čtyřech). Označte místo hostince, kam mají maskota zanést.
- Obrázek stojícího osla. Je možné ho vytisknout na tvrdou čtvrtku.
- Hodnocení/Shrnutí: Co se vám líbilo nejvíc? povídání o obvazu / obvazování maskota / příběh / přenášení nebo malování?

42. JEŽÍŠ VYPRÁVÍ PODOBENSTVÍ O ZTRACENÉ OVCI + JEŽÍŠ JE DOBRÝ PASTÝŘ (LUKÁŠ 15,1-10 + JAN 10,1-17)

Ježíš je dobrý pastýř (Jan 10,1-17)

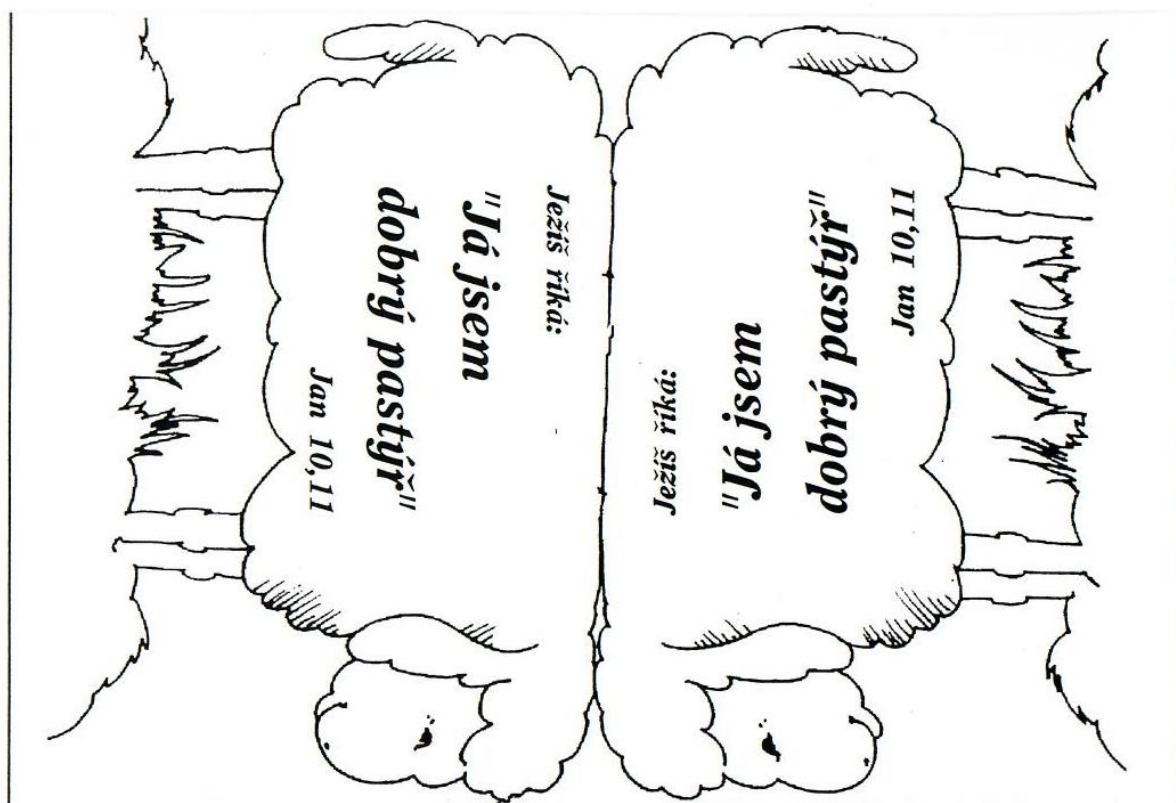
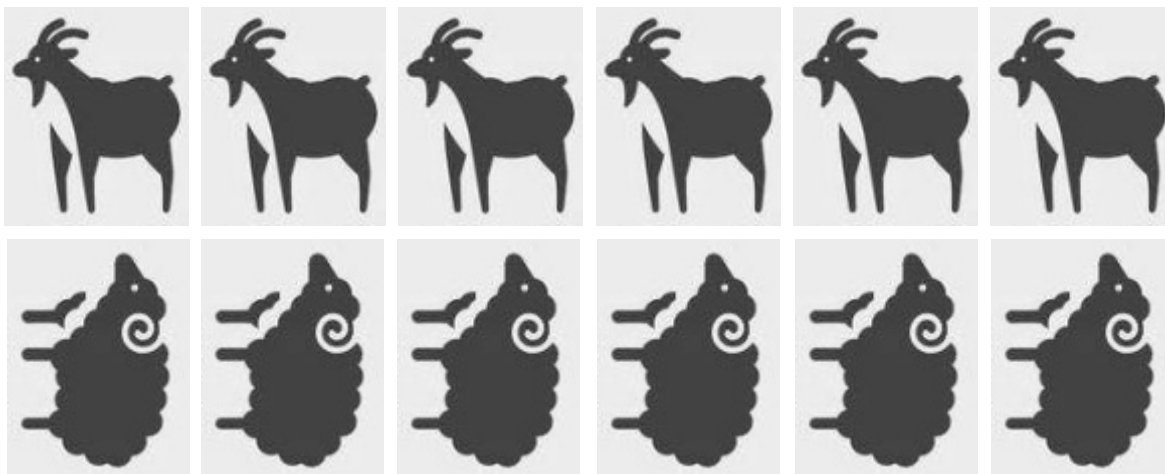
- 1 "Každý ví, že kdo nevchází do ovčince dveřmi, ale přelézá ohradu, není pastýř, ale zloděj.
- 2 Pastýř vchází do ovčince zásadně dveřmi.
- 3 Hlídač otevírá jenom jemu a ovce svého pána poznávají už po hlase. Pastýř na ně volá jménem a ony k němu běží, protože vědí, že je vyvede na pastvu.
- 4 Vodí své stádo a ovce ho následují, protože znají jeho hlas.
- 5 Cizího člověka neposlechnou a nejdou za ním, protože jeho hlas neznají."
- 6 Posluchači nepochopili toto Ježíšovo srovnání,
- 7 a tak je vysvětlil: "Já jsem pastýř, který střeží vchod do ovčince.
- 8 Všichni, kdo se tam dobývají jinudy, jsou zloději a lupiči a ovce je neposlouchají.
- 9 Já jsem vchod. Kdo mnou vejde, bude zachráněn. A kdo se mnou bude vcházet i vycházet, nebude mít nedostatek.
- 10 Zloděj ovce krade a zabíjí, já jim však přináším život plný hojnosti.
- 11 Já jsem dobrý pastýř, který za ovce i život obětuje.
- 12-13 Námezdný pastevec nemá k ovčím vztah, a když se blíží vlk, uteče. Ovce nejsou jeho, a tak mu na nich nezáleží. Ať je vlk třeba rozežene nebo roztrhá.
- 14 Já jsem však dobrý pastýř a mám rád své ovce a ony mne.
- 15 Podobně mne miluje Otec a já zas Otce. Za ovce položím i život.
- 16 Mám ještě jiné ovce, mimo vyvolený národ. I ty svolám, přivedu je a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.
- 17 Protože dávám svůj život, Otec mne miluje a z lásky mi ho zase vrátí.

Ježíš vypráví podobenství o ztracené ovci (Lukáš 15,1-10)

- 1 Za Ježíšem přicházeli výběrčí daní a jiní lidé se stejně špatnou pověstí, aby si ho poslechli.
- 2 Farizejové a učitelé zákona se nad tím pohoršovali a říkali: "S takovou sebrankou se přátelí a sedá s nimi za jedním stolem!"
- 3 Ježíš na to odpověděl podobenstvím:
- 4 "Kdyby někdo z vás měl sto ovcí a jedna z nich by se mu zaběhla, nepokusil by se ji nalézt? Těch devadesát devět ponechá na pastvě a půjde za tou ztracenou tak dlouho, dokud ji nenalezne.
- 5 Když ji najde, vezme ji na ramena
- 6 a s radostí ji ponese domů. Svolá své přátele a sousedy a vybidne je: 'Radujte se se mnou, našel jsem svou ztracenou ovečku.'
- 7 Říkám vám, že v nebi je daleko větší radost nad jedním ztraceným člověkem, který lituje svých hříchů, než nad devadesáti devíti takovými, kteří si myslí, že pokání nepotřebují.
- 8 Nebo si představte ženu, která má deset stříbrných mincí a jedna se jí doma někam zakutálí. Nerozsvítí světlo, nevymete kouty a nebude hledat tak dlouho, až peněz najde?
- 9 Určitě pak svolá přítelkyně a sousedky a řekne jim: 'Radujte se se mnou, našla jsem svůj ztracený peněz.'
- 10 Říkám vám: Zrovna takovou radost mají v nebi andělé nad jedním ztraceným člověkem, který lituje svých hříchů."

- Pohybová aktivita. Každé dítě dostane kartičku s obrázkem buď kozy nebo ovce. Zhruba polovina přítomných dětí aby měla jedno zvíře, druhá druhé. Úkolem je na povel začátku (tlesknutí), jenom za pomoci zvuku zvířete a ukazování (beze slov) vytvořit v jedné části místnosti skupinu oveček a ve druhé části skupinu koziček.
Povídání: proč to moc nešlo? co pomáhalo?
Pomůcky: kartičky ovcí + koz podle počtu dětí
- Předmět ovčí rouno. Ukázat a poslat ovčí rouno/vatu. Co to je? K čemu je to dobré?
Pomůcka: ovčí rouno, vata
- Čtení/vyprávění
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Hra na postřeh: Vyberu dva z vás, to budou pastýři. Pastýř z Ježíšova podobenství poznal, která ovečka mu chybí? Poznají to tito pastýři? Pastýři si stoupnou zády k ostatním, aby neviděli. Koho se dotknu, půjde za dveře. Pak se pastýři pokusí uhodnout, kdo se zatoulal.

- (Modlitba/y.) „Pane Ježíši, děkuji ti, že jsi dobrý pastýř. Amen.“ Vyřkne učitelka nebo děti postupně dokola s předáváním rouna.
- Výtvarná práce: Vystřížení, přehnutí a vybarvení „stojící“ ovečky.
- Hodnocení/Shrnutí: Proč se Pán Ježíš označil za dobrého pastýře? Jaká část programu se vám líbila (ovečky a kozy, čtení z Bible, pastýři pozorují nebo práce s obrázkem)?

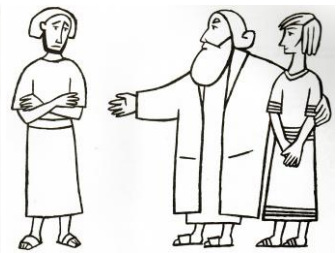
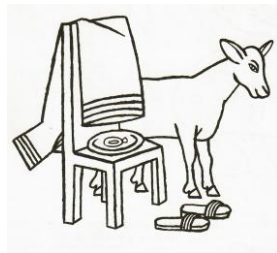
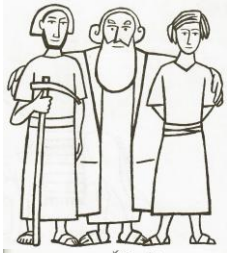

43. PODOBENSTVÍ O MARNOTRATNÉM SYNOVI (LUKÁŠ 15,11-24)

- 11** Ježíš dále vyprávěl: "Jeden muž měl dva syny.
12 Mladší přišel za otcem a řekl: ‚Otče, dej mi už teď podíl z dědictví, které nám chceš jednou odkázat.‘ A tak otec rozdělil svůj majetek mezi oba syny.
13 Po několika dnech zpeněžil ten mladší svůj podíl a odešel daleko od domova. Tam prohrál všechno, co měl.
14 A nejenže všechno utratil; v té krajině vypukl hlad, a tak neměl co do úst.
15 Konečně si našel práci u jednoho sedláka. Ten ho poslal na pole pást vepře.
16 Byl by se rád dosyta najedl alespoň sladkých lusků, kterými krmili vepře, ale nikdo mu nic nedal.
17 A tak šel do sebe a uvažoval: ‚Dělníci mého otce mají jídla více, než mohou spotřebovat, a já tu umírám hlady.
18 Půjdu za ním a řeknu mu: Otče, zhřešil jsem proti Bohu i proti tobě
19 a dobře vím, že si nezasloužím, abys mne ještě nazýval svým synem. Najmi mne, prosím, jako dělníka.‘
20 A tak se vydal na cestu k domovu. Otec ho už z dálky uviděl a plný soucitné lásky mu vyběhl naproti, objal ho a políbil.
21 ‚Otče,‘ řekl syn, ‚zhřešil jsem proti Bohu a proti tobě, nejsem hoden, abych byl ještě tvým synem.‘
22 Ale otec nařídil služebníkům: ‚Rychle přineste nejlepší šaty, navlékněte mu synovský prsten a obujte ho!
23 Poražte vykrmené tele a připravte hostinu. Oslavíme společně návrat mého syna.
24 Vždyť je to, jako by umřel a zase oživil. Byl ztracen a je nalezen.‘ A tak oslavovali jeho návrat.
25 Starší syn se vracel z pole a uslyšel huk hostiny.
26 Zavolal si jednoho sluhu a zeptal se, co se děje.
27 Sluha řekl: ‚Tvůj bratr přišel domů a otec dal porazit pěkné tele z radosti, že se mu syn vrátil zdrav.‘
28 Starší bratr se rozhněval a vůbec nechtěl jít dovnitř. Otec vyšel ven a domlouval mu.
29 Ale syn mu vyčítal: ‚Tolik let jsem pro tebe dřel, ve všem tě poslechl a co z toho mám? Nikdy jsi mi nedal ani kůzle, abych se poveselel se svými přáteli.
30 A teď, když se vrátil tenhle tvůj synáček, který všechno prohrál s děvkami, ještě mu vystrojíš hostinu.‘
31 ‚Hochu,‘ řekl otec, ‚my jsme tu přece vždycky byli spolu a ty víš, že všechno, co mám, je tvoje.
32 Ale teď nemůžeme dělat nic jiného než se radovat. Vždyť tvůj bratr, kterého jsme považovali za mrtvého, žije, ztratil se a je nalezen.‘"

- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se používá? Kdo ho používá?
Pomůcka: Měšec.
- Kdybyste měli hodně peněz - co byste si rádi koupili? Malovat, co děti říkají.
Pomůcka: Velký kus papíru, fixy.
- Čtení/vyprávění s paralelně hrajícími dětmi - šeptat jim do ucha, co mají říkat. Role: otec, dva synové, zájemci o jeho peníze (prodavači), sedlák, vepři.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Modlitba/y. Pane Ježíši, vyprávěl jsi příběh o synovi, který byl neposlušný, rozhazovačný. Také jsi nám vyprávěl příběh o jeho tátovi, který na něj čekal a měl ho i tak rád. Děkujeme, že v tom můžeme vidět, jak nás miluje Tvůj nebeský otec, přestože někdy nejsme poslušní. Amen.
- Seřazování obrázků podle sledu příběhu.
Pomůcka: Obrázky.
- Bludiště - pomoz najít cestu neposlušnému synovi zpět domů. (Starší děti: rozděl 9 mincí na 3 stejně početné hromádky. *Staršímu synovi zůstalo z dědictví 2/3, mladší dostal pravděpodobně 1/3*)
- Hodnocení/Shrnutí: Co se vám líbilo nejvíce? povídání o měšci / přemýšlení, co byste koupili / příběh / seřazování obrázků nebo bludiště?

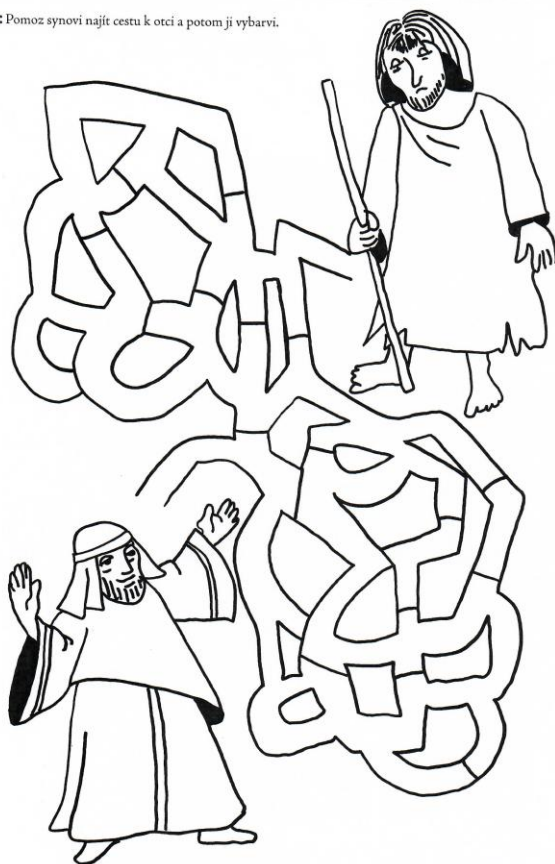
Obrázky:

Bludiště:

Ztracený syn **Bludiště**

Postup: Pomoz synovi najít cestu k otci a potom ji vybarvi.

Stříhej, maluj a lepi pro Nový zákon

10

44. JEŽÍŠ NAPOSLEDY VEČERÍ S UČEDNÍKY (LUKÁŠ 22,14-23,46)

22, 14 Ve stanovenou hodinu zaujal Ježíš se svými dvanácti apoštoly místo u stolu.

15 Řekl jim: "Velice jsem si přál ještě jíst s vámi beránka, dříve než budu trpět."

16 Je to naposledy, co ho takto jíme. Záhy se totiž stane to, co vám Bůh obětmi velikonočního beránka naznačoval."

17 Když jim po modlitbě podával kalich s vínem,

18 řekl, že už ho s nimi nebude pít, dokud se nesejdou k hostině v nebi.

19 Pak vzal chléb, poděkoval Bohu, rozlámal ho a podával svým učedníkům se slovy: "To je moje tělo, které se za vás obětuje. Tímto způsobem si mne vždycky znovu připomínejte."

20 Po večeři jim podal opět víno a řekl: "Tento kalich je znamením nové smlouvy Boha s člověkem, zpečetěné krví, kterou za vás prolíji. (1. vajíčko s kouskem chleba, kalichem)

21 Zde u stolu sedí člověk, který se tváří jako přítel, ale je odhodlán mne zradit.

22 Víím, že musím zemřít, ale běda zrádci."

23 Po těchto slovech se začali mezi sebou dohadovat, kdo z nich by byl schopen něčeho takového.

24 Nakonec mezi nimi vznikl spor, kdo z nich je přednější.

25 Ježíš jim řekl: "Vládcí panují nad svými poddanými a dávají si říkat dobrodinci.

26 U vás ať je tomu naopak. Nechtějte panovat, ale sloužit. Kdo je mezi vámi nejvyšší, ať jedná, jako by byl nejnižší, kdo je vůdčí osobností, ať slouží druhým.

27 Kdo je přednější? Ten, kdo sedí za stolem a dá se obsluhovat, nebo ten, kdo obsluhuje? Obecně platí, že ten, kdo se dá obsluhovat. Vidíte, a já jsem mezi vámi jako ten, kdo slouží.

28-29 Až dosud jste mi v mých zkouškách stáli věrně po boku. Můj Otec mi dal království a já vám uděluji právo,

30 abyste v tom království jedli a pili u mého stolu. Však také usednete na soudné stolice a budete soudit dvanáct izraelských rodů."

31 Pak oslovil Šimona Petra: "Satan si vyžádal, aby vás mohl prosívat jako obilí,

32 ale já jsem se za tebe přimlouval, aby tvoje víra vydržela. A až se pak obrátíš, utvrzuj ve víře své bratry."

33 Šimon odpověděl: "Pane, s tebou jsem odhodlán jít do vězení i na smrt."

34 Ježíš mu řekl: "Říkám ti, Petře, že dříve než dnes zakokrhá první kohout, třikrát popřeš, žes mne znal."

35 Pak jim ještě řekl: "Posílal jsem vás za lidmi bez peněz, bez zásob a bosé. Můžete říci, že jste měli v něčem nedostatek?" Oni odpověděli: "Ne, ani v nejmenším."

36 Ježíš pokračoval: "Teď se situace mění, přijde pro vás těžká doba. Dobře se na ni vybavte a vyzbrojte.

37 Brzy budu souzen jako zločinec, jak to bylo předpověděno. Prorocká slova o mně se plní."

38 Řekli: "Pane, máme tu dva meče." Ježíš odpověděl: "To stačí."

39 Pak se jako obvykle vydal na Olivovu horu a jeho učedníci ho provázeli.

40 Když došli na místo, řekl jim: "Modlete se, abyste obstáli v těžkých zkouškách, které vás čekají."

41 Sám se pak vzdálil, co by kamenem dohodil, poklekl a modlil se:

42 "Otče, kdybys mne mohl ušetřit tohoto kalicha utrpení, ale ať se vyplní tvoje vůle, ne moje."

43 Tu při něm stál anděl a dodával mu sílu.

44 Ježíš se modlil v smrtelné úzkosti. Pot jako krvavé kapky mu stékal na zem.

45 Když skončil modlitbu, šel ke svým učedníkům a shledal, že pod tíhou událostí usnuli.

46 Probudil je: "Jak můžete spát? Vstaňte a modlete se, abyste obstáli ve zkouškách, které jsou před vámi."

47 Ještě to ani nedořekl a objevil se houf lidí s Jidášem v čele. Ten přistoupil k Ježíšovi, aby ho políbil.

48 Ježíš mu řekl: "Jidáš, polibkem mne zrazuješ?"

49 Když ostatní učedníci pochopili, co se děje, volali: "Pane, máme tě bránit?"

50 A jeden z nich skutečně vytasil meč a uťal pravé ucho jednomu muži z chrámové stráže.

51 Ježíš však řekl: "Dost! Nechte toho!" Dotkl se ucha zraněného a uzdravil ho. (2. vajíčko s mečem)

52 Pak Ježíš oslovil stráž, jejich velitele a kněze, kteří je vedli: "Přišli jste si pro mne s meči a klacky jako pro lotra.

53 A přitom jsem s vámi denně býval v chrámu a ruku jste na mne nevztáhli. Ale já víím, přišla vaše chvíle a tma teď nabývá vrchu."

54 Tu se ho zmocnili a odvedli do veleknězova paláce. Petr je zpovzdálí sledoval.

55 Vojáci rozdělali uprostřed nádvoří oheň a sesedli se okolo. Petr se přišel mezi ně také ohřát.

56 Jak mu plamen osvěcoval tvář, všimla si ho jedna služka, prohlédla si ho a řekla: "Podívejte se, ten s ním také chodil."

57 Petr se bránil: "Ženo, vždyť já ho vůbec neznám."

- 58** Za chvíli si ho všiml někdo jiný: "Ty k nim taky patříš." Petr řekl: "To se mýlíte."
59 Asi za hodinu zase někdo jiný začal tvrdit: "Tenhle s ním určitě byl také, je to Galilejec."
60 Petr to popřel: "Člověče, vůbec nevím, o čem mluvíš." Než to dořekl, zakokrhá kohout.
61 A tu se Ježíš otočil a podíval se na Petra a ten si vzpomněl, že mu Pán řekl: "Dříve než kohout zakokrhá, třikrát mne zapřeš."
62 Vyběhl z nádvoří a venku se hořce rozplakal. (3. vajíčko s kouskem svíčky, zápalka)
63 Stráž se začala Ježíšovi vysmívat.
64 Zavázali mu oči, bili ho do tváře a říkali: "Jsi přece prorok, tak hádej, kdo tě uhodil."
65 A předháněli se v tom, kdo ho víc poniží.
66 Když se rozednilo, sešla se nejvyšší rada, kterou tvořili představitelé lidu, velekněží a učitelé zákona. Dali si Ježíše předvést a naléhali na něho: "Jsi Mesiáš? Řekni nám to!"
67 On odpověděl: "I kdybych vám to řekl, stejně tomu neuvěříte."
68 A kdybych se já vás na něco zeptal, neodpovíte mi.
69 Řeknu vám jenom to: Již záhy usedne Syn člověka po Boží pravici."
70 Všichni začali volat: "Ty jsi tedy Boží Syn?" Ježíš odpověděl: "Vaše vlastní slova to potvrzují."
71 Tu křičeli jeden přes druhého: "To nám stačí, už žádné další svědectví nepotřebujeme, usvědčil se sám!"

- 23, 1** Celé shromáždění velerady povstalo a odvedli Ježíše k římskému místodržiteli Pilátovi.
2 Tam ho začali obviňovat: "Tento člověk rozvrací náš národ, nabádá, aby se neplatily daně císaři, a sám se vydává za krále poslaného od Boha."
3 Pilát se Ježíše zeptal: "Ty jsi židovský král?" Ježíš řekl: "Chceš-li mne tak nazvat..."
4 Pilát namítl žalobcům: "Nezdá se mi, že by se ten člověk provinil něčím závažným."
5 Ale oni naléhali: "Jeho učení působí nepokoje v celém Judsku. Nejdříve to začalo v Galileji, ale už je toho i tady plno." (4. vajíčko s korunkou např. ze zlatého alobalu)
6 Když to Pilát uslyšel, zeptal se, zda je Ježíš Galilejec.
7 Přisvědčili; Pilát se toho chopil a poslal Ježíše k Herodovi, vládci Galileje, který byl právě o svátcích v Jeruzalémě.
8 Herodes tím byl nadšen, protože si už dávno přál Ježíše vidět. Mnoho o něm slyšel a doufal, že mu Ježíš předvede nějaký zázrak.
9 Kládl mu řadu otázek, ale Ježíš na ně neodpovídal.
10 Zato přítomní kněží a zákoníci se předháněli v obviňování.
11 Herodes se od Ježíše pohrdavě odvrátil. Domluvil se se svými dvořany, že Ježíše zesměšní: dal ho obléci do bílého korunovačního roucha a tak ho poslal zpět k Pilátovi.
12 Tehdy se Herodes a Pilát spřátelili, ačkoliv předtím si nemohli přijít na jméno.
13 Pilát svolal přední kněze, členy velerady i lid
14 a řekl jim: "Přivedli jste mi tohoto člověka s obviněním, že pobuřuje lid proti Římu. Byli jste při tom, když jsem ho vyslyšel, a musíte mi dát za pravdu, že jsem ho neusvědčil ze žádného zločinu."
15 Stejně jste dopadli se svou žalobou u Heroda, jinak by mi ho neposlal zpět. Nespáchal žádný hrdelní zločin,
16 a tak, abyste neřekli, dám ho zbičovat a pak ho propustím.
17 Vždyť víte, že každý rok o Velikonocích uděluji milost jednomu vězni. Tentokrát propustím Ježíše."
18 Ale dav křičel: "Pryč s ním, propusť Barabáše!"
19 Barabáš byl odsouzen k smrti pro pokus o povstání a pro vraždu.
20 Pilát se znovu pokusil přesvědčit dav o Ježíšově nevině, aby ho mohl propustit.
21 Ale lidé ho přehlušili: "Ukřižovat, ukřižovat!"
22 Zkusil to ještě do třetice: "Ale čím se provinil? Nedokázal jsem mu přece nic, za co je podle zákona trest smrti. Dám ho zbičovat a propustím ho."
23 Volání davu, aby byl Ježíš ukřižován, se však stále stupňovalo,
24 a tak jim Pilát nakonec vyhověl.
25 Propustil Barabáše a Ježíše poslal na popravu, jak žádali.
26 Když vojáci Ježíše odváděli, přinutili cestou jednoho muže, aby nesl Ježíšův kříž. Byl to Šimon z Kyrény, který právě přicházel z pole. (5. vajíčko s křížem)
27 Odsouzeného sledoval zástup lidí a mnohé ženy nad ním plakaly a nařikaly.
28 Ježíš se k nim otočil a řekl: "Ženy, nade mnou neplačte, ale nad sebou a svými dětmi.
29 Jednou budete litovat, že jste do tohoto světa přivedly děti.
30 Lidé budou prosit hory, aby se na ně sesuly a pohřbily je.
31 Jestliže se takto nakládá se zeleným stromem, jak to může dopadnout se suchým? Když jdu na smrt já, co můžete čekat vy?"

32 Spolu s Ježíšem byli vedeni na popraviště ještě dva zločinci.

33 Když je dovedli na místo, kterému se říká Golgota - Lebka, ukřižovali tam Ježíše i ty dva zločince; jednoho po Ježíšově pravici, druhého po levici.

34 Ježíš se modlil za své nepřátele: "Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co dělají!" Vojáci losovali o jeho šaty.

35 Kolem stál a přihlížel dav. Ozval se i posměch, který podněcovali přítomní členové nejvyšší rady: "Pomáhal jiným, ať pomůže teď sobě. Mesiáš poslaný od Boha by to dokázal!"

36 Také vojáci se přidali k posměchu. Nabízeli mu svoje kyselé víno a říkali:

37 "Jsi-li skutečně židovský král, zachraň se sám!"

38 Nad jeho hlavou byl upevněn nápis v řečtině, latině a hebrejštině: "Král Židů."

39 Také jeden z ukřižovaných zločinců se Ježíšovi posmíval: "Co jsi za Mesiáše, když nepomůžeš sobě ani nám!"

40 Ale ten druhý ho okřikl. "Ani ve chvíli smrti se nebojíš Boha?"

41 My si to všechno zasloužíme, ale tenhle člověk určitě nespáchal nic špatného a trpí nevinně."

42 Pak se obrátil k Ježíšovi a řekl: "Pane, vzpomeň si na mne, až přijdeš do svého království."

43 Ježíš mu odpověděl: "Slibuji ti, dnes budeš se mnou v ráji."

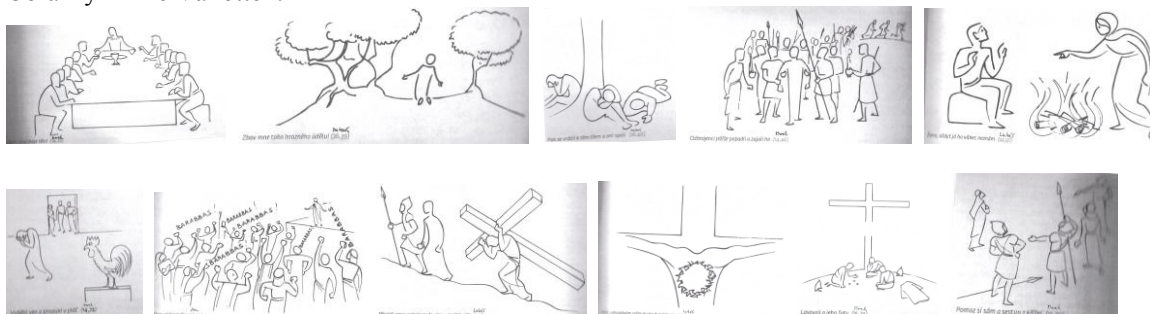
44 Kolem poledne se najednou setmělo a tma trvala do tří hodin.

45 Chrámová opona, která oddělovala svatyni od nejsvatějšího místa, se v tu chvíli roztrhla od shora až dolů.

46 Ježíš hlasitě zvolal: "Otče, odevzdávám svého ducha do tvých rukou!" A s těmi slovy na rtech zemřel. (6. vajíčko s dřevěnou ceulkou s nápisem INRI - Ježíš Nazaretský, král židovský)

- Povídání v kruhu: Blíží se velikonoce. Mám tady vajíčka a v každém něco jiného. Co souvisí s velikonočními dny - posledními dny Pána Ježíše
Pomůcky: plastová otevírací vajíčka v papírovém obalu od normálních vajíček. (v 1. kalich ze slaneho těsta + kousek chleba / 2. meč - např. plastový na jednohubky / 3. zápalka, svíčka / 4. koruna / 5. kříž / 6. nápis INRI - Ježíš Nazaretský král židovský)
<https://www.fler.cz/zbozi/plastova-kinder-vajicka-mix-barev-4-5x3cm-6ks-7097355>
- Čtení/vyprávění. Mladší školáci mohou číst např. po jednotlivých rolích. Přerušovat vajíčky, jak je v textu uvedeno. (Druhá šestice vajíček bude probírána v tématu "49. Ježíš vstal z mrtvých")
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu + vejce s předměty.
- Modlitební chvílka - tichá. Přemýšlet, co tě zaujalo a proč. (Předškoláci - povídat o obrázcích Annie Vallotton (Slovo na cestu, 2011)
- Výtvarná práce: Malování obrazů scén, které mne zaujaly (školáci mohou černou fixou na A5, pak z toho udělat knížičku a dát rodičům na Velikonoce) (kdo domaluje, může přejít ke koberci s obrázky Annie Vallotton)
Pomůcka: černé fixy, A5 bílé papíry, podložky
- Práce s obrázky - co jste namalovali a proč, jak seřadit chronologicky...
- Hodnocení/Shrnutí: Co se vám líbí na jakém obrázku (u každého je nutné najít něco povzbuzujícího pro autora)
- školáci: pustit kousek z filmu Ježíš podle Lukášova evangelia
<https://www.youtube.com/watch?v=0pq8kLgA2Is> např. od 1:29:23
nebo <http://www.bibleshop.cz/dvd-jezis-6690>

Obrázky Annie Vallotton:

45. JEŽÍŠ JE PRAVÝ CHLÉB Z NEBE (JAN 6, 22-40)

Ježíš je pravý chléb z nebe

22 Zástupy na protějším břehu čekaly na Ježíše až do rána. Věděly totiž, že učedníci odpluli do Kafarnaum bez něho na jediném člunu, který měli.

23 K místu, kde Ježíš nasýtil zástup, připlulo příštího dne několik člunů z Tiberiady.

24-25 Když lidé poznali, že se nedočkají ani Ježíše, ani učedníků, nasedli někteří do těch lodí, přeplavili se do Kafarnaum a tam Ježíše skutečně našli. Ptali se ho: "Mistře, jak jsi se sem dostal?"

26 Ježíš jim místo odpovědi řekl: "Stále ještě nechápete pravý smysl mých činů. Hledáte mne teď jen proto, že jsem vás včera nasýtil.

27 Proč se staráte pořád o tak pomíjivé věci, o jídlo a pití? Usilujte o duchovní pokrm, kterým byste rostli pro věčný život. Nabízím vám ho, protože mne k tomu pověřil Bůh, můj Otec."

28 "A co bychom měli dělat, abychom se Bohu líbili?" ptali se.

29 "Bůh od vás žádá jenom jedno," odpověděl. "Věřte v jeho Syna, kterého poslal!"

30 "Jak nám dokážeš, že jsi Bohem poslaný Mesiáš?" namítli někteří. "Ty jsi sice nasýtil několika chleby zástup,

31 ale Mojžíš dělal pro naše předky na poušti větší zázraky. Je přece o něm psáno: „Sýtil je manou - chlebem z nebe."

32-33 "Ten chléb jim nedával Mojžíš, ale můj Otec," řekl na to Ježíš. "On vám nabízí pravý chléb a tím i život věčný."

34 "Pane," prosili ho lidé, "dávej nám ten chléb pořád!"

35 "Já jsem ten životodárný chléb. Kdo přijde ke mně, nebude už nikdy hladovět,

36 a kdo ve mne uvěří, nebude nikdy žíznit," odpověděl jim Ježíš a pokračoval: "Slyšeli jste má slova, viděli jste mé činy, a přece mi nevěříte.

37 Každý, koho mi Bůh dává, přichází ke mně a já ho neodmítám.

38 Přišel jsem z nebe ne proto, abych dělal, co chci, ale abych plnil vůli nebeského Otce.

39 A ten si přeje, abych nikoho z těch, které mi svěřil, neztratil, ale vzkřísil je v den svého druhého příchodu k věčnému životu.

40 Boží vůle je, aby každý, kdo se rozhodne pro Syna a uvěří v něho, získal věčný život. Já ho vzkřísím v onen den."

- Povídání v kruhu: Co vám nejvíc chutná? Vyberte 1 nebo dvě jídla.
- Pohybová aktivita: Každé dítě dostane na A5 jedno velké písmeno s různým počtem klasů v rohu. (Ch-1, L-2, É-3, B-4). Vytvořte čtveřice tak, aby v každé čtveřici byla všechna 4 písmena. Dejte si ho viditelně na břicho a postavte se vedle sebe tak, aby ten vpravo na kraji řady měl 1 klas, ten druhý dva.. ten poslední čtyři.
Uměl by někdo to slovo přečíst?
Pomůcka: karty s písmeny a klasy
- Čtení/vyprávění s klasem v ruce. Nejprve sdělit, že čtenému předcházela příběh o tom, jak Ježíš zázračně nasýtil zástupy.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu + klas pšeničný nebo žitný
- Ochutnávka různých chlebů (toastový, klasický, celozrnný) – každý si vezměte od každého druhu jeden a ochutnejte. Také ochutnejte varianty s různým kořením (sůl, kmín, lněné semínko, sezam).
Jaký druh je nejlepší? Co mají všechny společné? *že zasytí, naplní*
Proč Ježíš sebe označil za „životodárný chléb“ a ne třeba životodárný rohlík? *chléb byla obecně užívaná základní potravina*
- (Modlitba/y.) Pane Ježíši, ty jsi přišel z nebe ne proto, abys dělal, co ty chceš, ale abys plnil vůli nebeského Otce. Děkujeme, že chceš plnit také nás, abychom nehladověli a nebyli prázdní – bez víry, ale abychom měli věčný život. Amen.
- Výtvarná práce:
Každý dostane plátek křehkého chleba (kukuřičný, rýžový). Než ho sníme, můžeme z něj zkusit něco sestavit. Jednotlivé části se dají slepit olíznutím a přitlačením.
Pomůcka: plátek křehkého chleba pro každé dítě jeden
- Hodnocení/Shrnutí: Za co se Ježíš označil? Jaká část programu se vám líbila (povídání o jídle, vytváření čtveřic, čtení z Bible, ochutnávka, lepení chlebových kousků)?

46. JEŽÍŠ JE SVĚTLO SVĚTA (JAN 8,12-20)

Ježíš je světlo světa

12 Jindy Ježíš řekl: "Já jsem světlo světa, kdo mne následuje, nebude tápat ve tmě, ale bude mít světlo na cestu života."

13 Nato mu farizejové řekli: "Mluvíš stále jen sám o sobě. Kdo to potvrdí?"

14 Ježíš jim odpověděl: "Říkám jen pravdu, i když se týká mne samotného. Já vím, odkud jsem přišel a kam jdu, ale vy to nevíte."

15 Vy mne posuzujete nesprávně - jen podle svého zdání. Já tak nesoudím.

16 Můj úsudek odpovídá skutečnosti, protože není jen můj, ale i Boží.

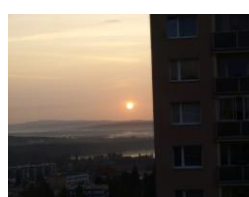
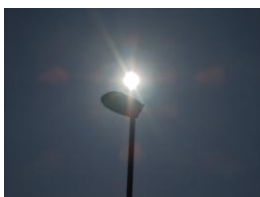
17 A když se dva svědci shodnou ve výpovědi, vaše zákony považují takové svědectví za platné.

18 Nemluvím tedy o sobě jen sám, ale svědčí o mně i Otec, který mne poslal."

19 "A kde je ten tvůj Otec?" ptali se farizejové. Řekl jim: "Když neznáte mne, nemůžete znát ani mého Otce. Kdybyste znali mne, znali byste i jeho."

20 Tato slova Ježíš řekl v blízkosti chrámových pokladen, kde byla stráž. Přesto ho nezatkli, protože ještě nepřišel čas, kdy se to mělo stát.

- Pohybová aktivita. Každé dítě dostane přes hlavu šátek. Nesmí narážet, ale musí se pohybovat.
Povídání: proč to moc nešlo? co pomáhalo?
Pomůcky: šátky
- Problémový úkol. Koláž obrázků a fotografií A2 – co mají všechny fotografie společného? (Slunce, měsíc, baterka, odrazka, svíčka, pouliční lampa, blesk, žárovka, zářivka, pochodeň, halogenka...)
Mají něco společného se světlem.
Pomůcka: koláž
- Čtení/vyprávění
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Rytmická říkanka s pohybem: Nejprve vyzkoušet v kruhu, děti jsou čelem, jdou na jednu stranu (bokem), pak na druhou. Pak udělat hada / několik hadů (ten zadní chytne předního za pas). První dostane baterku, kterou drží nad hlavou. Všichni opakují předříkávané (na 4 doby): Já-jsem-světlo-světa + kdo-mne-násle-duje + nebude-tápat-ve-tmě + alebudemít-světlo-nacestu-životem.
- (Modlitba/y.) Všichni zakrytí jednou/ dvěma dekami. „Pane Ježíši, děkujeme, že jsi světlo světa a že kdo tě následuje, nebude tápat, ale bude mít světlo na cestu životem. Amen.
- Výtvarná práce:
 1. Děti namalují, načmárají obyčejnou tužkou na papír propletené čáry, jako zašmodrchané klubíčko nití. (Lze doplnit komentář: „Když člověk žije bez Ježíše, někdy se mu to v životě také tak zašmodrchá, zpřehází a poplete, ale že existuje něco, čím se i zašmodrchané, popletené dá napravit. Říkáme tomu odpuštění. Jako když to vymažete, abyste mohli začít znovu, lépe.“)
 2. Pak zkusí ty čáry vygumovat. (Možný komentář: „Jako jde někdy těžko vygumovat, smazat, tak není úplně snadné přijmout od Pán Ježíše odpuštění.“) Možná bude třeba dětem trochu pomoci, aby papír moc nepokrčily nebo nepotrhalý.
 3. Na gumou očištěné místo můžete namalovat barevně nějaké světlo – třeba sluníčko. (Komentář: „Když člověk prosí o odpuštění a uvěří, může ve svém životě zažít „světlo Boží pravdy“.“)
- Hodnocení/Shrnutí: Co znamená „světlo na cestu životem“? Od koho můžeme to světlo dostat? Jaká část programu se vám líbila (pohyb se šátkem přes hlavu, hádanka co mají společného, čtení z Bible, rytmičný pohyb nebo gumování čar)?

47. JEŽÍŠ JE CESTA K OTCI (JAN 14, 1-14)

Ježíš je cesta k Otci

1 "Nebud'te smutní, věřte v Boha, věřte i ve mne.

2 U mého Otce je domov pro všechny. Odcházím, abych vám připravil místo.

3 Až ho připravím, přijdu, vezmu si vás k sobě a zůstanete se mnou. Kdyby to nebyla pravda, já bych vám to neřekl.

4 Znáte cíl i cestu."

5 "Pane, nevíme, kam jdeš," namítl Tomáš, "jak bychom mohli znát cestu?"

6 Ježíš mu na to řekl: "Já jsem cesta k Bohu, pravda o Bohu a život s Bohem. Proto k mému Otci můžete přijít jen skrze mne.

7 Kdo zná mne, zná i Otce a vidí ho."

8 "Ukaž nám Otce a budeme spokojeni," řekl Filip.

9 Ježíš ho pokáral: "Filipe, tak dlouho s vámi žiji a ty jsi mne ještě nepoznal? Jak se tak můžeš ptát? Kdo vidí mne, vidí Otce. Proč mne tedy žádáš, abych ti ho ukázal?"

10-11 Nevěříš, že mezi mnou a Otcem je dokonalá jednota? Vždyť všechno, co říkám a dělám, pochází z mého Otce.

12 V těch, kteří mi uvěří, bude moje dílo pokračovat a rozmáhat se, protože já odcházím k Otci.

13-14 Tam se postarám o to, aby vaše modlitby v zájmu mého díla došly naplnění. Tak bude oslaven Otec i Syn.

- Pochod bez bot a ponožek: vytvořit na zemi (celtě, igelitu) ostrůvky s – klacíky, trávou / senem, kamínky (5x počet dětí), pískem, kůrou, lavory s vodou (tyto ostrůvky jsou dokola), ručník (je u vody, ale mimo kruh).
Při pochodu si představujte, jak jdete různým územím, po různých cestách – že jste na nějakém konkrétním místě. Někdo může jít i rychleji, ale neutíkejte, chod'te opatrně, ať nikoho neshodíte. Pomůcky: různý materiál, celta, igelit...
- Předmět: Kámen z cesty. Poslat kolem dokola. Odkud je? Kam ta cesta vedla? Jaká asi byla?
Pomůcka: kámen z cesty
- Čtení/vyprávění s kamenem v ruce.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
Kam vede život s Ježíšem? *já jsem cesta k Bohu*
- Probíhání bránou. Rozdělím vás na dvě skupiny. V každé skupině utvoříte dvojice stoupněte si čelem k sobě bokem k ostatním dvojicím a spojte ruce nad hlavou. Na povel první dvojice přestane být bránou, pustí se, proběhne ostatními, na konci řady vytvoří bránu a dupne. To bude povel, aby vyběhla další dvojice.
- Modlitba(y.) Pane Ježíši, ty jsi řekl, že jsi cesta k Bohu, pravda o Bohu a život s Bohem. Děkujeme, že k nebeskému otci můžeme přijít skrze tebe. Amen.
- Výtvarná práce:
V těch dvou skupinách zůstaňte a vytvořte obraz cesty z kamínek – každý si můžete vzít 5 kamínek do ruky a společně vytvářet.
Pomůcka: 5 kamínek krát počet dětí
- Hodnocení/Shrnutí: Za co se Ježíš označil? Jaká část programu se vám líbila (pochod bosýma nohama, povídání o kameni, čtení z Bible, probíhání bránou, vytváření cesty z kamínek)?

48. JEŽÍŠ UČÍ O VINNÉ RÉVĚ A RATOLESTECH (JAN 15,1-11)

Ježíš učí o vinné révě a ratolestech

- 1 "Jsem kmen vinné révy a můj Otec je vinařem.
- 2 Odřezává plané výhonky a plodné očist'uje, aby nesly větší úrodu.
- 3 I vás očistil, a to mým poselstvím.
- 4 Zůstaňte ve spojení se mnou. Vždyť výhonek oddělený od kmene nemůže nést žádné ovoce; právě tak je to i s vámi.
- 5 Já jsem vinný kmen a vy jste výhonky. Proto jen v těsném spojení se mnou prožijete plodný život. Beze mne to nedokázete.
- 6 Kdo žije beze mne, bude jako planý výhonek odříznut, uschne a bude spálen.
- 7 Zůstanete-li se mnou spojeni a nepřestane-li na vás působit mé poselství, pak dostanete všechno, o co v modlitbě požádáte.
- 8 Když povedete plodný život jako moji učedníci, vzdáte tím čest Bohu.
- 9 Miluji vás tak, jako mne miluje Otec.
- 10 Jste-li se mnou spojeni poslušností mých příkazů, proudí do vás Boží láska jako životodárná míza. Právě tak jsem já spojen poslušností s Otcem a naplněn jeho láskou.
- 11 Raduji se z toho a chci, abyste se i vy mohli vždycky plně radovat.

- Povídání v kruhu: Jaké zaměstnání má váš tatínek? Fotografie různých zaměstnání. Buď učitel se pokusí navést děti, aby samy na to přišly, jaké to je povolání. Nebo jedna skupina to bude předvádět druhé skupině.
Pomůcky: Fotografie zaměstnání.
- Předmět: hroznové víno – kde se bere, k čemu je dobré? *hrozinky, vinný mošt, šťáva, víno*
- Čtení/vyprávění s vínem v ruce. Všimněte si, jaké zaměstnání má v povídání Pána Ježíše jeho Otec.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu. Hroznové víno.
Jaké má zaměstnání? *vinař*
- Dramatizace – sázení, hnojení + kypření, zalévání, prořezávání, trhání. Učitel předvádí, ostatní opakují/hádají, co dělá.
- Modlitba/y: Pane Ježíši, děkujeme, že ty jsi jako vinný kmen. Děkujeme, že můžeme prožít úžasný život, pokud budeme v těsném spojení s tebou, jako výhonky, na kterých může růst víno. Amen.
- Problémová úloha: Zahrajete si na vinaře / skupiny vinařů. Chcete mít úžasně pravidelné víno se stejným počtem kuliček napravo od stopky jako nalevo. Budou na obou stranách i stejně seřazeny – zrcadlově proti sobě. Nahoře bude jedna kulička na jedné polovině a druhá na druhé. Pod nimi ve druhé řadě budou dvě na jedné a dvě na druhé. Ve třetí tři... až do určitého počtu, pak se bude jejich počet opět snižovat po kuličce až do poslední řady, kde bude opět jedna na jedné a jedna na druhé straně. Kuličky mají být těsně u sebe a mají se použít všechny, které jste dostaly.
Pomůcky: špejle jako stopky, kolečka (PET víčka) po 50 ks v různých barvách.
- Výtvarná činnost (kdo nebude chtít přemýšlet): Vybarvi si kuličky vína.
Srovnej obrázek s naším s vinným hroznem a domaluj, co je třeba aby si obě vína byla víc podobná.
Pomůcky: Pastelky, obrázky, víno.
- Hodnocení/Shrnutí: Za co se Ježíš označil? Jaká část programu se vám líbila (povídání o zaměstnání nebo o vínu, čtení z Bible, zahradničení, přemýšlení o kuličkách, malování)?
- Hromadné snědení vína ☺

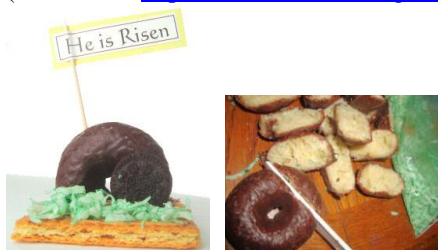
"Já jsem pravý
vinný kmen
a můj Otec
je vinař."
Jan 15,1

49. JEŽÍŠ VSTAL Z MRTVÝCH (JAN 20,1-18)

- 1 První den po sobotě, ještě před rozedněním, přišla k Ježíšovu hrobu Marie Magdaléna. Uviděla, že kamenný uzávěr hrobky je odsunut. (7. vajíčko: kámen kulatý)
- 2 Běžela k Petrovi a k učedníkovi, kterého měl Ježíš tolik rád, a oznámila jim: "Našeho Pána vzali z hrobu a nevíme, kam ho položili."
- 3-4 Ti dva se zvedli a spěchali ke hrobu. Druhý učedník Petra předběhl a byl tam první.
- 5 Do hrobu však jenom nahlédl a uviděl prázdné plátno.
- 6 Ale tu přiběhl Petr, který vešel dovnitř a kromě plátna našel
- 7 i šátek, jímž byla ovázána Ježíšova hlava; ten byl svinutý a položený zvlášť. (8. vajíčko: plátno + šátek)
- 8-9 Za Petrem vstoupil do hrobu i druhý učedník, všechno si prohlédl a uvěřil, že Ježíš vstal z mrtvých. Až dosud to totiž stejně jako ostatní nechápal.
- 10 Oba učedníci se vrátili zpět,
- 11 ale Marie zůstala u hrobu a plakala.
- 12 Náhle spatřila v hrobce dva anděly v bílém; seděli na obou koncích kamenné lavice, na níž předtím spočívalo Ježíšovo tělo. (9. vajíčko: dva andělé)
- 13 "Ženo, proč pláčeš?" zeptali se jí. "Vzali mého Pána a nevím, kam ho uložili."
- 14 Když to řekla, obrátila se a spatřila, že za ní někdo stojí. (10. vajíčko: obrázek Ježíše)
- 15 Neznámý ji oslovil: "Ženo, proč pláčeš? Koho hledáš?" Myslela, že je to zahradník, a odpověděla: "Pane, jestli jsi ho odnesl, řekni mi, kam jsi ho uložil, a já ho pochovám."
- 16 Ježíš jí řekl: "Marie!" Pohlédla na něj a řekla: "Můj Mistře!" a poklekla před ním.
- 17 "Nedotýkej se mne!" varoval ji Ježíš, "ještě jsem se nevrátil k svému Otcí. Běž a pověz bratřím, že odcházím k svému i vašemu Bohu a Otcí."
- 18 Marie Magdaléna vyhledala učedníky a řekla jim: "Viděla jsem Pána," a sdělila jim, co jí uložil. (11. vajíčko: postavička Marie přilepená na podložce proti dalším postavičkám)

- Povídání v kruhu: Co vám to připomíná?
Pomůcky: Placatý kulatý kámen (malá ukázka ze slaneho těsta), ze 7. vajíčka (pokračování první šestice z "44. Ježíš naposledy večeří s učedníky")
- Běh dvojic - i přes překážky - jaké asi museli překonávat učedníci cestou ke hrobu?
- Čtení/vyprávění s plastovými vajíčky 7-11.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu. Hroznové víno.
- Dramatizace – Marie, Petr + Jan utíkají, 2 andělé, Ježíš
- Modlitba/y: Pane Ježíši, pokud by ve dvanáctém vajíčku měl být můj obrázek nebo předmět, který se mne týká, co by to bylo? *(chvilka zamyšlení, pak sdílení o myšlenkách)*
- Výtvarná činnost: čokoládový hrob – zjistěte, zdali nejsou děti alergické na oříšky. Postup: sušenku namazat vrstvou pomazánky, přidat minidonutku s odříznutou spodní částí, sušenku oreo jako kámen, nakrájené špagety posypat jako trávu. Do hrobu píchnout jednu vlaječku se jménem dítěte, druhou s nápisem JE VZKŘÍŠENY
Pomůcky: grahamová sušenka nebo Bebe, lískooříšková pomazánka Peanua (Lídl), minidonutka čokoládová, oreo, Haribo kyselé špagety jablko, párátko, samolepicí papír, pastelky
- Hodnocení/Shrnutí: Co se vám líbilo nejvíc? povídání o kameni / běh / čtení s vajíčky / divadlo / ruční práce?

(Převzato z: <http://www.catholicicing.com/meaningful-easter-activity-for-kids-empty-tomb-snack/>)

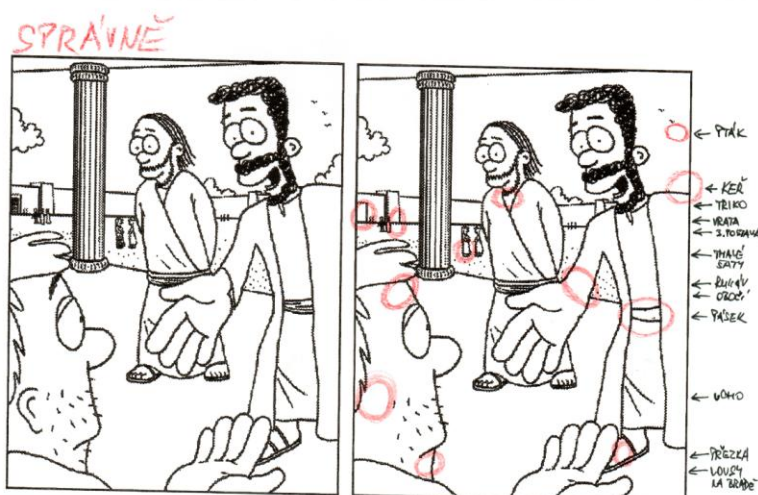
50. PETR UZDRAVUJE CHROMÉHO ŽEBRÁKA (SKUTKY 3,1-26)

- 1 Petr a Jan šli jednou ve tři hodiny do chrámu, aby se zúčastnili pravidelných odpoledních modliteb.
- 2 Mezi četnými žebřáky tam byl také muž chromý od narození, kterého jeho přátelé každý den přinesli a posadili u chrámových vrat, zvaných Krásná brána. Chodilo tudy hodně lidí a on je prosil o almužnu.
- 3 Tak požádal i Petra s Janem.
- 4 Zastavili se u něho a Petr mu řekl: "Podívej se na nás!"
- 5 Žebřák dychtivě zvedl oči, protože čekal dobrou almužnu.
- 6 Petr však pokračoval: "Peníze nemám, ale dám ti cennější dar. Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského, vstaň a chod!"
- 7 Pak uchopil žebřáka za napřaženou pravici, pozvedl ho a v tom okamžiku do ochrnutých nohou vstoupila síla.
- 8 Postavil se, zkusil chodit a za chvíli už mohl jít dovnitř chrámu spolu s apoštoly. Dokonce radostně poskakoval a hlasitě chválil Boha.
- 9-11 Lidé nevěřili svým očím, ale jasně poznávali, že dlouholetý mrzák, který žebřákal u Krásné brány, teď chodí a z vděčnosti k Bohu prospěvuje. Sbíhali se kolem uzdraveného i kolem apoštolů, kteří zatím došli do Šalomounova podloubí.
- 12 A tak k nim Petr začal mluvit: "Přátelé, proč se divíte? Snad si nemyslíte, že jsme toho člověka uzdravili vlastní mocí nebo mimořádnou zbožností?"
- 13 Kdepak! To Bůh, kterého vyznáváte, Bůh našich praotců - Abrahama, Izáka a Jáкова - tu právě před vámi dokázal moc svého Syna Ježíše.
- 14 Toho Ježíše, kterého vy jste vydali Římanům a veřejně jste se ho zřekli před Pilátem, ačkoliv ho chtěl zprostit obžaloby. A když vám dal vybrat, koho má propustit, vy jste se zřekli svatého a spravedlivého muže a vyžádali jste milost pro vraha.
- 15 Toho, kdo vám chtěl dát věčný život, jste zabili! Ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých a my to můžeme osobně dosvědčit.
- 16 Protože v něho věříme, dal nám sílu uzdravit tohoto muže, kterého znáte po léta jako bezmocného. To, že je teď zdrav, je výsledkem víry v Ježíše Krista.
- 17 Uvědomuji si však, bratři, že jste se Ježíše zřekli z nevědomosti a že ani vaši vůdcové netušili, o koho se jedná.
- 18 Bůh tak vlastně dopustil, aby Kristus trpěl, jak to už dávno předpověděl ústy svých proroků.
- 19 Příznejte svou vinu na tomto hrozném činu a prostě Boha, aby vám odpustil.
- 20 Pak se i vy budete moci těšit na dobu, kdy Bůh znovu pošle Ježíše jako vašeho osvoboditele.
- 21 Teď je v nebi a zůstane tam až do chvíle, kdy se Bůh rozhodne obnovit celý svět, jak to také předpovídali proroci.
- 22 Tak například Mojžíš přece řekl: „Z vašeho národa jednou Bůh povolá nového proroka, podobně jako k vám poslal mne, ale toho budete skutečně poslouchat na slovo.“
- 23 Kdo by se mu nepodřídil, nebude už náležet mezi Boží vyvolené.'
- 24 Samuel a všichni další proroci mluvili často o době, kterou my právě prožíváme.
- 25 Vy jste syny těch proroků a máte dědický podíl v úmluvě mezi Bohem a Abrahamem. Bůh přece Abrahamovi slíbil: „Tvůj potomek bude požehnaním pro všechny národy země.“
- 26 Vám na prvním místě poslal Bůh svého Syna Ježíše, aby vám přinesl všechno dobré a odvrátil vás od vašich špatností."

- Povídání v kruhu: Co to je? Po hmatu zkuste zjistit. Na co asi se používá a kým?
Pomůcky: Berle zabalená v pytlí.
- Lehňte si na zem a pokuste se plazit bez pomoci nohou – pouze rukama. Co kdybychom nemohli hýbat ani rukama ani nohama a potřebovali bychom se někde dostat? (*musí nás někdo přenést*)
- Přenesení figury. Čtveřice dětí, každý chytne figuru za jinou končetinu, opatrně přenesou na druhou stranu místnosti.
Pomůcka: Figura v životní velikosti dospělého (může být např. dekami vycpaný overal, kombinéza s míčem v další dece na místě hlavy).
- Čtení/vyprávění.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Modlitby se společným přidáním dětí po každém vstupu: „Pevnou vírou obdař nás,“ děti: „**Prosíme tě, vyslyš nás.**“ „Ochotou pomáhat druhým obdař nás.“ děti „**Prosíme tě, vyslyš nás.**“ „Za to, aby

sis, Bože, mohl používat nás,“ „**Prosíme...**“ „Umístí v pravý čas na správné místo nás,“ „**Prosíme...**“ „Prosbami, naléháním a tlukotem obdař nás,“ „**Prosíme...**“

- Píseň Stříbro a zlato nemám s ukazováním. (viz příloha Písně)
- Rozdíly – najděte mezi oběma obrázky z příběhu rozdíly (*liší se ve 12 detailech*)

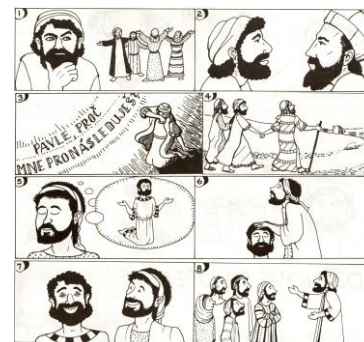
- Hodnocení/Shrnutí: Jaká část programu se vám nejvíc líbila (povídání o berlech, přenos figury, plazení, vyprávění, píseň, rozdíly)?

Hodnocení: Program byl realizován v mateřské škole v 10/2017 s 15 dětmi 3-6 let. Podle vyjádření dětí v kruhu, nejvíc se líbil přenos figury (8 dětí), rozdíly se líbily 4 dětem, příběh jednomu a dvěma dětem všechno. Jedno dítě zmínilo dvě aktivity a jedno se nevyjádřilo. Zpestřením úvodu pro starší děti by bylo nejdřív po hmatu poznat jenom kousek berle. Plazení bylo pro některé menší děti obtížné bez nohou i přes ukázkou od učitele.

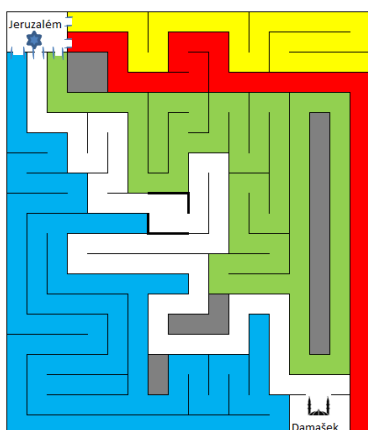
51. PAVLOVO OBRÁCENÍ NA CESTĚ DO DAMAŠKU (SKUTKY 9,1-25)

- 1 Saul se však snažil Ježíšovy následovníky zastrašit a zlikvidovat.
- 2 Vyžádal si od velekněze pověřující listiny pro židovské synagogy v Damašku. Chtěl tam pátrat po křesťanech, mužích i ženách, zatknout je a přivést do Jeruzaléma před soud.
- 3 Vydal se tam se svým doprovodem a byl již před branami Damašku, když ho obklopilo zvláštní světlo z nebe.
- 4 V úleku padl na zem a uslyšel hlas: "Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?"
- 5 Zeptal se: "Ale kdo jsi, pane?" Pán mu odpověděl: "Já jsem Ježíš a ty mne pronásleduješ v mých učednících. Je to stejné, jako bys chtěl hlavou rozbít zeď." Saul zlomený hrůzou řekl: "Pane, čekám na tvoje rozkazy."
- 6 A Pán k němu: "Vstaň, jdi do města a tam se dozvíš další."
- 7 Muži ze Saulova doprovodu stáli v úžasu; něco slyšeli, ale nevěděli, s kým jejich velitel mluví.
- 8 Saul se zvedl ze země, protíral si oči, ale neviděl nic; oslepl. Uchopili ho za ruce, a tak ho odvedli do Damašku.
- 9 Tři dny trvala jeho slepota a po celou tu dobu nic nejedl ani nepil.
- 10 V Damašku žil věřící muž jménem Ananiáš. Tomu se zjevil Pán Ježíš a oslovil ho jménem. Ananiáš se zeptal: "Pane, co si přeješ?"
- 11 Pán mu řekl: "Vstaň a jdi do Přímé ulice. Tam v Judově domě najdeš Saula, který pochází z Tarsu.
- 12 Při modlitbě tě uviděl, jak k němu jdeš, kladeš na něj ruce a on znovu dostává zrak. Zjevil jsem mu i tvoje jméno."
- 13 Ale Ananiáš namítl: "Pane, o tom muži kdekdo vypráví, jak mnoho zla způsobil mezi tvými věrnými v Jeruzalémě.
- 14 I sem prý přišel s pověřením předních kněží, aby pozatýkal všechny, kdo vyznávají tvoje jméno."
- 15 Pán mu však řekl: "Přesto jdi. Já jsem si ho vybral za svůj zvláštní nástroj, který bude šířit zvuk mého jména nejen mezi židy, ale i mezi pohany a donese ho až před panovníky.
- 16 A ukážu mu, že pro moje jméno hodně vytrpí."
- 17 Ananiáš šel a v určeném domě našel Saula. Položil na něj ruce a řekl: "Saule, bratře, posílá mě k tobě Pán Ježíš, který se ti ukázal na cestě k nám. Máš zase prohlédnout a být naplněn svatým Duchem."
- 18 A tu jako by se protrhla tma a Saul okamžitě prohlédl. Povstal a dal se pokřtít.
- 19 Potom se posilnil jídlem. Připojil se k damašským následovníkům Krista a byl s nimi několik dní.
- 20 Brzy však začal chodit také do synagog a veřejně hlásal, že Ježíš je Boží Syn.
- 21 Všichni posluchači se divili a říkali: "Cožpak to není ten, kdo tak tvrdě v Jeruzalémě pronásledoval Ježíšovy vyznavače? I sem přece přišel, aby je pochytil a předvedl před veleradu."
- 22 Avšak Saula tím neumlčeli. Naopak on umlčoval damašské židy a dokazoval jim, že Ježíš je Mesiáš.
- 23 Když už to trvalo dlouho, domluvili se někteří z nich, že ho zabijí.
- 24 Saul se dozvěděl o těch úkladech, ale oni dali hlídat ve dne i v noci městské brány, aby jim neunikl.
- 25 Tak ho křesťané nakonec spustili v koši přes hradby.

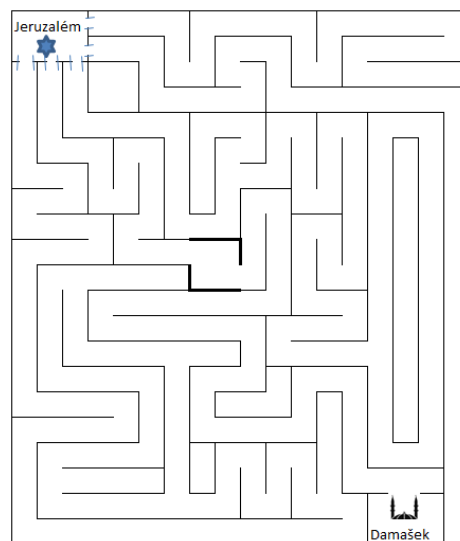
- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se to používá? Neukazuje na nebe?
Pomůcky: Značka příkazany směr jízdy (např. nalepená na špejli)
- Nechat se vést. Dvojice, jeden si vezme krytku na oči (nebo šátek, nebo je zavře) a nechá se vést druhým po určité cestě.
Pomůcka: Šátky, krytky na oči.
- Čtení/vyprávění.
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu a obrázky. (Pozn: Obrázky jsou pouze pro verše 1-19)
- Modlitby se společným přidáním dětí: po každém cinknutí do činelek a ukázání značky děti řeknou: „CESTA“. Pane Ježíši, ty jsi řekl, že jsi ta (cink) CESTA, pravda i život a a že skrze tebe lze poznat Boha Otce. Před Pavlem byla jiná (cink) CESTA, po které chtěl jít ubližovat druhým. Ta (cink) CESTA ale skončila, když jsi ho zastavil. Ukázal jsi mu, že je pro něj připravená nová (cink) CESTA, na které bude druhým říkat o tobě. Děkuji, že se Pavel změnil, a že také díky jeho dílu můžeme vědět, že ty pro nás jsi také ta (cink) CESTA, pravda i život. Amen.

- Změna – jak se Pavel změnil? (*Neublížoval, ale zvěstoval. Nebyl proti křesťanům, ale stal se jedním z nich.*) Vyberu si jednoho z vás, za rohem na něm něco upravím a vy si zkusíte všimnout co. Pomůcky: mít připravený prstýnek, sponku, náramek, lze rozepnout knoflík, zip svetry, zastrčit šátek do kapsy, šňůrku na krk...
- Bludiště. Zjistěte, kam vede jaká cesta z Jeruzaléma – každou vybarvěte jinou pastelkou. Po které cestě došel Pavel až do Damašku? (*pro starší – která cesta je nejdelší, na kolik míst se nelze dostat žádnou cestou, co byste namalovali doprostřed – tedy do místa setkání Pavla s Božím hlasem?*)

(Ve čtverečkové síti (18 v řádku, 21 ve sloupci) má žlutá 33 čtverečků, modrá 115 čtverečků, zelená 89 čtverečků, červená 40, bílá 67 čtv. Žádná cesta nevede do celkem 4 míst – šedé.)

- Hodnocení/Shrnutí: Jaká část programu se vám nejvíc líbila (povídání o značce, vedení druhého, příběh s obrázky, hledání změn, bludiště)?

Hodnocení: Program byl realizován ve školce v 01/2018 ve smíšené skupině dětí (19 dětí, 3-6 let). Předškoláci dostali za úkol vybarvit všechny cesty, mladší děti jenom jednu, která vede z Jeruzaléma do Damašku. Při modlitbě dvojklép na dřívka předem byl matoucí. Některé měly tendenci do klepání říkat „ces-ta“. Značka nebyla při modlitbách vůbec využita. Obrázky k příběhu zaujaly. Podobně ostatní aktivity.

52. VĚŘÍCÍ SE DĚLÍ O MAJETEK - BARNABÁŠ (SKUTKY 4,32-36 A 9,26-28)

4,32 Všichni ti věřící byli podivuhodně jednomyslní. Nikdo z nich nepovažoval nic za vlastní, ale dávali vše ke společnému užívání.

33 Svědectví apoštolů o vzkříšení Pána Ježíše bylo velmi přesvědčivé a všichni se navzájem měli rádi.

34 Netrpěli mezi sebou chudobu a bídu; majitelé pozemků a domů prodávali své nemovitosti

35 a skládali stržené peníze u apoštolů. Ti je rozdělovali všem potřebným.

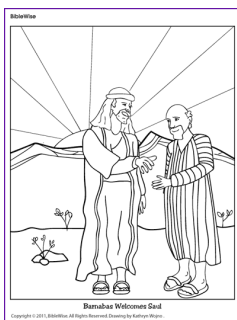
36-37 Tak prodal a obětoval své pole také muž, o kterém později ještě uslyšíme: Josef, kterému dali apoštolové přezdívkou Barnabáš (to znamená Syn útěchy). Byl z rodu lévijských chrámových pomocníků, ale narodil se na Kypru.

9,26 Saul přišel zpět do Jeruzaléma a pokoušel se připojit k Ježíšovým následovníkům, ale všichni se ho báli; nevěřili, že by se mohl tak změnit.

27 Tu se ho ujal Barnabáš, přivedl ho k apoštolům a všechno jim vyprávěl: Jak se Pán na cestě ukázal Saulovi a mluvil s ním a jak potom Saul v Damašku bez bázně hlásal Ježíše.

28 A tak ho věřící v Jeruzalémě přijali mezi sebe a také zde směle mluvil o Pánu Ježíši.

- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se to používá?
Pomůcky: Nafouknutá gumová rukavice s namalovaným smajlíkem. ☺
- Dělit se s druhými. Přistoupit k dítěti, to si stoupne. Pak mu dát dvě lipa. Jedno si může nechat, a jedno má dát sousedovi, který si opět stoupne. Pak přistoupí učitel k sousedovi prvního dítěte atd., až budou podělené všechny děti.
Pomůcka: Lipa.
- Čtení/vyprávění. Všimněte si, co se dozvídáme o Barnabášovi – dvě důležité věci.
(1. Rozdělil se o svůj majetek – pole. 2. Pomohl Saulovi, aby se mohl připojit k apoštolům)
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Společné ukazování ve stoje – Co můžeme druhým dát? Jak jim pomoci? (pohládit – *pohlad' souseda*, něco podat – *jako bys sbíral ze země*, podat ruku a pomoci zvednout – *soused si sedne, pak se vystřídáte*, podržet – *soused stoupne na špičky, druhý ho drží za ruku a pomáhá mu jít*.)
- Modlitby s posílanou nafouknutou rukou. Pane Ježíši, vybíziš nás, abychom se s druhými dělili a abychom druhým pomáhali. Uč nás to dělat, tak, aby to bylo užitečné. Amen.
- Domalování obrázku – na obrázku „Barnabáš vítá Saula“ domalujte pruhy na Saulově oblečení, paprsky slunce a květiny, keře nebo kameny na cestu.
(*předškoláci*) Rozděl 12 čokoládových mincí na 4 stejně velké hromádky.
Pomůcky: čokomince, obrázek
- Hodnocení: jak se vám na začátku dělilo o dvě lipa? báli jste se, že vám zůstane jenom jedno?

53. NEVĚSTKA A ŠARLATOVÁ ŠELMA (ZJEVENÍ 17)

Program pro mladší školní věk.

☐ = symbol obrázku malovaného dětmi

- 1 Tu přišel jeden z těch sedmi andělů ☐, kteří měli sedm nádob, a promluvil ke mně: „Pojď se mnou, ukážu ti soud nad velikou nevěstkou, usazenou nad vodami,
- 2 se kterou se spustili králové světa a vínem jejího smilství se opjeli obyvatelé země.“
- 3 Anděl mě odvedl ve vytržení ducha na poušť. Tu jsem spatřil ženu ☐ sedící na dravé šelmě ☐ nachové barvy, plné rouhavých jmen, o sedmi hlavách a deseti rozích.
- 4 Ta žena byla oděna purpurem a šarlatem a ozdobena zlatem, drahokamy a perlami; v ruce držela zlatý pohár, plný ohavností a nečistoty svého smilství
- 5 a na čele měla napsáno ☐ jméno – je v něm tajemství: „Babylón veliký, Matka všeho smilstva a všech ohavností na zemi.“
- 6 Viděl jsem tu ženu, zpitou krví svatých a krví Ježíšových svědků. Velice jsem užasl, když jsem ji viděl.
- 7 Ale anděl mi řekl: „Čemu se divíš? Já ti odhalím tajemství té ženy i té sedmihlavé ☐ a desetirohé ☐ šelmy, která ji nese.
- 8 Ta dravá šelma, kterou jsi viděl, byla a není; vystoupí ještě z propasti, ale půjde do záhuby. A užasnou ti obyvatelé země, jejichž jméno není od založení světa zapsáno v knize života, až uvidí, že ta dravá šelma byla a není, a zase bude.
- 9 Ať pochopí ten, komu je dána moudrost. Sedm hlav je sedm pahorků, na nichž ta žena sedí, a také sedm králů:
- 10 pět jich padlo, jeden kraluje, jeden ještě nepřišel. Až přijde, bude smět zůstat jen nakrátko.
- 11 A ta dravá šelma, která byla a není, je osmý král, a přece jeden z těch sedmi; jde však do záhuby.
- 12 Deset rohů, které jsi viděl, je deset králů, kteří se ještě vlády neujali, ale v jedinou hodinu přijmou královskou moc spolu se šelmou.
- 13 Budou zajedno ve svých úmyslech a svou sílu i moc dají té šelmě.
- 14 Ti budou bojovat ☐ s Beránkem, ale Beránek ☐ je přemůže, protože je Pán pánů a Král králů ☐; ti, kdo jsou s ním, jsou povolání a vyvolení a věrní.“
- 15 A řekl mi: „Vody, které jsi viděl, nad nimiž ta nevěstka sedí, to jsou národy, davy, rasy a jazyky.
- 16 A těch deset rohů, které jsi viděl, i ta šelma pojmu nevěstku v nenávist, oberou ji o všechno až do naha a budou rvát její tělo a spálí ji ohněm.
- 17 Neboť Bůh jim vložil do srdce, aby provedli jeho záměr, řídili se jedním úmyslem a odevzdali šelmě svou královskou moc, dokud se nedokoná, co Bůh řekl.
- 18 Ta žena, kterou jsi viděl, je veliké město, panující nad králi země.“

- Povídání v kruhu: Co to je? Na co se to používá? Čím může být naplněn? (*ať děti zapojí svoji fantazii, lze i připojit – v jakých filmech hrál pohár důležitou roli*)
Pomůcky: Pohár prázdný.
- Namalujte obrázky, které máte na kartičkách. Losujte. (*Obrázky budou k příběhu, ale to dětem neříkat.*)
1. Anděl. 2. Žena. 3. Šelma. 4. Nápis, cedule: BOŽÍ NEPŘÍTEL. 5. Sedm hlav. 6. Deset rohů. 7. Zbraně. 8. Beránek. 9. Koruna Krále králů.
Pomůcka: Kartičky s popisem obrázku. Fixy, papíry A4 podle počtu dětí. Pozn. Obrázky 5, 6, 7 mohou být i každý zvlášť – podle počtu dětí, tomu přizpůsobit i počet kartiček, nebo při vytažení jedné z 5-7 je vracet do klobouku k dalšímu losování.
- Čtení podle Bible. Rozdat obrázky. V čase, kdy se čtení bude týkat obrázku vyzvat děti, aby ukázaly. (*Dobře připravit co a kde, na několika místech lze použít vícekrát víc obrázků.*)
Pomůcka: Bible (Slovo na cestu) nebo text z tohoto programu.
- Pohyb na šelmě: Dvě děti (= jeden hřbet) se předkloní a chytanou se dalších dvou stojících (= 1 hlava) za pas. Páté dítě si sedne obkročmo na záda obou sehnutých. (Varianta hlava = jedno stojící dítě. Ale hřbet ponechte ze dvou dětí kvůli rozložení váhy.) Tato pětice / čtveřice se pak může zkoušet pohybovat, popř. dle počtu dětí může být vytvořeno více petic/čtveřic za účelem nějaké soutěže. (Př. seber a doprav)
- Modlitby s pohárem. „Žena z příběhu měla v poháru svoje špinavosti, skutky proti Bohu. My tam budeme mít červený mok na oslavu velkého vítězství, o kterém jsme četli. Koho?“ (Před modlitbami odbouchnout Rychlé špunty červené barvy (nealko nápoj), naplnit pohár, posílat kolem dokola s modlitbou napsanou na kartičce. Ke komu pohár přijde se může pomodlit uvedenými slovy. Po

amen ale nepít!) Pane Ježíši, děkuji, že jsi veliký vítěz a že to platí i v mém životě, když Ti dovolím přemoci ve mně tu špatnost, která se někdy objeví. Připíjím na Tvoji slávu. Amen.

Po skončení modlitebního kolečka přelit z poháru do kelímku pro každého, a připít si všichni najednou.

- Příprava zbraně: svázat nití dva kousky špejle do tvaru kříže (viz obrázek níže). Na nohu kříže přivázat špendlík s hlavičkou – opět nití. Pozor, omotávat i za hlavičkou, aby se špendlík při propichování mohl o nit opřít.
Pomůcky: nit, špejle, špendlíky.
- Vytvoření šelmy (větší polštář) se sedmi hlavami (7 nafouknutých balonků se šelmovskými obličejí přivázaných k polštáři) a deseti rohy (deset rohlíků). Boj může probíhat opatrným propichováním balonků špendlíky ve kříži drženy jako meč (Ježíš zvítězil na kříži!) a následným jedením rohlíků po propíchnutí všech hlav. (*Důležité – po boji odebrat každému zbraň – špendlík s křížem, aby si děti neublížili. Zájemci mohou dostat zbraň zpět přes rodiče, pokud s tím budou rodiče souhlasit.*)
- Hodnocení: Jaká část programu se vám nejvíc líbila? boj / výroba zbraní / modlitební chvilka s přípitkem / pohyb na šelmě / čtení příběhu / malování / povídání o poháru?

Kartičky na losování obrázků:

1. ANDĚL	2. ŽENA	3. ŠELMA
4. NÁPIS, CEDULE: BOŽÍ NEPŘÍTEL	5. HLAVA	6. ROH
7. ZBRAŇ	8. BERÁNEK	9. KORUNA KRÁLE KRÁLŮ

Kartička s modlitbou (k položení na posílaný pohár)

PANE JEŽÍŠI, DĚKUJI, ŽE JSI VELIKÝ VÍTĚZ. A DĚKUJI, ŽE TO PLATÍ I V MÉM ŽIVOTĚ, KDYŽ TI DOVOLÍM PŘEMOCI VE MNĚ ŠPATNOST, KTERÁ SE NĚKDY OBJEVÍ. PŘIPÍJÍM NA TVOJI SLÁVU. AMEN.

Ruční práce (kříž ze špejle svázaný nití se špendlíkem + detail špendlíku omotaného i za hlavičkou, aby se neposouval při propichování balonků)

